

ARÆ MULTISCHII

SCHEDÆ

DE ISLANDIA.

ACCEDIT

COMMENTARIUS,

*Et DISSERTATIO de ARÆ MULTISCHII
Vita & Scriptis.*

OXONIÆ,

E THEATRO SELDONIANO.

An. Dom. MDCCXVI.

ARÆ MULTISII SCHEDÆ DE ISLANDIA.

PROLOGUS.

I Slendinga ² þoc gothþa
ec fyrst ³ Byscopom vo-
rum ⁴ Þorlafi oc Katli, oc ⁵ syn-
dac þarhi theim oc Sæmundi
⁶ Presti. Enn meth þvi at
theim ⁷ licath i sva at þava,
erþa þar vitth aukþa, þa scri-
farþa ec thessa of et sama far,
fyr utan ⁹ Attartolo oc ¹⁰ Run-
ga ¹¹ ævi, oc ioce þvi er mer
varth sitþan cumnara, oc nu er
ger sagt a thessi en a theirri.

En huarþi es misagt es i
¹² frodum thessom/ þa er
scyllt at þava þat heldr et san-
nara reinist.

I Slandorum librum confeci
ego primum, Episcopis
nostris Thorlako & Ketillo,
& videndum obtuli tam illis,
quam Sæmundo Sacerdoti,
cum vero illis hæc placuisse
viderem, & posse augeri vide-
rem, tum scripsi hæc ejusdem
generis, præter genealogias, &
Regum vitas, & adjeci quæ
mihi postea notiora, & nunc
clarius dicta in his quam illis.

Quod vero est erratum in
historiis hisce, æquum est ha-
bere illud potius quod vero
propius.

Halfdanus

INTERPRETATIO.

Ut rem Episcopis nostris Thorlako & Ketillo gratam facerem,
primo jam tum loco composueram libellum de inhabitatione Islan-
diæ, quem prædictis Episcopis uti & Sæmundo Sacerdoti vi-
dendum exhibui. Cum vero illis hunc placuisse animadvertē-
rem, quem augeri posse non ignorabam, hæc ejusdem generis
conscripsi, præter genealogias & Regum vitas, eaque adjeci,
de quibus postea fueram certior factus, & proinde luculentius in
hoc quam isto opere dicta sunt.

Inter illa vero, quæ in hisce dicta historiis, æquissimum erit
ea seligere, quæ ad veritatem accedunt propius.

A

Rex

Halfdanus Huitbein Uplandorum Rex, filius Olai Træteltie Sueciæ Regis erat Pater Aisteni Frerz Pater Halfdani Larki & ciborum tenacis, Pater Godrodi venationis Regis, Pater Halfdani Nigri, Pater Haraldis Harfager, qui primus erat ejus generis Rex totius Norvegiæ.

Halfdan¹³ Hvitbein¹⁴ Uplendinga Kungr sonr Olafs Træteltio¹⁵ Suia konungs vas fader Aistens frerz faedr Halfdanar ens¹⁶ Millda oc ens¹⁷ matar illa/ faedr Gothrothar¹⁸ Deithi Kungs/ faedr Halfdanar ens svartar/ faedr Haralds ens Harfager es fyrste varth thess¹⁹ Kyns einn Kungr at²⁰ olom Norvegi.

INTERPRETATIO.

Rex Uplandorum Haraldus cognominatus Albipes, qui Patrem habuerat Suecorum Regem Olavum, dictum communiter Lignarium, filium habuit Aistenum Pedorem, qui Pater erat Halfdani Larki quidem sed in eduliis distribuendis iniqui, Avus Godrodi quem venationis amor celebrem fecit, atavus Halfdani Nigri Proavus Haraldus Pulchricomi, qui ejus familiae primus toti Norvegiæ imperavit.

In hoc Codice continentur Capitula.

De Islandiæ inhabitatione.	I	Fra Islannz bygth.	1
De Islandiæ occupatoribus.	II	Fra Lannans monnom.	2
De legum & comitiorum constitutione.	III	Fra Lagasetning oc Allthingis setning.	3
De anni computo.	IV	Fra ²¹ Músseris tali.	4
De terra in quatuor partes divisa.	V	Fra Fiordunga deilld.	5
De Grønlandiæ inhabitatione.	VI	Fra Grennlannz bygth.	6
De tempore cum Christiani venirent Islandiam.	VII	Fra thvi er Cristni kom a Island.	7
De Episcopis extraneis.	VIII	Fra Byscopom ²² utlendom.	8
De Isleifo Episcopo	IX	Fra Isleifi Byscopi.	9
De Gissuro Episcopo.	X	Fra Gizzori Byscopi.	10

NOTÆ.

NOTÆ.

1 *Íslendinga boc*, addit *Thorlacius*: *meinafi Landnama/*
intelligitur Landnama, liber conscriptus de originibus & oc-
cupatione Islandiæ.

2 *Boc* coincidit plane cum Gothico *BRK* & Saxonico *boc*,
dignissima visu sunt, quæ de hac voce habet *Kæro*.

3 *Byscopom* *vorum* locutio hæc est elliptica, *Byscopom* i-
dem quod Saxonice *Biscop* Anglis & nobis hodiernum *Danis*
Biscop, originem vocis plurimis habes apud *Salmasium* in
Trapeziticis ex *Florente* in *Aristophanis* *εἰρηώλω*, Videatur
quoque *Junius* in *Tatiani*, 185. 2. Uti & *Etymol. Anglico*,
Islandis & *Biscop* scribitur. *Knitlingia saga* c. 91. *Þa gefð til*
Abfalon Biscop/ tum accessit Abfalon Episcopus.

4 *Þorlaf* nomen proprium a Deo Septentrionis *Thoro*, De-
orum nomina haud raro suis præfigebant nostri, plura de hoc
& reliquis nominibus hoc in libello obviis vide in commenta-
rio nostro.

5 *Syndac* videndum obtuli a *Syn/ visus*, tam *Islandis* olim
quam *Danis* hodiernum familiari vocabulo. *voluspa strophæ* 35.

Þar situr sigyn feige vin synum.

Ibi sedet Siguna inimica visui.

Synum hic dativus pluralis pro sing. quod satis familiare, *Edda*:

Þor var ecki blydur synum.

Thor non erat blandus visui.

6 *Presti/* Saxonibus *Pneort*, manifeste a græco *πρεσβυτε*.

7 *Lise* plane coincidit cum Saxonico *lic*, vid. *Lex. Run.*
Avi mei hac in voce, origo hujus vocis ni fallor a nostro *liþ*
lig/ Saxon. *lic*, Goth. *LEIKS*, id enim nobis placet quod
nobis simile, hoc iterum ex *ἀλκυιος* deducit *Vossius* ex *ἄκυλος*
Junius, posterius magis arridet.

8 *Aufa* augere aperte a Græco *αὐξάνω*, *Birdsca* cap. 12.
Þo at fongur auke tamen ut rex augeat, coincidit Gothicum
ANKAN, Saxonicum *ecan*, *æcan*, imo & *Angl.* *to eke*.

9 *Attartolo*. *Berraude* et *Bosa saga*: *Þessdr sannar þun sig*
sialf med riettu attartali/ potius veram se ostendit rectis genea-
logiis, att genus & familiam denotat *Kantholfs* i *Hattur* circ. in it.
Biorn var madur nefndur gautscur at *arþh*, *biorno* vir dictus
erat Gothico a genere, *Birdsca* capite 2. *Of af riettre fonga*
attini

attini/ & ð Regia recta familia. Elegans & observatu dignum quod attjorð/ terram, in qua natus quis, haud raro denotet, Oddus Monachus Olufsfaga cap. 5. introducit Sigurdum dicentem; seig mier nafn thitt oc att oc fosterjorð/ *dic mihi nomen tuum & genus & Patriam*, cui ille respondet: *Norregi et attjorð minn/ Norvegia est terra, in qua natus ego.*

¹⁰ Kunga ævi, Kungr Islandis Rex, quod non multum ablutit a Saxonico cýng, cýning, uti nec ab Anglico King, usitatius tamen hodie kongur.

¹¹ Ævi æfi, gautrif saga/ c. 1. a æfi vori ætate nostra, aliam vero hic significationem habet, sc. vita, eam & in compositis retinet *Herraudsaga/* cap. 3. *Enn þan sagdist vilda að það væri ekki skrifað í æfi* sangu *sina* dicebat se nolle ut id esset scriptum in historia vite sue, originem vox hæc debet græcæ *αἰών*.

¹² Frøðum/ fræða erudita institutio, frædur eruditus, fræða erudire, &, quod etiamnum, in Anglico sermone superest *frœlicke peritia frødur peritus*, Edda Sæmundi,

*Eg namt jóna ar umborna
Þeir ed forðum mig frædda þofða.
Novi Titanas tempore natos.
Qui me olim erudierunt.*

Rolf & gøttrifs saga: *sua seigia frøðir men/ ita dicunt sapientes viri*, cap. 47. Ipse noster Aras frøthe sapiens seu multiscius dictus est. Aliam tamen hoc in loco significationem vox ista habet, eundem fere quem in Edda: *forndicturum frøðum ante dictis documentis.*

¹³ Hvitbeinn Albipes, de hoc & reliquis cognominibus vide commentarium nostrum ad hunc locum.

¹⁴ Uplendinga per Uplandiam hic intelliguntur provincie ultra gautælf vestro gothiæ conterminæ, apud historiæ Norvegicæ scriptores sæpius obviæ, nec cum provincia Suecica ejusdem nominis confundendæ, de Uplandia Norvegica ista quoque sunt in Rolfe & gøttrifs saga quæ observatu non indigna, cap. 1. *en ríed síri vestra gautlandi/ það liggr í malle Norega og Svyðerþar/ þri austan fiöllu alla: oc skilur gautælfar*

telfar mille Uplanda ok Gauklandz. Ille vestro gothia imperavit, quæ inter Norvegiam & Suediam sita, ad austrum montium, & Uplandiam a Gothlandia distinguit, ex his enim verbis situm Uplandiz haud obscure colligas licet.

¹⁵ Suia ita antiquitus Suecia dicta, de quo vide Loccenii antiquitates Sueo gothicas, quin & Suithiod ut in loco nuper adducto, & Suiarifi/ Suiavellði/ sudant circa vocis huius derivationem docti, ludit in re seria Pontanus, qui eam à se lacus, & veden sylva deducere satagit, aliter Edda af Suibðage tof nafn sit Suiarife/ a Suibðagero, unus ille inter viginti Odini filios, nomen suum accepit Suecia, Verelius not. ad Kolsf saga p. 9. deducit à Suidia, quod incolæ sylvis, quibus horrebant omnia, exultis semina terræ concrederent. Nec desunt, qui Eddicum Sui thiod advocant, elige Lector quod placet, Davus ego sum non Oedipus.

¹⁶ Múlda Gautref's saga/ c. 1. Gauti var milldr oc maldarfr/ Rex Gothus largus erat & eloquens, Bretta Streingleif: milldo i gjaufom/ Largi in donis. Sax. Millbe.

¹⁷ Matar illa/ iniquus ciborum distributor, vide comm. n. matur cibis illis malus iniquus Matur/ Sax. Met, Mete, Goth. MATS, Tatian. 13. II.

¹⁸ Veirhi conungs Venatoris, eleganter satis, veirhi venatus, veirhi hundar canes venatici, en verba Kolsf saga. cap. 1. Kongr gauti var farin með sinne hird ad veida dir a morkine með sinum enum bestu veirhihundum/ Rex Gotbo exierat cum comitatu suo ad venandum bestias cum suis optimis canibus. Non dubito quin à sylvis, in quibus venamur, nomen habeat venatio, Aras noster cap. 2. Island var virhi varit/ Islandia erat sylvis concreta. Vide an aliquam vox hæc cum Anglico hood, habeat affinitatem.

¹⁹ Kynns/ Saxonice cynne tecynb, Gothice KNN, non multum abludit ab Anglico kind, id ab Islandico derivatum non dubito, cum etiamnum kind in lingua Islandica superfit vide voluspam Strophæ 1.

Þliodz bed ek allar þelgar kindur/

Sileant Rogo omnes sanctæ generationes.

Et adhuc clarius Strophæ, 1.

Og sædda thar fennris kindur/

Et aluit ibi rapacem progeniem.

Anglicum tamen à Græco *ζῆλος* derivat, *Mer. Casaub. p. 285.*

²⁰ Ollom totius vel potius omnis *Grettissaga/ cap. 71.*
lyfr ollum odrum sinum jafnauldrum/ *similis omnibus suis*
æqualibus, manifesta est derivatio à Græco *ὅλος* totus. Vide
Hirdsra cap. 18.

²¹ Mísseri. Sitter Rolf/ *R. i suithiod med mikilli gleði oc*
fríði thau mísseri/ Sedit Rolfo Rex in Suecia cum magno gau-
dio per aliquot annos. Gautrifs saga 26.

²² Utlendom/ extraneis quasi extra eam terram nati, hinc
Burfi in Olafssaga cap. 2. Haguinum Sigurdi interrogat,
huer er thessi him Utlendi madur/ quis est ille extraneus vir
& clarius paulo post. Enn thar var laug i landi thui/ at ey
scyllidi thar uppfæda kongison at utlando Ryni/ Lex vero erat
in ea regione ne ibi educaretur filius Regis ex genere extraneo.

CAP. I.

I Sland : Bygthist fyrst ur
Norvegi a dogom Haralls
ens Harfagra/ Haldanar so-
nar ens svarta/ i than tith at
² Etlon og tolo/ ³ Peirra + Teitz
⁵ sostra mins thess mans er
ec Runna ⁶ Spacastann sonar
Isleifs Byscops/ oc Þorkels
sauthr brothurs mins gellis so-
nar er langt ⁷ mundi fram oc

I Slandia inhabitabatur pri-
mum à Norvegis, diebus
Haraldi Harfager, Halfdani
filii Nigri, eo tempore, secun-
dum opiniones & sermones
eorum: Titi nutricii mei, vi-
ri, quem ego nosco sapientis-
simum, filii Isleifi Episcopi,
& Thorchilli Patru mei Gel-
leri filii, is longe meminit, &
Thoridæ

INTERPRETATIO.

Tempore, quo regnavit in Norvegia filius Halfdani nigri Ha-
raldus Pulchricornus, fixere primo in Islandia domicilia Nor-
vegi, prout sentiunt, mihiq; sæpius narraverunt, Filius Isleifi
Episcopi Titus, qui una mecum enutritus est, & quem proinde
sapientissimum probe novi, & Thorkillus Gelleri filius Patruus
meus

Thoridæ Snorronis filiæ be-
 signæ, quæ tam erat multum
 sapiens quam multiscia. Cum
 Ivarus Regneri filius Lodbroke
 fecit interfici Edmundum san-
 ctum Anglorum Regem, &
 hoc erat DCCCLXX. post nativi-
 tatem Christi, prout scriptum
 est in historia illius.

Þorithar snorraddottir ⁸ Go-
 tha/ es þarhi var ⁹ Marg-
 spok oc oliugfroth. Es Ivar
 Ragnars son Lothbrokar let
 drepa Eadmund enn ¹⁰ Hel-
 ga Kingla fung/ en þat var
¹¹ DCCCLXX. ¹² eptir burth
 Cristz at þvi es ¹³ ritirþ es i
¹⁴ sogo hans.

INTERPRETATIO.

*meus, qui optima pollebat memoria, uti & Thorida Snorronis filia
 Deorum ministra. Eo tempore, consilio & fraude Ivari filii
 Regneri Lodbrok interfectus est Edmundus Sanctus Angliæ Rex,
 quod accidit anno post natum Christum octingentesimo septuagē-
 simo prout scriptum est in historia illius.*

NOTÆ.

¹ Bygghist ab hodiernis danis usurpatur pro ædificare ex-
 struere, hic sensum habitandi admittit, Volospa I.

ar var allða tha Imir bygghi/

Antiquum erat tempus cum Imir habitaret.

Videatur & Strophæ 61. & 62. ejusdem Volospæ.

² Etlan/ atlan uti & ørlun opinio à verbo atla/ puto, quin
 & destino, Eg atla til theis/ hoc destino monente Gudmundo
 Andreæ Goth. Run. pro opinione tamen communiter adhi-
 betur Þerrauds saga/ c. 3. Þosi sa atlan theirra/ Þose vidit
opinionem eorum.

³ Þeirra constructio hæc Islandis valde familiaris, prout
 in omnibus fere eorum scriptis videas, exempla non opus est
 ut adducantur, cnm passim sint obvia.

⁴ Teitz Snorro Sturlæus: Teitr sonr 3sleifs Biscops/ Titus
 filius 3sleifi Episcopi, Quis iste Titus fuerit vide in commen-
 tario nostro.

⁵ Fosstra mins/ collactanei mei, ita hic verto, quod scilicet
 sensus id exquirat, alioquin enim Fosstra nutricium denotat
 Rolsfaga/ c. 9. Nera Jarl fosstra min/ Nera comes nutricius
 meus, Snorro in præf. þan var með Halli at fostri/ hic apud
 Hallum

Hallum erat ad nutriendum, plane coincidit cum eo, quod duobus verbis dicimus fadde Vpp, styrbiornsaga: Eiretur fadde Biorn Vpp/ Ericus Biornonem educavit.

⁶ *Spakastan/ spak sapientem denotat: Elissaga: biner forner spetinger/ Veteres illi sapientes, Hervarar saga: Heidrekr heitir þa med sex tolf spetinga/ Heidricus tunc secum habuit duodecim sapientes, vocem hanc ortam arbitror a spa, Rolsesaga c. 7. Petrus felldu spa/ uti enim ad interroganda oracula sapientissimi olim adhibebantur, ita ex oraculorum interrogatione spak dicta quidni derivatam ab iis sapientiam credideris, accedit quod hujus derivationis apud nostrates Danos, aliqua etiamnum superfiant vestigia, nos enim Viise quinder sapientes mulieres etiamnum vocamus, quas antiqui vocant mulieres vaticinantes manifesto indicio à vaticiniis antiquos sapientiam denominasse, Olafesaga cap. 3. moder hans vas spakona/ mater ejus erat mulier sapiens.*

⁷ *Langt mundi fram/ longe recordatus est, memoriae erat felix, Snorro Starlaus præf. Hallr var stovvitr oc minnigir hand mundi/ Hallus erat magnæ sapientiæ & felix memoria is recordatus est, Saxonice mænæn, vid. Ælf de N. T. p. 24. à Gr. μένος, derivat id Junius.*

⁸ *Gotha Gothr/ bonus benignus Anglo Saxonibus god quod magna probilitate à Græco εὖθεος, derivat clariss. Junius non dissentit Ulphilæ Codex, cui ΓΚΑΣ & ΓΚΨ, passim est bonus bonum, ex Goth quod Deum notat id ortum arbitratum Gudm. Andr. cum hoc potius ab eo descendat, at, quod res est, dicendum mihi, vertendum arbitror Deorum Sacerdos ut adeo Dei alicujus sacris præfecta Thorida fuerit, in qua suspitione non leviter me confirmat, quod Thorida ubique fere cum elogio Gotha occurrat uti apud Snorronem præf. Þurith dottor snorra Gothar/ Thurida filia Snorronis, Gothar sane sæpissime denotat Sacerdotem derivata absque dubio à God Deus, Sax. god, eleganter apud eos idem vocabulum eadem ratione scriptum tam Deum quam bonum denotat, hic god Iypahel god, quam bonus Israelis Deus, pulchro indicio ejusdem originis ambo vocabula esse.*

⁹ *Margspoc/ multum sapiens, Margur/ merg margr multus sæpissime cum aliis vocibus componitur, ita margur legi*

legā multifariam, spēte scientia, & spētur sapiens, non dubito, quin abinde accersendum sit Saxonicum *rpekan*, cum & apud nos spēte sit *divinatio*, & *spetingur*/ *Philosophum* vocemus, quasi multa & sapienter dicentem, idem quod *Margspoc margsvitande Mejar*/ *Multiscia virgines*, Edda Sæmundi Stropha 19.

¹⁰ *Belga*/ Sax. halg, quam vocem à Christianis inveciam judicat Cl. Junius, qui Etym. Angl. *b. v.* eam derivat à Græco *ἀλῆεν* salire, quod salis multus erat in sacris usus, erudita hæc quidem est, sed nimis longe petita derivatio, nec placet tamen ista *Merici Causaboni* à *ἀγίος* inserto *l*, quidni potius à Saxonico *hal*, cum æternæ salutis participes olim sanctos vocaverit Antiquitas.

¹¹ DCCCLXX. locutio elliptica subintelligitur *vetra*.

¹² *Epter*, cum Saxonico *aptes*, ejusdem originis, quod an à Græco *ἐπεί* recte derivet Junius valde dubito, uti & Anglicum *after*, à Græco *ἀπὸ πρὸς*.

¹³ *Ritish*, scriptum *Rit* scribere Chronicon Husadalense apud Reenhelmium not. ad *Olasssaga*, pag. 105. *nu manomt vier rita/ nunc scribamus*, non abludit à Saxonico *ppritan*, nec forte ab Anglico *Write*, derivationem vocis si vis adi *Casaubonum* pag. 329.

¹⁴ *Sogo hans/ saga/ sogo/ sogu/* historiam significat, vox ubique obvia ut *Ormsaga Vlsfsaga/ Ormi historia, Ulfonis historia*, plurima de vocis hujus origine congeffit Petrus Salanus.

CAP. II.

Ingolfur het marhur Vio- **I**ngolfus vocabatur vir Nor-
renn es sannlega er sage at vegus, qui vere dictus est
færi fyrst thadan til Islandz/ trajecisse primus inde in Islan-
tha es Haralldr enn Harfagri diam, cum Haraldus Harfagre
erat

INTERPRÆTATIO.

Imperante in Norvegia Haraldo Harfagre & decimum æta-
tis annum agente trajecit in Islandiam Ingolfus natione Nor-
vegus,

erat sedecim hyemes natus. Altero vero itinere, paucis annis postea habitavit ad Austrum Reykiavirki, ibi Ingolfi promontorium dictum, ubi primo in terram venit, ad orientem Mindacfairi. Ibi vero Ingolfi promontorium ad occidentem Olfsos fluvii ubi posuit possessiones suas postea. Eo tempore erat Islandia silvis concreta, in medio montium & littorum, tum erant hic viri Christiani, quos Norvegi appellant Papas, & illi postea peregre profecti sunt, ex eo quod nollent esse hic cum ethnicis viris, & relinquere post se libros Hibernicos, & nolas & baculos. Ex illo poterat discerni, quod essent viri Hiberni. Tum vero

var ¹FDJ. vetra gamall. Enn i annat sin sem vetróm sitþar/ hann ² bygðhi sudur i Keiðarvík/ þar er Ingolfsskáfi fallarþr/ fyr austan Mithöc airi sem hann com fyrst a land. En þar ³ Ingolfs fell fyr vestann Olfsos es hann lagðhe ⁴ sína eigo a sitþan. I þan tíð var Ísland ⁵ víðhi varit ⁶ a mithli ⁷ fialls oc ⁸ fíor/ þa voro her menn Críster/ theír er Norðmenn falla ⁹ Þaya/ en theír foro sitþan ¹⁰ a braut af thui at theír villdo eigi vesa her víð ¹¹ heitna menn/ oc lero eptir þær Írskar oc biollor oc bagla. Af thui mátti ¹² seilia at theír voro menn Írsker. Enn þa varth for manna ¹³ mífil ¹⁴ mioc ut hingat ut Norvege erant

INTERPRETATIO.

vegus, qui altera vice paucis abinde annis reversus habitavit in prædio quodam Raukiarvík dicto, ubi etiamnum de ejus nomine Ingolfi mons dicitur, ad orientem Mindacseyri, in quo littore primum terram conscendit. Ad occidentem vero fluvii Olfsos locus est Ingolfi promontorium dictus, ubi postea habitasse dicitur. Eo tempore loca, inter montes & littora, fere singula sylvis obsita erant. Atque illo ipso tempore Christiani quidam buc advenerunt, quos Norvegi Papas appellare erant soliti, qui, cum Ethnicorum commercio hic uti neutiquam vellent, abierunt illico, relictis post se tam libris Hibernicis quam nolis & baculis, unde Hibernos eos natione fuisse facile colligeres. Cum vero ingens multitudo buc è Norvegia quotidie se conferret, adeo quidem ut deserì Norvegiam crederes, consultum duxit Rex Haraldus

erant hic viri multi valde ex Norvegia, usquedum Rex Haraldus eos expulit, quod hic suum regnum vastaretur, tum constituitur quod unusquisque penderet Regi quinque auras, si non esset ab illis exemptus, & inde proficisceretur huc. Traditum autem est quod Haraldus esset septuaginta annos Rex, & octoginta natus, tunc habet originem hanc vectigal, quod nunc vocatum est landauræ, hoc vero interdum magis interdum minus valuit, donec Olavus Crassus ratum faceret, ut unusquisque vir solveret Regi dimidiam marcā, qui inter Norvegiā & Islandiā proficisceretur, uxoribus sive eorum viris, quos ille exceperat, exceptis.

Hrolligus filius Raugnvalli Comes de Moeri habitabat ad

til thes¹⁵ unnz Rungren Baralldr¹⁶ bannathi af thui at honom thotti Landauthi nema/ tha sattuð their a that at huer mæth scyllði giallda rōnungi v¹⁷ aura, sa er eigi vœri fra thui sciltth, oc tha than fœri hingat. Enn sva er sagt at Baralldr vœri LXX. * vœtra Rungr oc pœthi at træth thau hafa¹⁸ upphof verif at giallði thui es nu er kallat landaurar/ en thar gallzē stundom meira/ enn stundom minna unz Olafur enn¹⁹ Digre gorthi scyrt at hœr madt scyllði giallda fungi²⁰ halsa mork/ sa er²¹ fœri a mirthli²² Norvegs oc Islaninz nema²³ conor etha their menn es hana nemi fra. Sva sagthi thorkell of gellis son.

Hrollaugur sonr Rangvalls²⁴ Jarls a Moeri bygthi austr a sithu/

INTERPRETATIO.

Haraldus, ne id fieret, interdicere, injuncto unicuique certo vectigalis genere, quod Regi pro transitu solveret, aliquibus tamen, per singularem Regis favorem, exceptis. Haraldum autem septuaginta annos vixisse & octoginta annos regnasse in literis relatum est, exinde originem id vectigalis genus habuit, quod landauræ hodie nominamus, illud vero interdum majus erat, interdum minus, donec Olavus Crassus unicuique, qui Norvegiā inter & Islandiā proficisci desiderabat, ut dimidiam marcā Regi solveret, injunxit, concessio tamen nonnullis tam viris quam mulieribus privilegio, prout Thorchillus Gelleri filius nobis retulit. Hrolligus Raugnvalli filius Comes de Moeri

a sitbu/ thathan ero sitbu
menn comner.

Betilbiorn Bietelſon marhr
Norræn bygthi ſuthur at Moſ-
felle eno øfra/ thathan ero
Moſfellingar comner.

Aurhr dotter Ketils flatnefs
Bersis Noræns bygthi veſtr i
Bræitha ſirthi thathann ero
Bræithſirdingar comner.

Helgi enn Magri Norænn
ſon Eyvinder Auſtmannz byg-
thi Northr i Eyjaſirdi thathan
ero Eyſirthingar comner.

orientem in ſido, exinde Si-
denſes homines venere.

Ketilbiorno Ketilli filius vir
Norvegus habitabat ad au-
ſtrum in Moſfell ſuperiori,
inde Moſfellenſes venere.

Oida filia Ketilli flattnefs
Baronis Norvegi, habitavit ad
occidentem Breidaſiordi, inde
ſunt Breidſirdingi orti.

Helgo macer Norvegus, fi-
lius Eyvindi Orientalis habi-
tavit ad Boream Ejaſiordi inde
ſunt Eyjaſiordenſes orti.

CAP.

INTERPRETATIO.

territorium orientalis Islandiæ Sido inhabitavit, atque ita Siden-
ſibus exinde nomen dedit. Ketilbiorno Ketilli filius vir natione
Norvegus Australis Islandiæ prædium Moſfell ſuperius inha-
bitavit atque inde originem habuere Moſfellingeſes. Filia
Ketilli Simi Baronis Norvegi nomine Oida ad occidentem terri-
torium Breidaſiord occupavit deditque ex ſe Breidaſiordenſibus
originem. Eyvindi Orientalis filius Helgo macer ad Septentrio-
nem in Ejaſiord vixit, unde Eyjaſiordenſes progreſſi.

NOTÆ.

1 **Detra gamall/** hyemes natus, locutio familiariffima Iſlan-
diſ, ſæpius in hoc libello obvia, nec ignota Romanis olim.

2 **Bygdi** præter illa, quæ de hac voce ante notavimus, ob-
ſervari meretur, quod ejuſdem originis ſit cum Saxonica
bytlan quam à birtl, recte deducit Junius obſervans cap. 4.
Reg. Benedicti, inſtrumenta quævis gebytlſn dicta.

3 **Ingolſefell/ fell** manifefſtiſſime à φείδος, quod Heſychio eſt
ἐκλεπτός τόπος, vel φειδύς, quod Suidæ τόπος τεταχός, forte inde
Cambrobritannis fell dicitur cautus, quod cautione ad talia
itineræ opus ſit, conjiciente Junio.

4 **Sine** eigo poſſeſſiones ſuas quæ & alio dicuntur nomine

Olaſar

Olafsfaga cap. 2. *At eignom sinom a possessionibus suis, at eiga a presenti & possideo, eige possessio, Hirdsra* cap. 13. *Hans eige oc odal possessio & odelium.*

⁵ *Vithi varit/ sylvis concreta vithi sylvæ antiquis dictæ, inde antea vithi fung quasi sylvarum vel venationis Dominus.*

⁶ *Amithli Anglo-Saxonibus on mibban, non dubito quin græcum μίος hic agnoscat lector, inde & duas in partes partiiri Islandis dicitur mithla, Kolsfaga* cap. 2. *Sjðan fadr min midladi mier sie/ postquam hæc ad me Pater meus distribuit. Amilli & nostris familiare a mille Noregs et suis thiothar/ in medio Norvegiæ & Sueciæ.*

⁷ *Fialls fere coincidit cum fell, aliquod tamen interest discrimen, ex alterutra harum vocum, ortum Saxonicum Felb vel Anglicum Field non dubito, sane nimis ludit Junius cum id a græco μέδιον deducit, cujus derivationis vim me non percipere fateor, hist. Sturbiorn. Ill vard elfan fiallo.*

⁸ *Fioro littora fior littus fretum, vocabulum in lingua etiamnum nostra superstes & satis notum, solum observo quod in Herrauds saga vitæ finis fior dicatur, quasi littus totius vitæ.*

⁹ *Kalla Papa/ Sacerdotes hos fuisse satis dilucide pater, Papas quippe mediæ Latinitatis scriptoribus audit quivis clericus, hinc Papæ nomen paternitatis appellationem esse ait Valafrius Strabo de Rep. Eccl. cap. 7. & in libr. 16. Epist. 98. Innoc. III. Ecclesiarum & Papatum fit mentio, ut taceam hoc quod est in serie Episcoporum Metensium :*

Nobilis in cunctis Papa Chrodegangus habetur.

quin & ista notatu digna sunt apud Prudentium,

Rorantes Saxorum apices vidi optime Papa.

Liquet ex hisce post introductum in Norvegiam Christianismum eos Papæ nomen suum fecisse, & unicuique clerico applicuisse & adhunc usque diem Sacerdotes constanter Paper appellant.

¹⁰ *A braut/ i brout plane coincidit cum Anglico abroad, tam quoad significationem quam quoad originem, ortum id a broad, quod simile est Danico nostro breed, unde optime Junius; to go abroad, est prodire, h. e. arctis domicilii sedibus*

sedibus relictis in loca spatiosiora se conferre, nec ignotum
Danis & Islandis abrott/ ibrott/ ecce Nialfsaga/

Allz ut verum

Brugdnium sverdum

Abrott hedan.

Quoniam ferimus,

Strictos gladios,

Peregre abhinc.

¹¹ *Heithna*/ Ethnici Saxonice a ðne, tam hæc quam ista
vox derivata à græco *ἔθνη*, idque satis clare patet *Olasfsaga*
cap. 37. *Þu samnas samntan þinnir Heidnu menn/ jam con-*
gregantur viri Ethnici.

¹² *Scillia* discernere, vid. *Epinicion Egilli Scallagrimi Stro-*
pha 1. unde hæc vox originem habeat certant eruditi, Junius
ab eo Anglicum *skill* deducit, sed ut ludunt qui a *skoll* id
deducunt, ita rem eos acu tetigisse arbitror, qui nostrum ab
Anglico accersunt, *skill* enim primitivum magis quam no-
strum *stille*/ ratio originis, quod peritiâ sit ad res discernenda
opus.

¹³ *Mifil Multus*, *Hirdsæra: Miflu Villu Þoku*/ cap. 1. *mul-*
tis erroribus, *Þomsvoitinga saga: staum mifiler/ dedecus mag-*
num est, ibi & *Almifil* observare licet, *Olasfsaga* c. 34. *mat-*
ga daga sidann var þon i miflum umsatrum um Olof Þong-
multis diebus postea multas machinationes habuit adversus O-
laum Regem, idem hoc cum Anglico *micel mickel mikel*, Go-
thico *MIRIAS*, Saxonico *micel mycel*, de quo vide *Ælfric*
Grammaticam cap. 5. Origo *ἀπό τοῦ μισέω* in promptu est.

¹⁴ *Mioc*/ valde, *Volospa: Geyr Garmr mioc/*

Latrat Garmus valde.

Et *Havamal.*

Mioc stora stafi

Mioc stífna stafi/

Valde magnas literas

Valde validas literas.

Quin & *miog* scribitur *Olasfsaga* cap. 34. *reid miog valde*
iratus.

¹⁵ *Þunz* particula donec, tantisper dum, *Vegtams Kvitha/*

Þunz naundig reis/

Donec invita surgeret,

Et alibi: Þú vil ekk fregna
 Þú allt funnað/
 Te interrogabo
 Donec omnia noverim.

¹⁶ Bannathi/ Banna prohibeo, interdico, Bannum & Ban-
 dre ævi medii scriptoribus satis familiare Decr. Childeb. Reg.
 cap. 8. *istā bannivimus* Rajmundus in Summula: *Nullus ha-*
bet bannas, quin & bandire, *nostro bando bandimus*, ait Ug-
 bellus Episcop. Veron. ortum hoc verbum à Gothico nostro
 credidi, illud vero à bana quod *cædem*, mortem significat, jomsa
 fanga saga: vid bana minum ad mortem meam, sub pœna
 vim mortis plerumque ejecti sunt, hinc & Anglis hodiernum
 banish.

¹⁷ Aura Norvegis hodiernum eyre Hirdsæra cap. 41. Eyri
 Hises/ quin & aura retinent iterum Hirdsæra, roein aurum
 auræ auræ, certum multæ genus, quod quatuor solidos Da-
 nicos vel duos nummulos anglicos cum dimidio valere pro-
 dicit Resenius not. in Hirdsæra.

* Vætra vetur byems Saxon. pinter, Anglis a winter.

¹⁸ Vpphof et Vpphaf Principium Rimbegla: Vpphaf allra
 sagesna i Norenni tungu/ Principium omnium historiarum lin-
 guæ Norvegicæ conscriptarum.

¹⁹ Digre/ non solum crassus significat sed etiam utilis fi-
 dus Kolsasaga cap. 2. dygr træl er dui/ utilis charus servus es
 diversissimæ tamen originis duo hæc vocabula esse non
 auro, hoc coincidit cum Danico Dyr, ten dyr mand/ h. e.
 magnus, carus, qui raro invenitur.

²⁰ Half a mark/ locutio hæc est plane coincidens cum
 Anglica hodierna, half id Islandis est quod Saxonice healf,
 Gothice hAALE, marc vero genus numismatis Danici est
 quod valet 10. nummulos Anglicos præter propter.

²¹ færi/ fære proficiscor þajan Saxonice, à quo & Angli-
 cum A way-faring-man, derivat doctissimus & Septentri-
 onalium linguarum, si quis alius, peritissimus Hickhesius hinc
 & substantivum ferd iter Olasasaga cap. 33. Oc nu friettir
 Olafur Konge til thessa mans/ oc byr thangat ferd sinu. Oc
 þort sin er hann bioft til ferðar tha gierdist andvithri innoti/
 þa at hann matti eigi fara/ Audivit Rex Olans de eo viro &
 præ-

præparat iter suum, & semper, cum paratus ad iter esset, ortus est ventus contrarius adeo ut non posset proficisci, ortum præterea à radice hac quod Islandice dicitur fari/ that ex icke mi fari/ non est meum opus, quasi non est meum iter, vel eo pertingere non possum *Kolsasaga* capite 38.

²² *Norveg.* Cum postulaverit Reenhelmus Vir antiquitatum Septentrionalium lane peritus in notis ad *Olafsaga* ut produceretur locus ex antiquissimis Septentrionalium scriptoribus in quo Norvegia seu, ut is scribit, Norrighia Norveg diceretur, habeat quæso hunc & Reliqua Aræ nostri loca, quæ adeo dilucida sunt, ut ad ea cæcutire amplius nemo possit, cum vero Aras inter Septentrionales scriptores primus sit, & exemplar, ad quod hoc editum, propria ejus manu sit conscriptum dabit scio veniam quod nec Jellingensi monumento, nec Aræ meo aliquod ab ejus insultibus sit metuendum, sed plura de hoc uti & in defensionem Bartholini, quem indigno tractamento, vide in commentario nostro ad hunc locum.

²³ *Conor cona fæmina uxor*, Saxonice cpen & quina, *UING* Gothice, & forte, *xar iðoxlæ*, dicitur Regina Anglice *queen* quod mulierum omnium sit præstantissima, sed ea de re penes me peritiores judicium, *cona* vox est apud Islandos ubi *vis obvia*, *Olafsaga* cap. 34. *atlar thu thin gamla broctin skinna/ at ef vil tafa thig til fono mier/ cogitas tu vetula deformis cutis quod ego te voluerim in uxorem meam accipere* & in *Bosasaga* cap. 14. *Eigin fona* dicitur uxor legitime ducta. Ego asseverare ausim nomen proprium apud nos & alias gentes satis notum *Bonrad* Islandicæ esse originis & idem significare quod *uxori imperans*, quicquid sit, non ignotum huic genti istud nomen, *Herraudssaga* capite ultimo, *Rigardr fathr Bonrads/ Rigardus* vel forte *Richardus Pater Conradi*.

²⁴ *Jarl/* Comes non distat multum ab Anglico *Carl*, sed plane coincidit cum Cambrobritannico *Jarll*, vox est familiaris ubi *vis obvia* *Bervarar saga/*

Drefur med Jofr

Jarli meingi/

Cum Rege cerevisiam hilariter bibit,

Comitum multitudo.

Hosce Comites & Reges tributarios olim dictos invenio

cert

certe eorum plurimi Regio errant sanguine nati, *Olaßsaga* cap. 3. *Han setti thad i laugum at hanns atmanna sculldu* huer taka kongdom epter sin faundur enn Jarldom sa er fuensise var af hans atmonnum/ Ille posuit id in legibus ut Paterno sanguine ab eo descendens quisque Regnum acciperet, & Comitatum si materno sanguine illum attingeret, & hoc nomen frequenter in Monumentis sepulchralibus occurrere docet Avus meus, & post eum, Verelius, notis ad *Herraudsaga*.

²⁵ *Bersis hers/ Rolf et Gottricksaga* cap. 12. Porer er nefndr Berser ein riker madr i Noregi/ Thoro est dictus Herse vir dives in Norvegia, Baronem reddidi, quod commodius vocem exprimere non possem, Herforum quippe post Duces & Comites prima est dignitas, ita Edda : *Vest jarla edu star konunga ero theit menn er Berser heita/ &c.* at settia thar rettara ofter svo morg herod/ sem han gesir til valds/ oc heita theit berser : Post Comites sive Reges vectigales viri sunt, qui Herse dicuntur. Nam, cum in quolibet regno plura sint territoria, mos Regum est eis, quæ in feudum concedunt, præsidēs & iudices imponere, qui Herse vocantur. Negari tamen non potest, quin aliqui hujusmodi præsidum & Jarler dicti fuerint *Olaßsaga* cap. 1. de *Haraldo Baarfagre*, Jarl setto hann i hvario fylki til landstiornar oc laug ad dema/ Jarlos ille constituit in quoquoque populo ad Regionis rectores & secundum leges iudicandum.

CAP. III.

Eti thæ es Island vas : viz **C**Um vero Islandia erat
 thæ bygt orðit/ thæ haf late habitata, tunc attu-
 thi mathe austran fyrst log ut lit vir ex oriente primo legem
 hingat ur Noregi sa er Olaf ex Norvegia, qui Ulfiot di-
 fliotur het. Sua sagthi Teitur cebatur. Ita dixit Titus no-
 bis,

INTERPRETATIO.

Erant jam tum longe lateque dispersi per Islandiam incolæ,
 cum Ulfiotus ex Norvegia secum leges intulit quibus de Au-
 thoris

bis, & erant tum leges Ulfioti dictæ. Ille erat pater Gunnari à quo Diupdalenses venire Eyjafirdi. Pleræque vero compositæ erant ad eas quæ tum erant Gulathingenses leges. Quædam Thorleifi sapientis filii Horfaccari addita, per quæ augerentur, auferrentur, aut alio loco ponerentur. Ulfiotus erat ad orientem Loni. Dictum vero est quod Grimus Geitfcor esset collactaneus ejus, qui peragravit Islandiam totam, consilio ejus, antequam Comitia erant. Illi vero quisque vir hujus regionis numum dedit, ille vero id postea dedit aulæ. Comitia constituta erant consilio Ulfioti & omnium incolarum, ubi nunc sunt, antea

off/ oc voro tha Ulfiotz a log Bolloth. Hann var fatbir Gunnars er Diupdaler ero comner fra i Eyjafirdi. En thau voru flest sett at thvi sem tha voro Golathingis log. En tha roeth thorleifs ens spaca Horfaccara sonar voro til. Hvar vith scylldi auka etha³ afnema/ etha annan veg setia. Ulfiotr var⁴ austr i Loni. En svo er sagt at Grimur Geitfcor vari fostbrother hans sa er Rannathi Island allt at rathi hans athr Althingi var art/ en honom fece hver Madr thening til a landi her/ en hann gaf se that sitthan til⁵ hofa. Althingi vas set at rath⁶ thi Ulfiotz oc allra lannsmanna thar er nu es en athr vas thing a Bialarnesi.

Pat

INTERPRETATIO.

thoris sui nomine inditum Ulfioti nomen, prout retulit nobis collactaneus noster Titus. Is ipse filium habuit Gunnarum a quo originem traxit Diupladsensium, qui Eyjafirdi vivunt, familia Constitutæ legum harum pleræque ad normam Gulathingensium, additis tamen illis quæ Thorleifus sapiens Horfaccari filius prudenter scripserat, qui plurima abstulit, additis haud paucis, quibusdam de loco mutatis. Ulfioti, qui orientalem Islandiam partem Lon incoluit collactaneus dicebatur Grimus, quem Aigcephalum appellant, qui, antequam certus Comitii locus assignatus erat, totam consilio Ulfioti Islandiam peragravit, accepto in laboris præmium à singulis nummo, quos omnes postea usui aulæ dedicavit. Consilio Ulfioti omniumque incolarum eo in loco, ubi nunc sunt, constituta sunt comitia, quæ antea fuerant

bat es Þorsteinn Ingolfson
 Lannama mans fater Þor-
 fels Mana 7 Logfogo mans
 hafdi thar/ oc þofdingiar
 their es at thvi þurfo. En
 madr hafdi 9 Secr ordit of
 10 thraels morth 11 etha 12 ley-
 sings sa er 13 land atti i Blas-
 cogom/ hann es nefndr tho-
 rit 14 Croppinskeggi/ en dot-
 tor sonr hans er 15 calladr Þor-
 palldur Croppinskeggi/ sa es
 16 for sithan i Austfiordo oc
 17 brenndi thar inni Gunnar
 brothor sinn. Sva sagdi Hallur
 Oraifoson. En sa het Kolr
 er myrdr vas/ virh that er
 Bendgea su es thar es Bollod
 sidan Colsgæ/ sem 18 breinn
 19 fundust. Land that varð
 sithan allz 20 heriar fe. Enn
 that logrþo Lannsmenn til

erant Kialarnesi, quæ Thor-
 steinus Ingolfi filius Viri qui
 Islandiam occupavit, Pater
 Thorchilli mana legum periti
 viri habuit ibi, & primates ipsi
 adhærentes. Verum vir in jus
 vocabatur ob cædem servi vel
 liberti, qui terram possidebat
 Blascogi. Ille vocatus est Tho-
 rus Croppinskeg, & filiæ ejus
 filius vocatus est Thorvaldus
 Croppinskeg, qui abiit postea
 ad orientale littus, & combus-
 sit ibi Gunnarum fratrem
 suum. Sic dixit Hallus Orei-
 kiæ filius, & sic vocatus est
 Kollus, qui interfectus erat.
 Exinde terræ hiatus, qui ibi
 est vocatus postea Colli hiatus,
 ubi cadavera inveniebantur.
 Regio ista postea erat tota
 communis possessio, hoc vero
 addidere

INTERPRETATIO.

fuerant Kialarnesi, ubi ea celebrarunt Ingolfi inter eos qui ter-
 ram occuparunt non infimi filius & Torcbelli Manæ Legispe-
 riti Pater Thorsteinus illique adhærentes primates singuli. Ve-
 rum enim vero vocatus in jus est Theodorus Crispobarbus fundi
 haud exigui in agro Blascogiensi possessor, quod non neminem,
 servum an libertum haud facile dixerim, internecioni dederat,
 Nepotem is ex filia habuit Thorvaldum Crispobarbum, qui,
 prout retulit nobis Hallus Oraikiæ filius, in orientale Islandiæ
 littus postea abiens fratrem suum, cui nomen erat Kollo, cru-
 deli incendio absumpsit, exinde hiatus iste terræ, ubi inventum
 defuncti cadaver, postea Colli hiatus dicebatur. Terram istam,
 quæ jam communi possessioni cesserat, usui comitiorum destina-
 runt postea incolæ, data venia cædendi ligna in silvis, &

addidere incolæ comitiorum
usui, exinde licitum est sylvas
ad comitia cædere, & in locis
pascuis equos alere, hoc Ulf-
hedenus dixit nobis, ita & sa-
pientes dixerunt, quod post
sexaginta hyemes fuerit Islan-
dia habitata, ita ut non fuerit
spatium postea, prope id tem-
pus fumsit legislatoris officium
Ramnus Haingi terræ occupa-
torum unius filius post Ulfli-
otum, & per viginti annos ha-
buit. Ille erat è Rangaensi fa-
milia, hoc erat 60. hiemes post
cædem Edmundi Regis, anno
vel duobus postquam Haral-
dus erat mortuus. Juxta fer-
monem sapientum virorum.
Thorarinus Raga filius fratris
Oleifi Hialta sumpsit officium
leguleji post Hramnum & ha-
buit per annos 20. ille erat
Borgfiordensis.

Althingis naizlo. Af thvi es
thar Almennig at ²¹ virha til
Althingis i scogom/ oc a
²² heithom ²³ bagi til ²⁴ broga
hafnar. Pat sagthi Ulf herthim
of/ svo hava oc spamenn sagt
at a LÆ. vetra yrthi 3sland
albygr svo at eige veiri meil
sithann/ thui nar tok Gramm
logsfogo Rangs sonr Lamama
manns nest Ulflioti/ oc hafa
thi XX. sumor/ han vat ur
rangar hværfi/ thar var LÆ.
vetrom eptir ²⁵ drap Eade
mundar Konungs/ vetri e
tha tveim atyr Baralldur
en Barfagri yrthi ²⁶ dauthr/
at ²⁷ tolo spatra manna thoe
raren Raga brothir son O
leifs Hialta ²⁸ tok logsfogo
nestr Gramni/ oc hafdi ons
nur XX. hann vas Borgs
firther.

INTERPRETATIO.

equos in pascuis alendi ut retulit Ulfbedinus. Ex relatione
præterea sapientum novimus, elapsis sexaginta annis, excen-
tam adeo fuisse Islandiam, ut Incolas plures admittere non po-
tuerit. Illa tempestate Ulflioto in officio legislatoris successit
Hramnus Rangaensis Haingi Islandiæ occupatoris filius, anno
scilicet, post cædem Edmundi Angliæ Regis sexagesimo, post
mortem Haraldi Haarfagre primo vel secundo, juxta relationem
virorum sapientia insignium. Hramno successit Thorarinus
Raga Borgfiordensis, qui Patruum habuit Oleifum Hialta, su-
que per viginti annos officio functus est.

NOTA.

NOTÆ.

¹ *Virha* bygt late habitata; locutio Islandis sane familiaris, unde *Rols* & *Götricksaga*: *Þáan tíma var virha bygt sem myklar skogur voru um hversis/ eo tempore late habitatum erat ubi multæ sylvæ erant circum.*

² *Log* lex, Grönländici Annales, *þat var upphaf hinna laga/ hoc erat principium harum legum*, dicitur & *lagh* unde ista Ll. *Vestrogoth*: *þar hittas namn theirra manna/ ær Westragis ætlands lagh giortho oc framfertho/ hic nomina eorum reperiuntur qui leges Vestrogothicas fecerunt & protulerunt*, Saxonice *lagu*, ortum à nostro ΜΑΡΝΥ unde ΠΙΛΑΜΑΡΝΑ, Disæ leges in Oretingana inscriptione, à Saxonico *lagu* nemo non derivabit Anglicum *law*, & quidni nostrum *log* à græco λόγος, πῶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ παρηρᾷται ait Paulus, manifesto indicio λόγος pro lege seu præcepto adhiberi.

³ *Asnema* detrahere, ab *af* & *neme* quod est capere accipere imo & interdum discere significat.

⁴ *Austr* ut *austan* ab oriente significat ita *Austr* ad orientem Voluspa,

Hymr af austr

Hymus ad ortum aurigat,

Et Stropha 36.

Ala fallur austr eiturdala

Fluvius labitur ad austrum venenatarum vallium.

Consulatur & *Þervararsaga* cap. 2. non adeo distat a Saxonico *eart* & Anglico *east*, quod à græco ἑως derivat Junius adducens Aristotelis locum ubi τὰ πρὸς ἑὼς μέρη, partes Orientales vocantur.

⁶ *hosa* delubrum Templum Deorum, *hosi* Gautlandi ex var *hundrad Gudar oc helgar Þor/ Templum est in Gothlandia in quo centum Dei erant & sanctus Thoro*, hinc in *Olafasaga* cap. 17. & 50. *hofur* *hof* est primarium Templum, *Bosasaga* cap. 7. *hier i skogum thesum* ex *hof* *miðid/ hic in sylvis hisce est fanum magnum*, atque paulo post *Olufasaga* cap. 112. *Æf ve verum ut Þor af hofum vorum/ si efferamus Thorum è templo nostro*, ita *hofgyð* Dea fani notissima apud nostrates quo nomine κατ' ἑξοχὴν sibylla dicta, sed & alium

aliud sensum admittit *hof*, quando pro aula usurpatur, en iterum *Olafsaga* cap. 5. *Hann var um fram sina Jafnaldra ellum hlutum er þrida magoda hofdrengr/ ille erat supra æquales suos in omnibus quæ dicere poterant optimus aulicus.*

⁶ *Rath* consilium inde *Radagiord* consultatio consilium, *Kolfsaga* cap. 3. *Hertiofr* var fyrri theim ad viti oc *radagiord/ Hertiofr* illos excelluit, & sapientia, & consilio *radgiast* consiliarius, *Bosafaga* cap. 1. Oc var hann *radgiast* oc tof samann skatta oc landstillder/ & erat consiliarius collegitque tributa & vectigalia, ut taceam *Radaligur* consultus, *Radlaus* consilii expertus hunc var *radgiom* erat ad consulendum aptus, *Gotttrifsgaga* cap. 15.

⁷ *Logfogo*, Legifer Legis sapiens, sufficienter ad ambas voces satis à nobis antea dictum, pulchrum istud est in *Hallfloga* recta *saga* cap. 13.

Pat munu seggir at fogum giora/

Hoc augmentum historiis faciet.

Videtur tamen *logfogo* fuisse dignitas *Nomophylacis* in Islandia, id colligere possem ex ultimis ipsissimi hujus capituli verbis, *Þorarin Raga broðir son Oleifs Hialta tof logfognestir Hramni/ Thorarinus Raga filius fratris Olai Hialte cepit officium legislatoris vel Nomophylacis post Hramnum.*

⁸ *Hofdingiar Hofdingzmenni/* Primates Principes *Gotttrifsgaga* cap. 20. *slight Hofdingzmenni som kongur Rolf er/ tales Principes qualis est Rex Rolf.* Conjicio *Hofdingiar* dici quasi *Hofdrengr* quam vocem nuper ex *Olafssaga* adduximus ut adeo sit quasi vir vitæ aulicæ adfuetus.

⁹ *Secr* secur reus, non video quid obstat quo minus hanc vocem à *saca*, quod nocere significat derivem, ita *Kolfsaga* cap. 24. *Var thetta sva sterkt ad hvorki Takadi thasem undan voru griot nie bit/ hoc adeo forte erat, ut iis qui subitus stabant nec lapis, nec pix, nocuerit caula enim reis pro noxa injungitur, secur reum denotat Hirdsca* cap. 3. *Þa er safur vinnu ortugum/ tum reus est ad solvendum octo auras,* vel si hanc nominis derivationem aliam habe à *safia*, *Hirdsca* cap. 40. *oc safir hann ey eptir logum/ & si non querit juxta legem,* ratio hujus derivationis cuius patet. Ab ea voce dependet Gothicum *SKGAN*, Saxonicum *rekan*, uti & Anglicum *seck*

de cujus vocis origine multa habet Junius in annotatis ad *Kæ-*
onem in voce quærere, quicquid dicat Scaliger & ex eo Ju-
 nius in voce *searche* Etymol. Angl. ego Anglicum *search*, &
 latinum *circare*, una cum Gallico Chercher ex hac voce de-
 duco, docta tamen sunt, quæ de ultima habet in originibus
 Gallicis Menagius.

¹⁰ *Præl* servus, *mancipium* vox ubique obvia Gretl. c. 70.
 Illt er at eiga *thrall* at einka vin/ *malum est nullum amicum*
nisi servum habere, Gottrifsaga cap. 1. *Prællin* svaradi ser-
 vus respondit, ego ut Latinum *servus* à *servire* derivo, ita
 eadem ratione nostrum *thrall* à verbo *thræla*, quod est duos
 labores sustinere, & à nobis hodiernum Danis *trælle* dicitur,
 crederem ego ab eadem voce derivari *Travagliare* & *Trava-*
glia, quod Italis idem significat uti & Gallicum *Travailler*,
 Anglicum *Travaile*, & quod Cymræis est *trafaelu* & *tra-*
fael monente Junio.

¹¹ *North* homicidium quidem, non quodvis tamen, denotat,
 unde Olafsaga: *Northverf*/ at drepa menn um nattur/ *ho-*
mici-dium est homines noctu occidere, cap. 120. Ne farium igitur
 proprie quidem id significat quod à verbo *Næria* deriva-
 verim, quod haud raro *comminuere* & *interficiendo conterere*
significat, herraudsaga cap. 13. Pui han mardist vid *hastoc-*
sin, *conterebatur enim*, occulte igitur & crudeliter aliquem
 necare Dani hodiernum *Myrde* vocant.

¹² *Leyfing* vox hæc considerationem nostram apprime mere-
 tur, utpote in qua haud spernenda Danicæ antiquitatis memoria
 superest, Thorsteinsaga cap. 3. uti & Olafsaga cap. 32. ean-
 dem hujus vocis significationem habent, uti hoc in loco Aras
 nofter, libertum igitur manumissum hæc vox proprie deno-
 tat, originem ejus absque dubio à verbo *leissa* accersendam
 declaro, duplicem illa significationem habet, vel enim sol-
 vere significat ut Gretl. cap. 61. *Aen var i leifingi*, *annis e-*
rat in solutione, id est, *glacies solvebatur* inde & proverbium
 Eddicum; *leysa* or *leydingi drepa* or *droma*, ita & *Leyfing*
dava *Mal* 32. *perfidiam* denotat, quasi animi solutio. Vel
 iterum honorifice donatum aliquem libere dimittere: *leysa* ut
med godom giafom, *dimittere bonis donationibus*, exinde servos
 à nostratibus duplici modo manumissos concludimus, aut
 enim,

enim, cum servierant optime, liberi dimittebantur, doni forte insuper aucti, aut, data pecunia, libertatem emebant ipsi, varios autem fideles servos remunerandi modos nostrates habuisse miros interdum satis, is solus ignorat, qui *Kolsa* & *Gottrichsaga* nondum evoluit.

¹³ *Land* communiter *regio terra* significat, hic à nobis alio sensu redditur *ager fundus*, eandem significationem aliis in linguis vox eadem habet, hinc Angl. *Land*, Goth. *LAND*, Saxonice *land*, duplicem hujus vocis derivationem dat Junius vel scilicet græcum *λαϊον* & *λαϊον* quod Poetis frequenter *Arvum segetum* denotat, vel *ἀνθηγον* præfixo *l*, quod summam rerum denotat, neutra mihi placet qui Islandicum *land* primitivum duco.

¹⁴ *Croppinskeggi* ita quoque *Kelur Croppinbatur* in *Thorssteinsaga* pro gibboso.

¹⁵ *Calldr* nobis hodiernum *Balde* vocare dicitur, Anglice *call* quod à græco *καλέειν* esse quivis videt, vel forte ab Hebræo *קלל* vox.

¹⁶ *For*, *sara* proficisci in aliam terram abire significat, eleganter *Kolsfaga* cap. 24. *eg ex ordin far flotti ritis theß, eg factus sum erro, vagabundus ab hac regione*, quasi ad alias terras continuo profecturus, *Olafsfaga Sol var farin notus Sol erat levatus aliquantum*, cap. 80.

¹⁷ *Brenndi* vox hæc communissimè à Danis usurpatur mihi tamen non indigna visa, quam hic annotarem Saxonibus *bepnan bynnan*, Anglis *burn*, omnia à nostro *brenne*, ab eo & profectum arbitror, quod Belgis uti & nobis succinum *Bernsteen* dicitur, quod scilicet continuo motu quassaturere quasi videatur, ipse quodammodo mihi assurgit Plinius qui hist. nat. libro. 37. cap. 2. fabulosa de succinis referens memorat foeminas in syria verticillos inde facere, & vocare *harpaga*, quia folia & paleas, vestiumque fimbrias rapiat, si igitur *harpax* eam ob rem quasi lapis abripiens dicatur quidni & *bernsteen* quasi *lapis urens*, vocem hanc nescio an bene Græco *πυρίδεν* deducat Junius: qui & *Ambram* exinde deducit ut inveniet, qui Etymologicon ejus adit.

¹⁸ *Bra* cadaver Troj. S. *Hyl bra min, occulta*, id est sepeliendo abde *cadaver meum* hinc in plurali *Aræ* cadavera sunt.

sunt. *Græin Græ* cadaver Sudermannis *Ræt* dici & Smolandis *Reman*, docet me Doctissimus Verelius in lexico ad hanc vocem inde & aves carnivoræ *Hræfuglar* dicuntur, quod cadavera appetant.

¹⁹ *fundust* & superest vox hæc apud Danos *finde*, Angl. *find*, Saxonice. *finban*, Gothic. **FINÞAN**, plane Danicæ originis hæc omnia, uti enim Saxonice. *finban* persæpe est *decernere, constituere* consultando elicere, ita & idem Danis est *at finde* ud.

²⁰ *Beriar se heria*, *vastare* & *populari* est tam in *hervara* quam *Olafs saga* obvium, inde forte hæc communis possessio dicta, quod populi erat.

²¹ *Vida* sylvas cedere denotat hoc in loco, satis ad hanc vocem ante notavimus, *Vid* tamen non sylvam tantum sed & lignum significat.

²² *Heidom, heide*, *sylva* tesqua nobis hodiernum Danis *heede*.

²³ *Heigi, bag*, pascuus originem hujus vocis facile percipio scilicet *bagi* vel *haga*, quod sepimentum denotat, quo includi pascua solebant.

²⁴ *Grosa*, Angl. *horse* per metathesin, Sax. *hoff*, Rûn. **KRIH** omnia Islandicæ originis, vel forte Græcæ ab aoristo *ζολικος* *ζωου* verbi *ζωω* ut vult Junius Etymol. Angl.

²⁵ *Drap Drapsmadr* homicidia, nec tamen tam facinorosum *drap* quam *mord* habebatur, a *drepa* proprie *supprimere*.

²⁶ *Saurhr* mortuus Goth. **ΔΑΝΨ**, Saxonice *Seab*, Gothicum in Etymologic. a *δαναιον* *longævus* derivat Junius, quod scilicet persuasum haberent Septentrionales vitam sibi novam fore & sempiternam, an rem acu tetigerit lector judica, certe Islandos illam expectasse vitam, copiose deduxit B. M. Bartholinus, de caus. cont. M.

²⁷ *Tolo*, à *tala* loqui frustra Mericus Casaubonus Anglicum *talk*, à *ταλιν* mulcere derivat *Dissert.* p. 273. nec melius à *ταλιν* Casaubonus apertissime est frequentativum ab Islandico nostro hinc & Danis ejusdem fere significationis *tælle* quod plane cum Anglico *talk* est sermocinari, uti & Islandicum *tælle*, *Voluspa* Stroph. 1.

Villde eck valsfodurs vel umbrelia

Vellem Odini stratagemata enumerare.

¹⁸ Tok taka est sumere, non modo suum take sed & touche ab hoc Angl. mutuati sunt, hinc & Gothicum **TEKAN** haud raro est tangere quod an recte à *τεκεναι* derivet Mericus Casaubonus p. 366. judicent alii, anglis & take est furari sc. ut Islandis & Danis tage.

CAP. IV.

That vas oc tha/ ener spo-
costo menn a landi her
hofdo ¹ talit i tveim misserom
fiora daga ens fiorda hun-
drads that verda ² vifur tvar
ens ³ setra tegar/ en ⁴ mo-
nodr xii. thrit og ⁵ nattar og
⁶ dagar iv. umbfram. Pa
⁷ merktho theit at solargangi
at ⁸ sumarit munathi aptur til
⁹ varfens/ en that cumni engi
segia theim at deige einom vas
fleira en ¹⁰ heilom vicom gegn-
di i tveim misserom/ oc that
olli. En made her Thorstein
furtr/ hann vas Breithfirser

HOc fuit & tum. Qui-
dam sapientissimi viri
hujus regionis diviserunt an-
num in duas partes, 64. dies &
300. hoc erat duæ hebdomadæ
& menses duodecim 30. die-
bus & noctibus constantes.
tunc observarunt ex cursu so-
lis æstatis initium ad tempus
vernale ferri. hoc vero nemo
illis dicere poterat, quod dies
unicus esset plusquam integra
hebdomadæ in duabus anni
partibus. Vir vero dictus est
Thorstanus niger, is erat
Breidfiordensis filius Hallsteini
Thorolfi

INTERPRETATIO.

*Eadem omnino tempestate visum est sapientibus annum, qui
trecentis sexaginta quatuor diebus constabat, duas in partes di-
videre, atque ita quinquaginta duas hebdomadas, menses duo-
decim è triginta diebus conflatas, & quatuor dies residuas con-
stituere, cum vero unoquoque anno superfuturum esse præter in-
tegras hebdomadas, diem unicum nemo animadverteret, æsta-
tem ad veris initia propediem retro ferendam esse viderunt, ac
Thorsteino nigro Breidfiordensi Halsteini Mostrabarbi Thorolfi*

Thorolfi filii Mostraskegg, terræ occupatoris & Oscae rubræ Thorstani filiæ, ille somniavit, quod videretur sibi esse in caularum agendarum loco, cum ibi esset multitudo, & vigilare, videbatur vero illi tum omnes alios dormire, postea vero, videbatur sibi dormire & tum omnes alios vigilare, hoc somnium explicuit Osyfrus Helgonis filius avunculus Gelleri Thorchilli filii ita. quod omnes viri ausculta- rent cum diceret, in legum loco, & postea, cum sileret, quod tum omnes id commen- darent quod dixerat. Erant vero ambo sapientes viri val- de. postea vero cum viri ve- nirent ad comitia, iniit hoc consilium in legum loco. quod septimam quamvis æstatem augerent hebdomade & con-

sonr Hallsteins Þorólfs so-
nar Mostraskeggja landnama
mannz oc Óscar Þorsteins
dottor ens raurha. hann ¹¹ dra-
imthi thar. at hann ¹² hygdist
vesa at Logbergi tha es thar
var ¹³ siólmr oc ¹⁴ vaca/ enn
hann hugthi alla menn ¹⁵ a-
dra ¹⁶ sofa/ en síðan hug-
dist hann sofna/ enn hann
hugthi tha alla menn a dra vac-
na/ thann thraum red Ósyfr
Helga sonar modor fater Hel-
lis Þorkels sonar sva at allir
menn ¹⁷ myndi/ thegn varth
medan hann ¹⁸ mallr at log-
bergi/ en síðan es hann ¹⁹ thag-
nathi at tha myndi allir thar
²⁰ roma es han þesthi mallr.
en their voro bather sp fer
menn mioc. En síðan es m nni
quomo til ²¹ things. tha
²² leitathi hann theß raths at
logbergi. at et síaunda huert
sumar

INTERPRETATIO.

filii ex Osca rubra Thorsteni filia, gnato per somnium visum est
esse se in loco comitiis destinato, coram ingenti multitudine, quæ,
vigilante se, penitus obdormierat, mox tamen expergescens, se
iterum in profundum delapso somnum. Quod somnium Osyfrus
Helgi filius avunculus Gelleri Thorchillidæ haud inconcinne in-
terpretatus est, prædicendo fore, ut ad ea quæ diceret in comi-
tiorum loco attenderent singuli, iisque sine dubio assurgerent. fi-
dem non difficulter hæc interpretatio invenit, partim quod insigni
ambo essent sapientia conspicui, partim, quod veram eventus
probaret, cum enim ad comitia jam tum multitudo devenisset,
ipso in loco consilium dedit ut hebdomadam septimo cuique anno
D 2 adderent,

sumar stýldi auka viku. oc freysta huc tha ²³ blyddi. En sus sem Osyste red drauminn. Pa ²⁴ vagnatho allir menn vith that vell oc vas that tha thegar i ²⁵ logleidd at ratha Þorkello Manna oc annara spætra Manna/ at ²⁶ retto tali i huerio ari v dagar ens fiorda hundraths ef eigi es ²⁷ blaupar/ enn tha einom fleira/ en at pro tali vertha iiii. Enn tha es aigse at ero tali et si aundi hvert at vico. en eingo at hino. Pa vertha vii. or saman samnlong. at hvorotveggia. en ef blaupar vertha ii. a muthli theirra es auka skal tha tharf auka et setta.

fusionem ita vitarent. Ut vero Olyfrus dixit tum expurgati sunt omnes viri ad illud bene. atque ita erat in leges relatum juxta consilium Thorchilli Manæ & aliorum sapientum virorum, quod verus numerus in quovis anno esset quinque dies, & trecenti, si non esset annus bissextilis, tum vero unus plus, juxta computum vero antiquum quatuor. Tum vero si augeretur numerus, septimo quovis anno hebdomade. & nulla huic adderetur. tum septem anni æquales erunt utriusque, & si bissextiles anni sint duo in medio eorum, qui augebuntur. tum sextus-augebitur.

INTERPRETATIO.

adderent, ad evitandam, quæ certissime alioquin futura erat, confusionem. quod non sine insigni applausu tota multitudo arripuit, retulitque in leges juxta consilium Thorchilli Manæ & aliorum sapientum, ut unusquisque in posterum annus trecentis & sexaginta quinque diebus constaret, excepto tamen bissextili, cui unicus insuper dies addendus erat, cum, secundum antiquum anni computum, quatuor. Si vero septimo cuique antiqui computi anno unicam addideris hebdomadam, computus uterque tam novus quam antiquus convenient ex asse, observatò tamen, ut, si bissextiles duo fuerint anni, sexto hebdomada illa addatur.

NOTÆ.

¹ Talit/ Tala numerum quidem denotat sed improprie, alioquin enim æstimationem designat, Sakta enim æstimationem delictorum notat in frostmanhell, ubi & pro numero adducitur Sem tala reaner ut numerus patitur, habet lingua anglica

Anglica vocem, quæ ab hac derivata videtur scilicet *Tallie* quod tesseram denotat in qua mercium acceptarum summa scribitur, licetenim eam vocem à *Θαλίω* ramo viridi deducat Junius *Etym. ad b. v.* videtur tamen mihi propius ad nostram linguam accedere.

² *Vikur* hebdomadæ Danis etiamnum *hebdomas* uge ex eadem voce, facta tamen literarum transpositione, ita & Saxonibus pucu *hebdomada* Glossa Alfr. 10. unde & Beda V. 2. in pucu & Reg. Benedict. 35. pucðenung vel pucðenung est officium hebdomadarii & pucðen minister hebdomadarius, plane huc facit Codex argenteus Lucl. v. g. **IN VIKR̃N K̃NN-
GIS SEINIS**, omnia ista originem matri Islandicæ debent. plura de hac voce qui desiderat, adeat Junium ad Kæronem in *Septimana*, Somneri Lexicon in pucðen, Vossii libr. 3. de viriis sermonis, cap. 14. in Hebdomadarius.

³ *Setta* hanc vocem annotavimus, quod & interdum reconciliare significet, ut in *Birdsca* cap. 21. *setta tha umpan maal/ conciliare tum eas causas.*

⁴ *Monedr* omnino cum hac voce coincidit Gothica **ME-
NΛΨ MENRΨ** Saxonica monab, Run. **ΨΛΛ4** cuncta vero matri græciæ debent incunabula, orta à Dorico *μῆνα* luna.

⁵ *Nattar/* iterum hic pulchre congruunt Goth. **NΛHTS** Saxonicum niht & Anglicum night, imo quidni & Gallicum nuit, omnia à Græco νύξ.

⁶ *Dagar*, Goth. **ΔΛRS** Anglo-Sax. *dæg*, Germanis hodiernum tag, & Anglis olim *dat* nunc *day*, ortum vel à *πῆρας* ordine, quod *πρωγμῆρας* oriantur tempora & dies, vel à *διαιρέσει* divido quod dividi in dies tempora soleant.

⁷ *Merkdo* percipere animadvertere significat, quin & denotare; annotare hanc vocem volui ob deductum inde merke/ *Birdsca* cap. 15. *Sidan skal kongr gefa honnum merke,* postea *Rex illi vexillum dabit*, & ibidem cap. 42. *Merktes man* qui vexillo præest, ita enim dicitur, quod certum ordinem in exercitu denotet, sed ut originem vocis merke habeam, ad Saxones abeam oportet, quibus est mearc, *signum* uti & Anglis hodiernum mark, & Gothicum **MARK** est districtus alicujus regionis, utpote certis signis ab aliis distinctus,

stinctus, *Mark* nobis Danis hodiernum est pecuniæ genus quod non dubito quin recte a *mark* signo ortum divinetur. Doctissimus Spelmannus in *marca*, primam vocis originem quod attinet, poterit vel ab Hebræo מַרְקָא *imprimere* deduci, quod vult Davies, vel facta aliquali literarum transpositione à *πικρα* signum.

⁸ *Sumarit*, Saxonice *sumær* *sumop* *sumup*, & Angli *summer* de vocis hujus origine diu cogitavi, Martinus Saxonice vult esse quasi *sun mer* quod plus solis illa anni tempestas habeat. P. Nannius Misc. cap. 2. quasi *son* *solis Dominus* pulchri ingeniorum lusus.

⁹ *Varsins* ver *var*, hoc vocabulo ver à nostratibus denotatur, quod latinæ omnino originis.

¹⁰ *Beilom* uti antea ad *holom* à nobis dictum est ita suffecerit notasse hanc vocem uti & Anglicum *whole* esse quoque græcæ originis à *ὅλος*.

¹¹ *Drainth*, anglice *dream* somnium, non dubito quin *ÆRÞAÞA* *somniare* sit per metathesin literæ R. ex *ÆRÞA* *dormire*, Martinus vult somnium Germanis *draum* & Saxonibus *þrom* dictum quod accadat Dormienti, pulchre pro more suo ludit Mericus Casaubonus: *Δρεμα* fabula: Anglice *a play or comedie*: *ad vitam saepe transfertur*, *Δρεμα τῆ βίᾱ* fabula *vita*, quod *vita humana fabula simillima*, hinc opinor Anglicum *dream* somnium: quod & de *vita*, quid aliud, verissimum.

¹² *Bygdist hyggia*, credere vide *Volospa* Stroph. 2. & *Thorsteinsaga* cap. 24. *sagdist hyggia* dicebat credere se, quia & in eodem capite sperare notat.

¹³ *fiolmt* multitudo unde & in *Bervara saga* *plebs* *fiolmen* dicitur *fiol* haud raro cum aliis vocibus componitur semperque multitudinem denotat, ita in *Gotttricksaga* *terram populosam* *fiolbyggt land* habes cap. 32. & ibidem cap. 4. p. 25. *vard han tha bratt fiolmentur* erat tum cito *populosior*, i. e. plures acquisivit milites, in *Thornsteinsaga* *fiolkyndi* est *multiscientia*, *Ormsbof*: *var han fiolmalgari enn sa thiofsu* sem til galga er leidr/ erat *famosior* quam fur qui ad patibulum ductus.

¹⁴ *Vaca*, Goth. *VAKAN*, Sax. *pacian* *pacigan*, inde & Anglicum

Anglicum *wake* vigilare, & *waken* Sax. peccare excitare, mo & *wakeplaces* ac *licne-wake* Chaucero ludi funebres, quod scilicet noctu peragerentur adeoque vigilias requirerent. Vide quæso Kæronem in *Vigiliæ*.

¹⁵ *Adra* vix negari potest quia hæc vox à Saxonico obepriatur, cum quo coincidit Gothicum **ANÞAK** & Anglicum *other*, inde, & particula *edur*, *Birdsra* cap. 5. *tala esdur tala lata*, loqui aut loqui facere.

¹⁶ *Sofa*, dormire licet aliquantum deflectat à Gothico **SLANAN** Saxonico *slæpan* *slapan*, Anglico *sleep*, videtur tamen ejusdem omnino esse originis, à nostro *sofa* est *sofur* quod insomnia denotat, & *sofn* vel *siofn* quod non somnum modo, sed & *amicam* & *concubinam* denotat, quod ad somnium ipsum hic ab Ara nostro relatum attinet, notæ nostræ intra angustos coercendæ cancellos non patiuntur ut pluribus hic de eo agamus, interea lectorem ad commentarium nostrum remittimus, ubi prolixè eam in rem differitur.

¹⁷ *Nyndi*, notavimus jam tum nonnihil ad eam vocem, quando meminisse denotat, nunc suffecerit dicere aliam hic esse significationem & quidem denotare, *posse* vel *posse esse*.

¹⁸ *Mallti*, *mældde* significare à *mæle*, Volospa Stroph. 26.

Þgeingust tidar ord og sætter

Mæl øll meiginlig sem medal foru/

Accessere causæ intervenientes juramenta verba pacta.

Ab hac voce & oritur *maal* sermo, indeque citatum hic sæpius *havamaal* vel *mæl* ab *Have celsus* & *mæl sermo* quasi Odini sermo, ex Edda quippe liquet, Odinum apud Gilvum Sueciæ Regem hospitatum se *Have* appellasse, ipsum vero Odinum ejus authorem voluere nostri.

¹⁹ *Pagnathi*, *thafa* *thagfa* tacere, *Pogul taciturnus* *stax* *ladr var thogull*, *Starkatherus* erat *taciturnus*, *Rolsfaga* cap. 7. & ita *thogn* ac *thaug* *silentium*, *thaug* ex *hiemskum* best, *silentium stulto optimum*, *Betra* ex *thogn* cum *tharflaus* *beda*, *melius silentium quam inutilis sermo*. Vix dubito quin hæc à latino *tacere* derivata esse, quivis rem recte examinans deprehendat.

21 Roma

²⁰ Roma applaudere Bongs pag. 228. Romudu tha theirt
 fylsingar/ applaudebant cum eorum populi, quin & Romu
 audientiam denotat, ratio hujus significationis in promptu est
 cum enim aliquid, quod placebat, dictum fuisset, sequeba
 tur illico audientium applausus, ut adeo supposuerint audien
 omnino fuisse ea, quibus applausum erat, Ormsb. pag. 84
 ef sva hatt er talad at romur verbi af, si tam alte locutum es
 ut audientia fiat, facta enim audientia, si placerent dicta, se
 quebatur applausus. Dar thetta mall vel romar, erat hæc
 ratio applausu excepta, vel celebrata, quin & conjicio al
 quid simile hic intendere Aram, cum publicis in comitiis
 hæc fuerint proposita, quid prohibet quo minus & plausum
 manibus dedisse adstantes dicamus.

²¹ Pings, plurima sunt quæ ad hanc vocem adnotari po
 sent, Doctissimus Verelius eam ubique pro judicio & foro
 ubi civium lites secundum leges distinguuntur, accipi scribit
 pag. 263. Lex. Goth. eam scilicet hoc in loco etiam admittit
 at commodè notat Doctissimus Carolus Lundius non solum
 eam esse hujus vocis significationem, modò quippe eam sum
 pro concilio & conventu ad res æstimandas indicto, ut cap.
 Thing. Dpl. Vlu warder madher laghsfelder foribrat sin/
 lansmadher wi han sakia med thingi/ tha skal han thing
 bya falla/ of mæzman i gard hans namna/ thet æru tolsma
 Siquis delicti in judicio rite damnetur, velitque exsecutor sen
 tentiam, conventu in vicum indicto, ubi rei est consilium exsequi
 xii. rite æstimatores nominantur. Vocabulum hoc qualem
 cunque congregationem natura sua designare vult citat
 Lundius idque à thina derivat, non sine ratione, si quid ju
 dico, prædictæ vero significationi & aliam ego addere non
 dubito, ex Ara meo, qui ita capite 5. Pinga theild mi
 vard a midle theirra/ controversia magna erat inter illos, id
 quippe thing, ni fallor pro ipsa lite sumitur, licet non no
 gaverim ita explicari posse ut & pro judicio sumatur.

²² Leitathi/ leita mirum quot significationes vox hæc ha
 beat, modo inquirere denotat Trojom S. Ban that oc op
 henda at madr leitar that anners sem hann felz sialfr/ pote
 etiam sæpe accidere virum in id apud alios inquirere quod ip
 deest, modo, inducere, modo dimittere, hoc in loco de
 consilium

consilium significat, sensu non ubivis obvio.

²³ *Glyddi* effugere, Danis hodiernum *slye undslye* dicitur.

²⁴ *Docnotho*/ pulchra hæc est loquendi forma, evigilarunt ad hanc vocem, id est assurrexerunt, videtur metaphoram, quam inceperat Aras narrando somnium, hic noluisse abruptum, & ea propter hanc vocem adhibuisse.

²⁵ *Log leirht*/ in leges positum, id est inter leges relatum, libro legum insertum.

²⁶ *Retto*, Saxonice *riht*, Anglice *right* an à *reht* facio unde *rehts*, quod est rectus, deduci possit, Lector videat, melior mihi ista derivatio videtur quam Helvigii ab *py orlinavit*. Consulendi omnino Spelmannus ad Derittum & Bigonius libr. 1. formul. Marculph.

²⁷ *Glaupar annus bissextilis*, admodum mira hæc est denominationatio, *Bosafaga* cap. 9. *Oc vertit monnam thad simzan adma langt glaup, & fassi omnes saltum hunc quindecim alnas longum. Glaup*, hic uti & alibi saltum & cursum vicentum denotat, forte ita annus bissextilis dictus, quod die unico reliquos annos excedat, & numerum excurrat quasi.

CAP. V.

T Hinga i theilld mitil
vard a midli theirta Þor-
þar Gellis sonar Oleifs fei-
ans. Dr Breidafirdi. oc oddz
hest ex Ballathr var Tungu-
ddr/ hann var Borgfirtheir.
Þorvaldr sonr hans var at
þrenno Þorkels Blunkeils so-

C ontroversia magna erat
inter eos Thordarum
Gellerum filium Oleifi feilani
ex Breidafirdi, & Oddum qui
vocatus erat Tunguoddus, ille
erat Breidafirdensis. Thor-
valdus filius ejus erat una ad
comburendum Thorkillum
Blunke-

INTERPRETATIO.

Inter Thordarum Gellerum Olai feilani Breidafirdensis fi-
lium & Oddum de Tungu ibidem natum controversia non sane
enigua orta est, cum enim ad absumendum igne Thorkillum
E Blunke-

Blunketilli filium, cum Hælnathoro, in Ornaðsdall, & Theodoros Gellerus erat primarius actor causæ, exinde quod Hersteirnis filius Thorchilli filii Blunketilli, duxerat Thorunam sororis ejus filiam, illa erat Helgonis filia & Gunnaræ, soror Jofridæ, quam duxit Thorstanus Egilli filius. Illi vero accusati erant in comitiis, quæ tum erant Borgafirdi. Pro quo postea vocatus est locus Thingnefs, hoc erat tum lex, ut de homicidio ageretur in loco cædi proximo, ibi vero lis orta ut comitia ibi non inirentur secundum legem, ibi cecidit Thorolfus Refus frater Olai Dalensis, comes Theodori Gelleri. Postea vero causæ ad comitia deferebantur,

nar meth Hæsnathori, i Ornaðsdali/ en Þorþr Gellir varth 2 þofthingi at Sofenni/ af því at Þorsteirn Þorkelsson Blunnketils sonar 3 atti þorunni sistur þottor hana/ hon var Helgo Dóttir oc Gunnars/ systir Jofridar oc Þorsteirn atti Egilsson. Enn their voro sötter a thingi því es var i Borgarfirði. i theim stath es sithan es fallat thingnefs/ that voro tha log at 4 vigsafar skýlði sätia a því thingi es nest var vett 5 vangi/ en their 6 borthöf þar oc matti thingit eige 7 þepiast at logum þar fell þorolfur Refi brother Olafs i Dalom 8 ut lithi þorthar Gellis. Enn sithan foru safarnar til Alþingis oc borthöf their tha

INTERPRETATIO.

Blunketilli filium opem Hæsnatoro Ornaðsdali tulerat Oddi filius, commissum est Theodoro Gellero, ut causæ rite contra illum agendæ curam haberet, duxerat quippe in matrimonium Hersteirnis Thorchilli filius Blunketilli nepos, sororis ejus filiam Thorunam, quæ Parentes habuit Helgonem & Gunnaram sororem eam Jofridæ quæ Thorsteino Egilli filio nupserat. Causam vero illam in comitiis Breidafjordensibus agebant, qui locus postea thingnefs dictus, lege tum constitutum erat, ut in loco homicidio proximo agerent causam qui pœnam de homicidis sumendam urgebant. Ibi vero adeo inter se pugnabant acriter, ut haberi secundum legem comitia non potuerint, utpote frequentis contradicentium tumultu interrupta, qui adeo grandis erat ut ceciderit Thorolfus Refus, frater Olai Dalensis sequax Theodori Gelleri,

þha enn/ þha fellu menn ur
 9 lithi Oddz. entha varth sekr
 hann Hæsnathorir oc drepinn
 sithan. oc fleirti their at bren-
 nunni voro/ þha talldi thorthr
 Gellir tolo umb at logbergi/
 hve ¹⁰ illa monnom gegndi at
 fara i oc unn ting at sækia
 of vig etha ¹¹ harma sina/ oc
 talthi hvar honom varth fyrer
 arth han matti ¹² thvi mali
 til laga coma/ oc ¹³ qvad y-
 mis vandradi a mondo vertha
 ef eigi ¹⁴ rathise battra/ þha
 vas landino ¹⁵ script i fiordun-
 ga/ sva at iii. urthu ting i
 hveriom fiordungi/ oc scylldu
 thingunautar eiga hvar sak
 sokner saman. Nema i North-
 lenthinga fiordungi voro iiii.
 af thvi at their urthu eigi a
 annat satter/ their er fyr

& ibi conflixerunt iterum,
 tum ceciderunt viri à parte
 Oddi. Tum vero reus erat
 Hæsnathoro & ab illis po-
 stea occisus. & plures ibi qui
 apud combustionem erant,
 tum sermonem in loco comi-
 tiorum Thorderus Gellerus
 habuit, quam male agerent,
 eundo in peregrina loca, ad
 quærendum comitia, in causis
 homicidii, vel injuriis suis, &
 locutus est, quid sibi factum
 esset, postquam bis ad comitia
 venerat, dixitque mala varia
 futura nisi in melius consulere-
 tur. Tum regio divisa erat in
 quatuor partes, ita ut tria es-
 sent comitia in quavis quarta
 parte, & iisdem comitiis sub-
 jecti causas una agerent, excep-
 ta parte boreali ubi erant qua-
 tuor

INTERPRETATIO.

Gelleri, & postea, cum iterum ad comitia irent, occisi fuerint
 quidam à parte Oddi, ea tempestate pulsus in exilium Hæsnathorus,
 qui cum aliis ejusdem criminis convictis postea occisus
 est. Tum quoque proluxa oratione pessime eos agere demonstra-
 vit Theodorus Gellerus, qui ad causam de homicidio vel aliis
 agendam injuriis remotiora frequentabant loca, sibi que id probe
 compertum esse retulit, qui haud exigua passus fuerat incom-
 moda, postquam ad agendam causam accesserat, unde, nisi con-
 siliu mutarent, plurima incolis mala infligenda esse haud diffi-
 culter quivis perciperet. Exinde factum est, quod quatuor in
 partes insulam diviserint incolæ, & in unaquaque parte locum
 comitiis dedicaverint, ubi causas qui ad ea pertinebant agerent,
 in parte tamen boreali quatuor constituerunt, cum qui ad bo-

tuor exinde, quod alio contenti non essent, qui enim Eyjafiordi erant nolebant conventum ad boream frequentare, nec Scagafiordensem, qui erant ad occidentem, eundem tamen numerum ad comitia admitterent ex ista insulæ parte ac ex una quaque altera. Postea vero erant conventus quartæ cujusque partis, ita dixit nobis Ulfhedinus Gunnari filius, Legis peritus, Thorkillus Mana Thorsteini filius Ingolfi filii suscepit Leguleji officium post Thorarinum fratrem Ragæ, & habuit per 15. ætates. Tum Thorgeirus de Liošovatni Thorchilli filius id per 17. ætates habuit.

INTERPRETATIO.

nam erant nolent Territorium Eyjafiordense accedere, uti non Scagafiordense qui ad occidentem, ea lege ut ista in parte æque multæ agerentur causæ ut in reliquis aliis. Postea referenti Gunnari filio Ulfhedino legis perito, quatuor in partes terra divisa est. Thorarino Ragæ fratri in officio successit Thorchillus Mana Thorsteini filius Ingolfi nepos & administravit id per 15. annos, cui successit Thorgeirrus Liošovatnensis Thorchilli filius, qui per 17. annos ei præfuit.

NOTÆ.

¹ Þeilld, Deila/ certare haud raro est nostratibus, ut Deila fappi Ol. S. c. 91. litigare tamen proprie significat, Þallde deilli litigium exercere, inde & famosum satis proverbium betra er ad bua i eidelande, enn hia deilugiarne oc reidenne fenu/ Melius est in solitudine vivere, quam cum litigiosa & irascente famina. Deila tæter land controversia in portum deducitur, id est, ad finem vergit, hinc & Deili distinctio distinctio

tertio *Engi veit eg deili a honom/ nullam ego in illo distinctionem novi*, scil. an sit bonus vel malus, ab hac voce dependet *Angl. deale*, Goth. **ΔΑΙΛΑΝ**, Saxonice *balan*, quæ omnia dividere significant, Islandicum forte à *deila*, distribuere, unde Helvigius & Martinius, Germ. *theilen* derivant.

² *Hofdingi at sokenni/ ad primam vocem nos jam tum annotavimus satis, saltem hic, quid per id intenditur, paucis dabimus. Is, quem causa proxime tangebatur, læsus vel passus aliquid in se vel suis circa res corpus vel famam aut vitam, ob id solus Næblegande causæ possessor dicebatur, talis est hoc in loco hofdingi at sokenni/ hofdingi quippe caput & principalem alicujus rei denotat, ut dictum antea.*

³ *Atti Þorunni/ possidebat Thorunnam, i. e. eam sibi matrimonio junxerat, ejus, jure connubiali, Dominus.*

⁴ *Viglafar à vig cædes Olaf. S. c. 201. Vigamadrur est miles, qui multos neci dedit, & Olaf. Tr. S. Halfrodur viggrimmur Halfrodus in prælio sævus, & cap. 5. Vigkennir est militiæ peritus, Rolsf. et Gottrikf. Þar var fyrri siautigi vigta manna/ ibi erant 140. fortes viri, & cap. 21. Latr theði kongr thar i bua med vigvielum badi valslaunguar oc stotellð/ facit hæc rex extrui & muniri tormentis, &c. Quin & Apri dens Ormsb. p. 60. Vigstænd dicitur quod necem sæpe inferat, & in Gottrickssaga cap. 9. Vigstær est fenestra, per quam tela ad necandum homines immittuntur, & observatu dignum istud Thorstensen. cap. 19. Nætt munthad vel vigna hoc mihi strenue procedit, &c.*

⁵ *Næst vith vangi, nær, næst prope proxime, Saxonice. neah neh, Gothice. ΝΕΘΑ quod in argenteo codice pro ιγγυε occurrit Marc. 13. 28. & Luc. XIX. II. VAS ΝΕΘΑ-ΑΝΑΨ, Anglice nigh, neah, near, neer, prope, Helvigius Germanicum nach derivatum putat ex WJ accedere, appropinquare.*

⁶ *Bordust, bardagi prælium, pugna, betri et bardagi vinar erin blida vinar meliora sunt verbera amici quam adulatio inimici, Ormsb. p. 126. Þeir vinna allar theðar bardagalaust/ omnes hos vincunt sine certamine, Rolsf. cap. 8. Þan var vitr made oc eiti mifil Bardagamadr/ ille erat sapiens vir & non magnus præliator, Grætl. 65, þrætt oc bardur serviliter & contempte casus.*

⁷ *Þeyiasc*

⁷ *Geiast* vocabulum fateor mihi ignotum, videtur significare habere sc. comitia.

⁸ *Orlithi* id est ex parte, Actores sc. qui erant ex parte Theodori Gelleri.

⁹ *Orlithi* ex parte erant Oddi.

¹⁰ *Hoc illa, ille, illa, malus malum* Series Regum Danie ab avo meo edita: *PA PIR PAFN PNFN IRIPN INK. *IK INP IARN**, Tunc erat Magnus Rex Erici filius, dictus malus in Norvegia, Epicedium Regneri Lodbrok Strophæ 22. *INTPNPA ARP AKK IPPI* Malum ferunt timidum incitare, coincidit cum hoc Anglicum *ill* uti & *evil* quod ab eadem plane radice pullulasse videtur, Junius vocem eam à Græco *ἰλλος*, quod strabum denotat, videtur deducere, hoc nifus fundamento, quod antiqui à deformitate corporis ad animi pravitatem fuerint argumentati, juxta illud Martialis Epigr. 54. libr. 12.

Crine Ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus,

Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Videtur & ipsi vox hæc affinitatem cum Hebræo *פלה* afflixit habere quid quod & Danicum *Zilder* mustelam inde deducere fatagit.

¹¹ *Harma harm*, Saxonice *heapm*, Anglis hodiernum *harm*, inde & *hormung* est ærumna, quid quod & luctum, qui ærumnas comitatur, denotat *Dolospa* Stroph. 54. *Pa fie mur blinar harmur annar/ Tunc veniet Helenæ luctus alter*, imo & calumniam significare animadvertes, uti & apud Saxones *heapm* *cpedan* est *calumniari*, videtur hæc vox ab *æp* *noxa damnum* deducta de quo consule Junium ad Tatiani XIII. 18.

¹² *Pvi mali* id quod angli dicunt uno vocabulo *twice, bu*.

¹³ *Qvad* proprie canere significat *Kolf* & *Gotttricksaga* cap. 4. *so seigr Star K. of qvad wjso/ ita dicit Sterkatberus & hynnum cecinit*, hinc *Kvedlingur Rhythmus* vel parva cantilena, postea vero & dicere significat, ut *Quæda ja vith dicere imo ad rem aliquam, Gavum vj vart ja quadi til høn thessa, dedimus nos affirmationem nostram ad rem istam Birg.*

¹⁴ *Betra* anglis *better* Saxonibus *betepa*, nobis *bedre* non dubito quin hæc facta sint à græco *βελτίων* abjecto λ.

Constructio

Constructio autem hoc in loco ita se habet: *radisc batra* confuleretur melius, i. e. res, dato mature bono consilio, in melius mutaretur, ad *rad* & deducta exinde vocabula satis à nobis in antecessum notatum est, *radvidur*, *radsvinnur* exinde deductum, & placidum denotat, sed hoc in loco plane est *confulere in melius*, *obviam malo ire*, alioquin & potestatem designat ac victoriam *Olass.* *Han hafdi theirra rad sem han- bilsde/* habuit eos in potestate prout voluit.

¹⁵ *Scipt skipta dividere*, *Dpl. Manh.* *Skipta med lut oe Bafsa/ per sortem & festucam dividere.*

¹⁶ *Northan* Anglic. *north* septentrio, Saxonice. *north*, *Do- lospa* Stroph. 37.

Stodsfyre nordana ruda fiollum/
Stetit versus aquilonem in occiduis montibus.

¹⁷ *Por voro fyr vestan*, *west* anglicè *occidens* Saxon. *perst*, quin ab *ιπνιος* vel *ιπνενος* *Occidentalis* mutato π in τ sint non dubito, plane ut *Blatta* à *βλάττω*, *Lista* à *λίστη*, *studium* à *σπυδῆ*, *tessera* à *παιός*. Inde etiam *Islandis Vestan* ab *occidente* dicitur, prout *northan syndan*, &c.

¹⁸ *Zofn*, ex hac voce descendit Gothicum *IBN* Saxonice *even*, ipsumque anglicum *even*, & Belg. *even*, quod Guichardus deducit ab Hebræo *יבן* nonnunquam perpendicularum denotante. Inde & *Zasn* *Islandis æque* denotat *Rolfs saga* cap. 29. *Pui at Zasn vel mun han syrifoma margum sem faum, nam æque bene multos ac paucos perdere poteris*, eodem plane in loco *Zasngilldur* & *Zasngodr* est æqualis.

¹⁹ *Einom hveriom* constructio hæc ni fallor & isti Angl. *every one*, *every body*, originem dedit, *hveriom* hic ab *every*, non multum differt *ein* ab Angl. *an*, quod à Græco *ἄν*, coincidit & Saxonice *an*.

CAP. VI.

L And that es Ballat es
 1 Grænland 2 fannze oc
 bygdis af Islandi. Eirefr enn
 3 Rauthi het made Breid-
 firsir: es for ut hetþan than-
 gat/ oc nam thar land er si-
 than es calladr Eiriksfiordr.
 Hann gaf 4 nafn Landino oc
 Balladi Grænland/ oc quod
 thar menn myndu 5 fysa than-
 gat farar at landit Þetti nafn
 gott. Þeir fundu thar manna
 6 vistir hædi austr oc vestr a
 landi oc 7 Þaiflabrot/ oc
 Steinsmithi thar es af thvi
 ma scilia at thar hafthi thes
 fonar thioth farith es Vin-
 land þesir bygt oc Grænlenn
 dingar calla Screlinga. en
 thar vas es hann toc byggva
 landit. *ÆV. vettrom etha ÆV.*

T Erra, quæ est dicta Gron-
 landia inveniebatur, &
 inhabitabatur ab Islandis. Eri-
 cus rufus vocatus est vir Breid-
 fiordensis, qui hinc illuc abiit,
 & terram occupavit, quæ po-
 stea dicta est Erii finus. Ille
 dedit nomen regioni & voca-
 vit Gronlandiam, & dixit vi-
 ros illuc profecturos, quod
 terra haberet nomen hoc pul-
 chrum. invenerunt ibi viro-
 rum vestigia, tam ad austrum,
 quam occidentem regionis, &
 assamenta fracta, & lapicida-
 rum opera, unde cognoscerent,
 quod ejus generis ibi vixerint,
 qui Vinlandiam incoluerunt,
 & quos Islandi vocant Screlin-
 gos. & erant, antequam co-
 pit incolere regionem, XIV. vel
 XV.

INTERPRETATIO.

Islandos invenisse primum & incoluisse Gronlandiam certum est, cum abiisse hinc illuc Ericum Rufum Breidfiordensem constet, eamque occupasse terram, quæ de nomine ejus postea Erii finus dicebatur. Ipse ille terram hanc, facta de viriditate denominatione Gronlandiam vocavit, ratus pulchritudinem nominis, plurimis, ut eo proficiscerentur, persuasuram. Vixisse ibi in antecessum ejusdem generis homines, qui Vinlandiam occupaverunt, ex assamentis, & fractis lapidibus, quæ inventa ibi, conjecerunt, istos vero Screlingos Gronlandi appellant. Hac ante Christianorum in Islandiam adventum XIV. fere annos facta

xv. hyemes antequam Christi- fyr en Christni quæmi her a
 ani huc in Islandiam venirent, Zlland. at thvi er sa talthi
 prout relatum est Torchillo fyrir þorkels Gellissyni a
 Gelleri filio, ab eo, qui ipse Grænlandi. er sialfr fylgthi
 Ericum Rufum comitatus est. Eiriki enom raurþa ut.

INTERPRETATIO.

facta nos ex relatione Thorchilli Gelleri filii novimus, cui quis
 fidem denegaverit, cum ab aliquo ex Eriki Rufi comitatu id
 ipse acceperit.

NOTÆ.

¹ Grænland terra viridis green Anglis & viridis, Saxonica.
 gþene gþoen quod floreō & vireo grammatica Ælfrici reddit,
 Bedæ III. 23. gþopniphþeobep ille exponit calamos & Juncos,
 IV. 28. gþopenþealeaf virens folium. quin & Avo meo in Lex.
 Run. IARF FRIÐ est terra viret.

² fannz/ & Anglis find est invenire Saxonibus findan
 Gothic. FINDAN, quod Mericus Casaubonus nescio quibus
 argumentis persuasus derivat ab *ἀλφειν* invenire.

³ Rauthi, red & read Anglis quoque ruber est, Saxon.
 reab, de quibus vide Junium in Tatianum CC, 1—, inde
 Anglis Red-shanks avis dicitur, quæ à rubedine crurum
 Græcis *αἰμοβαῖς*, Cambrobritannis & ille idem est coesgöch ni
 fallor à coes, crus tibia & cöch coccineus.

⁴ Nafn, exinde Angl. name, Goth. NAMN, Saxonica.
 nama noma, è Gr. *ὄνομα* ni fallor, videatur Kæro in appellare.

⁵ fypa, Hervararsaga: fypir mig festino, cap. 6. inde quo-
 que est quod Kolf & Gottrits saga cap. 34. habet, oc spardi
 þuersu fypiligt theim thatti at setia reitzluna, & querebat an
 studio expeterent convivio adire.

⁶ Vistir habitacula Kolsaga cap. 46. Enn at lofiumi weizt
 umu i vistar Olaf B. Asmund, habitacula in usum Regis O-
 lai præparavit Rex Asmundus, inde etiam vista vitne testes de
 homicidæ absentia vel præsentia dicuntur.

⁷ Kæislabrot kasta baculus, kasta eg tharsfyri laga kasti in
 hujus rei fidem baculum projicio frost H. cap. inde & Med
 lut oc kasta sorte & baculo, Brot fractio ut Thorsteius saga
 cap. 16. Brotna est Frangi.

CAP. VII.

O Last Rex Tryggvason
 Olaf sonar Harallz sonar
 ens Harfagra com Christni
 i Norveg oc a Island. hann
 sendi hingat til landz prest
 thann er het thangbrandr oc
 her ¹ fendi ² monnom cristni
 oc ³ scirthi tha alla es vith
⁴ trutoco. En Hallr a sitbu
 Þorsteins son let scirasc ⁵ snim-
 hendis/ oc Hialti Sceggia
 sonr yr thiorsardali oc Gizorr
 enn Hviti Teitz son fetil
 biarnarsonar fra Mosfelli oc
 margir hofthingiar athrir/ en
 their voro tho flætti es ⁶ i gegn
 mællto oc ⁷ neitto. En tha er
 hann hafthi her verith einn
 verr etha ii. tha for hann a
 braut oc hafthi vegit her ii.
 menn etha iii. tha er hann

O Laus Rex Tryggvonis
 filius Olai filii, Haraldi
 filii, Harfagre, Christianos
 transtulit in Norvegiam & Is-
 landiam. is misit huc ad terram
 sacerdotem, qui vocabatur
 Thangbrandus, & prædicabat
 religionem Christianam, & o-
 mnes, qui fidem susceperunt,
 baptizabat Hallus vero ex Sido
 Thorsteini filius baptizatus il-
 lico est, & Hialto Sceggia fi-
 lius ex Thiorsardalo, & Gizu-
 rus albus Titi filius, Ketilbi-
 orni filius è Mosfello, & multi
 primates alii. erant vero tum
 plures qui contradicebant &
 negabant, cum vero hic unum
 alterumve annum fuisset, pe-
 regre abiit, cum necaverat duos
 vel tres viros, qui ipsi illuserant.

Dixerat

INTERPRETATIO.

Non Norvegiam solummodo sed & Islandiam Christianam se-
 cit Rex Olavus Tryggvoniensis nepos Olai, quem genuerat Haral-
 dus Harfagre, misit quippe huc non neminem Sacerdotem Thang-
 brandum, qui religionem Christianam prædicando ejusque sus-
 ceptores sine mora baptizando, eo rem adexit, ut Hallus Thor-
 steinides Sidenfis, Hialto Sceggia filius Thiorsardalensis, Giza-
 rus albus Titi filius, Ketilbiorni Mosfellenfis nepos, una cum in-
 signi reliquorum Procerum multitudine illico baptismum suscep-
 rint, licet quam plurimi veritati se strenue opposuerint victas
 illi manus se daturus obstinate negantes, unde & Thangbrandus

de

Dixerat vero Regi Olao, cum venisset austrum, omnia quæ hic pertulerat, & addidit, quod hic Christiana religio non susciperetur. Ille vero erat iratus propter hoc valde, & iussit luxari, aut occidi nostrates extra regionem. Et illa æstate ipsa hinc illuc abiit Gizorus & Hialto & cum rege pacem fecerunt, & promiserunt illi auxilium suum ut hic denuo religio Christiana susciperetur, nec aliud dixerunt quam id fore se credere. Et proxima æstate ad Islandiam profecti sunt ac Sacerdos, qui Thormodus vocabatur, & venerunt tum ad Westmannenses Insu-

hostho ⁸ nithr. En hann sagði thi conunginomi Olafi es hann com austr allt þat es her hafði thi yfir hann gingit oc let ⁹ orvænt at her mundi cristni en vith tacast. En hann vareth vith þat ¹⁰ reithr mioc oc ætlaði at lata ¹¹ meirha erha drepa ofsa landa fyrir tha es þar voro austr. En þat sumar et sama quomo utan hethan their Gizorr oc Hialti oc thogo tha ¹² undan vith conunginn oc beto honom ¹³ umbsýslo sinni til a ¹⁴ nyia leic at her yrði en vith cristninni tecit oc leto ser eigi annars von en þat mundi ¹⁵ hlytha. En et næsta sumar eptir foro their austan oc prestir

INTERPRETATIO.

de felici votorum suorum complemento desperans, postquam hic per triennium fere steterat, abiit hinc occisis in antecessum nonnullis, qui illusoria in illum carmina pepigerant, simul ut vero in Norvegiam pervenerat, Olao Regi, quæcunque hic pertulerat, narravit, addens vix se ad credendum induci posse, futurum ut Christianam religionem tota unquam Islandia admitteret, quod Regem ea propter valde iratum eo adëgit, ut Islandos in Norvegia degentes partim luxaverit, partim interuicini dederit, unde, ipso eo anno abeuntes hinc Hialto & Gizorus ea conditione à Rege pacem impetrarunt, ut auxiliatrices se illi manus porrecturos, si iterum Religionem Christianam in Islandia introducere tentaret, polliciti fuerint, addito insuper vix dubitare se, quin felicem res tota exitum esset habitura. Utque fidem verbis suis facerent, relicta Norvegia, proxima in Islandiam æstate trajecerunt, sumpto secum Sacerdote cui nomen Thormodus, elapsoque decem hebdomadarum spatio ad Insulas

prestr sa es Þormothr het oc
quomo tha i Vestmanna ⁶ cy-
jar es X. vicur voro af sumri
oc hafthi allt farise vel at svo
quath Teitr thann segia es Si-
alfr vas thar. Þa vas thar
mállt et næsta sumar athr i so-
gom at menn scyllði svo coma
til Althingis es X. vicur vari
af sumri. en thangar til quomo
(menn) vicu fyrr. En their foro
thegar inn til megin lanndz. oc
sitthar til Althingis oc ¹⁷ goto
at Bialta at hann var eptir i
Laugardale meth tolfra mann.
af thvi at hann hafthi athr seer
orrit ¹⁸ siorbaugs mathr et
næsta sumar a althingi of
¹⁹ Gorbgo. En thar vas til
rðefs haft at hann quath at
Logbergi ²⁰ quithling thenna.

Vil ec eigi goth geyia

²¹ Grai ²² thpefir mer frayia

las, cum decem hebdomadae
æstatis abiissent, & res omnes
salvas habuerunt, ita Titus
eum sibi narrasse dixit, qui ipse
ibi erat. dictum vero erat,
proxime præcedente æstate in
legibus, ut viri ad comitia ve-
nirent, cum decem hebdomadae
æstatis fluxissent, cum illuc ve-
nirent hebdomada ante. Illi
vero in continentem illico abi-
erunt & postea ad comitia, &
impetrarunt à Hialto, ut re-
maneret Laugardali cum duo-
decim viris. exinde quod exul
inde factus fuisset proxima
æstate ob ludibrium in Deos,
id inde erat quod caneret
cantilenam hanc in Comi-
tiis.

Volo malum Diis dicere
Canis mihi videtur frayia.

III

INTERPRETATIO.

Westmannenses rebus integris devenerunt, quod fide Titi hic re-
ferimus, qui à nonneminè ea se hausisse retulit Itineris ejusdem
socio, anno autem, qui proxime hoc iter præcesserat, sancitum legi
fuit, eundem incolis ad comitia, decima ab æstatis initio hebdo-
mada, quæ usque ad id tempus, septimana tota maturius cele-
braverant, qua ratione permoti Gixorus ejusque socii illico ad
Comitia se contulerunt postquam à Hialtone ejusque sociis impe-
traverant, ut Laugardali cum duodecim viris subsisteret, ut-
pote præcedente æstate in exilium pulso ob datum Diis ludi-
brium hoc carmine, quod publicis in comitiis canere non dubitavit:

Volo malum Diis dicere
Canis mihi videtur frayia.

At

illi vero & Gizorus abierunt, donec in locum stagno Olfosvatni propinquum venirent, qui dictus est Vellankatla & illinc ad comitia miserunt, ut illis obviam irent omnes eorum amici, exinde quod audierant inimicos suos armis suis eos coacturos ut comitia relinquerent, antequam vero illinc abierant, eo equitavit Hialto & illi qui relictis cum eo fuerant, postea vero ad comitia ibant & illis obviam facti cognati eorum & amici, quos desideraverant. Alii vero Ethnici viri se congregarunt armatos, & prope abfuit ut confligerent in medio. Altero vero die ad comitia ibant Gizorus & Hialto eoque negotia sua protulerunt. Dictum vero est facundissime eos locutos. id vero

En their Gizorr foro ungz their quomo i ²³ stalth tharn i hia Olfos vatni ex Kallathr es Vellankatla oc gertho orth thathan til things at a mot theim scylldi coma allir fulls tings menn theirra. af thvi at their hanstho spurt at andstotar theirra villdi veria theim vigs thingvallin. En fyrr en their fari thathan. tha com thar ris thandi Hialti oc their ex eptir voro meth honom en sishan ris thu their a thingith oc quomo athr a mot theim ²⁴ frande theirra oc ²⁵ vinir/ sem their hostho ast. En anir heithnu menn ²⁶ hursu saman meth ²⁷ alvapni oc hafthi sva nor at their mundi beriasc. at (eigi) of sa a mitchli. En annan dag eptir gengo their Gizorr oc Hialti til logbergs oc ²⁷ baro thar

INTERPRETATIO.

At Gizorus cum suis usque ad Vellankatla stagno Olfosvatni proximum profecti, amicis, ut sibi in auxilium, quanto fieri poterat ocius, venirent scripsit, cum fore qui eos à comitiis data opera repellerent, audiissent, Hialto autem una cum relictis sociis, antequam loco moverant, adfuit, unde & sine ulteriore mora comitia adierunt, factosque sibi obviam viderunt amicos suos cognatosque singulos, prout ab illis antea desideraverant. Nec defuerunt tamen causæ suæ Ethnici, sed arma imperterritisumentes vix se à mutuo cum Christianis conflictu continuerunt. Sequenti iterum die Gizorus & Hialto absque mora se ad locum comitorum contulerunt, & prolatis in medium quæ dicerent singulis, facundissima oratione aures præsentium demulcebant

adeq

thar upp ²⁸ erenthi sin. En
 sva er sagt at that bari fra
 hve vel their mæltu. en that
²⁹ gertþisc af því at thar
 nefndi anarr mathr at oðrom
³⁰ vatta. oc sogrþusc þvarir
 ur logom vith athra. enir
 Cristnu menn oc enir þeirhno.
 oc gingo sitþan fra logbergi.
 Þa ³¹ betho enir cristnu menn
 Hall a sitþo at hann scyllði
 log theirra uppségia thau er
 cristninni scyllði ³² fylgia.
 En hann leystisc því undan
 vith tha at hann ³³ captri at
 Þorgeiri logfögo manni at hann
 scyllði uppségia/ en hann
 vas en tha þeirhinn. En si-
 þan es menn qvomo i ³⁴ þu-
 þir tha lagrþisc hann niðr
 thorgeirr. oc ³⁵ braiddi ³⁶ fellsd
 sinn a sic oc ³⁷ hvildi thann
 dag allan oc nottina eptir oc

exinde ortum ut societatem
 abdicarent & testes alterna vice
 producerent nunc Christiani
 viri nunc Ethnici, & postea
 comitia relinquerent. Tum
 rogarunt aliqui Christiani Hal-
 lum de Sido, ut leges eo-
 rum recitaret, qui Christia-
 nismum sequerentur. Ille ve-
 ro solutus est ab hoc ita ut
 emeret Thorgeirum Nomo-
 phylacem ut recitaret, ille
 vero erat adhuc Ethnicus.
 Postea vero cum viri ad ta-
 bernas abiissent, ad quietem
 se composuit Thorgeirrus &
 se toga sua involvit, & qui-
 evit eo die toto & sequente
 nocte & non verbum dixit.
 Et sequenti die surrexit, &
 iussit ut viri ad comitia irent,
 & tum incepit sermonem suum
 cum viri venirent eo, & dixit

sibi

INTERPRETATIO.

adeo quidem, ut, testibus alterna vice productis, apertas inter se
 inimicitias professi fuerint Christiani & Ethnici, relictis eam ob
 causam comitiis. Malo isti mature consulendum rati Christiani
 Hallum de Sido, ut leges sibi, absque mora, aliisque, quibus
 placeret in posterum Christianismus, daret rogaverunt, qui
 Thorgeirrum Nomophylacem adhuc Ethnicum, data pecunia, eo
 adduxit, ut quicquid hoc erat negotii in se susciperet, is vero,
 postquam domum abierant singuli, pallio se suo involvit, atque
 ita per totum diem & insequentem noctem meditabundus re-
 quievit, sequenti vero die iussit ut comitia convocarentur, cum-
 que frequentem adesse videret multitudinem, verba sua in me-
 dium protulit, quibus certissimam civibus perniciem impendere
 significavit,

sibi videri commune civibus
 damnum inde oriturum si viri
 non haberent hic eandem le-
 gem, & locutus est coram illis
 multis viis ne ut id fieret per-
 mitterent, & dixit inde dis-
 cordias orituras, & quod viri
 inter se pugnarent adeo, ut
 insula exinde vastaretur. Di-
 xit exinde Reges Norvegiæ
 & Danemarchiæ habuisse bel-
 lum & discordiam inter se
 longo tempore, usque dum sub-
 diti pacem contraherent in
 medio eorum illis invitis, hoc
 vero consilium fecit ut deinde
 miserint inter se mutuo dona
 magnifica. atque pacem ita
 servarint donec vivebant. Et
 nunc mihi hoc videtur consul-
 tum, dixit ille, ut illos regnare
 non permittamus qui max-
 imè inter se distant, sed potius
 ita eos conciliemus, ut quisque
 ex iis habeat aliquid suæ vo-

quath ecti orth. Enn of
 38 morgoninn eptir settisc hann
 upp oe gerthi orth at menn
 scylldi ganga till logbergs en
 tha hof hann tolo fina upp es
 menn qvomo thar/ oc sagthi at
 honom 39 thotti tha comit hag
 manna i 40 onytt efni ef menn
 scylldi eigi hasa allir log ain a
 landi her. oc talthi fyrir mon-
 nom 41 marga vega at that
 skylldi eigi lata vertha. oc sag-
 thi at that myndi at thvi Ofar-
 ti vertha es visa von vas at
 thar 42 barsmithir gerthisc a
 mithli manna. es landith
 4 leyddisc af Hann sagthi fra
 thvi at conungar ur Norvegi
 oc ur Danmorco hostho haft
 44 ofrith oc orrostor a mithli sin
 langa tith/ til theß un3 lann3
 menn gertho frith a mithli
 theirra that their villdi eigi.
 Enn that rath gerthisc sva at
 af stundu sendusc their 45 ger-
 simar

INTERPRETATIO.

significavit, & præsentissimam toti insulæ ruinam, nisi una
 omnes lege uterentur, orituras quippe inde discordias, prælia-
 turos inter se mutuo incolas, solo legum prætextu. Eandem
 quoque ob causam Reges Daniæ & Norvegiæ frequentes inter se
 discordias aluisse, donec tandem, illis non inconsultis modo sed
 & invitis, mutuam contraxissent pacem subditi, adeo quidem
 stabilem, ut pretiosissima alter alteri dona in posterum miserit,
 nec pacem nisi cum vita uterque finierit. hinc & id sibi con-
 sultius videri retulit, ne rerum habenas, illis, qui diffidebant
 mutuo, committerent, sed potius, aliquid utraque pars daret al-
 teri

sunar a mithli. enda hells
⁴⁶ frithr sa methan their lifthu.
 En nu thpctir mer that rath
 qvath hann/ at ver latem oc
 eigi tha ratha er mest vilia
⁴⁷ gegn gangasc oc mithlom
 svo mal a mithli theirta at
 hvoerir tveggio havi nacquat
 sine mals. oc hovom allir ein
 log oc einn ⁴⁸ sith/ that nun
 vertha satt es ver ⁴⁹ slitom i
 fundr login at ver monom slita
 oc frithinn. En hann lauc svo
 mali sino at hvarir tveiggio
 jotto thvi. at allir scylldi ein
 log hava thau sem hann rethi
 upp at segia/ tha vas that
 mælt i logom at allir menn
 scylldi Crisnir vesa oc scirn
 taca/ their er athr voru oscirthir
 a landi her. En of barna ut
 burth scylldo standa en fono
 log oc of brossa ⁵⁰ fiortz at.
 scylldo menn ⁵¹ blota ⁵² laun

luntatis, & omnes habeant
 eandem legem eosdem mores,
 hoc enim certum esse, ut,
 discerpamus legem, pax etiam
 dirimatur oporteat. Ita vero
 dicendi finem fecit, ut quic-
 que promiserit, ut omnes
 illam sequerentur legem, quam
 proferre in medium ipse vo-
 luerat, tum in leges relatum
 erat, quod omnes viri Chri-
 stiani essent, & baptismum
 susceperent, qui antea non
 baptizati erant in hac regi-
 one, de infantum vero expo-
 sitione staret secundum vo-
 teres leges & carnis equinae
 esu, Diis viri sacrificarent
 occulte si vellent, exilii poena
 esset si testes, qui id proba-
 rent, adessent. Post vero pau-
 cas hyemes, Ethnici mores ab-
 rogati sunt ut & alii, haec
 Religionis Christianae in Is-
 landia

INTERPRETATIO.

teri dummodo leges & mores convenirent. Facto itaque di-
 cendi fine, legem, quam daret ille, se absque dubio accepturum
 unanimi promiserunt, unde & Christianos futuros esse singulos
 pronuntiavit, & baptismum suscepturos quotquot id huc usque
 denegaverant, posse quidem eos Deis sacrificare, dummodo, ut
 id occulte fieret, operam dabant, ejus enim criminis per testes
 convictos exilii poenam daturus, iterum habituros eos infantes
 exponendi & equinas carnes edendi licentiam. Nec multi
 tamen effluxerant anni, cum Ethnicos mores plane per Islan-
 diam fuisse abrogatos liqueat, prout nobis retulit Titus, cui
 omnia, quae de Religionis Christianae in Islandia origine dixi-

ef villdo/ en vartha fiorbaugs
mathr ef vottom of quæmi
viþ. En sithar sem vettou
var su heithni afnumen sem
onnor. Penina at burth sagthi
Teitr of at þvi er cristni com a
Zsland. En Olaf Tryggvas
son fell et sama sumat at sogo
Samundar prestz. Þa barthise
hann vith Svein Baralls son
Danakonung oc Olav enn
sensca Ericsson at Vppsolom
svia conungs/ oc Eric er sithan
vas Jarl at Norvegi Baconar
ptir drap Hadmundat/ en M.

mus debemus, eodem vero anno praelio cecidit Olaus Tryggvoni-
bello contra Suenonem Haraldi Sueciae Regem, Olaus Suecum
Erici Upsalensis Sueciae Regis filium, Daniae Regem, & Eri-
cum Haquini filium, qui postea in Norvegiae comitem evasit,
dimicans, anno post eadem Edmundi centesimo tricesimo, post
natum Christum millesimo, juxta computum vulgarem, prout
retulit nobis Sæmundus Sacerdos.

¹ Kendi kenna, *Docere, erudire, instituere*, & in Gottricksaga kenna, passim ejusdem significationis ita kinnur kinnastur, *sciens scientissimus*, Olafesaga cap. 8. sua sem þær men er kinnastir voro, *quoniam hi viri scientissimi erant*, ita & cap. 8. oc með hans kinnadi halldust þær aller, & ejus *scientia omnes servabantur*, &c. kinnimenn in Olafesaga Sacerdotes & Præceptores dicuntur, ab hoc plane dependit anglicum **tunning**.

² Monnom Cristini Thangbrandus ille missus ab Olao Tryggvonio Norvegiæ tum imperante ut religionis Christianæ semina in Islandia spargeret, pro ut in ejus historia legi-

tur, sed ea de re prolixè & dilucide satis in commentario & dissertationibus agemus.

3 *Scirþi*, baptizare Islandis *skira* originem habet à *skir*, clarus *Gottricks*. cap. 12. *bed ef ad þu veitir þem styr ansvor, rogout eis clarum responsum des*, hinc & *skira* purificare, imò & innocentem reddere significat uti *Frost. Manhel.* cap. 10. *Niema han skiri sig med tylstar edi, nisi duodecim testibus juratis innocentem se ostendat*, exinde quoque illud est Aræ *no-stri*, cap. 2. *Þn3 Olasr enn digre gotthi scyrt, donec Olasr Crassus ratum vel clarum fecit*, non video quin exinde esse possit anglicum *sure*, *certus*, *clarus*, *securus*, *tutus*, & *to assure*, *firmare*, fidem dare, id quidem à Gallico *seur assure*, derivat Doctissimus Junius, & Gallicum iterum à latino *securus*, sed mihi longe probabilius videtur, tam Gallicum quam Anglicum à nostro Islandico ortum, utut sit, cuiuslibet sentiendi libertas relinquitur.

4 *Tru fides* inde *trunadur* fidelitas, *Herraudsaga* cap. 5. *Hann varo ad sveria henni trunadur eid, ad han skilliði halda þad, sem han hefði henni lofad/ ille iuramentum fidelitatis dare cogebatur, ut id servaret, quod illi promiserat*, à vocabulo *tru* esse derivatum *trunadur* satis liquet, uti & *truleika*, ejusdem omnino significationis, de quo ita *Rolf & Gottricks saga* cap. 11. *Ma eg ey þrælnum betr launa sin truleika, non possum servo melius remunerari fidelitatem suam*, *Birdsra* cap. 9. *do eru og allir menn i Landene skylder til Troleiks vid fong sin, Þo ad ej sveria þonnum aller trunadar eida a þingi, ita & omnes viri in regione fidelitatem Regi debent, non tamen omnes juramentum in comitiis præstant*, coincidit cum hac voce Anglicum *true* quod ab *argreva* derivat *Casaub.* cum breves simus, exscribere non vocat quæ ad *Kæronem* notat Junius.

5 *Snimbendis*, quid sibi vox hæc velit me non plane constat, nisi forte idem sit quod *snemmendis*, *valde mane*, *snemma* quippe *Rolf & Gottricks saga* cap. 8. est *cito* ut adeo sensus sit *Thangbrandum* eos, qui fidem suscipiebant illico baptizasse.

6 *Þ gegn mellti, gegn obediens* atque ira præfixo i *gegn inobedienter*, vel potius *contra* ex adverso *gegna* quoque *occurrere* significat,

significat, *Wilk. S. spyr hana hvi gegna mun, Interroga ipsam quare factum sit*, ut adeo i gegn si exinde, ut derivetur, vis, idem sit quasi *non occurrendo vel non faciendo*, quin & gen haud raro scribitur, *Ösgr Edz. gen hans vilia, contra voluntatem ejus*, hæc vox mihi in memoriam revocat Anglici *against, adversum contra* quod ejusdem omnino cum hac nostra originis esse videtur, coincidunt Saxonica *angen, ongen, ongean, ongeond, onægæn, ongegen*, forte tamen hæc Saxonica à *geond, illuc, alteram partem versus*, ut *ongeonb* sit, quicquid adversum vel obversum sit alteri parti, sed da lector conjecturis veniam, inprimis hominis, qui Saxonice linguam saltem à limine salutavit.

⁷ *Neitto eg neita nego*, *Angl. to denie* videtur inde ortum nisi forte id sit a latino *denegare*, ut *Neita* hic, in *Ölafssaga* c. 138. & *Herovararsaga* c. 1. est *negare*, ita in *Wilk. S. Neina* idem significat, vocem hanc à *Nie* derivatam esse non dubito quod adverbium est negandi *Rolfssaga* cap. 43. *huorti yra B. sialfr nie neirn annara.*

⁸ *Niðr, Nida, verbis vel scripto probroso aliquem lædere*, *Gretl. hann nide Þaslide bonda Haslidum turpi oratione lædebat*, ab hac voce & *Nidingur contemptus* *Herrandsaga* c. 6. *alligar skal hann heita hvers mans niðing, aut vocabitur cujusque contemptus*, quin & ista imprecandi formula satis apud nostrates obvia: *Male ed það um sagði Sigrídr at du verer hvers mans Nidingr, Predico id ait Sigrida, omnium te opprobriis expositum fore*, *Ölafss. cap. 125.* exinde etiam est, quod apud nostrates *Niding* vir probrosus dictus fuerit, & *Nidingssverk* factum opprobrio dignum. quænam scelera proprie *Nidingssverk* dicta fuerint, locus est in codice antiquo legum Islandicarum tit. *Manhelgi* cap. 2. qui copiose demonstrat, ita & in *Svarfdælasaga*, *far þu leið þína ok ber Nidingssord þuer sem þu fer, abi & titulum infamiae fer tecum ubi ubi fueris.* Hanc vocem ad anglos quoque transiisse lector deprehendet, inde enim *Wilhelmus Rufus*, referente in *Will. II. p. 121.* *Willelmo Malmesburienfi, Anglos suos appellat, jubet ut compatriotas advo-cent ad obsidionem venire, nisi si qui velint sub nomine nidering, quod nequam sonat, remanere, Angli qui nihil miserius putarent, quam hujus vocabuli dedecore aduri, cater-*

vatim ad regem confluent, & invincibilem exercitum faciunt, commodè hic monet Doctissimus Du Fresne, Gloss. p. 2. ad v. Nithering, Matthæum Parisiensem habere, sub nomine nithing recenseri, coincidunt & Annales Waverl. MSS. apud Spelmannum: Rex Wilbelmus junior misit per totam Angliam, & mandavit, ut quicumque foret Unnithing, sive Francus, sive Anglicus, sive in burgo, sive extra, veniret adeum, & adunato magno populo ivit ad Rovecestre, ibi enim vox Unnithing idem est quasi non nequam sive honestus, ut taceam commodè annotare Spelmannum eo in loco vocem eam Characteribus Saxonice scribi, manifesto, ni fallimur, initio, esse eam Saxonice originis, unde & in Chronico Saxonico ad ann. 1049. est nibing pro exlex, & ad sequentem annum, ubi est man gemlagod Spezen Eopl, Swanum Comitem restituerunt patrocinio leges, In med. Gram. tenax redditur nything, veram vocis hujus originem non dubito à niþ quod infamiam denotat accersere, Willielmus Watts in Glossario ad Matthæum Parisiensem eam deducit à nith, uti nox olim apud Hovedenum scripta. Plura de hac voce docent Avus meus Lexic. Run. p. 22. 92. Bartholinus A. D. l. 1. c. 7. Dolmerus ad Birdscau cap. 37. Resenius ad Jus. Aul. C. R. cap. 4. Sueno in leg. Castr. 10. & 11. & Stephanus ad eum p. 179.

⁹ Let orvent proprie extra spem reliquit, ita Berraudsaga cap. 7. oc þifi miet orvent & videtur mihi inexpectatum.

¹⁰ Reidr reidur iratus quin vox hæc à latino iratus sit derivata vix est quod dubitemus, quippe literarum transpositio in hujusmodi derivationibus perquam familiaris.

¹¹ Meita, meida est luxare, truncare, membris deprivare, Kolsa & Gottriksaga cap. 20. heft hunn ollum fra vjssad med hædiligum ordum, suma heft hunn latid meida, omnes dimisit probrosis verbis, quosdam luxari fecit, inde & Meyfi est læsio truncatio, Olaff. cap. 64. Badi i astofom manna oc meitzlom tam in homicidiis quam truncationibus, quin & vox eadem pro eo sumitur cum disteriis aliquem proscindimus, quibus luxari quasi famam & nomen alicujus oportet, inde Kongs. p. 241. Kongr bad þa þratta oc meida stecki i ordum vid hann, Abstinerere eos jussit Rex nec verbis ledere.

¹² Undan ignoravimus quid proprie hoc esset in loco verendum, *pacem* dedimus, cum forte vis vocabuli melius esset per dilationem expressa, ita enim in *Herraud & Bosasaga* Undan dratt pro dilatione sumitur, imo in *Olaf Tryggvason's saga* cap. 69. *Torkiell for undan leingi*, Thorchillus diu se subtraxit, ex quibus sensum hujus vocis quivis facile viderit.

¹³ *Umbssyslo* auxilium verti, rationem significationis non ita commode dare potero, *Sysla* quidem proprie est rem aliquam curare, ejusque in se curam plane suscipere, unde & *Syslulaus* est qui curis vacat, & nihil sibi esse negotii patitur, ita Damasc. p. 155. *fann ekki fiandenn hans salo Syslulauso*, non invenit Diabolus animam suam otiosam, annotante Doctifs. Verelio, cui *Syslorekstor* dicuntur esse, *Exactorum convocationes pro colligendis tributis*, uni vel umb præter alias significationes, circa & circum notat, ut adeo *umbssysla* sit cura circa rem aliquam, unde non incommode vertisse nos auxilium credimus, cum promiserint Olao Regi curam circa Religionis Christianæ propagationem strenue se habituros.

¹⁴ *Nyia leie à ny*, Novus est, & *nyan leif* denuo, unde etiam *Dolospa Nyradur* est novi consilii structor *Stropha* 12. *Nar og Nyradur nu hefeg dvergá*, &c. *Kolfsaga* cap. 46. *Nyg-vitr* est nuper incensus *Nymali kongsag*: sunt relationes novæ, coincidit cum hac voce Anglicum *New*, Gothicum *NINGR*, Saxonicum *neop*, *nip*, *niop*, quin à græco *νίος* vox ista sit derivata, ipsa vocabulorum affinitas dubitare me non patitur, quid? quod Latinum *novus* nostrum *ny* Gallicum *neut* Italicum *nuovo* Belgicum *nieuw* non ita abludunt à se, quin communem agnoscant matrem.

¹⁵ *Glytha* vox hæc non solum fortiri, sed & sortes vincere significat, imo & de felici rei alicujus exitu sumitur, unde & hanc hoc in loco significationem admittit ab hac voce est *Bluttakare* quod participem denotat, primitivum mihi videtur *Bluth* fors.

¹⁶ *Eyjar* passim apud nostros *ey* insulam denotat, cujus vocis adeo frequens apud authores est mentio, ut loca hic recensere necessarium non sit, suffecerit saltem annotare *Eyjar* *stieggjar* *Hervarasaga* cap. 17. esse *homines Insulares*, & quidem

dem tales, qui non adeo boni sint ingenii nec morum elegantium; utpote in insulis procul ab hominum commercio collocati dicitur & Anglis *iland*, *ile*, *island*, Saxon. *ig*, *igobe*, *igland*, *yglanb*, *eg*, *eglanb*, quæ singula Islandicæ esse originis asseverare ausim, ipsum enim anglicum, more anglico pronunciatum, ab Islandico nostro non multum differt, modo observes additam esse terminationem, *land* quæ terram seu regionem denotat, ejus sententiæ patrocinium ab argumento non omnino nullius ponderis petendum statui, quod scilicet frequentissimum sit nomina plurimarum *Insularum* apud Anglos hodiernum in *ey* terminari, ita quippe *Ramsay arietum insula*, *Shepey ovium insula*, *Berter cervorum insula*, *Sele anguillarum insula*, non possum non concludere Anglis antiquitus, quod hodie est *iland*, *ey* fuisse, cum plane id ex terminatione harum vocum elucescat, dignissima est Doctissimi Spelmanni conjectura, quæ hic legatur, is quippe *ey* ab Anglo-Saxonico *eag*, *oculus* vel *ovum* derivat in Archæologo in v. *Eya*, quam ejus opinionem acutissimus Junius egregie adjuvat observans veteribus Frisiis insulam *æge*, *aage*, *ege*, dictam. Nostrum interim *ey*, ut & aliquid linguæ Saxonicæ demus, à Sax. ea *aqua* fluxisse videtur, quod scilicet Insulæ aquis sine cinctæ, adjuvatne hanc sententiam nostram quod Alfredus in vers. Bedæ, *ealand* tantum non ubique scribat? Ex hac voce est iterum alia vox *aa* amnis fluvius, quod & cum Francico correspondet, Willeramo quippe, p. 155. flumina sunt *aba*, ista iterum vox à græco *ἄα*, vel potius græcum ab ista, est vero *ἄα* Hesychio *ὄννημα ὕδατος*, *congeries aquæ*, quæ de vocis ab Achiloo origine habet Junius ad Willerami pag. 13. videntur.

¹⁷ *Goto at Hiallta*, videtur Hiallto ob crimina aliqua fuisse in exilium pulsus, adeo quidem ut multitudinem veritus fuerit, unde consultius duxerunt amici ejus eum post se relinquere, quam variis incommodis exponere, quæ oriri alioquin facillimo negotio poterant.

¹⁸ *Fiorbaugs madr* diu me multumq; torfi circa hanc vocem, tandem sensum ex voce *Fiaurbaugsgant* quod in *3ss* pag. 75. habetur, & optime conjiciente Verelio idem est quod *alleis gumal*, *alleigumal* autem *Birdsra* c. 9. crimen est non exilium tantum

tantum sed & bonorum amissione imo interdum supplicio puni-
tum, unde vocabulum hoc originem habeat paucis dabimus,
mortem *fiör* quasi littus vitæ dictam nuper notavimus, quin
& haud raro vitam denotat en Volospa Strophæ 42.

Sillest hann fiörve feigra manna,

Saturatur vita expirantium hominum,

Et Gautriksf. *fofum fiörve eiga at launa er freir comist undan.*
pedibus vitam acceptam debere quod evaserant, Havamal c. 50.
Arla skall rísa sa ed annars vil sic edur fiaur hafa, mane sur-
gant oportet qui aliorum vitam aut fortunam habebunt, quin
& *fiaur* pro fortuna adhibetur, unde *Hervararsaga* cap. 7.
Gief eg Pier tolf manna fiör, do tibi duodecim virorum for-
unam, credideram primo fiör haug esse quasi fiör brot ut in
Olaf Tryggvasons saga c. 37. est fiör brot madur, postea ve-
ro cum haud sanguinem denotare & exinde in Hervarar saga
c. 17. haud skar sanguinis effusorem viderem, concludebam
fiör hauds madr esse mortis sanguineæ, i. e. violentæ virum,
cum excipere scelestos mors violenta debeat.

¹⁹ *Godgø,* ludibrium in Deos vel, si verbum, ut jacet, ex-
plices, latratus in Deos, quo nomine blasphemiam nostri ap-
pellavere.

²⁰ *Qvithling* dum hanc vocem considero, incido in ean-
dem historiam in *Olaf Tryggvasons saga* c. 37. ita relatam :
Pui at hann hafdi adur ordit sekur fiörbrots madur/ hit næsta
sumar um Gudga: enn Pat var till þess at hann hafdi qvedit
qvithling Penna, at logbergi, &c. ex hisce enim liquet non
absurdam adeo fuisse conjecturam meam de *fiörbrots madur*
pro *fiörbaugs madur*, deinde & eandem hanc vocem *qvithling*
hic adhibet, denotat hoc in loco cantilenam probrosam, eaque
ferè vis vocis est quæ *nithingsfang* licet alioquin sit cujuscun-
que generis hymnus.

²¹ *Grai* canis vel *Grei* dicitur & *Greybaka*, Wisk. S.
Pan frid skal eg sitia i landi fador mins oc siels mins, at
ecti skall Þora huer bicfia eda greybaka ad biöda mier einvigi.
Eam securitatem in Regno Patris meoque sanciam ne qualibet
canicula ad duellum provocare audeat, ex hoc quippe loco
uti & antecedente liquet *Grey*, quod canem proprie denotat,
hominibus ignavis ac nihili haud raro applicari, at ab hac
voce

voce *grai* neutiquam dubito quin sit anglicum *grayhound* quod est canis venaticus, cum in capite primo *Kolfs & Gots* *trifsfaga* & Islandicum *grai* pro cane venatico adhibeatur, ut ut sit, commodior dari hujus vocis ratio nequit.

²² *Thyckir* annotare hanc vocem volui, quod cognationem quandam cum Anglico *think* præ se ferat uti & Gothico **ÞATKGAN**, Saxonico *þencean*, hinc uti nostrum *þyckir*, & anglicum *methink* quod à Græco *δοκέω* vult Casaubonus.

²³ *Andskotar* inimici Volospa Strophæ 34.

Þa þann eiva þendur nie þofud Þembde

Þdur a þell um þar þallþurtz andskota,

Brett. Str. p. 2. apud Werel. Non suggerar vina þin er að var andskoti, *Amica tibi fiet, quæ prius adversaria*, cumque hostium nostrorum maximus & perniciosissimus sit Diabolus invenio & hoc eum nomine in *Olafsaga* c. 103. appellatum: *Bundar sit i andskotans villu, illigavit se Diaboli voluntati*, dicitur hoc vocabulum quasi in contrarium sagittas dirigens, quod hostium esse solet, *skot* quippe nostratibus telum & jaculum est, à quo vocabulo derivatum crederem Saxon. *ŕceotan*, *ŕcýtan*, imo & Anglicum *shoot*, de quo plura, quam hic vacat exscribere, annotavit Doctissimus Junius ad Gl. B. 10. in *Confodiat*ur.

²⁴ *Frandr* uti hic ita ubique, ubi proprie sumitur, pro consanguineo adhibetur, inde & *frandlingr* idem plane denotat, ita Catal. Reg. Christ. apud Verelium in indice Gothico, *Sveriki for a vel medan Þeir frandlinger radu, floruerunt res Sueciæ hisce cognatis imperantibus*, coincidunt cum hoc Anglicum *friend*, Gothicum **FRIGRNAS**, Saxonicum *ŕpeond*, ista enim omnia amicum denotant, crederem ego esse ea Islandicæ originis, amicissimos enim illos esse oportet, quos sanguis conjunxit, aliam vero derivationem dat Junius observ. ad Willeram. pag. 159. quam patere lector ut paucis exhibeam: vult aliquod se reperire in ista voce vestigii vocabuli *ŕpeol liber*, quod libera oporteat ut cum amicis conversatione utamur.

²⁵ *Vinir amici* inde *vinatta* *amicitia* *Birdsra*: *Þvi ad vof* *Þoyt* ex annate *vinatta* *mutabilis enim est aliorum amicitia*, cap. 4.

cap. 4. Thorsteins. hofdu þeir vel hallðed vinattu sinne, att
 til dauda dagi *conservaverant illi amicitias suas, usque ad*
diem mortis, Rolsaga cap. 43. Bendi noktra sína vini *cognovit*
aliquos amicos suos, apud nos hodiernum Danos, amicos *ven-*
ner vocamus. Islandicam hanc vocem a Saxonico *penan* vel
 potius Anglico *ween* opinari derivo, eadem enim amici, si
 sint tales, opinentur oportet, hujus vocis à Græco *φίλος* nimis
 longe petita apud Mericum Casaubonum est derivatio. Rolsa
 saga cap. 43. Bendi noktra sína vini *cognovit aliquos suos*
amicos.

¹⁶ *Burfu saman cohærebant*, i. e. in unum coibant consul-
 taturi de re sua, locutio hæc Islandis nostris familiarissima, ut
 exempla adducere non opus sit.

¹⁷ *Alþvopni armati*, *vopn* arma denotat, inde tria apud
 veteres Danos armorum genera *Hoggvopn*, *Lagvopn*, *Stot-*
vopn, *Olaf Tryggvasons saga* cap. 69. *Vapna burdur oc grí-*
ðflug armorum concussio & nimbus lapidum, Thorsteins saga
 cap. 10. *Wopnbær*, arma commoda sunt, transiisse ad Anglos
 hoc vocabulum nemo est qui ignorat, ut reliqua taceam,
Wapntakium certus illis est terræ districtus, annotante Spel-
 manno.

¹⁷ *Baro ferunt, ferebant*, & exinde sunt Goth. **BAIKAN**
 Saxonicum *bæpan*, *beopan*, *bepan*, quæ tamen singula orta
 esse videntur à græco *φίειν*.

¹⁸ *Ærendi* idem illud est quod nos hodiernum Dani dicimus
Ærende officium, Ormb. pag. 51. apud Werelium, *Vilec ecki*
hafa þat eitt eyrindi hingat at reekna retti yfer yðru bordi,
nolo habere hæc putari negotium meum huc, ut fercula alia in
mensa notarem, inde *Ærendislausá negotii experts*, inde & *ærinn*
Troj. pag. 13. *Ældi hvarer tveggja sinn vidr, þuning sem*
villdi i ærnu tomti, utrinque apparatusi bellico incubuerunt in ne-
gotioso otio, abundanti otio vertit Verelius, me quidem ju-
 dice non accurate, licet Doctissimus vir suas ea propter ha-
 bere potuerit rationes, interdum enim *ærinn* sufficientem de-
 notare, negare non audeo ita *Olafesaga* cap. 20. *Olast fongr*
hastdi þat a moti at bióða annan vanda, er ærinn var, Olafus
Rex illam habuit monstrandam difficultatem, quæ sufficiens
erat, ex eadem vero radice vox mihi hæc pullulasse omnino

videtur, cum ex negotiis de sufficientia factum fuerit iudicium.

²⁹ En þat gerdisc af thvi & hoc exinde factum est, satis plana est hæc constructio particulæ af þvi adeo nostratibus familiaris, ut nihil supra, quin & in Ara nostro plus vice simplici occurrat, *gerdisc factum est*, hic observo *giorningar* apud Authores plurimos idem esse quod *forneltia*, i. e. *artes magicæ*, quod scilicet insignia & eminentia talia sint acta, quæ mereri præceteris hoc nomen videntur, exinde quoque ob easdem rationes sunt *giornvilegur*, *giornvileifr* *madr* vocabula non uno saltem in loco obvia.

³⁰ At þar nefndi annar *madr* at *adromvatta*, quod alterna vice testes producerent, vel potius, alter post alterum, at quippe non *circa* saltem, sed & *apud* imo interdum post significat, *vatta* testem significat, unde *votta testare* *Hirdsca* c. 1. *sem en vottar i dag*, quod & hodie testimoniis demonstratur, & vitæ frequenter in usu est ut *Hirdsca* cap. 4. *medn vitom tel Jardeitnum* testibus in confirmationem, *ita & Wesgl. tit. 3. fl. apud Werelium* *Bidia* sibi sua *Gudholl* oc *vattom* sinom, *Deum* sibi & testibus suis ita propitium fore ut *verum* juraverunt. quin & *Votta* idem haud raro denotat.

³¹ Þa bodu enir *Christnumenn Hall* a *sitho* at *hann* *syldi* *log þeir upseggia*, nobis Danis hæc vox etiamnum est *Bede*, coincidit vel non ita multum saltem abludit anglicum *begge*, cuius originem Iunius in Etymologico à nostro *begiere* derivat, facta scilicet detruncatione, nescio an rem acu tetigerit, saltem magis placet ista derivatio, quam illa ex *þazum* hac illac vagari & oberrare, instar eorum qui stipem emendicaturi discurrent, ex hac voce quoque est appellatio mendicantium fratrum *Beghardi*, *Begardi*, *Beguardi*, *Beguini*, *Begwinæ*, *Begvenæ*, quod in processione mendicentur cibaria de quo vide *Spelmannum*.

³² *Fylgia* non solum *sequi* sed & *opitulari* significat ut *Hirdsca* cap. 9. Þvi at *Noregs Kongr* er *Jafnstyldr*, at *fylgia* *þeim til rietta mali/ sem huna eru* Nam *Norregie Reges* debent eos *opitulari* ut *justitiam consequantur* qui *dormi* sunt, frequentius tamen *sequi* significat, conservaturque apud nos hodie Danos vox eadem *fylge* ubique tam in nostris quam in Islandi-

Islandicis scriptis satis obvia, unde & adducere exempla nolumus cum indigitasse suffecerit ex eo derivatum fylgia/ quod genium significat, ut *Thorstein saga* cap. 12. *raud finni hin stor-erfylgia* *Fokuls magnus ille qui liberos terruit est genius Fokilli* rationem hujus derivationis facile invenio sc. sequi genios homines, quorum amici mortui, credula voluit antiquitas. cum hac voce coincidit anglicum *folloſu*, saxonicum *folgion fylgon*, quæ de Origine hujus vocis habet Junius annotat in *Tatian*. LX. 2. digna sunt quæ legantur, Germanicum *volgen*, quod parum tamen à nostro differt, à *vol ple-ne* & *geben ire* derivat Martinius in voce sequi rectene an secus judicent alii, sed commodè, cum hanc observationem finire constitueram, memini loci in *Olafs Tryggvasons saga*/ qui sententiam nostram de voce *fylgia*/ cum genium significat, egregie corroborat, is ita se habet c. 5. *Homingior of mans fylgior, genii & hominum sequaces*, exinde enim satis liquet non aliam eos ob causam *fylgiar*/ dici quam quod hominum sequaces sint.

33 *Egypti emebat*, inde *Baupeirir Birdſera*: cap. 54. *hann will fyrre bera Kongi Nioſu/ edr Logunautum sinum/ enu hialpa bunadi sinum eor kaupeyri/ prius Regi novum deferet*, quam suis sociis, & quam adjuvet possessiones suas, quas sibi emerit, unde & *kaupmali* quod non conventum saltem ut in *Olaf Tryggvasons saga* c. 13. significat, sed & nundinas, *Wilk p. 22. Þu wilt at okkur kaupmali slitni*.

34 *Buthir tabernas* vertimus, forte hoc in loco domos denotat, at communissima tamen significatio ea est quam dedimus, nos vocem hanc natam putamus ab anglico *buy* emere quod in talibus locis emi merces & vendi frequenter soleant, iterum, quando pro dono usurpatur, certissimum est radicem extra Islandiam neutiquam esse petendam, ita quippe *Birdſera* cap. 13. *Nu finnast og huergi Bu/ ne Jarðir/ ne odali i Nofrum ſtað i Norregi, jam invenitur & neque domus, neque terras neque Odelium in aliqua civitate Norregiæ. inde & Villæ ingentes, Olafs: c. 72. Buſtor dicuntur ita & Buſtimber materia ædificiorum vel unde Domus exſtruuntur*.

35 *Braiddi explicuit togam suam, Danicum brede breed* habent hæc similia gothicum *BR AId*, saxonicum *bpoð*,

Martinius desumpta arbitratur ex βαρδὺς *via*, nescio unde hæc ille habeat, fateor ita dicere Hesychium, βαρδὺς αἱ ὀδὶ παρὰ γαλάπῃς, sed ista Hesychii apertissimo in mendo cubant, & restituendum omnino pro αἱ ὀδὶ, αἰοδὶ.

³⁶ *Fell* sū togam suam, *fell* alioquin pellem, pelliceam vestem denotat hinc Thorstens. cap. 16. *Tofu þeir fell* & *kostudu under fatur sur*, pellem sumebant, & pedibus suis substernebant, togam ita quoque dictam non aliunde arbitror, quam quod antiquitus nostrates pelliceis plerumque vestibus usi videantur, coincidit anglicum *fell*, saxonicum *fell*, Junius ad Tatiani 13. 2. id à φέλλος *cortex arboris* derivat quod *pellis*, *arborem* ut cortex, hominem ambiat, firmatur hæc conjectura quod *fell* corticem saxonibus denotare videatur, cum gl. R. 115. *þelle þinbleap* exponatur decorticatum.

³⁷ *Þvildi* à primitivo *þvila* requies Damasc. R. 60. *Þesse* & *þvild* recte *þvissa manna* / hæc est quies justorum hominum, derivatum ab hac voce credidi anglicum *while* quod non solum dum & donec sed & momentum significat, ad eam vocem plurima notavit Junius Tatian. LXXV. 2.

³⁸ *Morginen*, cum hæc vox sit passim obvia, pauca saltem libet apponere, coincidit anglicum *morning*, *morrow*, uti & gothicum *MANKRINS* saxonica *mæpigen*, *mepigen*, *mengen* *morgen*, de quarum vocum origine ista habet Merici Casauboni: *Quis ad græcorum verborum sonos aures habet vel tantillum imbutas, qui, cum audit solemne illud in omnium ore, good morrow, non græcos audire se putet, παύσω ὑμῶν* dicentes. Doctissimus Junius saxonicum *mæpigen* suspicatur desumptum ex *mæpe* *mæppe*, amplius, quoniam spatium vitæ ulterius adhuc dies sit crastinus, cui sententiæ videat lector an affurgendum.

³⁹ *At þonom Þotti þa* est & vox hæc à þyckir de quo satis nuper diximus, libet unicum locum ex Thorsteinsaga addere cap. 16. *Þicke mier sem marger þalde þad tie medallags med okfur, ann okfi betur Þieki mier sem Þid latid, &c.*

⁴⁰ *Þnytt inutilitas*, i. e. damnum, noxa, *nytt utilitatem* Islandis uti & Danis nobis *nytte* denotare vix est qui ignoret, addita hac particula noxam & damnum significat, prout vis & natura particulæ uti ante *ofred* *orost* & varix voces præterea.

⁴¹ *Marga*

⁴¹ *Marga vega multis viis* de vocabulo marga diximus jam dudum, cum *veg* plane idem est anglicum *waie, way*, gothicum **VITS**, saxonicum *pæg pæg*, Plurima habet eam in vocem doctissimus Junius in glossario gothico voce **VIRS**, uti & D. 23. in via wech.

⁴² *Barsmidr idem ni fallor quod bardage: Birdscra cap. 27.* ex cinu sinne *hefur flyet ur Bardage, qui semel ex prælio fugit, verbera densa & crebra, quibus instar ictuum incudem faber tundit*, vertit Werelius, commoda sane hic expressione utitur Aras noster, cum seditiones plebeias talia plerumque verbera comitari soleant, ita vero se res si habeat, derivata vox erit à *Bard verber & Smid faber.*

⁴³ *Leydin*: non abludunt Anglicum *leade*, Saxonicum *læban*, quarum vocum originem Junius in Etymologico perit ab *ἰλαύνειν* vel *ἰλᾶν*, *cogere*, quod ea significatione occurrat passim *ἰλαύνειν ἵππους agere equos*, sed, nisi ego fallor, fallitur Junius, longe quippe alia est vocis *ἰλαύνειν* quam nostri vel Anglici *leade* significatio.

⁴⁴ *Ofrith* & *oroftor* ut *frith* pacem, de qua voce postea, ita *ofrith* bellum denotat, *Rosta certamen tumultum præparare* est, unde & bellum *rost* dicitur, crederem tamen & *rost* antiquitus Islandis requiem denotasse ut Anglis.

⁴⁵ *Gersimar* ita vocantur ubique fere apud nostros res præciosæ, vocem eam mihi origine Islandicam esse persuasum est, unde autem derivata præcipue sit, cum ponenda omnino inter derivata videatur, dicere non licet, nam transiit & ad Saxones & Anglos, illis dicitur *gæppuma* unde Chronicon Saxonicum Ann. 1035. 1065. *hij gæppuman namon ærarium ejus fregerunt & omnia abstulerunt*, his *gersuma* unde ita in chartis loqui solere venditorem asserit nobilissimus Spelmannus, sciatis me pro tot solidis vel tot libris, quas N. mihi dedit in *gersumam* dedisse concessisse &c. ita & pro vindictæ compensatione vocem hanc Anglis usurpatam notat.

⁴⁶ *Frith pax*, francica vox cum hac coincidit, Willerus Paraphras. in cant. pag. 159. *frithe*, quot ex hac voce nomina derivaverint Alamanni ut *adalfrid, alfrid*, vide apud Junium obs. in Will. p. 289. Saxonicum *frīð frīðe* ab hoc non adeo abludit, ego eam à *fræoh liber* derivatam crederem,

derem, sane liberos pax nos reddit, cum sub bello serviamus, sed non multum pro ista etymologia pugno, persuasit tamen id mihi, quod nostratibus ingenua libera venusta facie præditus dicatur fridr synum ut *Kols & getriks saga* cap. 3. pag. 19. *han var fridr synum ille erat pacificus facie, venustus, pulcher.*

47 *Gegn gangari* contra ibant, i. e. pugnabant in contrarium dissidebant, satis nobis eam ad vocem in antecessum dictum est.

48 *Sif sifur* mos unde & *Sidugur bene moratus*, *honestis moribus præditus*, apud nos quoque Danos dicitur *Sad/ Sædelig/ sidsardi* mos consuetudo *olaf. tr. saga* cap. 36. *oc vif su menn at fongr munni mifid auks sidsardi sitt, got, om Jolin, & norant homines Regem multum augere consuetudinem suam in melius tempore natiuitatis Christi.* ita eodem omnino capite *sidgeft* est in more positum: *allra Kristna manna mifid sidgeft in more omnibus Christianis positum*, ita *sidlatur* est mansuetus *olaff*: *sidlatur oc stiltur mansuetus & moribus commodis*, *Sidlaus* contra male moratus *Wil.* pag. 25. *Sidlaus oc litilmagin male moratus.*

49 *Es* ver *slitum i sunor login*, at ver monom *slita* oc *friden* ut, si conterimus legem, discerpamus & pacem elegantissime animi sui sensa hic explicat Thorgeirus, inculcando pacem sine legum observatione vix posse consistere, oportere vero, ut, si suam legibus reverentiam denegemus, ruat pax & civium concordia, *slita* est discerpere, & *slitna rumpi*, Vololpa Stropha 49.

Festur munu slitna/ enn freke renna,

Catena rumpentur, lupus vero curret.

Sundr est particula significans rupturam, ut adeo sit, quasi in partes secare, & discerpere, ex hac voce etiam est verbum *sundra* in partes secare *Kolfsaga* cap. 30. *sudan sundrar hann Byornin postea ursum dissecat*, unde & hoc ibidem cap. 36. *varo heim Petta miog at sunder Bycki erat hoc illis multum dissensu.*

50 *Biotz Brossa fiotz carnis equinae*, carnis equinae usum nostris fuisse valde familiarem ex hoc uti & aliis locis liquet, de quo nos alio in loco commodius agemus.

51 *Blota,*

⁵¹ *Blota. sacrificiis colere, dignam hanc vocem cogito ad quam nonnihil observatu dignum adnotem, Blota, sacrificio colere Islandis denotat en Ol. Tryggv. f. c. 58. Ausum blotin, oc blotum eigi þrælum, ne gamal menni er einstis eru verdir, takid nu konor yrdar edagisfugmenn, oc gefid gudunum, augemus sacrificia, nec servos aut decrepitos, qui nullius sunt pretii; sed uxores vestras, aut vestrum præcipuos Diis mactate victimas multo acceptiores. sacrificia tamen hæc cruenta sint oportet, nec memini me unquam vidisse de libationibus acceptam, quod fieri neutiquam potest, cum & vocis naturæ plane repugnet, Blota quippe absque dubio est à blod sanguis, Anglis blood Gothis $\text{BLA}\Psi$, Saxon. bloð, quod Doctissimus Junius in voce blood, derivat à Saxonico flod, flumen, patientur scio Viri doctissimi manes quod eruditæ huic conjecturæ asurgere nequeam, rationem aliam habet nullam, quam quod perpetua circulatione feratur ac fluat sanguis, vix enim crediderim, notam eis temporibus fuisse sanguinis circulationem singulari doctorum industria non ita pridem in lucem protractam. Blotmadr aliquem significat, qui frequentibus sacrificiis Deos reveretur Rolsæga cap. 32. han var blotmadr ille frequentissime sacrificabat, erat sacrificator frequens.*

⁵² *Laun, occulte, laun occultatio Trojom. S. 26. Þasdu þeir laundfund með sér, secretos conventus habebant, Hirdsæra, cap. 31. Þingi launs a lata non permittere ut sit occultum, habemus superstitem etiamnum hanc loquendi formam in lingua Danica, cum dicimus communiter, i løn vel i løndom.*

⁵³ *Althytho tali computus vel numeratio temporis, tíð tíð tyð Islandis tempus est uti & nobis hodiernum Danis, Anglicum time certe est à Danico time quod horam denotat, cum ex horis tempus dependeat, inde & correspondet Saxonicum tīma, id esse ex tīma , ut Hesychio audit χρόνος dubitanter asserit Junius, Martinius vero in originem Latini tempus inquirens, simplicissimum forte est, ait, tempus deducere à τῆμος , cui affine quoque videri potest anglicum time.*

CAP. VIII.

Tæsi ero novn byscopa
 Peirra es verith hafa
 a Islanndi ut lendir at sago
 Teitz. Frithreccr com i heithni
 her/ en þessir voro sitþan. Bi
 arnþarthr enn ¹ bocvifr. v. or.
 Colr sð or. Grotholor ꝥꝥꝥ.
 or. Jauhann enn Jrstr sð
 or. Biarnþarnthr ꝥꝥꝥ. or.
 Beinreccr, ꝥꝥ. or. Enn quo
 mo her athrir. v. Þeir er bysco
 par ² quorþusc vesa. Ornolfr.
 oc Gothiscolcr. oc. ꝥꝥꝥ. Erm
 skir. Petrus oc Abraham oc
 Stephanus. Grimir at Mos
 fellu Svertings son toc logfo
 go eptir Þorgeir oc hafthi, ꝥꝥ.
 sumor. en þa secc hann lof til
 Þessu at scapti Þoroddzon þef

HÆc sunt nomina Episco
 porum eorum, qui fue
 runt in Islandia extranei juxta
 dictum Titi. Fridericus, cum
 Ethnici hic essent, venit, & hi
 fuerunt postea. Bernhardus sa
 piens, quinque annos, Collus
 paucos annos, Rudolfus 19
 annos, Johannes Hibernus pau
 cos annos, Bernhardus 19 an
 nos, Henricus 2. annos, ve
 nerunt vero huc alii 5. qui E
 piscopos se jactabant, Ornol
 fus & Godescalcus & tres Erm
 landi Petrus Abraham & Ste
 phanus. Grimus Mosfellensis
 Suertingi filius muntus Nomo
 mophylacis post Thorgeirum
 suscepit & habuit per 2. æta
 tes

INTERPRETATIO.

Nomina eorum Episcoporum, qui aliunde in Islandiam ve
 nerant, ista sunt, prout retulisse nobis Titum meminimus:
 Agmen ducit Fridericus, qui, cum venisset huc, incolis nondum
 vera fide imbutis, Bernhardum sibi successorem reliquit suo per
 5. annos officio functum, excepit eum Collus paucissimos sal
 tem annos superstes, Collum Rudolphus Novendecim annorum
 tempore sedens, Rudolphum Johannes Hibernus perexiguo tem
 pore superstes, hunc Bernhardus qui novendecim & Henricus qui
 duos hic annos degerat, præter hos & quinque alios habuimus
 Episcopali titulo gloriantes Ornolfum Godescalcum tresque illos
 Ermlandos, Petrum, Abrahamum & Stephanum. Thorgeirro
 Nomophylaci Grimus Mossfellensis successit, cumque officio suo
 per

tes tum vero veniam impetravit, ut Scaptus Thoroddæi filius fororis ejus filius id fusciperet, exinde quod raucus esset, Scaptus id habuit 27. ætates. ille constituit de quinto Judicio legem, & ut nemo homicida alium occisorem diceret quam se ipsum, alioquin tales hic leges ea de re erant ac in Norvegia. Diebus ejus multi Proceres & primates in exilium pulsi sunt ob homicidia vel rixas, sub imperio ejus & severo regimine, obiit vero eodem anno, quo cecidit Olaus Crassus Haraldi filius, Godrodi filii Biornonis filii Haraldi filii, pulchricomi, triginta hyemes postquam cecidit Olaus Tryggvonis filius, tum Nomophylacis officium

thi systorson hans af Þvi at hann vas þ hæð mællt sialfr. scapti hafthi logfogo XXXIII. sumor. 4 Hann 5 setti simtars doms log/ oc þat eingi⁶ vegandi scylldi lysa vig a þende orþroni manni en ser/ en athur voro her ælic log of þat sem i Norvegi. A hans dogom urtho margir 7 þofthingiar oc rifismenn ses cir etha landflotta of vig etha barsmithar af rifis socom hans oc landstjorn. En hann andaðthisc a eno saina ari/ oc Olast enn digri⁸ fell Þarallz son Gothrotharsonar/ Þearnarsonar Þarallz (9 sonar) ens Þarfagra. XXX vetrum¹⁰ sið þar en Olast felli Tryggvason. Þa toc¹¹ Steirn Þorgefzson¹² logfogo oc hafthi, XXXIII. sumor. Þa hafthi Þorkell Tiorz

INTERPRETATIO.

per integrum præfuisse biennium, Scapto Thoroddæo id resignavit, impetrata prius venia. quod propter continuum raucorem ori plerumque verba illuctarentur, ipse vero Scaptus sororis Thorgeiri filius non nisi per 27. annos præfuit, hujus prudentiæ latam de quinto Judicio legem debemus, uti & statutum, ne homicidii reus alium quam se pro reo venditet, cum similes Norvegiæ legibus antea habuimus. Illa tempestate Varios insignioris notæ Magnates vel homicidii vel alicujus alius forte delicti causa partim internecioni datos, partim in exilium pulsos fuisse accepimus, idque non aliam ob causam, quam quod severissimus legum exsecutor fuerit, eodem vero tempore obiit, quo Olaus Crassus Haraldi filius Godrodin nepos, Biornonis pronepos Haraldi Harfagre abnepos, triginta scilicet post mortem Olai Trygvonii annis,

Tiorvason, ꝥꝥ. sumor þa sumpsit Steno Thorgesti filius, þasthi Gellir Bolverckson, & per tres ætates habuit, tum
 3ꝥ. sumor. habuit Thorchillus Tiorvæ
 filius per 20. ætates, tum habuit Gellerus Bolverki filius
 per 9 ætates.

INTERPRETATIO.

annis, illi Steno Thorgestius succedens, postquam per tres annos
 vixerat, officium Torchillo Tiorvao reliquit, qui per 20 annos
 superstes successorem habuit Gellerrum Bolverki filium per 9
 annos superstitem.

NOTÆ.

¹ Boctvisi librorum sapiens i. e. qui libris legendis conti-
 nuam dederat operam, de voce Boc diximus in notis ad ca-
 put 1. wis plane coincidit cum Anglico wise sapiens pru-
 dens Saxon. þyr Nobis þin quod non dubito quin deriva-
 tum sit à græco ὠμῖν scio.

² Quodvis/ qveda/ fueda/ non solum canere, ut sæpissi-
 me antea vidimus, sed & dicere, imo & falso dicere, i. e.
 gloriari significat, inde & ortum, nō fallimur, quod danice di-
 citur qvantzvis & simulatum quid significat, hinc quoque
 optime annotat Verelius fueda vid haud raro significare, quod
 iungitur parum libenter accipere, unde Wari med ne qvædum,
 negatione se defendere, est in codice legum antiquarum, ne-
 gari tamen non potest qvæda vid tam in Hirdsæra quam alibi
 esse assentiri.

³ Has mellðr rauciloquus has & has raucus est, hæte rau-
 cedo, unde forte ortum quod Irrisor hæfni dicatur, quasi rau-
 ce i. e. nunquam bene & eleganter de aliorum fama & factis
 judicans, mellstr est loquens, à verbo mallde de quo nos satis
 antea.

⁴ Hann sette/ is posuit, i. e. constituit, non dubitamus
 quin à nostro sit Anglicum sett ponere, collocare, Gothicum
SATGAN, Saxonicum rettan, quæ inter se apte satis con-
 veniunt, uti vero apud nos ita apud Anglos etiam sett con-
 stituendi significationem haud raro admittit, plura videri de
 hac voce possunt apud Kæronem in voce posui.

5 Sims

⁵ *Simtardoms log*, quid per hanc legem intelligitur alio nos in loco dabimus, *sim* & *fem* quinque denotat.

⁶ *Vegandi* vocem hanc iterum hic nos adducimus, quod duplicem habeat significationem aut enim occisorem denotat, uti hoc loco, & præterea *Olafsaga* 223. vel etiam occidendum, qui supplicii reus est, ut *Hirdsra* cap. 26. plane singularis iste Islandis est loquendi modus *Olafs saga* 223. *Vega sigur victoria potiri* vel, ut verba jacent, victoriam occidere, dubito anne ab ipsa hac voce ortum sit Islandicum *Vegur* quod honorem significat, cum honor iste illis præcipuus fuerit si hostes possent occidere, atque ita periculis se exponere, *Herraudsaga* cap. 13. *Öc stýlði Þeirhafa efreg oc vanda & haberent partem honoris ac periculi.*

⁷ *Hofdingiar* oc *rifismenn* duces & primates *hofding* non aulicum saltem sed & ducem significat, illa vero inter duo hæc vocabula est differentia, ut unum aulicum quemcunque in aula degentem denotet, alterum non nisi proceres regni qui publicis negotiis præsunt.

⁸ *Fell*, *cecidit* i. e. interfectus est, modo tam græcis quam latinis scriptoribus familiari, nobis etiamnum Danis est *felde* *Æ PAMA* plane ut Anglicum *fall* cadere Saxonice *feallan* quæ singula esse à græco *πέσσειν* & *projici abjici* non dubito, cum cadant omnino quæ projecta sunt.

⁹ *Haralzens Barfagra* subintelligitur sonar i. e. filius, ellipsi non infrequenti apud Islandos.

¹⁰ *Sithann postea*, *sithan en* *Olafr felli* postquam occubuit *Olaus*, constructio hæc Islandis familiarissima.

¹¹ *Stein*, liquet exinde ab inanimatis rebus nomina quoque deduxisse Islandos, *stein* lapidem denotat, ita & Anglis *stone lapis saxum* saxonice. *stān* Gothicum *STAINS* nostrum *МММ*. de qua voce non indigna lectu sunt Junii annotata ad Tatiani XV. 3. & gl. D. 23. in lapis.

¹² *Pa tōf logsogo*, annotare hæc volumus partim quad *taka* hic longe diversæ sit à consueto usu significationis, ubi, ut Anglicum *take*, capere & interdum furari denotat, hic enim legitimam acceptionem indigitat, partim, ob vocem *logsogo* quam modo *legisperitiam* vertimus ut vocabulum jacet, modo *Nomophylacis* officium quod intendit *Aras*.

CAP. IX.

I Sleifr Gizorarson ens hvita
 vas : vigthr til byscops a
 dogom Harallz Norvegs co-
 rungs Sigurthar sonar/ Half-
 danar sonar/ Sigurthar sonar
 Hrisa Harallz sonar ens Har-
 sagra. En es þat so hofthín-
 giar oc gotther menn/ at Isleifr
 vas myflo² nytri en athrer fenn
 ne menn/ Þeir es a Þrifa lan-
 di voro/ næthi. Þa : seldo ho-
 nom margir sono sina til lærin-
 gar/ oc leto vigia til presta/
 Þeir urthu sithan vigther 33.
 til byscopa/ Collr er var i vic
 austr/ oc Joan at Holom/
 Isleifur atti 333 sono Þeir
 urthu allir hofthingiar nyter/
 Gizorr byscop/ oc Teitr prest
 fæther Hallz/ oc Þorvalldr.

I Sleifus Gizori filius albi e-
 rat ordinatus in Episco-
 pum diebus Haraldi Norve-
 giæ regis Sigurdi filii, Half-
 dani filii, Sigurdi filii Hri-
 sæ, Haraldi Pulchricomi filii,
 cum vero viderent Primates
 & Nobiles viri Isleifum esse
 multo utiliore[m] quam reli-
 qui fideles viri, qui in hac
 regione erant, tum mittebant
 illi multi filios suos ad eru-
 diendum, & ordinari faciebant
 ad Sacerdotes, ordinabantur
 postea duo in Episcopos, Col-
 lus qui erat Vichensis australis,
 & Johannes Holensis. Isleifus
 habuit tres filios, illi facti
 sunt omnes Primates egregii,
 Gizorus Episcopus, & Titus
 Sacerdos;

INTERPRETATIO.

Imperante Norvegiæ Haraldo Sigurdi filio, cujus avus erat
 Halfdanus, proavus Sigurdus Hrisa, abavus Haraldus pul-
 chricomus. Episcopali dignitate insignitus est Isleifus Gizori
 filius, quem incolæ hujus regionis non eruditione saltem sed &
 probitate præ reliquis conspicuum videntes, suos illi Liberos in
 disciplinam tradiderunt, quos postea ordinari in sacerdotes fa-
 ciebant, è quibus Collus, Vichensis, Johannes vero Holensis
 Episcopi postea constituti. Tres saltem filios habuisse Isleifum
 proditur, qui omnes inter primates hujus insulæ non infimum
 sane locum sibi vendicabant, Gizorum utpote titulo & digni-
 tate Episcopali inclutum, Titum Sacerdotem, Patrem Halli,

Sacerdos, pater Halli, & Thorvalldus. Titum educavit Hallus Haukadali, ita vir vocatus est, qui largissimus, & insignissimus bono hujus regionis erat inter viros non doctos. Ego etiam ad Hallum veni, septem annos natus, integro anno postquam Gellerus Thorchilli filius Patris mei parens & nutricius mortuus erat, & fui ibi 14. hyemes, Gunnarus sapiens accepit officium legislatoris cum reliquerat Gellerus, & habuit per tres ætates, tum habuit Colbeinus Flosæ filius 6. annos, eo anno quo officium suscepit cecidit Haraldus rex in Anglia, tum habuit iterum 3. ætates Gellerus, tum habuit Gunnarus iterum 8. ætates, tum habuit

Teit 5 sæddi Halle i Haukadali sa mathr es þat vas almellt at 6 mildastir veri 7 oca gestr at gotho a landi þer 8 olærtþra manna. Eð kom oc til Hallz V33. vetra gamall/ vetri eptir það es Gellir Þorkels son/ forþor sa thir minn oc fostri andathisc/ oc vase þar F3333. vetr/ Gunnarr enn Spaci hafði tæcit logsogo tha es Geller 9 letas/ oc hafði/ 333. sumor/ tha hafði Colbeinn flosa son V3. þat sumar er hann toc logsogo fell Þaraldur rex a Englandi/ þa hafði Gellir i annat sinn. 333. sumur / tha hafði Gunnarr i annat sinn 3 sumar/ tha hafði Sigþvatur Surtson systorson Colbeins/ V333.

INTERPRETATIO.

& Thorvalldum. Titus Hallo Haukadalensi viro bonitate & liberalitate inter omnes hujus insule laicos insignissimo ad enutriendum concreditus est, cum quo etiam ipse ego olim septem annos natum me degisse memini, uno scilicet post mortem Gelleri Thorchillidæ nutricii mei ævique Paterni anno, ibique per 14. annos non sine insigni gaudio degi, Postquam officio Nomophylacis se abdicaverat Gellerus, id per 3. annos administravit Gunnarus sapiens, cui iterum successit Colbeinus Flosæ filius, qui per integrum illi sexennium præfuit, ipsissimo, quo cecidit in Anglia Rex Haraldus, anno illi admotus, mox munus id resumpsit Gellerus triennio saltem id ministrans, successorem relinquens Gunnarum, qui octennium, præter reliquum tempus quo prima vice illi præfuerat, iterum id administravit, inde successit Sigvardus

Þ333. A þeim dogom com
Sæmundr Sigfuss son sun-
nan af fraclandi/ hingat til
larndz/ oc let sitþan vigiafe
til prestz. Isleifur vas vigthr
til byscops þa es hann vas
fintogr tha vas Leo Septi-
mus pave/ en hann vas enn
nesta verr i Norvegi oc for
sitþan ut hingat/ en hann
andathisc i Scalaholte/ þa
es hann hafthi alls verith bys-
cop. 3333. verr oc. 44.
sua sagthi Teitur ofss/ þad vas
a drottens deigi. Þ3. nottom
eptir hatich Þeirra Petars oc
Pols. 4433. (vetrom) ep-
tir fall Olafs Tryggvasonar/
þar vas ec tha meth Teitr
fostra minom 443. vetra
gamall. Enn Hallr sagthi
ofss sua/ es berthi vas ¹² min-
nigr oc ¹³ oiyginn/ oc mundi
sialfr þat es hann vas scirthr.

Sigvardus Surti & sororis Col-
beini filius, 8. illis diebus ve-
nit Sæmundus Sigfusi filius
ex austro francia huc &
postea ordinatus est in sa-
cerdotem. Illeifus in Episco-
pum ordinatus est, cum esset
quinquaginta annos natus, tum
erat Leo Septimus Papa, & e-
rat proxima hyeme in Norve-
gia, ac deinde huc trajecit, &
mortuus est Scalaholti, cum
fuisset Episcopus 4. hyemes
& viginti. Ita dixit Titus no-
bis, hoc erat Die Domini 6
noctibus post festum Petri &
Pauli. LXXX. hyemes post
obitum Olai Tryggvonii, tum
ego ibi fui cum Tito collacta-
neo meo duodecim annos na-
tus, & Hallus dixit ita, qui
tam erat vir præteritorum me-
mor, quam verax, & meminit
ipse quod baptizatus fuisset,
quod

INTERPRETATIO.

vardus Surti ex sorore Colbeini filius, octennio sedens, cuius
tempore è francia huc profectus est Sæmundus Sigfussus, quem
in sacerdotem postea ordinarunt. Anno ætatis quinquagesimo, se-
dente Leone septimo, ordinatus est in Episcopum Isleifus, qui
postquam per proximam hyemem in Norvegia fuerat, Schala-
bolti mortuus est, vigesimo quarto post susceptum episcopatum
anno, Die Dominica, sextiduo post festum Petri & Pauli,
octuagesimo ab obitu Olai Tryggvonii anno, prout retulit mi-
hi Titus, cum quo ibi duodecennis vivere cæpi, quæ vero no-
bis dicta sunt & relationi Halli debemus, viri memoriæ feli-
cissimæ, quique veritati operam dabat, & meminerat se à
Thang-

quod Thangbrandus baptizasset illum triennem hoc vero erat anno, antequam Christianismus hic in legem receptus erat. domicilium vero erexit triginta annos natus Hoicadali & ibi LXIII. vixit, & natus annos 94. obiit, & hoc fuit festo Martini Episcopi, decem hyemes post mortem Isleifi Episcopi.

at Thangbrandr scirði hann aðprevetran/ en þat vas vetr fyr en criftni vtri her i log tefin, En hann gerði bu thrítögr oc bio LXXIII. vetr i Haukadali oc hafði XLIII. vetr, þa es hann andathisc/ en þat vas of 14 hótith Martens byscops a enom F. vetri eps rir andat (Jfleifs) byscops.

INTERPRETATIO.

Thangbrando triennem baptizatum, integro ante publicam religionis Christianæ receptionem anno. Cum vero tricesimum ageret ætatis annum rei familiari operam dare Hoicadali cæpit, ubi per LXIII. deinde annos vixit, 94. ætatis anno ibi supremum diem obiens, festo Martini Episcopi, decimo à morte Isleifi anno.

NOTÆ.

¹ Digdr til byscop. ordinatus in Episcopum Digsl proprie est copulatio sponſi & sponſæ per Ministrum Ecclesiæ, postea vero per metaphoram transit ad ordinationem ministri, ratio in promptu utique est, quod per illam ordinationem, Deo hi quasi jungantur solemnī actū, id autem miror observare Verelium Digðman ofgl Ebrist 29 Fl. significare latius aliquid quam sacerdotem & esse quasi Episcopum.

² Vas miſflo nytri en adrir fœmni memm erat multo majori usui quam reliqui docti viri, nyt utilitas, nytfall utilitatis amissionem notat.

³ Sendo coincidit Gothicum **SANAGAN**, Saxonicum sendan, de quibus singulis videatur Kæro in miſit.

⁴ Leringo à lera discere, id Saxonibus læpan Anglis **learnē**.

⁵ Fæddi educabat, fædde up plane coincidit cum Anglico feede alere, pascere, nutrire, Gothic. **Fæðan** Anglo-sax. feban fœban, originem vocabuli Anglici ita eruere satagit Mericus Casaubonus. Aφεδός adverb. profuse, liberaliter, ἀφουδός

δις ἀφ' αὐτῶν, vox ad liberaliorem computationem exhortatoria, unde videtur anglicum *to feede* manasse, ut ex simili γαίη Gallicum *chere* pro lautitia, Doctissimus Junius ad **ΞΑΔΑΝ** & *poeban* pertinere ait, quod **βουτῖν** Hesychio exponatur **βουτῖν** unde **βοτάνη** herba, *gramen*, **βοτὸν** pecus **βοτῆς** Pistor, radix vero harum vocum mihi omnino videtur **ΠΝ** *vulva*, *matrix*, unde pullulant **ΠΠΑΠΠΑ** parere **ΠΑΠΙΚΑ** Partus, iterum Junius in ineditis ad Tatianum XXI. 6. à **ΠΝ** derivat Gallicum *putain*, Ital. *potta*, *putana*, ipsumque runicum deductum vult à **φυτῖν** plantare, sed quid si melius sit à **βόνη**, quod Hesychio exponitur **βοτάνη** *αἰδῖον*.

6. *Mildastir largissimus*, *Olaf Tryggvasonssaga* cap. 17. *Bann var mildhugadur oc godradur ille erat beneficae mentis & optimus Consul*, plura de hac voce diximus antea.

A gaztr, praestans, insignis, *Hervara saga* c. 1. *Hina giaz tasti Hermadr praestantissimus pirata*, *Agati est fama, celebritas*, inde *Thorst. sag. c. 17. hin mæsti agates mædr vir maximae fame*.

⁸ *Olædra manna/ olædr* neutiquam hic opponitur *lædr* ut sit quasi indoctus, sed sensum potius eum habet, ut laicum denotet, qualem fuisse Hallum alibi docemus.

⁹ *Let af, anne constructio hæc belle coincidit cum Anglico to leave off.*

¹⁰ *A drottins degi die dominica ita & Hirdsca* cap. 6. *Beller skhula Petta vera at haatids degi/ edrar drottinsdegi* potius hoc esset die festo, aut die Dominica *drottin* quippe est Dominus unde *Olaf Tryggvasons saga* c. 72. *Nu erum vi drottinslaus iam sumus Domini expertes*. hinc & in *Rols & Gotrikssaga* ita canit Starkath.

Egda drottin ondu renti

Possessiones Domini conculcarvit.

in *gulath: Christ: cap. 10* recensentur inter scelestos *Norb vargar/ Trygggrafar gridinpingar oc drottinsvifarar incendiaris securitatis publicae violatores & Domini sui proditores*, ita observo in Bibliis Islandicis sanctissimum nomen **דָּוִד** constanter *Drottin* verti, nec prætereundum *Drotna* esse Dominari, inde *Rong S. p. 226. Þeir drottinadu er ecti voro til bornis/ illi dominabantur qui non erant ad id nati*, singula hæc arbitror à vocabulo *drot* derivata populum id significat, & populum oportet

oportet qui Dominus est habeat, en *Volospa strophæ* 63.

Þar skulu dyggvar drotter bua

Ibi virtuosæ populi habitabunt.

¹¹ *Minnige* / *minning* est *memoria* inde Olaf Tryggo dag minnigar rest & frasagnar memoria & relatione dignum, an inde sit Anglicum *to mind* videatur.

¹² *Olygin non mendax* i. e. *verax* veritatis amans, lyve hodiernum nobis est mentiri Anglis *to lye*, ita & in Gothico codice *ψεύδης* & *ψεύτης* Johannis 12. 44, est **AINPN AINPNA** Junius vult Saxonice. *leogan leogepe* à *λέγω*, observatque Nugas, fabulas & mendacia Græcis *λέγω* audire, multa de origine hujus vocis habet ad Kæronem Junius.

CAP. X.

Gizorus Episcopus filius Isleifi ordinatus erat in Episcopum ex petitione Contraneorum, diebus Olai Regis Haraldi filii, duobus annis postquam Isleifus erat mortuus, tum erat per alterum annum hic, per alterum in gautlandia, & tum nomen ejus verum erat, quod vocabatur Gisrodus, ita dixit nobis. Marcus Sceggia filius le-

Gizor byscop sonr Isleifs var vigthr til byscops at þan lannz manna a dogom Olafs conungs Harallz sonar 33. vetróm eptir that es Isleifr andathisc / thann vas hann annan her a landi en annan a Gautlandi. En tha vas hann hans 3 ræt at hann het Gisroth / þva sagthi hann of. Marcus Sceggia son þasthi

INTERPRETATIO.

Elapso à morte Isleifi biennio, eo rem continuis precibus adegerunt universi fere Islandi ut in Episcopum electus & ordinatus fuerit Gizorus, regnante Olao Haraldi filio. antequam vero ordinatus fuerat, verum ipsius nomen Gisrodus fuit, vixitque per alterum hic annum, per alterum, in Gothilandia prout ipsum nobis retulisse meminimus. Vix per integrum hac in regione annum fuerat Gizorus, cum Nomophylax eligitur Marcus Sceggia

hafthi logsfogo næstr Sigh-
vati / oc toc that sumar es
Gizorr byscop hafthi einn vetr
verith her a landi / en for
meth 3333. sumor oc 44.
At hans sogo er scrifoth
ævi allra logsfogo manna a
hoc Þessi theirra es voro fy-
rir vart minni. En honom
sagthi Þorarin brothir hans
oc Sceggi fathir theirra oc
fleiri spacir menn til theirra
ævi es fyrir hans minni
voro / at Þvi es Biarni hinn
spaci hafthi sagt forþor fa-
thir Þeirra / es mundi Þora-
rinn logsfogomann / oc 53.
athra sitþan / Gizorr byscop
rar ast selli af ollom lannz-
monnom / en þværr mathr an-
narra Þeirra es ver vitom
her a landi hava verith. Af
ast sellð hans oc af tolom
theirra Samundar meth 6 um-

gislatoris officium habuit post
Siggvaltum, & accepit ea æsta-
te, qua per unam hyemem hic
in regione fuisset Gizorus, &
administravit quatuor ætates
& viginti. Juxta ejus relatio-
nem scripta est vita omnium
Nomophylacum in hoc libro,
qui erant ante memoriam no-
stram. Illi vero dixerunt Tho-
rarinus frater ejus, & Sceggo
pater eorum, & plures sapien-
tes viri ad eorum ætatem, qui
ante ejus memoriam erant,
prout Biorno sapiens avus eo-
rum dixerat illis, qui Thorari-
ni Nomophylacis meminit &
6 aliorum postea. Gizorus E-
piscopus erat amatus ab omni-
bus incolis, plusquam unusquis-
que alius vir eorum, qui una
cum eo hac in regione erant,
ex amore ejus & dictis eorum
Sæmundi & Marci legillato-
ris,

INTERPRETATIO.

*giæ filius, qui per viginti quatuor integros annos officio suo
functus, nobis singula, quæ de Nomophylacum, qui nostram
præcessere memoriam, vita, hoc in libello retulimus, narravit.
Is vero omnium, qui ante suam vixerant ætatem, notitiam
partim Sceggoni parenti, partim Thorarino fratri suo debuit,
aliisque sapientia insigni conspicuis, ceu Biorno sapiens retulit,
qui non modo Thorarini Nomophylacis, sed & sex aliorum, qui
postea vixerant, probe meminit. Ipse vero Episcopus Gizorus
adeo ab incolis in unum omnibus deamatus fuerat, ut vix ullum
habuerit Islandia quem ita deperiret. unde & adeo se dilectum
à singulis animadvertens adjutusque consilio & dictis Sæmundi*

ris in leges insertum est, ut omnes numerarent atque æstimerent possessiones suas, & jurarent quod recte æstimata essent, quæcunque in regione erant aut mobilia aut immobilia, & postea decimas exinde persolverent. multa vero documenta erant, quantum obsequium Islandi illi viro præstiterint, cum ibi veniret, quod omnes res essent sub juramento æstimatæ, ipsaque regio, & decimæ inde datæ & in leges positum, ut ita esset, dum regio habitaretur. Gizorus Episcopus etiam in leges poni fecit, ut Episcopi sedes, quæ in Islandia erat, Scalaholti esset, cum ante fixa non esset, & tum ibi sedi suæ addidit terram Scalaholticæ, & varii generis divitias tam mobiles quam im-

braði Marcuss logsfogo manns vas that i log leitt at allir menn toltþo oc 7 virtho allr fe sitt/ oc ⁸ soro at rett virthr væri/ hvart sem vas i londom etha i ⁹ lausa aurum oc gertþo ¹⁰ tiund af sitþan/ that ero miclar ¹¹ jartecnr hvat hlythnr lannzmenn voro þeim manni es hann com þvi fram at fe allt vas virthr meth swardsgom that es a Islandi vas oc landit sialft oc tiundir af gervar oc log a logth/ at sva skal vesa methan Island es bygt. Gizorr byscop let oc log leggia a that/ at ¹² stoll byscops thess er a Islandi veri scylldi i Scalaholtri vesa / enathr vas ¹³ hvergi/ oc lagthi hann thar til stolsins Scalaholtz land oc margra cynia ¹⁴ authæfi ornnor/ bathi i londom

INTERPRETATIO.

ac Marci legislatoris, eo rem adegit, ut in leges relatum fuerit, universos incolas, quæ possidebant singula, sive de loco moveri possent, sive secus numeraturos, & æstimaturos, addito jurejurando cuncta bona fide & absque fraudulenta dissimulatione facta, atque ita decimas absque ulteriore mora persoluturos. Ex quibus singulis satis manifeste patet, insigni amore & obsequio istum Islandos Episcopum coluisse, singula quippe jurejurando confirmata, nihilque omnino exceptum, de quo non decimæ solverentur, addita lege, ita tantisper futurum donec esse insula desineret, Episcopi quoque sedem nulli antea loco adfixam Scalaholticæ ipse constituit, addita redditibus suis ipsa Scalaboltica terra, præter alia non levis momenti, eo quidem

dom oc i lausom aur-om. En
 Pa es honom thotti sa ¹⁵ stathe
 hava vel at authafom pro-
 asc/ Pa gaf hann meirr enn
 fiorthung byscops doms suns/
 til thess at helldr vari tveir
 byscops stolar a landi her
 en einn/ svo sem Northlend-
 dingar ¹⁵ astu hann til/ en
 hann hafthi athr latith relia
 buendr a landi her/ oc vo-
 ru tha aust firthinga fior-
 thungi/ VJ. hundruth heil/
 en i Rang-tinga fiorthungi/
 X. En i breithfirthinga fior-
 thungi/ JX. en i aysirthin-
 ga fiorthungi/ XXJ. en orla-
 thir voro their es eigi otto
 þingfarar caupi at gegna of
 allt Island/ Ulfhethinn Gun-
 nars son ens Spaca toc log-
 sogo eptir Marcus oc hafthi
 JX. sumor. tha hafthi Berg-
 thorr Hrafnsson VJ. en tha

mobiles, cum vero ipsi videre-
 tur hanc sedem satis divitem
 esse, tunc dedit magis quam
 partem quartam Episcopatus
 sui, ut potius essent duæ Epi-
 scopales sedes hac in regione,
 quam una, prout Boreales in-
 colæ ipsum petebant, nume-
 rari autem prius fecerat hic
 habitantes, & erant tum ex
 orientali parte septingenti, &
 in Rangaensi parte mille, &
 Breidfiordenfi parte nongen-
 ti, & in boreali mille du-
 centi, & non numerabantur
 ibi, qui non persolvebant tri-
 butum comitiis destinatum
 per totam Islandiam. Ulf-
 hedinus Gunnari filius sapien-
 tis, Nomophylacis officium
 post Marcum suscepit, & ha-
 buit 9. ætates. tum ha-
 buit Bergthorus Hrafn fi-
 lius per sex. & tum habuit
 Gud-

INTERPRETATIO.

dem usque, ut satis divitem esse hanc sedem jam ipse perciperet.
 Mox vero Borealis Islandiæ incolarum precibus victus duas hic
 Episcopales sedes constituit, addita alteri quarta reddituum suo-
 rum parte, accuratum tamen prius incolarum iniit numerum,
 reperitque in Orientali parte septingentos, Australi mille,
 Occidentali nongentos, Boreali denique mille ducentos, ex-
 ceptis illis, qui sparsim per totam Islandiam vivebant &
 tributum comitiis destinatum ne persolvebant quidem. Of-
 ficio Nomophylacis per novennium functus est Ulfhedinus
 Gunnari filius Marci successor, quem excepit sexennio se-
 dens Bergthorus Hrafnæus, successorem relinquens Gud-
 mundum

Gudmundus Thorgeiri filius duodecim ætates, prima ætate qua leges dixit Bergthorus, nova constitutio facta est, ut leges nostræ scriberentur in libro apud Haslidum Mosi filium ætate sequente. juxta dictum & consilium eorum Bergthori & aliorum sapientum virorum, qui ad hoc erant delecti. Qui facerent novas leges, quæ ipsis meliores viderentur quam priores leges, illas recitarent proxima ætate post in legum loco, & pro legibus haberentur illa, quibus major hominum pars non contradiceret. hoc vero factum est, & tum scripta in leges lex Vigslodi & plurima alia, & recitata à viris eruditis proxima ætate in legum loco, & hoc placuit omnibus nemoque contradicebat. hoc erat etiam prima ætate cum

hafthi Gothmundr Þorgeirs son/ 33. sumor. Et fyrsta sumar es Bergthorr sagthi log upp vas nymeli þat gort at log or scylldi scrisa a þoc at Hasliða Moss sonar of vetrin eptir/ at sogo oc umbrathi Þeirra Bergthors oc annarra spæra manna theirra es til thess voro teckir. Scylldu their ¹⁹ gora va nymeli thau oll i logom er theim ²⁰ sitisc thau betri enn en ²¹ forno log/ scylldi thau segia upp et nesta sumar eptir i logretto oc þau oll hallda es enn meiri hlutr manna mellsti þa eigi gegn. En þat varth at framfara at þa vas scrifathr Vigslothi oc mart annat i logom/ oc sagt upp i logretto af fennimonnom of sumarit eptir/ en þat licathi ollom vel oc mellsti því mangi i gegn, þat vas oc et fyrsta sumar es

INTERPRETATIO.

mundum Thorgeiri filium, qui per duodecim annos superfuit. Ipsissimo vero, quo officio admotus Bergthorus, anno constitutum, ut leges in certum corpus redactæ libro apud Haslidum Mosæum inscriberentur, ita quippe, si qui essent, qui leges darent ante habitis utiliores, oportere ut proximo anno, publico in comitiorum loco recitatæ judicium populi subirent, illeque demum admitterentur, quibus minima se pars opponeret. Quibus ita peractis relata sunt inter leges Vigslodi statuta, præsentique multitudine recitata, una cum multis aliis, quibus omnes unanimiter assurgebant. Primo etiam Bergthori Nomophylacis anno

es Bergthor sagthi log upp
tha vas Gizorr byscop othing-
ferr af ²² fott / tha sendi
hann orth til althingis vi-
nom sinom oc hofthingiom /
at birhia scylldi Þorlac Ru-
nolffson Þorleifs sonar brothor
Hallz i Haucadali at hann
scylldi lata vigiasc til byscops.
En þat gertho allir svo sem
orth hans quomo til oc fecsc
that af Þvi at Gizorr hafthi
sialfr fyrr mioc bethit / oc for
hann utan þat sumar en com
yt et næsta eptir / oc vas þa
vigthur til byscops. Gizorr
vas vigthr til byscops þa es
hann vas fertogur / tha vas
Gregorius Septimus Pape /
en sithan vas hann enn næ-
sta vetr i Danmorco / oc com
of sumarith eptir hingat til
lannz. Enn tha es hann haf-
thi verith / XXXIII. vetr
byscop svo sem fater hans

leges recitaret Bergthorus, Gi-
zorus Episcopus comitia adi-
re non potuit propter mor-
bum, tum verba misit ad co-
mitia ad amicos suos & pri-
mates, ad rogandum Thorla-
cum Runolfi filium Thorleiki
filii, fratrem Halli Hauka-
dalenfis, ut se pateretur in E-
piscopum ordinari. Et hoc fe-
cerunt omnes, ad quos verbum
ejus pervenit, & factum est hoc
exinde quod Gizorus ipse ante
ipsum rogasset, & abiit peregre
ea æstate, & rediit proxima
post, ac tum ordinatus erat in
Episcopum. Gizorus erat ordi-
natus in Episcopum, tunc
cum esset quadraginta annos
natus, sub papa Gregorio septi-
mo, postea vero proxima æ-
state erat in Dania & venit huc
ad regionem proxima æstate.
Cum vero fuisset viginti qua-
tuor annos Episcopus, ut pater
ejus

INTERPRETATIO.

anno, gravissimo præpeditus morbo adesse in comitiis Gizorus
non potuit, nuntium tamen amicis suis, reliquisque Primatibus
misit, persuasurum iis, ut conjunctis precibus à Thorlako Runol-
phi filio Thorleiki nepote impetrarent, pateretur se in Episco-
pum ordinari, qui tandem continuis eorum precibus uti & ipsa
Gizori sollicitatione persuasus victas dedit manus, abiit vero
ipfissimo eo anno peregre, & postquam sequenti rediit, in Episco-
pum ordinatus est. Sedente Leone septimo, quadragesimo æta-
tis anno ordinatus est in Episcopum Gizorus, qui, transacto in
Dania proximo anno, ad nos rediit, & cum 24. annos, ut Pa-

ejus, tum erat Johannes Ogmundi filius ordinatus in Episcopum primo Holensem, tum erat quadraginta annorum exc. dimidio. Et 12. hyemes postea, cum Gizorus fuisset jam tum Episcopus 36 annos Thorlacus ordinatus erat in Episcopum, eum Gizorus ordinari fecit ad sedem Scalaholti, se vivo, tum erat Thorlacus 32. annorum. Gizorus vero Episcopus mortuus est postea 30. noctibus Scalaholti, feria tertia 5. Cal. Jun. eodem anno obiit Paschalis 2. Papa antequam Gizorus Episcopus, & Baldvinus Hierosolymæ Rex, & Arnaldus Hierosolymitanus Patriarcha & Philippus Suecorum Rex. Et postea eadem æstate Alexius Græcorum Imperator, tum 38. annos regnaverat Constantino-

tha vas Joan Ogmundarson vigthre til byscops fyrste til stols at Holom/ tha vas hann 23 vetri mithr en half sextogr. En 333. vetrom si tharr tha es Gizorr hafthi allz verith byscop 333. vetr/ Pa vas Þorlacr vigthre til byscops / hann let Gizorr vigia til stols i Schalaholsti at ser lifanda tha vas Þorlacr tveim vetrom meirr enn 333. En Gizor byscop andathist/ 333. nottom si tharr i schalaholsti a enom Þrithia deigi i vici (v) Kalend. Junij. A thui ari ano sama obiit Paschalis Secundus Pape fyrr en Gizorr byscop/ oc Baldvine Þorsala conungr oc Arnaldr Patriarcha i Hierusalem oc Philippus Svía conungr. En si þarr et sama sumar Alexius Grifftia conungr / tha hafthi hann 333.333

INTERPRETATIO.

ter suus, fuisset Episcopus, natus annos triginta novem & 6 menses, ordinatus est in Holensem Episcopum Johannes Ogmundæus, elapso duodecim annorum spatio, cum triginta sex annos fuisset jam tum Episcopus Gizorus, Thorlacum 32 annos natum Episcopum Scalaboltensem, se etiamnum vivo, ordinari fecit, atque post triginta exinde dies feria tertia 5. Cal. Jun. Schalaholti obiit, fuit vero ipsissimus ille annus funestus Pascali Papæ, qui paulo ante obitum Gizori decessit, Balduino Hierosolymitano Regi, Arnaldoque Patriarchæ, Philippo Suecorum Regi & Alexio Græcorum Imperatori, qui paulo post, eodem plane anno, tricesimo octavo Regni sui anno Constantinopol: obiit. Elapso
dein

XXXXIII vetr setir at stoli
 i 24 Niclagarði/ en III ve-
 trom sitharr varð 25 alldamot
 þá höfðu their Eysteinn oc
 Sigurðr verðir/ XXX. vetr
 conungar i Norvegi eptir Ma-
 gnus fader sinn Olafs son
 Harallz sonar/ þat var CXX
 vetrum eptir fall Olafs Tryg-
 gvasonar/ en CCL. eptir drap
 Eadmundar Engla conungs/
 en DXX. vetrum eptir
 26 and lat Gregorius Pava þess
 es cristni com a England at
 þræs talith es/ En hann an-
 dathist a orðro ari conungdoms
 foko Reisara DCCIII. ve-
 trom eptir burð cristz at al-
 manna tali/ þat verðir allt
 saman MCLXX. or 27 Her
 lyrc sia boc.

poli. Duobus vero annis
 postea cycli convenerunt, tum
 Eystenus & Sigurdus fue-
 rant 17. annos Reges Nor-
 vegiæ post Magnum Patrem
 suum Olai filium Haraldi
 filii, hoc erat 120. annos
 postquam ceciderat Olafus
 Tryggvoni, & 250. post
 cædem Edmundi Anglorum
 Regis, & 516. annos post
 mortem Gregorii cum Chri-
 stianismus introiret Angli-
 am prout vulgo dictum est.
 Obiit vero ille secundo an-
 no Regni Focæ Imperatoris,
 604. hyemes post nativita-
 tem Christi, juxta compu-
 tum vulgarem, hoc erit si-
 mul M.C.XX. anni. Hic
 liber iste desinit.

INTERPRETATIO.

dein biennio convenerunt Cycli, decimo septimo Regni fra-
 trum Eysteni & Sigurdi anno, qui Magno Patri Haraldi ne-
 poti, Olai filio successerunt, centesimo vicesimo à morte Olai
 Tryggvoni, ducentesimo quinquagesimo à cæde Edmundi An-
 glorum Regis, & quingentesimo decimo sexto ab obitu Gre-
 gorii Papæ anno, qui secundo Focæ imperatoris anno à nato
 Christo sexcentesimo quarto obiit, qui anni in unum collecti milia
 centum & viginti constituunt.

NOTÆ.

2 Ban petitio, preces, derivatur à Beda/ Bidia Volospa
 Stroph. 1.

Blíodz bíð eð allar helgar kindur
 Sileant rogo omnes sanctæ generationes.
 de qua voce satis à nobis ante dictum est.

2 Lammz

2 *Lannzmann Conterraneus* à lann land terra regio & mann homo, qu. homo eandem regionem incolens.

3 *Rat genuinum* hoc in loco denotat, alioquin juxta naturam suam, rectum & justum, ab hoc voce vix dubito quin dependeant ista Saxonica: ealpa ðeoða riht, *Jus gentium*, rom hyþena ypre-bec *jus liberorum*, mennipc piht *jus humanum*, gecynbe piht *jus naturæ*, inde etiam piht illis uti nobis interdum recta denotat, ut eart piht, peyt piht & id genus alia.

4 *Syrir*, hic ante memoriam significat Anglice est *before* quin vox hæc integra sit Saxonica in lingua conservata ne-
tquam dubito, hinc quippe fyrr est anteaetus, à nulla alia radice, inde & fýrmert est primus quasi mert fýr i. e. maxime ante, quod & Anglice *formost* dicitur, inde & vir maxime Principalis est fýrmert manna, Anglice etiamnum hæc particula est *before*, manifesto indicio non procul eam ab Islandica nostra abesse.

5 *Ust fellði amore irretitus amore mactatus*, est quippe amorem significat, *Thorsteinsaga* cap. 11. tokust upp godar after amore conjugali colligabantur. Erex saga apud Verelium Lexic. in hac voce: *Fellði hann allan sin elsthuga til þennar/ enn þun fellði alla aft til hans/* ut vertit Verelius, mutuo se amore prosequabantur, ad hanc vocem non possum mihi temperare, quin sequentia adnotem: de origine nominis Astartes, controvertere doctos nemo est qui non noverit, Seldenus an ab lucis, an à cognomine urbe eam deducat dubitandum arbitratur & ita concludit: *sane à lucis, urbibus, antris, ubi coluntur Numina, nomina item accipi tam certum est, quam de Deæ hujus nomine omnia esse omnino incerta*, ad quæ verba doctissimus Verelius in notis ad *Rolfs & Gottrifs saga* p. 53. ista habet: *frustra mi Seldene natales ejus in Syria quaeris, quæ Scythiæ & Gothiæ debentur*, inculcatque porro est nostratibus amorem esse imo & *astargydia* & *astargod* amoris Deam, unde, g eliso, remanet ipsissimum *Astarod/* an rem acu tetigerit, sit penes lectorem judicium, saltem *Astargydia* venerem nostratibus esse ista Damasc. evincunt *Venus* et *Peir* *kalla Astargydia Venus est, quam illi vocant amoris Deam*, ita & *Brett. strengl. grimr vopn astargydia sa sa ei lett sar/ sæ-*

va arma veneris non levia infligunt vulnera, quid ? quod & Zoroastren exinde derivari contendat Verelius, dicique quasi Thoronis amor i. e. *cæli syderumque*, quod juxta Plinium Astrologiæ fuerit Magiæque deditus.

⁶ *Umbrathi consilium* de voce *rath* satis superque à nobis in antecessum dictum est, suffecerit modo annotasse, præpositam hic esse particulam *um circum*, & *umrath* quoque non raro rumorem significare uti Ol. f. 63. *Han listoma vedr a þa um tædur in apertum protulit, quod secreto inter illos actum.*

⁷ *Toltho* oc *virtho* numerabat & æstimabat, ambo hæc vocabula digna apprime sunt, quæ consideremus, primum *tella* / numerare ubique obvium plane correspondet Anglico *tell*, Saxonico *telan tellan*, quod ad originem ejus attinet, vix dubito quin sit à Græco *τέλος* *vestigal*, ut usurpata primario sit numeratio ad persolvenda vectigalia, cui conjecturæ plane favet Aræ nostri locus, nec multum quidem ab ea abest Martinius, qui ortum à *τελῆν* pendere cogitat, cum res eodem videatur recidere, Doctissimus Junius lectoris judicio relinquit an sit à *τίσις*, quod Hesychio expon. ὅλον, μέρος, μέρος, totum, ordo, pars, cum nihil aliud sit *telan*, quam omnia iusto ordine ac veluti per partes recensere, quibus singulis ista addo Merici Casauboni: *πλῆν* est *pendo pensito*, unde ἀργύριον πλῆν & πλίσιν frequenter occurrunt apud Græcos scriptores, πλῆν attributor, contribuor, ἰσμεδμοῦμαι ἰσμερίδουμαι ut ἡξάπλῃ πλῆν capiti numerari, eis ἰσάπλῃ πλῆν Græcus censer, proprie dicerent Angli *I began to be told, & to be told a Græcian*, atque ita veteres etiam Angli suo *tellan* usi, ut, and he us to bearn telth, & ille nos pro liberis habuit, vel in liberorum loco, sed consuetudo nunc obtinuit ut loco *tell* aliud synonymum ejus in his locutionibus usarpetur. Dicunt enim *to be reckoned*, *virða* est æstimare inde *virðing Hervarar saga* 13. est æstimatio, *virðingamædur* Olafs. 117. vir æstimandus.

⁸ *Soro* jurabant, nihil hac voce in scriptis Islandorum frequentius cognatas sibi habet Anglicum *swear*, Gothicum *SYAKAN*, Saxonicum *ſpepian*, Avus meus annotat quoque *UNPAPPA* esse *juramenta*, de qua voce plura si quis scire aveat, adæundus *kæro* in *jurare*.

⁹ *Laufa aurum* res mobiles apud nostrates hodiernum *los* ore

ore modus loquendi sæpissime obuius en *Birdsra* cap. 3. lande oc lausum eyre regio vel terra & res mobiles quin & alibi cap. 4. Suo stulu Pau oc erfa Lausa fa vertente Resenio ita & hereditate acciperent pecuniam numeratam, coincidunt cum hac voce Angli *letwse loose*, Gothicum **LAUSAN**, Saxonicum *lyran loeyan* licet enim solvere & redimere hæc proprie & primario significant, eundem tamen cum isto sensum quoque admittunt, quin & solvere est nostrum **AF MHA**, cuncta esse à Græco *λύω* non dubito.

¹⁰ *Tiund decima*, vocabulum ad hunc in Dania diem superstes, de vera decimarum apud nostrates origine videndus est commentarius noster ad hunc locum.

¹¹ *Jartecnr*, *iartecn* miraculum alioquin denotare assolet, hic vero documentum est, ita & *Birdsra* cap. 4. nema fongr hase adra skipan a giort/ syre skilritum monnum/ meon vitum til iardtecknum nisi Rex fecerit consuetudinem aliam testibus ad certam confirmationem, tegn tecn est signum, plane uti Anglicum *token*, Gothicum **TAIKNS** Saxonicum *tacn* quæ videntur esse à **TAIKNAN**, *tacan*, *tacnian* signare, designare, quorum vocabulorum origo à Græco *δείκνυμι*, *δείκω*, vel forte *δεικν* petenda, *iartecn* quoque haud raro miracula denotare lector deprehendet, unde & in *Kong S.* p. 107. apud Doctissimum, & linguæ Islandicæ peritissimum Verelium, quem nimis mature boreo orbi fata eripuerunt, *iartekna* gerd est effectio miraculorum.

¹² *Stol sella*, vox est communissima, ad quam proinde suffecerit notare convenire Anglicum *stool*, Goth. **STOLAS**, Saxonicum *ytol*, quod Doctissimus Junius Etym. ad h. v. derivat à *σῦλος* *columna* quod sedile haud aliter sustineat sedentes, quam columnæ structuram ædificii, Saxonicum *yetel* & ut Bedæ Libr. 11. c. 2. scribitur *yetol* videtur omnino esse à Græco *ἵδς ἐδῶλον*.

¹³ *Enathr vas hvergi* alioquin erat nullibi, i. e. certo cuiusdam loco non erat assignata, modo hac, modo illa in urbe prout Episcopi ferebat voluntas, *hverg* *hvarhit* *hvarhi* sæpissime occurrit, nec operæ pretium exempla adducere.

¹⁴ *Audæsi/ audæfun & audæsa* opus ac divitiæ *hud* *hundur* *audur* pecunia olim dicta *Dolospa* Strophi. 21.

Þeð þana þeitu

Pecuniam eam vocaverunt.

plura adducit in notis ad hunc locum Resenius, qui & id ab Hebræo נח vel potius נחח effodit derivat, eoque, pertinere ait.

Effodiuntur opes irritamenta malorum

¹⁵ Stathr Þroasc est augeri Þavamal 69. Metnadur þans Þroast en manvir aldrey superbia ejus quotidie increscit, sed ratio & sapientia nunquam.

¹⁶ Aestu rogabant, vocabulum hoc non adeo est usitatum & rarissime occurrit, me id observasse nisi hoc saltem in loco non memini, sensus Aræ hic est apertissimus dicit quippe reos Thorlacum frequentius petiisse, coincidunt Anglicum aske, Saxonicum acþian arcian axian, quæ Junio à Græco ἀῖσθαι non longe recedere videntur.

¹⁷ Otto debebant eg aa debeo, ut Angl. owe à quo ought quod aliquid denotat, uti & forte naught nihil, præfixo sc. N.

¹⁸ Vas nymali þat gort, nova lex constituta, facta, erat, nymali hoc in loco pro nova lege sumitur, uti & in hoc libro sæpissime.

¹⁹ Scylldu theyr gorva nymali thau all i logom Constructio hæc tantum non est, Anglica, sensus Authoris, est, ut, si qui novis materiam darent legibus, oporteret eos publico illam in loco recitare, antequam inter leges admitterentur.

²⁰ Litisc, sensum adspiciendi proprie habet lita, unde ita gretl. c. 56. Eg lit at litlu aspicio minime, juxta verba igitur ista si reddimus, est si melius adspicerentur, sensus tamen iste est: si melius placeant.

²¹ Forno log prior lex Forn fornt est antiquus antiquum Volospa Strophæ 1. Forn sva sira þau et fremst of nam ita & in Thorsteins saga cap. 15. þann er forn vinur min oc sofst broder ille est antiquus amicus meus & collataneus quin & in Rols & gotricks saga passim est obvium eadem significatione, ita & at forna far tempore antiquo est, fairngi rein batizo isti vetustum vinum est optimum, derivatum hoc esse à fer vel fyr nemo est qui non videat, cum hoc vero coincidit Anglicum before.

22 Þan

²² *Han vas othingfor af for ille non potuit adire comitia propter morbum, othingfor non habilis ad comitia adeunda for à fara quod est ire proficisci unde farveg via publica coincidit cum hac voce Anglicum fare ire proficisci Gothicum **FAKAN** Sax. fapan fapan quæ an originem habeant à *πίπην* vel *πράν* iudicet si velit Lector, longe aliam habet derivationem Junius ad Willerami p. 51. agens de Theotisco cuman, præterire tamen hic non possum, quod Danice dicitur *far wel* plane originem dedisse Anglico *fare well*, ita forte & Gallicum *il se porte bien*, certe hic loquendi modus à Græco simili quod sit ortus dubitare nos non patitur Scaliger in Manil. pag. 408. edit. argent: notum quippe illud *καλῶς κακῶς φέρεται*. *for* vero morbum nostrates vocant *Olas* f. c. 80. *sott leiddi han til bana morbus eum ad mortem adduxit.**

²³ *Detri mitchur en half fertoge dimidia hyeme, i. e. anno minor quadragenarius i. e. annos 39. & 6 menses natus ita scilicet locum hunc reddendum esse arbitror.*

²⁴ *Mislagarði* unde sit quod Constantinopolis ita Islandis dicatur, non adeo facile Divinatu est, crediderim tamen denominationem esse à Constantini cognomine factam, Magnus quippe Islandis *Miskil* est, unde ita *rolf & gottriksfaga* cap. 12. *han var virðinga madr mikell oc agiætr/ oc hid mesta mikill menni*, ille erat vir valde æstimatus & honoratus, & magnificus vir, *gard* vero non domum solum, sed & urbem denotat, ut adeo *micklagard* magna urbs sit, nec desunt tamen quæ huic conjecturæ opponi jure possunt.

²⁵ *Alldamot* quasi cyclorum conventus, *mott* quippe & *mott* haud raro pro conventu sumitur, inde & *folkesmottu* *firkmottu/ svanimottu/* uti & plurima conventuum genera, quæ enumerat Spelmannus 314. atque huc etiam pertinet Anglicum *meet* *occurrere convenire*, Saxonice *metan* *mœtan* est invenire, unde se originem hujus vocis olim petiisse asserit Junius, & Saxonice iterum à Græco *κατάνω* pro *κατασύνω* *querere indagare*, in glossario v. suo, ad hanc vocem fatetur ingenue tam Anglicum quam Saxonice à nostro *ΨΑΠ* & *mod mot* videri accersenda, unde Saxonice quoque *healic gemot* *pitena gemot* est conventus synodus, *moteþn* *gemoteþn*

motepn curia, prætorium, quo facit & istud Bedæ l. 4. c. 19.
reo Ðpuh pær þa gemete etc.

²⁶ Andlat mors Hervarar saga c. 12. i andlatinus vid dandan
greip hann tonnum i grasit oc fípti upp in amissione spiritus,
cum moreretur, dentibus gramen apprehensum evulsit, ex qui-
bus singulis andlat esse amissionem spiritus compositum ab and
spiritus & lat amissio quivis videt.

²⁷ Her lyrc sia boc hic liber iste desinit, hic Aram nostrum,
libro suo sinem imposuisse crederes, cum & clausula hæc id
indigitare videatur, & numerus capitum exacte respondeat,
sequentia tamen Aræ esse credimus cum & in Mictis, &
impresso codice immediate subsequantur, imo & ea Aræ ma-
nu scripta velit Jonas Ellendæus.

Þetta es kyn Byscopa Íslens
dinga oc attartala.

Hoc stemma est Episcoporum
Islandorum, & Genealogia

K Ettilbiorn landnams
mathr sa es bygðhi
suthr at Mosfelli eno ofra
vas fathir Teitz fathir Gi-
zorar ens Hvita/ fathir Is-
leifs es fyrstr vas byscop i
Scalaholtri fathir Gizorar by-
scops.

Hrollaugr landnams mabr
sa es bygðhi austr fithu a
Breithabollstath/ vas fathir
Ozorar/ fothor Þordisfar/ mo-
thor Hallz a Sittho / fothor
Egils/ fothor Þorgetthar mo-
thor Joans es fyrstr vas by-
scop at Holoms.

Othr landnams cona es
bygðhi vestr i breitha fithi
i Hvammi vas mothor Þor-
steins ens Rautha/ fothor O-

K Ettilbiorno Islandiæ occu-
pator, qui prædium Au-
stralis Islandiæ Mosfell supe-
rius incoluit, pater erat Titi,
patris Gissuri Albi, patris Is-
leifi, primi Scalaholtensis E-
piscopi, patris Gissuri Epi-
scopi.

Hrollaugus Islandiæ occu-
pator, qui prædium Breida-
bolstad in Australi Islandiæ
territorio, Sido incoluit, Pa-
ter erat Offuri patris Thor-
disæ, matris Halli de Sido, pa-
tris Egilli, patris Thorgerdæ
matris Johannis primi Ho-
lensis Episcopi.

Oida occupans Islandiam,
quæ prædium Hvamm, in oc-
cidentalibus Islandiæ territorio
Braidfiordenfi inhabitavit, ma-
ter

ter erat Thorsteini Ruffi, patris Oleifi Feilani, patris Theodori Gelleri, patris Thorhildæ Riupæ, matris Theodori Hippocephali, patris Carlsefni, patris Snorronis, patris Halfridæ, matris Thorlaci, qui Gifsuro proximus Episcopus Scalholtæ hodie residet.

Helgo Macer occupator Islandiæ, qui prædium Christnes in Borealis Islandiæ territorio Eyafjordensi situm inhabitavit, pater erat Helgæ, matris Enari, patris Eyolfi Valgerdæ, filii, patris Gudmundi, patris Eyolfi, patris Thorsteini, patris Ketilli, qui Johanni proximus, Holis Episcopus hodie residet.

leifs Feilans / forþor Þorþar Gellis / forþor Þorhilldar Riupu / morþor Þorþar Þesthoftha / forþor Carlsefnes / forþor Snorra / forþor Þallfrithar / morþor Þorlacs / es nu es byscop i Scalaholti nestr Gizori.

Helgi enn Magri Landnama maður sa es byggti norðr i Eyafirði i Christnesi vas sáther Helgo / morþor Einars / forþor Eyolfs Valgerðarsonar / forþor Góðmundar / forþor Eyolfs / forþor Þorsteins / forþor Ketils es nu es byscop at Holom nestr Jóanni.

Hæc sunt nomina majorum Ynglingorum & Breidfiordensium.

Þessi eru nöfn langfethga ynglinga oc Breithfirthinga.

1. Yngvo Turcarum Rex.
2. Niordus Suecorum Rex.
3. Freyus.
4. Fiolnerus mortuus apud Frothonem Pacificum.
5. Svegderus.
6. Vanlandus.
7. Visburus.
8. Domaldus.
9. Domarus.
10. Dyggvo.
11. Dagus.
12. Alrecus.

1. Ingvi Tyrkia conungr.
2. Niorthr Svía conungr.
3. Frayr.
4. Fiolner sa er do at frithfrotha.
5. Svegther.
6. Vanlandi.
7. Visburr.
8. Domaldr.
9. Domarr.
10. Dyggve.
11. Dagur.
12. Alrekr.
13. Agne.

Æ333. Agne.	13. Agno.
Æ3333. Yngvi.	14. Yngvo.
ÆD. Forundr.	15. Iorundus.
ÆD3. Aun enn Gamli.	16. Onus Annosus.
ÆD33. Egill.	17. Egillus.
ÆD333. Ottarr Vendilcraca.	18. Ottarus Vendilensum
cornix.
Æ3Æ. Athisl at Vppsolom.	16. Adiflus Upsalensis.
ÆÆ. Eysteinn.	25. Eystenus.
ÆÆ3. Yngvarr.	21. Yngvarus.
ÆÆ33. Graut Onundr.	22. Onundus viarum repa-
rator.
ÆÆ333. Ingialldr enn Ill-
rathi.	23. Ingialdus Scelestus.
ÆÆ3333. Olaf Tretelgia.	24. Olaus Lignator.
ÆÆD. Halfdan Hvitbeinn
Vpplendinga conungr.	25. Halfdanus Albipes Up-
landorum Rex.
ÆÆD3. Gothbrothr.	26. Godrodus.
ÆÆD33. Olafu.	27. Olaus.
ÆÆD333. Helgi.	28. Helgo.
ÆÆ3Æ. Ingialldr Dottor
sonr Sigurthar Ragnars
sonar Logbrocar.	29. Ingialdus Sigurdi Ragna-
ri Lodbrochi filii, ex filia
nepos.
ÆÆÆ. Oleifr enn hviti.	30. Oleifus Albus.
ÆÆÆ3. Þorsteinn enn Rauthi.	31. Thorsteinus Ruffus.
ÆÆÆ33. Oleifurfeilan/ es
syrir bygthi Þeirra a 3s-
landi.	32. Oleifus Feilanus, qui
primus ex hac prosapia in
Islandia habitavit.
ÆÆÆ333. Þorthr Gellir.	33. Theodorus Gellerus.
ÆÆÆ3333. Eyiolfur es scirþr
vas i ellisinni/ þa es cristni
com a Island.	34. Egolfus qui baptizatus
erat in senectute sua cum
religio Chistiana in Is-
landia reciperetur.
ÆÆÆD. Þorkel.	35. Thorchillus.
ÆÆÆD3. Gellir fathir Þeirra
Þorkels faders Brannz oc
Þorgils fauthur mins/ Enn
oc þeiter Tre.	36. Gellerus pater Torchilli,
Brandi, & Thorgilsi patris
mei, ego autem Aras no-
minor.

I N

ARÆ MULTISCI

SCHEDAS DE ISLANDIA

COMMENTARIUS.

M

LIBRARY

SCHOLAR

COMMUNITARIUS

A
tur
far
cig
af
na
ciu
dit
pin
ha
du
nu
ni
de
fci
fr
du
fe
ec
Q
fr
ro
li
P
fr
m
P
li

I N

A R Æ M U L T I S C I I

Librum de Islandia Commentarius.

Commentarius in Præfationem.

ARæ Frode Schedæ de Islandia, quin titulus libro huic à recentiori manu sit additus dubitare me non patiuntur ista, quæ post editionem Scalaholtianam habentur: Þessur Schedæ Ara Prestz froda oc frasogn ero scrifud epter hans eigin handscrift à Bokfelli (ad men meina) i Villinga holli af Jone prest Elendflyne Anno Dom. 1651. Manudagin næstann epter Dominicam dubitate, cui & assurgit Thorlacius, qui Schedas hasce Scalaholtia, ubi Episcopus erat, edidit; is quippe ita: Það gamla Manuscriptum sem Byskupin sal Mag: Brinulfur sveinsson upp spurdi og utvegadi/ hase vered med Egenhende Ara prestz scrifad sem siðdar verdur noctud umgeted i Blodum Þessum / *antiquum illud Manuscriptum, quod Episcopus Beatus Magister Brunolfus Svenonius investigavit, fuit propria manu Aræ sacerdotis conscriptum, de quo postea aliquod dicitur in foliis hisce de ipso Ara ejusque scriptis nos satis copiose in dissertatione prima agimus, vocabatur Frode seu sapiens, unde Sturlæsonius Are prestre hin frodi/ notandum Cognomen Frode sapiens adeo à plurimis deamatum fuisse, ut & plurimi id Reges sibi adsciverint, unde Verelius & alia eos singulari appellatione sine dubio gavisos monet, not ad Hervar: nomen suum ipse Aras satis luculenter monstrat in fine libri hujus, his verbis: Enn ec better Are ego vero Aras nominor, quam appellationem unde habeat non adeo liquet, forte tamen à denominatione eddica aquilæ Are Edda p. 2. Aurn heter Are Aquila vocatur Are, morem nostratum fuisse ex animalium fortissimis & insignissimis suos denominare, nos hic monstrabimus, observamus vero triplicem præcipue nominum rationem nostratibus fuisse, primam scilicet quando Deorum nomina suis præponebant, de quo in-*

stituto ita *Haufs bof* apud *Reenheelmium* ad T. S. c. 9. *Það er frodra manna sögn / að það var síður í fyrðinne að draga af nöfnum gúðanna nöfn söna sinna æða dættu / svo sem af thoro nafne / Þorolf edur thorsein / ethur Þorgrym / edur þa er oddr hiet síst / heita af hans nafne Þoroddr; sein Þor modur quad um snorra goda og odd son hans / er þan fallaði Þoroddr / edur Þorbergur / Þorolfur / Þorleifur / Þorgeir / og enn eru fleira nöfn dregin af Ásum oc gudum þo af Þor sic flest menn hafðu miög so þa tuo nafn / Þotti Þat lúfast til lang lífs oc heilla / Þor nokrer foromælli þeim við gudinn tha mundi þa eigi stæða / ef þeir attu eist annat nöfn / hæc est relatio sapientum virorum morem olim fuisse ex nominibus Deorum trahere nomina filiorum aut filiarum, uti à Thorone nomina Thorolfus, aut Thorsteinus, aut Thorgrimus, aut, qui Oddus vocabatur prius, vocaretur Thoroddrus, uti Thormodus cecinit de Snorrone & filio ejus Oddo, quem vocavit Thoroddrum, aut Thorbergus, Thorleifus, Þorgeirus, & etiamnum plura nomina sunt tracta ex Ásis vel Deis, licet à Thorone plurima, viri multi tum habebant duo nomina, videbaturque ad vitam longam & bonam fortunam conducere, si nomina haberent à Diis, nec voceret si aliud haberent nomen, ex quibus verbis liquet 1. non à Thorone solo sed variis etiam Diis nomina deduxisse nostros, quod multis quidem exemplis probari posset, suffecerit monuisse plurima nostratium nomina præfixum habere as quod *ἄρ' ἰθ' ὅλ' ὡ* Odinum denotat, veram quippe ejus significationem alibi docemus, ita *ÆMAR* Asbiorn*, quod nobis Danis hodiernum dicitur *Æben Divinus* vel *Odini insus*, *Ugðeir dia hasta Asmodur dius furor Ugðerdur dia septio Ustidur dium fulmen* & plurima id genus alia, fateor tamen me neminem unquam observare potuisse ex Odini nomine denominatum, 2. vix aliquem solum Dei alicujus nomen habuisse memini, nisi aliud aliquod additum habeat ut *Thoroddrus* & id genus alia, vellem tamen Thorum exceptum, quo nomine varios nostrates appellaverunt, duplicem autem denominationem amasse nostros vix est qui negare audeat, cum ex plurimis liqueat documentis, quod ab ipsis & varias ob causas factum, tale est in *Thorsteinssaga* cap. 1. *Loge var starre oc sterfare ein aðrer menn í Þvi lande / oc var leingt nafn hans / ogvar**

ogvar hann kalladur Haloge. Loge erat major & fortior quam alii viri in ea regione, & prolongatum erat nomen ejus & dictus Haloge, ita ob proceritatem additum est aliquid Logi nomini, similiter quoque in historia Styrbiornonis Sveciæ Athletæ bellum gerentis cum Erico ista pro nobis faciunt: Enn adur enn Beorn for ur lande gaf Eirefur Kongur honum viz durnefni af hardfeingi sinne oc styrioled og kallade hann styrbiorn/ antequam vero è regione Biorno excederet, Dedit Rex Ericus illi aliud nomen è ferocia sua & tumultibus, & vocavit eum Styrbiornonem. ex quibus patet ob varias rationes aliquid nominibus suis olim nostrates addidisse, dummodo hanc vel illam rationem ad id commodam reperirent, ista vero nomina plane à cognominibus differebant, de quibus paulo post nobis agendum, diversissima iterum erat ratio nomina imponendi infantibus recens natis, ea scilicet dabant quod bene feliciterque victuros illos crederent, ita quoque Ericus Rufus, ut & locum ab Ara nostro hic mutuemur, cum invenisset Gronlandiam, illam Gronlandiam i. e. terram viridem appellat, ratus non defuturos terræ illi incolas, modo pulchrum illi nomen adderet, quæ ad eum locum commentamur videnda quoque sunt, cum, si jungantur illis quæ mox de cognominibus dicentur, luculentæ dissertationis de nostrorum nominibus instar esse poterunt, ibi quippe de rerum inanimatarum appellationibus apud nostrates agimus, secundo virorum fortium & celebrium nomina suis quoque imponere nostrates amabant, ita quoque in Olafs saga c. 123. memoratu dignissimum est quando Sigvatum alloquitur Rex Olaus Crassus; hvi lestu sucinin Magnus heita/ ecki er þat vart ættnafr? Sighuatt svarar/ eg het hann eptir Karla Magnusi Kongi/ þan vísfa eg bestan mann i heimi/ þa mælti Kongun gíafumadur er du Sigvate/ quare filium Magnum vocari facis? non illud est generis nostri nomen, Sighuattus respondit: ego vocavi eum ad nomen Karoli Magni Regis, ego eum domi optimum virum novi, tum regressit Rex: fortunatus vir es Sigvate. Ita quippe arbitrati nostri virtutem eorum, quorum mutuari sunt nomina, ad hæredes nominum derivandam, hinc & filio regio non aliam ob causam Magni nomen, inscio Parente, dedit quam spe fretus certissima, fore ut Caroli Magni virtutem & fortitudinem imitaretur.

imitaretur. Tertio ex variis animalium generibus, cœlo sideribus, elementis, metallis, lapidibus, armis rebusque aliis desumpta esse nomina reperiuntur, contexuit horum Catalogum doctissimus Verelius in fine notarum ad Herraudsaga, quem proinde adire si velit Lector Benevolus, deprehendet unumquodque nomen suam & quidem satis particularem significationem habere, quæ etiamnum poterit è lingua Islandica erui, atque exinde est, quod Islandicam linguam linguæ Asarum proximam esse argumentemur, sive illi linguæ quam huc è Græcia Asæ intulerunt, de qua ita Sturlæsoni Edda: *per Saxoniam & inde per univrsam Aquilonem dispersa est Asiaticorum hominum lingua in omnes has regiones, cujus rei indicium videtur inde colligi, quod majorum illorum nomina descripta exstant, ut quæ nomina linguam individuo nexu comitata sint. quodque Asæ linguam in septentrionalem orbem intulerint, nimirum in Noregum, in Svioniam, in Daniam, in Saxoniam.* sed ea de re plus satis, cum dabitur commodior forte disferendi locus, unicum habeo, quod addam, à Dæmonibus, scilicet quos Alfes vocabant nostri, desumpta quoque haud raro esse nomina. Exemplo præterea sit Saxo famosus ille Danicæ historicæ conditor, quem Brunolfus Svenonius *peric. 1. in Saxonem* denominatum prolixè probat à ΚΑΡΗ quod gladium denotat imo & exinde Saxones derivat, quod confirmat conquisitis undique argumentis adductoque insigni eam in rem loco ex Historia Sturlangi starfsama cap. 5. certe non dubito quin defendi ea sententia possit, cum & Herodotus & Dionysius Periegetes Scythas in univrsam Sacas dictos attestetur, notumque sit quantum Scythiæ Islandia debeat, unde & Verelio eam linguam Scytho-Scandicam appellare placuit.

Þorlafi oc Þarli horum Episcoporum prior Scalaholtensis erat, quem, se etiamnum vivo, ordinari in Episcopum fecit Gizorus Illeifi filius, unde & ita de illo Aras noster capite 19. Þa vas Þorlacr vigthr til byscops/ hann set Gizor vigia til stols i Scalaholti at ser lifanda/ Þa vas Þorlacr tveim vetrum meirr enn XXX. en Gizor byscop andathisc XXX notrom sitthar i scalaholti a einom Þriðia deiga i vicu D fal Jussui. Tum ordinatus erat Thorlacus in Episcopum, illum fecit Gizorus

*Gizorus ordinari ad sedem Scalabolltensem se vivo, tum erat Thorlacus 32. annos natus, Gizorus vero Episcopus mortuus 30. noctes postea Scalabolti tertia hebdomadæ die 5. Cal. Junii, ex quibus & sequentibus, nam annum eundem Paschali secundo Baldvino & Arnaldo Hierosolymitanis fatalem fuisse postea eodem in capite Aras testatur, liquido constat eum anno 1133. esse mortuum, quod præterea Halli Haukadalenfis frater fuerit liquido ex Ara nostro constat, cui proinde & optimam de ejus ordinatione relationem debemus, quæ ita se habet: Þa vas Gizorr byscop orthingfœrr af sœtt/ Þa sendi hand orthing til allthingis vinom sinom og hofthingiom at bidia scyllði Þorlaf Runolfson Þorleikis sonar broðhor Hallz i Haukadali at hann scyllði lata vigiasc til byscop/ Enn Þat gertho allir sva sem orthing hans fuomo til oc fecsc Þat af thui at Gizorr hafsthi sialfr fyr mioc bedit oc for hann utan Þat sumar/en com ut et nesti eptir/ oc vas þa vigthur til byscops. tum propter morbum adire comitia Gizorus Episcopus non potuit, tum verba misit ad comitia ad amicos suos & Primates, ad rogandum Thorlacum Runolfi Thorleikidæ filium fratrem Halli Hoi-cadalenfis, ut se pateretur in Episcopum ordinari. Et hoc fecerunt omnes ad quos verbum ejus pervenit, & factum est hoc exinde quod Gizorus hoc ante ipsum rogasset, & abiit peregre ea æstate & rediit proxima, post ac tum ordinatus erat in Episcopum. Educatus est ipse Gizorus apud Hallum Haukadalensem, inde & familiari videtur cum Thorlaco consuetudine usus, ipsum novit præ reliquis dignum, qui sibi in Episcopatu succederet, Aras vero illi librum suum recte videndum obtulit, utpote eodem plane cum Gizuro per aliquantum temporis hospitio usus, Ketli Ketillus idem ille est quem Arngrimus Jonas *com de Island* Catullum nominat, Holensis Episcopus & quidem secundus, immediate quippe Jonam Ogmundæum à Gizoro ibi constitutum excipiens ordinatus anno 1122. mortuus iterum ann. 1145. Semundi presti vir is erat inter omnes Islandos famosissimus pariter ac doctissimus, unde & Frothe sapiens dictus, novennis è patria ad celeberrimas Germaniæ & Italiæ Academies profectus eam sibi Historiarum acquisivit notitiam, ut parem redux vix in patria invenerit, superiorem certe neminem, immensa eum con-*

conscriptisse volumina, è quibus aliqua etiamnum supersint vulg. Thormodus Thorfæus *ser reg Dan* prol. sect. 1. is ipse vero Eddicas Mythologias in unum corpus coegit & à perpetuo vindicavit interitu.

Halsdanar ens nulla eni *matrilla* ratio cognominum apud nostrates adeo subinde mira est, ut genium majorum mirari satis non possim, apud antiquissimos scriptores raro gentilitium nomen inveneris, ubique vero cognomen ex accidenti aliquo ortum, & haud raro probrosum satis, licet negare tamen non ausim & illa antiquitus in usu fuisse, cum satis id luculenter Avus meus in epistola ad Spelmannum docuerit, quam levi vero de causa plerumque cognomina sibi nostrates assumferint, vel ex Saxone nostro liquet, qui ubique fere magna cum solertia id genus res descripsit, & rationes studiose addidit, ut vero de Islandis agamus, meretur, ut producat in publicum famigeratissimus *Thorhill Mane* Nomophylacum tantum non omnium præstantissimus, illi ut opprobrium aliquod objicerent Islandi, cognomen *Mane luna* imposuerunt, non aliam certe ob causam quam quod à lunæ astrorumque opificio admirabili, aliquid de invisibili opifice colligendum statuisset, quod & docet Arngrimus Jonas *specim. II. sect. I. c. I.* revocans proinde sententiam quam *Crymogæ I. I. c. 6.* profitetur dictum scilicet eum ita, quod lunam & reliqua sidera, majori quam alii religione suspexerat, nostri vero sententia egregie confirmatur istis *Landnama: Hano son vas Torfell Mani logfogunnadr / er ein Beidinnia madr a Islandi hefir best verit sidadr at thui et meri vita dami til / Han let vera sit i solar geisla a banafott sinni / oc sol sit a hendi þeim Gudi er solina hefdi skapad / Filius ejus erat Thorchillus Mane Nomophylax, qui unus inter Ethnicos viros Islandiæ Optimus fuit & vitæ integerrimæ, ille efferrî se in locum soli adversum in agone suo voluit, & commendavit se in manus illi Deo, qui solem creaverat.* Ex istis aliisque factis cognomen *Mane* habuit Thorchillus, non aliam sane ob causam quam ut opprobrium, quod se illi debere putabant, persolverent, Præterea cum religio Christiana primo Islandiam intraret, varia ea propter nomina sortiti sunt incolæ, Helgo quippe ejusque filius Hallerus ambo *Godles* i. e. Athei non aliam certe ob causam

causam ita quoque Jorundus, quod nuntium Idolorum cultui jam dudum miserat, hinc Christne appellatus est, plura hanc in rem dicere non vacat, cum ex dictis nostratum consuetudo satis pateat.

Es fyrste varth thes Kyns einn kungr at ollom Noregi. Olum Norvegia in certos districtus divisa, quas fylki dicebant, qualis hujusmodi districtus fuerit opportune docet Olaf Tryggva sons saga capite 41. Enn þar er fylki kallad med Nordmonnum er gera ma af tolf stip allskipud of monnum oc vopnum oc a hverju skippi sextie manna edur siatit þe sem tha var sidur til/ hoc vero est fylki neminatum a Norvegi, unde educi possunt duodecim naves instructi viris & armis & in unaquaque navi sexaginta viri aut septuaginta, prout tum in more erat, eas sibi provincias subjecit singulas Haraldus pulchricomus, ut adeo toti Norvegiæ solus imperari dici merito potuerit, ita quippe de eo Chronicon Hufadalense apud Reenhelm: Þui drog Haraldur kongur anstur yfir Eydesfog kom i Vermaland oc liet þu sjer til gisting oc flumena ga/ lista sem hann varri kongur i landinu Haraldus profectus meridiem versus ad Vermalandiam acoessit, jussitque sibi cibaria offerri tanquam legitimus Rex regionis. Fuisse autem eum legitimum totius Norvegiæ Regem omnesque sibi Regulos subjecisse ista præterea persuadent ex Olafssaga: Haraldur enn harfagri var konungur yf fer aullum Noregi langa esi/ enn addr voru þar marger konungar/ sumer þofdu eitt fylki til/ forrada en sumer nockoro meir/ enn alla þa tof Haraldur Konungur af ríki/ sumer fellu/ sumer flyda land; en sumer letu af Kongdomi/ oc nade eingan madr þar i landi at vera konungs nafn, nema han ein, Haraldus pulchricomus Rex fuit totius Norvegiæ diu, alioquin ibi erant multi Reges, aliqui unum districtum, ut, præessent ei, habebant, alii aliquot plures, & omnes illos tum è Regno dejecit Haraldus Rex, aliqui ceciderunt, alii è Regno fugiebant, alii id deponebant, licuitque nemini illa in regione Regis nomen habere præter ipsum. Ista singula satis evincunt rectissime totius Norvegiæ imperium Haraldo pulchricomo Aram nostrum tribuere, quæ proinde dum relego, non video quid istis verbis, neminem sc. tota in Norvegia Regis nomen præter Haraldum usurpare potuisse quod opponat habeat Doctissimus Reenhelmus, qui in notis ad

Olaf Trygggr Sag. c. 1. habuisse tamen provincias plurimas Sueciæ Regem sibi subjectas asserit, productis hisce ex historia Olai Craffi c. 62. verbis: *Æt em XXX. konunger et upsaulum/ sua at hefur epter annat tefit vara franda/ oc verit einvalds kongar yfir Svíaveldi/ oc morgum audrum stórlaundum/ oc verit allir yfir kongar/ annara konunga/ a Norendurlaundum/ enn i Noregi er litil bygd og þo sundilaus. Þessu þa þar verit sína kongar enn Haraldr enn Þarfagre þar mest madur i þui landi/ oc atti þan skipti vit fylkis konunga/ oc braut þa undir sef/ funni hann siet þan hagnat/ at gírnast ec þi Svía Kongs veldi. Ego sum tricesimus Rex Upsalia, ut successive Regnum acceperit familia nostra & Monarchiam habuerit in Suecia, & multis aliis magnis regionibus, & semper fuerit supra Reges in regnis septentrionalibus, Norvegia autem parum est habitata & in plures partes distincta, fuerunt ibi parvi reges, Haraldus vero Pulchricomus maximus in ea regione vir erat; habuit is cum provinciarum regibus dissensiones, & eos sibi subiecit, ita tamen sibi temperare potuit, ut non attingeret Sueciæ regis dominium. Non esse ad manum mihi in exteris modo degenti Olai Craffi historiam vehementer doleo, ex illa quippe, antecedentia cum examinarem & consequentia facile litem hanc maximi sane momenti possem dirimere, ita tamen verba ista vellem intelligenda, ut Haraldus non oppugnaverit Svía Kongs veldi i. e. Sueciæ Regnum quo ire facillimo potuerat negotio toti jam ipse Norvegiæ imperans, uti testatur Aras noster, sed ea de re nos jam tum plus satis plura qui avet Snorronem Sturlæsonium adeat.*

In Caput primum.

Island Bygðist fyrst ur Noregi a dogom Haralds ens Þarfagra à quibus & quando Islandia primum exculta fuerit ex istis Aræ nostri verbis docemur, à Norvegis id factum inquit, cui & adstipulantur reliqui Islandorum annales unde tres Inventores in Crymogæa constituit Arngrimus Jonas omnes non genere Norvegos quidem, primum tamen Naddodum vel Naddodum nominat Yfnathoreri filium, ex illustrissima apud Norvegos familia ortum. Cæterum cum de Islandia

dia occupatione ita egerit Arngrimus Jonas tam in *Crymogæa*
 quam *specimine Islandico*, ut ne sicilimenta quidem post ejus
 messem nobis supersint demetenda lectorem nos ad eum re-
 mittimus, cum, brevitatis amantes eum nolimus exscribere.
 at etlon ogtolo Þeirra/ manifestum est indicium librum hunc
 Aræ esse antiquissimæ notæ, quod nunquam libros, semper
 vero relationes sibi factas memoret, mirari nunquam non so-
 litus fui, qui doctissimus Verelius tantam *Hervararsaga ja-*
flaret antiquitatem, cum statim ab initio habeat: *Svo finst*
ritid i fornum bokum/ ita invenitur scriptum in antiquis libris
 verba quippe sic ista indigitant congestum esse hunc librum eo
 demum tempore cum libri exstiterint, imo cum libri jam fue-
 rint à longo tempore, alioquin enim fornum i. e. antiquos vo-
 care eos non potuerat aliter longe historiæ nostræ optimæ
 & antiquæ notæ, Oddus certe Monachus, cum historiam
 Olai Tryggvonii ad finem jam tum perduxisset post omnia
 habet: *Þessa saugu sagdi mier Asgrimr Aboti Vestlida son*
Þiarpi prestur Bergthors son/ Gellir Þorgilsson/ Herdis Dada
Dottir/ Þorgerdur Þorsteins dottir/ Trigud Arnods dottir/
Þessu ferdu mier svo saugu Olafs Tryggvasonar/ sem nu er
sagð/ oc sinda ec bokina Gissori Hallz syni/ oc retti ec hann
eptir hans radi/ hanc historiam dixit mihi Asgrimus Abbas
Vestlidi filius, Biorno sacerdos Bergthori filius Gellerus Thorchilli
filius, Herdis Dada filia, Thorgerdis Thorsteini filia, Iriguda
Arnoldi filia, isti docuerunt me Historiam Olai Tryggvonii prout
jam dicta est, & obtuli librum Gizoro Halli filio, & correxi
juxta ejus consilium. Ita quippe quæ antiquitatem apud nos
 sapiunt nulla plerumque relatione alia nituntur quam dili-
 genti relatione Seniorum, unde Author *Herrands et Bosa*
saga veritus ne fabulæ, quæ scripserat vicina viderentur
 quam historiæ ita incipit: *Saga Þessi þessu ecki af lockleisti*
Þeirri sem fater menn straukna sier til skiemptunar oc gamans/
þelldr sannar hun sig sialf med vietu attartali/ oc fornum
ordz quidum/ er menn hafa idugliga af Þessum silutum/ sem
i Þessu esintyri eru scrifader. Historia hæc originem non habet à
 quibusdam fabulis, quas ad jocum componere solemus, potius
 se ipsam veram ostendit recta genealogia, & antiquis prover-
 biis, quibus uti frequenter solemus, & istis rebus quas in hac

relatione describimus. Si librorum fidem advocare potuisset hic author neutiquam dubitandum, quin & id præstitisset cum nullo firmiori potuisset argumento uti, sed adeo recens erat historia nostratum ut Annalibus certis nondum fuerit inserta, certe quod Islandos de quibus hic præcipue agimus, certum eos ante annum millesimum centesimum decimum quartum vix scribendæ historiæ applicuisse animum, inventa quippe & inhabitata est ea regio 874. prout ex constanti documentorum consensu docet Arngrimus Jonas, at ex istis O. lafsaga in præfat. liquet quod *Pat var meir enn ec votra tolftrad er Zeland var bygt/* adeo enim toto her saugur at rita/ fuerit magis quam ducenti anni elapsi antequam viri hic inceperint historias scribere, unde ergo antecedentium temporum historiam haberent quæso nisi ab eorum relatione qui rerum antea actarum meminisse poterant, nec cum Islandis ita solummodo actum est, liquet quippe ex antecedentibus, illæque, quæ mox dicemus, eodem usos modo reliquos septentrionales populos, Author *Rolsaga* ad finem ita: *Sua sci gra frodir men/* ad morg siu þau heciosi verð *Rolsa Ronga* at ey siu scrifud i þessari saugu ita dicunt sapientes viri, quod multi fortia facta Rolsonis Regis scripta non fuerint in ista historia, causam postea addit, sed qualem? An quod in reliquis historiæ libris ea non invenerit? Neutiquam, audi ergo: *Kiemur Pat mest Par til at men þafa Par ey sannar fræfagnir af/* hoc plerumque exinde venit quod viri ea de re veras relationes non habeant. Theodoricus quoque monachus, primus Historiæ Norvagiæ conscriptor nullum unquam antiquitatum scriptorem in Norvegia fuisse asserit hist. c. 13. Sve-no Aggonis non lecta à se sed quantum ab annosis & veteribus certa valuit inquisitione percontari compendiose perstricturum se indigitat ipsumque Aram nostrum quod attinet diligentiam ejus & veritatis amorem commendare nunquam satis potero, si quippe res aliquas memorat alicujus momenti, auctoritatem plerumque adducit, dicendum ipsi est de Grœnlandiæ inventione nullum habet verbum nisi quod relatum Thorchillo Gelleri filio, & quidam ab aliquo, qui cum Erico Rufo fuerat profectus, de legum Islandicarum origine porro ipsi est tractandum, cum singula dedit scitu necessaria addit:

dit: *Sva sagði Teitr oðr* / ita dixit Titus nobis, Historiam religionis Christianæ in Islandiam introducta porro dabit, rem qualem quantique momenti virorum auctoritatem advocat, qui baptizatos se ipsi meminerant, ut adeo de ejus fide nesciam an quis possit dubitare. Unicum restat, quod lector forte huic nostrorum scribendi modo objicere poterit sc. relationes hujusmodi vix adeo, ac oportebat, fuisse accuratas, nec iis ita ac scriptis documentis fidendum, verum regero primo: adeo invaluisse eum carminum & relationum usum, ut scribere noluerint nostrates, satius rati Stylos in gladios porrigere, quam gladios in stylos frangere, unde alia tum demum cum scribendi amor subiret animos haberi documenta non potuerunt, Saxo Grammaticus, de bello Suetico agens, ejus historiam *primum Danico Idiomate digessisse Starkatherum* asserit *memoria magis quam literis traditam* libr. 8. unde memoriæ suæ adeo confidisse olim nostrates liquet, ut sine literarum ope satis certa esse crediderint quæ ipsi infixerant, hinc Aras ubique fere cum auctoritatem viri alicujus adducit, addit *ex langt mundi fram/ qui longe meminit*, ita hoc ipso in loco de patruo suo Thorchillo habet alibique de multis aliis. *Secundo*, non ita levis momenti hujusmodi erant relationes ac hodie sunt, ratio in promptu est nostrates quippe credebant rem esse defunctis gratissimam, si frequenter ejus historiam & fortia facta memorarent, id esse defunctis gaudio, eorumque Manes haud levi delectatione perfundere constanter docebant, quod satis luculenter ex Landnama patet, ubi sequens historia narratur: *Vikar het Konungr son Haraldz Egda Konungs/ hans son var Vatnar Konungr/ sá er Haug a fyrir sunnann Hafonar helldu Enn kaupmadr i Noregi var sá er sagdi sögu Vatnars/ er Þeir sigfðu meir lande fram/ oc Kalladi hann verit hafa agatan mann. Enn er hann lá vid Vatnars haug/ þa dreyndu hann at vatnar Konungr Enn at honum um nottina oc málle vid hann: Þu hefir sagt sögu mína/ vil ek þat launa þér/ leitadu þar i haugi mínum oc muntu finna. Hann leitadi/ oc fann mikid se. Vikarur Rex vocatus est filius Haraldis Egdensium Regis, filius ejus erat Vatnarus Rex, qui famulatus est ad austrum petreæ Haquini Mercator quidam in Norvegia erat, qui dicebat historiam Vatnari,*

cum

cum præternavigarent regionem, & dixit eum fuisse virum celeberrimum. cumque jaceret ad Vatnari tumulum somniavit quod Vatnarus Rex veniret ad eum noctu, & diceret illi: dixisti historiam meam, hoc tibi remunerabor, quære pecuniam in tumulo meo & invenies, quæsivit & invenit multum The-saurum. Ita res se cum habuerit, crediderintque nostrates cu-ræ demortuis cordique esse ut historia eorum quam frequen-tissime recitaretur, quid mirum si omnem moverint lapidem ut amicorum, qui mortui erant, desiderio fieret satis, stu-diosos quippe eos fuisse ut fortiter & bene functi optime post fata, & splendide, pro superstitione sua viverent, nemo nisi in antiquitatibus nostris plane hospes ignorat, cumque & præ-mia, ceu ex adductis modo verbis exspectarent, id sibi da-tum esse negotii præcipue crediderunt, ut veritati quantum pote, litarent, cum displicuisset, ceu putabant, defunctis, si veris falsa admiscerent, hinc erant omnium in ore virorum fortium facta, quæ proinde, ut nimis cognita, scripto divulgare su-pervacuum, cum vero oblivione sensim sensimque deleri in-ciperent, obviam imminenti malo mature eundum esse qui-dam arbitrati atque ita quæ sparsim dicta invenerant, in unum idque justum historiæ corpus redegerunt, Sic Sveno Aggonis primus Historiæ Danicæ scriptor, sic famosus ille Grammaticus relatam in antecessum memoriæ potius quam literis historiam, ab oblivione vindicant, ita Doctissimus Snorro Sturlæsonius, ita Theodoricus Monachus antiqua Il-lendingorum carmina in subsidium vocaverunt, imo ipsa Ed-da nihil est nisi rerum ante multos annos inventarum studiosa & fida collectio, ut vero etiamnum clarius liqueat, quanto studio veritati operam dederint simul & in referendo elegan-tiæ libet historiolum quam ex Þorleifs Jarla skalds sagu ha-bet Doctiss. Bartholinus Ant. Dan. l. i. c. ii. apponere: ad Tumulum Thorleifi gregem suum sæpius pavit Halbiornus opilio, qui frequentissime optabat posset eleganti carmine memoriam defuncti celebrare nunquam vero progredi ulte-rius potuit quam ad ipsum initium quod tale erat: *Her liggir skald hic jacet Poëta*, cum vero quadam nocte idem moliretur, apparuit dormienti defunctus, qui Halbiorno dixit in celebrem eum Poëtam evasurum, si carmen, quod coram ipso recita-

ret posset memoria expergefactus tenere, hinc linguam ejus
visus est extrahere atque ita canere:

Her liggr skalld þar er skallda
Skorungr var mestr at flestu
Vaddveiti fra ec nytann
Vid Hafoni smida.
Ade gat engi ne sidan
Annara suo manna
Frægt hefir ordit þar firdum
Feran locit þanum.

quod ita vertit Bartholinus: Hic jacet Poëta qui pluribus
rebus cæteros Poëtas antecelluit, vir probus Haquinum carmi-
ne imprecatorio adortus est nec antea, nec post, pecuniæ spolia-
tionem quisquam aliorum ei ita rependere valuit, quod inter
homines celebre factum est. hanc ideo, historiam dixerimne
an fabulam, retuli ut innotesceret nostratium in referendo
antea fortium facinora diligentia, neque id negotii inferio-
ris saltem notæ hominibus datum erat, nam & sua ipsorum
facinora sæpius Magnates canebant, quod de Orvaroddo,
Hallmundo, Regnero Lodbroc aliisque notissimum.

Teitz fofita mins Þifs mans er ec fenna spacaftan/ Titi
collactanei viri, quem ego sapientissimum novi, probe Titum
noscere potuit Aras utpote cum eo apud Hallum Haukada-
lensem enutritus, quid illi debeat Aras, non solum ex pro-
pria ejus confessione sæpius in libello hoc iterata discimus,
sed & ex Snorronis Sturlæsonii relatione, qui ita: Teitr son
Jelcifs Byscops var med Halli i Haukadal at foftri oc bio
þar sidan/ þann lardi Ara prest/ oc sagdi honom marga fræ-
di/ þa er Ari rifadi sidan/ Titus filius Isleifi Episcopi erat apud
Hallum Haukadali ut enutriretur, & ibi habitavit postea, ille
docebat Aram Sacerdotem, & dixit illi multas historias, quas
Aras scripsit postea. Titum hunc felicissimæ memoriæ vi-
rumque valde doctum fuisse alio in loco docet Aras, tales
quoque oportebat esse quorum Authoritate niteretur, hunc
ita in ejus encomium Snorro Sturlæus in vita S. Olai: Þessa
grein Konungdoms þans ritadi fyrst Ari prest Thorgilsson/
er bæði var sannfögull oc minnigr/ oc svo gamall madr at
þann mundi þa menn/ oc hafdi fogur af haft er Þeir voro svo
gamlir

gamliir menn at fyrir allðes satir mattu muna Þessi tþindi/ svo sem hann hefir sialfr sagt i sinum bokum oc nefnda þa menn til er hann hafði fræði afnumit / *Hanc regiminis ejus seriem scripsit primus Aras Sacerdos Thorhilli filius, qui tam erat verax quam memoriae felix, & tam senex, ut meminerit virorum & historias ex illis habuerit, qui tam senes erant, ut propter etatem suam res illas meminisse possent, ut ipse dixit in libris suis, & fere viros nominavit, à quibus historias sumserat.*

Þorfalls faudr broðurs mins Gellis sonar Thorchilli Patru mei Gelleri filii, Þoridar Snorra dottar Thoridæ Snorranis filia vides non ab unius hominis nutu dependisse Aram, varios habuit à quibus informari potuit. Audi in hanc rem iterum dicentem commodè Sturlæsonium: Ari prestir nam oc marga fræði at Þuridi dottor Snorra Goda/ hon var spauk at viti/ hon mundi Snorra fedr sinn/ Enn þan var þa nær halses tugi er Kristni kom a Ísland / enn andaðist einom venni eptirfall Olafs Konungs hins helga/ Þvi var eiga/ undar ligt at Ari prestir varir sannfroðr at fornóm tþiudóm bæði her oc utanlandz/ at hann var sialfr namgiarn oc vitr oc minnigr / enn hafði numit at gomlum monnom fródom / Aras Sacerdos didicit & multas historias à Thorida filia Snorronis, illa sapiens erat, illa meminit Snorronis patris sui, & ille tum fere erat 25. annos natus cum Christianismus veniret in Islandiam, & mortuus est una hyeme post cædem Olai Regis sancti, exinde, non fuit mirum quod Aras in antiquis historiis verax fuerit tam hic quam extra hanc regionem, quod ipse esset docilis, & sapiens & memoria potens & excerptisset ex antiquis sapientibus historiis. Videtur inde quantum horum relationi debuerit Aras.

Es Ivar Ragnarson Lofbrokar let drepa Eadmund enn Helga Kingla Kung en þat var DCCCLXX eptir burth Christz. coincidit Chronicon Saxonicum quod ita pag. 80. Anno DCCCLXX. Dep þad re hepe ofen Mynce innan Eart Engle and þær pinteppretl namon æt Deobroþra. And þy pinteþ rce. Eadmund cýning him pið feaht. 7 þa Deniscan rige namon. 7 þone cýning rce. Eadmund of-flogon. 7 þ lond eall gecodon. 7 for-biden ealle þa minyrpe þa hi to comen.

comen. Dapa heauob-manna naman þa þane cing ofþlogan
 þæran Hǫgþayr. 7 Vbba. Quod ita vertit Doctissimus no-
 bisque amicissimus Edmundus Giblon: *An. DCCCLXX.*
Hoc anno equis deVecti sunt pagani per Merciam in Orientalem
Angliam & ibi in hibernis sese collocarunt apud Theodfordam.
Eadem hyeme sanctus Eadmundus Rex cum iis depugnavit. Dani
autem victoria potiti sunt, & Regem sanctum Eadmundum in-
terfecerunt, eamque terram penitus subjugarunt, atque destru-
xerunt omnia monasteria quæ inciderant. Principum nomina
inter eos, qui Regem interfecerunt, fuerunt Hig-wais & Ubbæ.
 Nomen Ivary hic per Hǫgþayr Chronicon exprimit, ejus belli
 occasionem nimis prolixum foret hic enarrare variant quoque
 ita Historicorum ea de re relationes, ut nihil supra unicum
 id annotare ad hunc locum placet Canutum Daniæ Regem
 super Corpus sancti Eadmundi extruxisse Basilicam, & mune-
 ra dedisse ad conservandam eam non exigua, de quo præter
 alios & ita Wilhelmus Malmesburiensis fol. 41. *Anno in-*
carnationis Dominicæ 1017. Cnuto regnare cæpit, & supra cor-
pus beatissimi Edmundi quem antiquiores Dani interfecerant,
Basilicam animositate regia construxit, abbatem & monachos
instituit, prædia multa & magna contulit, præstat bodieque Do-
norum ejus amplitudo integra, quod locus ille infra se adspiciat
omnia pene Angliæ cænobia. Exstat eam in rem in Bibliothe-
 ca Bodleiana divite illo bonarum literarum penu, inter libros
 Junianos num 62. Charta Canuti Regis, quam originalem
 vocat Doctiss. Junius, eam hic exscribere, quod prolixa sit
 non vacat, varias vero libertates isti monasterio per Canu-
 tum concessas habet, uti lectori, patebit si pervolvere ea ope-
 ræ pretium duxerit.

In Caput Secundum.

Ingolfur het maður Niorann es sannlega er sagt at fari
 fyrst þá þan tu Íslands / Ingolfus vir Norvegus vocatus
 est, qui vere dictus est trajecisse primus eo in Islandiam, Pri-
 mum, qui colonias in Islandiam deduxerit, Ingulfum recte
 ex Landnama docet Arngrimus Jonas *spec. Isl. & Crymog.*
 natus ille Barone Fyrdafykense. Ille una cum Hiorleifo affine
 suo Islandiam anno 870. primo attigit, & dein in Norve-
 giam

giam illico reversus est incepitque eam anno 874. primus incolere, sublatoque per fraudem servorum Hiorleifo, postquam de homicidis supplicium sumpserat fundum quendam incolere coepit, verba vero ista Aræ nostri. *hann bygthi sudur i Beitiarvið/ thar er Ingolfsþofde Balladr/ fyr austan Mindaesfæiri sem hann kom fyrst a land/ ille habitavit ad austrum Beikiarviki, ibi est Ingolfs promontorium dictum, ad orientem Mindaesfæiri ubi primum terram conscendit, nequaquam ita intelligenda sunt, ac si locum eum inhabitaverit, denotat saltem istis Aras primò eo in loco conscendisse Islandiam Ingolfum, erat & ibi promontorium Hiorleiffs þofde ubi affinis ejus Hiorleifus occisus, jam sedes, si vixisset, fuisset positurus, dicente Arngrimo Jona *specim. Island.* locum vero ubi habitavit Ingolfus iste, *Ingolfs fell* ita attingit Aras noster: *En þar Ingolfs fell fyr vestan Olfsöfð es hann lagðe sína eiga a síðan/ ibi vero Ingulfs promontorium ad occidentem Olfs ubi possessiones suas postea posuit.* Olfs locus est quem Islandi *Olvisæa* vocant, ab eo enim loco usque ad *Hvalsfiord* tractum totum sibi peculiariter vendicavit Ingulfus, sed nos ea de re plus satis: plura volenti suppeditabit Arngrimus Jonas.*

Þa voro her menn *Christiner/ their er Nordmen kalla Papa/ en their foro síðan abrant af tui at their villdo eigi ves her við heidna menn oc lero epter bætt Irsear oc biollor oc bagla/ af thui mætti sethja at þeir voro menn Irsear/ Tum hic facere Christiani viri illi sunt quos Norvegi appellant Papa & illi postea abierunt, exinde quod nolent hic esse cum viris Ethnicis, & relinquebant post se libros Hibernicos & nolas & baculos, exinde distinguerent fuisse illos viros Hibernos. de appellatione Papa satis à nobis in notis dictum est, Christianos vero Ethnicorum commercia nunquam non sprevisse nemo est qui ignorat, saltem id & nostris in more fuisse, ex iis, quæ mox dicemus, liquebit, ubi scilicet in Differtatione secunda de obstaculis Religioni Christianæ in Dania objectis agemus, quo lectorem remittimus, quod autem ad libros per Hibernos in Daniam illatos attinet traditio ea apud Anglos hodiernum constans est, & Chronicon Hibernica lingua conscriptum, quod eo ab ipsis Hibernis delatum dicebatur, in patria nostra etiamnum superesse memini.*

Norveg. Acturus, veluti in notis meis promisi, de celebri illa inter Doct. Reenhelmium, & illustris beatæque memoriz Bartholinum controversia veniam primo à lectore peto, quod res tam prolixis commentariis meis ex occasione vocis *Norveg* inferam, deinde à Doctissimo Reenheelmio quod alienis me immisceam negotiis, cum Palæmonem me non esse fatear qui tantas ausum componere lites, scio vero ab illo veniam me impetraturum, cum & mea res agitur, nam & Beati avi mei memoriam pariter ac scripta tetigit, interim antequam procedo ulterius controversiæ statum ac historiam paucissimis enarrabo: Celeberrimum istud in patria nostra monumentum, quod prope Jellingam in Cimbria exstat, post frustraneos labores Scaligeri, Vulcanii, Lindebergii, & Burei in monumentis suis Danicis hunc in modum protraxit & explicuit Avus meus:

✠IRIMR: PNNPΔ: BIF: PNRNI
 PNBV: MNMI: IPT: PNRΨ: PNR: NIK
 ANP: IPT: MNRNI: PNR: NIKNI:
 ✠IRIMR: PNIΔ: NIK: TIKPIMR
 IM IP KNRNI
 IP TIM P. PRIMΔ

Quæ singula ita vertit Avus meus: *Haraldus Rex jussit hunc tumulum exstrui in memoriam Gormonis Patris sui & Thyre matris suæ. Haraldus imperator recuperavit Daniam totam, & Norveg. i. e. Norvegiam, & incolas earum ad fidem Christianam convertit*, partem alteram hujus monumenti quam prætermisere Lindebergius & Buræus notam esse Dictatoriæ pronunciat Reenhelmius, eo quod dicat Norvegiam per Haraldum ad Christianismum conversam, & quod Norveg dicatur, quod ad primum attinet, in dissertationibus nostris evincimus inductam esse in Norvegiam per Haraldum religionem Christianam, cum & Helmoldo dicatur *non surrexisse illi similis*, inter omnes Reges Danorum, qui tantam Aquilonis latitudinem ad fidem Divinæ cognitionis traxerit, & omnem terram Ecclesiis & Sacerdotibus fecerit esse insignem Chron. Slav. c. 15. & Adamo teste Bremensi libr. 2. c. 18. *non solum Daniam sed universum septentrionem repleverit Ecclesiis ac prædicatoribus*, unde Doctissimus & in antiquitatibus optime ver-

fatus Ornhælmus Sueciam eum Christianam quoque fecisse fatetur Hist. Sveon. Ecclesiast. l. 2. c. 4. num. 17. & 49. sed Reenhelmius virum ingenuum & antiquitates tractare solitum hæc non negaturum confido, contra auctoritatem eorum, quos in dissertatione nostra producimus, deinde vero Norrigiam scribi oportere ait nec unquam Nurvig, & nusquam id apud antiquissimos septentrionalium scriptores monstrari posse, ad quæ rehero ex hoc loco Aræ nostri patere Norveg rectius scribi quam Norrig, cum testimonium Aræ ob antiquitatem satis sit venerandum ipsaque ejus manu exemplar, ad quod editionem procuravit Brynolfus Episcopus, conscriptum esse dicatur, ut adeo exscriptoris errori, ut alibi hic id neutiquam adscribi possit, quod vero o apud nostros olim sæpissime in u mutatum fuerit, non negabit, scio, versatissimus in MSS. evolvendis Reenhelmius, alioquin hic innumera proferrem exempla, unicum miror dicere Reenhelmius Nurvig Germanicum esse, cum nihil minus asseri possit, sique res ita se haberet, faceret id omnino pro nobis, cur enim Norvegiam Germani *Norwegen* (nam ita dicunt non *Nurvig*) si Norrigia rectius scriberetur. Ista singula evincunt à recto veritatis tramite immane quantum aberrare Reenhelmius, qui cur alteram partem Jellingensis monumenti supposititiam pronunciaverit, non percipio, cum loquatur pro se hodiernum exstans, ipsam ipse Reenhelmius poterit intueri modo Cimbriam dignam arbitretur quam oculis usurpet suis. Verum hæc de Jellingensi monumento, quod cum Haraldum Gormonis filium faciat. Reenhelmius in not. ad *Thorstenssaga* dicit Saxonem Grammaticum hunc Haraldum Blatand vocare, eumque Regis Daniæ serie collocare, ad quæ rehero cum Bartholino, Saxonem eum Blaaland nunquam vocare, esse quidem notam marginalem in Stephaniana editione, quæ tamen abest ab editionibus aliis ad unum omnibus, cumque nullo se usum Mæto. in præfatione fateatur Stephanus, facile exinde disceret Reenhelmius nihil aliud intendere Stephanium quam hac sua marginali nota ostendere eundem hunc Haraldum esse, quem scriptores alii Blaaland vocant, an autem ita dicatur parvi momenti videtur esse Reehelmio, ego monstrabo vitalem hunc esse totius controversiæ

nervum,

nervu
Gorm
Saxo,
steinfi
probo
& ab
fuisse
trove
rota f
blioth
tan t
raldu
nequ
(qui
tholi
Gorm
Vere
ita l
Gorm
filius
prof
ries
Heli
ctiff
& B
locu
ga h
const
fiden
appe
Gra
tana
adn
esse
post
nota
cogn
sum

nervum, Haraldum Blaataud Gormonis filium esse negat, & Gormoni in Regno successisse quæ vero Haraldo attribuit Saxo, de Bionnone, nescio quo Tenebrione in sola Thorsteinssaga nato esse dicenda, ista nullo dici fundamento ita probo: Haraldum vere Blaataud dictum evicit Bartholinus & ab eo jam edoctus non negabit scio Reenhelmius, eum fuisse Gormonis filium, eique in imperio successisse extra controversiam est, nam, ut Saxonem taceam, quem vilipendit tota fere Suecia, Codex genealogicus Regum Daniæ, in Bibliotheca Academica hæc habet: *Haralldr Konungr Blaataud tok rífi í Danmork astir Gorm Konung faudur sinn/ Haraldus Rex Daniæ regnum accepit post Gormonem Patrem suum* neque id negat Ornhelmius *vid. ejus Hist. Eccl. l. 2. c. 4.* (quid enim negaret vir doctus?) sed plura sunt quæ ex Bartholino adducere possumus, ita Imago Mundi Cod. Msc. *Gorm filius Harald*, genealogia posterorum Hervoræ apud Verelium *Gorm hin gambli R. D. Haralldr Blaataud R. D.* ita Flateyrbok: *Bared fyr Danmork Haralldr Konung Gormsson tum imperavit Daniæ Haraldus Regis Gormonis filius*, ita genealogia quam ex codice Ecclesiæ Laudunensis profert Henricus Ernstius, ita Chronicon Erici Pomerani, Series Regum Daniæ ab Avo meo publicata, Sveno Aggonis, Helmoldus, alii, quibus ne opponere se quidem audebit Doctiss. Reenhelmius, ut adeo ex istis discere possit Haraldum & Blaataud dictum, & inter Reges Daniæ suo sibi merito locum vindicare, quæ omnia obstinate negat in Thorsteinssaga his verbis: *Quomodo autem iste Blataud Gormonis filius constitui possit, ignotum mihi est, Snorro certe, cui majorem fidem habeo, quam Saxoni, ignoravit Haraldum Gormonis filium appellari Blaataud, &c.* & paulo ante: *Huic Haraldo Saxo Grammaticus libr. 10. Bionnonis, de quo noster cognomen Blataud, imponit, Daniæque Regum Seriei ipsum nullo suo merito adnumerat, anne hic Reenhelmius negat Haraldus cognomen esse Blataud, fuisse eum Gormonis filium & Daniæ Regem, postea vero in notis ad Olafsaga, cum sc. viderat Bartholini notata, non, ait, ego denegavi illum Regem Daniæ fuisse, & cognomina illa habuisse, anne candide hic errasse se in antecessum, & ingenue fatetur Reenhelmius, sed mox de eo plura,*
addit

fatus Ornhælmus Sueciam cum Christianam quoque fecisse fatetur Hist. Sveon. Ecclesiast. l. 2. c. 4. num. 17. & 49. sed Reenhelmium virum ingenuum & antiquitates tractare solitum hæc non negaturum confido, contra auctoritatem eorum, quos in dissertatione nostra producimus, deinde vero Norrigiam scribi oportere ait nec unquam Nurvig, & nusquam id apud antiquissimos septentrionalium scriptores monstrari posse, ad quæ regeo ex hoc loco Aræ nostri patere Norveg rectius scribi quam Norrig, cum testimonium Aræ ob antiquitatem satis sit venerandum ipsaque ejus manu exemplar, ad quod editionem procuravit Brynolfus Episcopus, conscriptum esse dicatur, ut adeo exscriptoris errori, ut alibi hic id neutiquam adscribi possit, quod vero o apud nostros olim sæpissime in u mutatum fuerit, non negabit, scio, versatissimus in MSS. evolvendis Reenhelmus, alioquin hic innumera proferrem exempla, unicum miror dicere Reenhelmium Nurvig Germanicum esse, cum nihil minus asseri possit, sique res ita se haberet, faceret id omnino pro nobis, cur enim Norvegiam Germani *Norwegen* (nam ita dicunt non *Nurvig*) si Norrigia rectius scriberetur. Ista singula evincunt à recto veritatis tramite immane quantum aberrare Reenhelmium, qui cur alteram partem Jellingensis monumenti supposititiam pronunciaverit, non percipio, cum loquatur pro se hodiernum exstans, ipsam ipse Reenhelmus poterit intueri modo Cimbriam dignam arbitretur quam oculis usurpet suis. Verum hæc de Jellingensi monumento, quod cum Haraldum Gormonis filium faciat. Reenhelmus in not. ad *Thorstenssaga* dicit Saxonem Grammaticum hunc Haraldum Blatand vocare, eumque Regis Daniæ serie collocare, ad quæ regeo cum Bartholino, Saxonem eum Blaaland nunquam vocare, esse quidem notam marginalem in Stephaniana editione, quæ tamen abest ab editionibus aliis ad unum omnibus, cumque nullo se usum Mæto. in præfatione fateatur Stephanus, facile exinde disceret Reenhelmus nihil aliud intendere Stephanium quam hac sua marginali nota ostendere eundem hunc Haraldum esse, quem scriptores alii Blaaland vocant, an autem ita dicatur parvi momenti videtur esse Reehelmio, ego monstrabo vitalem hunc esse totius controversiæ

nervum,

nervum
Gorm
Saxo,
steinfi
probo
& ab
fuisse
trover
rota f
blioth
tan to
raldus
neque
(quic
tholin
Gorm
Verel
ita f
Gorm
filius
profe
ries
Helm
ctiff.
& Bl
locu
ga h
const
fidem
appel
Gran
tand
adnu
esse
post
nota
cogn
sum

nervum, Haraldum Blaataand Gormonis filium esse negat, & Gormoni in Regno successisse quæ vero Haraldo attribuit Saxo, de Bionnone, nescio quo Tenebrione in sola Thorsteinsflaga nato esse dicenda, ista nullo dici fundamento ita probo: Haraldum vere Blaataand dictum evicit Bartholinus & ab eo jam edoctus non negabit scio Reenhelmius, eum fuisse Gormonis filium, eique in imperio successisse extra controversiam est, nam, ut Saxonem taceam, quem vilipendit tota fere Suecia, Codex genealogicus Regum Daniæ, in Bibliotheca Academica hæc habet: *Haralldr Konungr Blaatan tok riki i Danmork astir Gorm Konung faudur sinn/ Haraldus Rex Daniæ regnum accepit post Gormonem Patrem suum* neque id negat Drnhelmius *vid. ejus Hist. Eccl. l. 2. c. 4.* (quid enim negaret vir doctus?) sed plura sunt quæ ex Bartholino adducere possumus, ita Imago Mundi Cod. Msc. *Gorm filius Harald*, genealogia posterorum Hervoræ apud Verelium *Gorm hin gambli R. D. Haralldr Blaataand R. D.* ita Flateyrbok: *Bared fyr Danmork Haralldr Konung Gormson tum imperavit Daniæ Haraldus Regis Gormonis filius*, ita genealogia quam ex codice Ecclesiæ Laudunensis profert Henricus Ernstius, ita Chronicon Erii Pomerani, Series Regum Daniæ ab Avo meo publicata, Svenno Aggonis, Helmoldus, alii, quibus ne opponere se quidem audebit Doctiss. Reenhelmius, ut adeo ex istis discere possit Haraldum & Blaataand dictum, & inter Reges Daniæ suo sibi merito locum vindicare, quæ omnia obstinate negat in Thorstenflaga his verbis: *Quomodo autem iste Blataand Gormonis filius constitui possit, ignotum mihi est, Snorro certe, cui majorem fidem habeo, quam Saxoni, ignoravit Haraldum Gormonis filium appellari Blaataand, &c.* & paulo ante: *Huic Haraldo Saxo Grammaticus libr. 10. Bionnonis, de quo noster cognomen Blaataand, imponit, Daniæque Regum Seriei ipsum nullo suo merito adnumerat, anne hic Reenhelmius negat Haraldus cognomen esse Blataand, fuisse eum Gormonis filium & Daniæ Regem, postea vero in notis ad Olafsfaga, cum sc. viderat Bartholini notata, non, ait, ego denegavi illum Regem Daniæ fuisse, & cognomina illa habuisse, anne candide hic errasse se in antecessum, & ingenue fatetur Reenhelmius, sed mox de eo plura,*
addit

addit jam Avum inscriptioni Upsalam de suo addidisse, quod nunquam probavit, ita jacent Avi mei verba: *AN* indicat universam Daniam sub ejus imperio fuisse, Lacuna in saxo hic apparet, quocirca quidam legendum putant *NBHM* Upsalam, ut sensus sit, Haraldus Upsalam, (Sueciam intelligit, quæ in antiquitatibus nostris crebro vocatur Regnum Upsaliæ) Norvegiam debellasse & ad fidem Christianam convertisse, è quibus verbis apertissime liquet non tam suam quam aliorum sententiam referre ævum meum, cur ergo illi talia affingit, verum & ex Olafs saga aliquod adducit in notis ad Thorstenfaga, quod Haraldo valde est injurium: *Lagdi Baralldr Gormsun Norvegi vid sit rífi/ oc stättgildi/ oc Þotti os Þo Baralldr Gormssun/ miklu minni fyrri ser enn Upsala Búsgar; Því at Styrbiorn frændi min Rugadi hann oc gerdist Baralldr hans madr. Enn Eyreft en Segerfelli fadr min stædo yfthausfud Styrberni þa er þeir reyndi sin i milli/ Norvegiam suo imperio Haraldus Gormonis filius adjecit, tributariamque fecit, tamen ad Upsalenses Reges parvi existimabatur Styrbiornus enim cognatus meus, eum ad extrema redegit sibi subjecit. Ericus autem Segerfelli Pater meus, Styrbiornum, cum periculum virium facerem, superavit. Incidit in manus meas historia Styrbiornonis Svecici Athletæ cum Erico bellum gerentis, quæ totum hoc negotium expedit, quam proinde ab interitu vindicare, & versione latina donatam hic inferere lubet ut petitis inde aliisque ex documentis rem eo clarius determinemus, ita vero se habet.*

*Historia Styrbiornonis Suecici
Heronis, bellumgerentis cum
Eirico Sueciæ Rege.*

DE eo dicendum est quod Eiricus & Olaus, filii Biornonis cognomine Antiqui, Sueciæ Regno præfuere. Olaus in matrimonium duxit Ingeburgam Thrandi Sulu filiam: ejus frater Ulfus nominabatur, sed filius, quem, cum Olao habuit, Biorno vocabatur. Olaus Upsaliæ inter epulandum veneno necatus est. Eiricus Biornonem, mortuo parente, cum suis Aulicis educavit, eumque enutriendum Ulfoni commendavit. Cum Biorno annorum duodecim esset, sedebat super patris tumulum & non comparebat cum Rege ad mensam. Tum primum petiit, ut regnum sibi daretur: dicens ejus regimen competens ætati esse suæ, Rempublicamque paulo puerilius administrari; quæ regitur verè sequente & tertio. Eiricus asseruit nec Regimen, neque hæreditatem ei competere priusquam annum ætatis decimum sextum complevit, aiens se tum regimine abdicaturum. Hac delatione, Achas Aulicus ac Biorno inimici fa-

Bier Bessur upp þatt Styr-
biarnar Svía Bappa er
hann hardest við Eirík
Svía Kong.

FRa þui er ad Seigia ad Eiríkur og Olafur rez du Svía veldde Synur Bessarar hins gamla. Olafur atti Ingebirgu dóttur Þrándar Sulu 3: Ulfur het bróðer hennar Beorn hiet son Olafs og Ingebirgar. Olafur varð braddandur af eytri Under bordum at Uppselum. Eiríkur fædde Beorn upp með hird Sine eptir er fader hans var andadur Ulfur foftrade hann. Þá er Beorn var 13 vetra sat hann at hauge fodur síns og kom ai under bord med Konge / Þá talade hann til Kyrtis 3 fyrsta sinn og quad líft til fatid Kybirum pferfionar og alldre Sinum og quad nocur þær þærsliga fram farar / hinn same atburður gerdist Um þad annar Doris og hie Þridia. Eiríkur talade hann ai tilkominn til Kongdoms ne til erfðar sír en hann var 17 vetra / en þá quæðst hann mundu láta vera fyr fyrer syna þonds / af þeim misserrum orðs þeir mis-

missættir Afe hirdmadur Eir-
 refs og Beorn / Að Beorn
 Slædur yfer hofut þonum
 enn Afe Að horn á naser
 Byrne. Enn þann sama dag
 drap Beorn Afa fyrir Kal-
 lar dýrum / Það villde Be-
 orn Ongvo bætta enn fong-
 gur bætta það / og varð þá
 fongur at fara til weitslu
 annarar / enn Beorn var þar
 eptir og beid þýngs. Enn
 á þýnge redu Bændur mann
 til af litlum stígunum þann
 er Birne varnade fongdoms
 var sá til fongs tekenn y-
 fer þeim hluta lands er Be-
 orn bar til. Eptir það ri-
 du Þeir Beorn og Ulfur af
 þýnge. Slitu Þeir nú svo
 þýngenu at alþýða manna
 fastadi eptir þeim torfi og
 grioti. Það redst litlu sýðar
 at Beorn fór til hirdar með
 Konge / nokkru eptir það
 leysti Kongur Beorn af þen-
 di með LX stípa alstípa-
 dra og vel þunnum at öllu
 og skildi hann veraa burtu
 333 wetur / Því at þann þot-
 rist á meiga hafa hann 3
 Kyfenu Saker frammi girne og
 ospektar og þýs bændanna /
 Sýðan fór Beor í brottu /
 Bælt hann þá frettum til
 þonom vera munde Kongur
 Þeirra Svianna hinn nytækni.
 FóR Beorn þá til mots við

Et sunt, Biorno pannos Se-
 ricos super caput ipsius inje-
 cit, sed Achas nares Biorno-
 nis cornu feriit. Eodem au-
 tem die occidit Biorno Achan
 præ Aulæ foribus, Biorno fa-
 ctum redimere noluit. id au-
 tem Rex pecunia expiavit &
 tum cogebatur Rex ad aliud
 convivium proficisci: sed Bi-
 orno ibidem relictus forum
 expectavit. In foro autem sub-
 stituerunt rustici virum è stir-
 pe obscura, qui Biornonem re-
 gimine prohiberet: is Rex crea-
 tus est super eam partem regi-
 onis quæ Biornoni debebatur.
 postea Biorno & Ulfus equi-
 tantes decesserunt, quos forum
 dirimentes vulgus cespitibus
 lapidibusque consperserunt.
 Convenit paulo post, ut Bior-
 no accederet aulam cum Rege.
 Paulo post Biornonem Rex di-
 misit cum sexaginta navibus,
 vectoribus & omnibus benè
 instructis, jussu abesse tres
 annos; quoniam sibi videbatur
 non posse continere eum intra
 regnum ob temeritatem, in-
 constantiam, & turbas rustico-
 rum. Postea Biorno discessit
 multum perquirens ubinam
 esset Rex ille Suecorum nuper
 creatus, tum Biorno obviam
 illi processit & inito cum eo,
 prælio prostravit ipsum. Bior-
 no profectus in Australe re-
 gnum

gnum, cui bellum intulit, passim viros in expeditionem abegit. Elapsis tribus annis expugnauit Iomsburgum in Winlandia & ibidem præfectus designatus est. Id portentorum evenit, cum ibi cum exercitu esset, ut è fossa illa, quæ urbem circuibat, emergeret immane monstrum & frequentia caneret,

Pugna geritur quovis mane.

Bellonæ sub rubro scuto;

Jam Mortæ destinarent Bellum Danis cruentum.

Instigatores cædium interficiant

Viri strenui malum patrem.

Odinus Scil. & Hodus qui

Omnes atras strages exoptant.

Verum antequam Biorno regione excederet, adjecit Eiricus Rex ipsi cognomen à ferocia sua & tumultibus, vocavitque Styrbiornonem. is profectus in expeditionem occidentalem Daniæ acre bellum intulit. ea erat initæ, cum Danis, pacis conditio: matrimonio sibi junxit Thyram filiam Haralldi Gormsonii, præterea centum ipsi naves suppeditare & terna cum eo prælia gerere tenebantur, & cum unam noctem quieti tribuisset, profectus est Iomsburgum in Winlandia, quoniam ibi multitudo

han og atte vid hann bars daga oc fellde hann for Besorn 3 austurríke og heriade þar og stildade menn víða til herfarar med sier a Þriggia verra fresse naide hann Jomsborg a Winlande og varð þar yserhofdyngi/ þar urdu undur þau þa er hann var þar melid sit at i dyke þui er um var giort borgis na kom upp singalkn mis fid/ og quad þetta.

Hilldur stendur Guerian myrgin Gialldurs under rausdum stillde/ nu hafa sigur meyar settaun Guerleic Danum Hardann/ ægut víga veige vilballdurs fodur illan Odinn Hordur sem allex Olisann val fiosa.

Enn adur einn Beorn for Dr lande gaf Eirefur Bongur honum widurnefni af hardseingi Sinne og Styrriold og fallade hann Styrbiorn hann for nu i westur wíktíng i Danmork gerde hann us frid mikinn. Þad varð ad settr vid Dane at hann geck at eiga Þyri dottr Harallds Gormsonar enda stilldu þeir fá honum hundrat skipa og hevia med honum 333 fólt Orostur. Of þá er hann hafde eing nár hynst me þá fór hann til Winlands til Jomsborgar af þui at þar var

var fominn fjolde lids or
austur londum til mors vid
hann og namust ferina ef
hann fíami oc enn med lide
Pui ollu fór hann aptur til
Danmerkur og hafde hann
fíami oc enn med lide Pui
ollu fór hann aptur til Dan-
merkur og hafde hann þá 8
hundrut herskipa og lest mun-
du setiast Þio Þeirra Da-
na nema Þeingi Þeir honum
CC herskipa og mann þann
er hann fiore 3 fœrena enn
hann faus Haralld Kong þá
kuodu Daner vísu.

Eige villdu Þórar Keida
gialld til skeida adur Styr-
biarnar stæde strandar dyr a
lande / Núi er Danmarkar
Drottinn i dreingia lid gein-
gemi landa vani og lyda/
lifer anaudur hanns audar.

Sýðann fóru Þeir Styr-
biorn med oll Þesse herskip
till Suithiodar.

Thorgnýr hiet madur og
var Thorgnýrsson hann var
logmadur a Tiunda lande og
suohafde fader hans verid/
hann var allra manna vitra-
stur er thá voru i Sviavell-
de/ hann var i mikillre vir-
ðingni med Eiríke Konge
þvi at thar var lausn og band
allra vandamála sem Thor-
gnýr var/ hann var thá miog
alldrædur er hiet er komid

copiarum ex orientalibus fini-
bus in occursum ejus conve-
nerant, expeditionem, ni ve-
nisset, non continuaturæ. Cum
toto autem hoc exercitu in
Daniam se recepit, instructus
cis navibus bellatoriis: Signi-
ficavitque Danorum se prædia
occupaturum, nisi ec naves
bellatorias, & virum, quem
ipse itineris comitem eligeret,
ei traderent. Elegit autem Re-
gem Haralldum. Tum Da-
ni Rhythmum hunc fece-
runt.

*Recusabant Cimbri navibus
pecunias impendere, prius-
quam classis Styrbjornonis por-
tum subiisset, Nunc Danie
Rex armatis se adjunxit; fa-
cultates ipsius sumptibus insu-
muntur, qui mos est regionum
populorumque.*

Postea Styrbjorno & focii
omnes hæc naves in Sueciam
duxerunt.

Thorgnyrus dictus est vir,
Thorgnyri filius, qui Nomo-
phylax erat, in Tiundalandia,
(ubi, ipsius parens olim præsi-
debat) is omnium sapientissi-
mus qui in Suecia vixere & vir
magnæ autoritatis & æstimii
apud Eiricum Regem, quippe
omnium causarum difficilio-
rum solutio erat apud Thor-
gnyrum, & erat tunc temporis
provehioris ætatis visusque
hebe-

tioris. Quum Rex Eiricus persentiscit Styrbiornonis copias collectas esse, visus est scire, illum Sueciam expugnaturum. tum subditos convocavit consultitq; sapientes. Thorgnyrus Nomophylax id consilii dedit, quod leges Reipublicæ datas emendaret, juraque hominum corrigeret, indiceretque, qualia arma & armaturas quales quisque rusticorum gestare deberet. ille etiam viam, quæ ad Upsalam ducit, muniret, ne navibus daretur facilis. Tres fuere cum Rege viri, quos honore prosequeretur, ii vulgo inimici: licet essent magnanimi ac fortes paulo post sceleratorum nomina potius quam fortium Heroum sortiti sunt. Horum unus nominabatur Helge, alter Thorgils, tertius Thorer: Styrbiorno autem, cum appropinquaret Sueciæ, cognovit apparatus quem habuerunt: appulerunt igitur, ubi facillimum illis visum est: vias statim sibi aperuerunt trans sylvam, quæ Myrkvidur nuncupatur: sed adfuere viarum custodes, qui transitum per sylvas prohiberent. Verum Styrbiorno talem eis obtulit conditionem, nimirum se sylvam combusturum si iter illis impedirent. Eiricus Rex permisit

Sogumne og lytt syndur. Enn er Eiríkur Kongur spyr líðsáfnad Styrbiarnar hífist hann vita að hann mune atla að vinna Svíavellde undar honum Stefner hann þá ryng og leitar Ráids við spæfinga sína/ Thorgnyr lozmáður lagde það til að hann bætti mið og log við alþýðu og giorde rett manna godann og kvæðe á huad vopna edur herfláða hver bonde stíllde eiga hann stíllde og láta stífa thjóðleidd þá er til Vppsála la suo að ei være þar skipum fært / 333 menn voru theír með Konge er hann hafde í mikillre virðynngu. theír voru ecke vinsæler af alþýðu þó voru theír garpar mýkler og mattu þó lítlu síð ur heita Illvirfiar enn breiðti menn en theírra Bet Helge Thorgilz og Thorer. Enn er Styrbiorn kom við Svithjóð varð hann var víðurbúning þann er þar var f. Helldu theír at lande þar sem theim thótte fríðligast. Theír tóku að Ríðia gotu í gegnum skóg þann er myrkvídur heiter / enn það voru menn gerver í mot theim og haunnudu theim ferd yfer skógienn. Styrbiorn giorde þeim tvo foste að hann munde brenna skógin nema theim væ

ri yfer lofut ferd hann. Eirrefur
 Kongur faus að theit fari
 yfer skoginn. Styrbiörn komst
 með lid sitt allt á fyrirvöllu.
 Styrbiörn brende skip þau
 oll er hann hafde thangad
 haft. Thui at hann atlade at
 sin munde thá Sijdur flya
 er einge var kostur i brott að
 komast. Þorgnyr logmadur
 lagde það rad til með Eir-
 refe konge að hann skilðe lán-
 ta safna saman öllum tífum
 bestum og uxum og giora of
 á alla og sla frammi or öfo-
 num brodda og atgeira. Þar
 skilðe Þralafólk og illþyde
 fara eptur a. var og svo giort
 at þessu aullu saman var hleipt
 á lid Styrbiörnar enn fyr-
 sta dag of seck Styrbiörn af
 þu mikid mannsþell annann
 dag bordust þeir og filstu lide
 einge var þá lids munur Þar
 var Hemingur Jarll með
 Styrbiörne natt skilde þu.
 Styrbiörn blorade þa þor
 að æggian Ulfs fostur síns
 og alþýðu. Þá nótt var sem
 madur Rausfeggjadr i her-
 budum Styrbiörnar og quad
 Þetta. Latu oc mig lyter
 lidbanda son er ferd grandar
 Reidur er eg stela styri Styr-
 biörn vera fyran það mun
 það um sigdet Sigur nemum
 her fenna Rodinn eru leifdra
 losda lindis far að binda.

eis transitum per sylvas. Styr-
 biorno cum suis copiis perve-
 nit ad campos istos, qui Fy-
 risveller nuncupantur, ubi na-
 ves omnes, quas secum eo ad-
 duxit incendit. quippe existi-
 mavit suis difficiliorem fore
 fugam, nulla fugiendi data oc-
 casione. Thorgnyr Nomo-
 phylax tale Eirico Regi de-
 dit consilium, quod colligeret
 omnes asinos, equos, boves,
 jugumque omnibus impone-
 ret, obductum aculeis & spi-
 culis, quos sequi deberent servi
 & mancipia. hoc facto, omnia
 hæc in exercitum Styrbior-
 nonis immissa primo die sunt,
 & magna pars exercitus Styr-
 biornonis necata est. Altero
 die bellum parabant, & vario
 Marte pugnabatur: aderat tum
 Styrbiornoni Baro Hemingus:
 nox eos tandem separa-
 vit. Styrbiorno suavis sui
 nutritoris Ulfi & vulgi sacri-
 ficavit Thor; & statim nocte
 eadem fuit in castris Styrbior-
 nonis Vir rubra barba hæc ca-
 nens.

*Non finit me fædisfragus
 Styrbiorno quietum esse, qui
 subsidiorum iter inhibet. Indi-
 gnor Athletam: olim fiet edocta
 acies, rubris vulneribus lauda-
 torum principum medicamenta
 adbibere.*

Per eandem noctem, intro-
 iit

iit Eiricus fanum Odini sacri-
ficavitque ei se ipsum, pro
victoria obtinenda petens de-
cem annorum spatium suæ
mortis. multa ante libaverat,
quoniam res in discrimine
esse ei visa est. Paulo post
virum magnum cernit, cu-
cullum gestantem, is arundi-
nem ei tradidit, & rogavit
ut mitteret eam super copias
Styrbiornonis hac verborum
formula,

*Odinus omnes vos possidet,
& cum jaculatus esset, telum
ignitum in aëre visum evolitans
super aciem Styrbiornonis, &
mox Styrbiornonis exercitus sco-
tomate est percussa, deinde &
ipse. & postea tanta prodigia
facta, quod moles magna lapi-
dum cum aqua junctorum, in
montis vertice erumperet, ca-
deretque super Styrbiornonis
exercitum & deletus est uni-
versus ejus exercitus. Sed Ha-
rallus Rex cum hæc videret,
in fugam & omnes Dani sese
vertunt, visumque recipiunt
relieto isto loco, in quo telum
primum eos supervenerat, &
sic in Daniam venerunt. Styr-
biorno rogavit suos, hastas, in
signum, terræ insigere, at nus-
quam fugere: ibi cecidit Styr-
biorno & omnis ejus exercitus:
verum eo tempore Eiricus erat
Uppsalabrecku rogavitque eum*

Þá nott hina somu geck Eir-
refur i hof Odins og gaff
honum til Sigurs siet og
kuad a tin vetra frest sjins
dauda. morgu hafde hann
adur blótad þuiat honum hofs-
di uvænna. litla sijdar sá hann
mann mikinn med sydum hette
sa sellde honum reit sprota
i hond og bad hann skióta ho-
num yfer lid Styrbiarnar og
þad skilde hann mata. Odinn
a yður alla. Og er hann haf-
de skotid þá syndest honum
waslaf a lopte og sló yfer lid
styrbiar nar og þegar sló blinde
á lid Styrbiarnar og sidann
a sialfann hann og epter þad-
ur du suo mikil undur at
strida brast upp i siallid og
hliðp ofann a lid Styrbiar-
nar og drapst allt hans fólk.
og er Haralldr Kongur siet
þad lagde hann a flóttu og
aller Daner og þofdu syn sijs-
na þegar þeir komu a brott
þadan er spiot hafde komed
og slógit yfer þá þeir komu
til Danmerkur Styrbiorn bad
menn siina stíjnga nidur mers-
kistongum og flya hvergi þar
fell Styrbiorn og allt lid
hannz. Þá var Eirefur a
Uppsala brecku og bad yrkja
þann er kunne og het laus-
num fyrer, Þorvalldur Þiall-
tasson ortte wijsur þessar. Sá-
rit til fyrts vallar. folks-
tungs

tungs hver er hungrar ver-
dur ad virkis garde vestur
fvelldridu hesta thar hef ur
hregg doggoar hoggoit hól-
laust er það sólar elfar skins
fyrer Olfa Eijrefur i Dyr-
geirra. Of enn fuad hann.
All varð elfar fialla auðve-
diundum bediar / til Svi-
thíddar síðan samis Dyr-
kynga heiman það átt li-
fer theirra their hófdu líd
fleirra gott var her at ben-
da hundings er rann un-
dan. Thorvalldur tha ad
launum halfrar merkur hryng
fyrer huoria wijsu/ ecke orte
hann adur nie síðann suo ad
menn vissu.

pro quavis cantilena Semimarcæ annulum accepit, qui versus
nunquam nec ante neque post composuit.

Hanc historiam licet quibusdam in locis fabulæ vicinio-
rem adducere integram libuit, ut exinde veritas hujus rei
pateretur, primo enim neutiquam dicitur Haraldum à Styr-
biornone devictum, sed Hann for mi i vesturkyfing i Dan-
mork/ gerde hann ufrid mikinn. Það varð ad sætt við Dane
at hann gekk at eiga Þyri Dottr Haralds Gormsonar enda still-
du Þeir fa honum hundrat skipa og hevia med honum 333
folk orofur. Of for hann aptur til Danmerkur oc haf-
de hann þa 8 hundrut herskipa og lest mundu setiast 3 Bui
Þeirra Dana nema Þeingi Þeir honum 22 herskipa og mann
þann er han fiore i forena / enn hann faus Harald Kong/
Is profectus in expeditionem occidentalem Daniæ acre bellum
intulit ea erat initæ cum Danis pacis conditio, matrimonio sibi
ut jangeret Thyram filiam Haraldis Gormsonii præterea centum
ipsi naves suppeditarent, & terna cum illo prælia gerere teneren-
tur, & postea in Daniam abiit, & tum habuit mille naves bel-
latorias,

versus componere, qui tali arte
calleret, præmiis promissis Thor-
valldus Hialffsonii hos fecit ver-
sus: vos qui esuritis lupi ite in
fyrir villu. ibi enim exercitus est
necatus tempestate nimboaque
procella. verum est, quod expo-
situm sit aurum lupis strepitu
armorum Eirici.

& iterum,

Malum provolutio molis mon-
tanæ appetentibus divitias. In
Sueciam postquam divitiarum
prædones domo venerant. Hoc
unum vivit illorum, quod
exercitum habuerint numeroso-
rem, facile erat exercitum fu-
gientis ducis superare.

Thorvalldus in præmium

latoria
ducent
tem e
E qui
biorn
sed am
raldi
opem
indici
sumtu
trices,
piunt
modic
nis &
ortam
none
regnu
Styrb
nescio
devov
rum c
dus n
singul
distin
addit
causan
beat
aperti
tum
helmi
confi
contr
salter
cit R
narum
di au
iilder
codel

latorias, significavitque Danorum se prædia occupaturum nisi ducentas naves bellatorias, & virum, quem ipse itineris comitem eligeret, sibi traderent, Eligit autem Regem Haraldum. E quibus quidem singulis elici nihil aliud potest, quam Styrbiornonem Haraldo intulisse prælium, nec tamen vicisse eum, sed amicitiam ea conditione Danos esse pactos, ut duceret Haraldum filiam, unde & per tres integros annos genero socer opem ferret, postea vero non legitimum Styrbiorno Daniæ indicit bellum, sed piraticam exercet, minaturque igne se absumpturum prædia, ad unum omnia, ni darent naves auxilia-trices, comitem, quem eligere voluit, Regem ipsum. Accipiunt conditiones Dani sponte non coacti, verum & hæc commodiori asservamus loco, ubi controversiam ex diversa Saxo-nis & Cypræi de pugna Haraldum inter & Ericum relatione ortam discutimus, quod vero ad victoriam Erici de Styrbior-none attinet, liquet quàm sibi metuerit Ericus ne Sueciæ regnum expugnaret, cumque ad ultima fere deduxisse eum Styrbiornonem & Haraldum animadvertit, recurrit ad media nescio an fortiter pugnantibus digna, ipsum quippe se Odino devovet, atque ita nescio quibus præstigiis exercitum Dano-rum confundit potius quam devincit, qui quidem pugnandi mo-dus nostris maxime olim ignominiosus putabatur, ex quibus singulis liquet num tantam jaçtandi occasionem habeat Do-ctissimus Reenhelmius, imo liquebit postea clarius. Quod addit Reenhelmius fidem Historiæ Thorstani non aliam ob causam extenuasse Bartholinum, quam quod relationem ha-beat de Syndre Pygmæo qui auxilio vocantibus illico venerit, apertissimus est error, Bartholinus quippe id ipsum proba-tum it fuisse in usu apud nostrates, ut adeo effugere id Reen-helmium non potuerit, certe miror ejus (detur verbo venia) confidentiam, evincit quippe similia alios narrasse, quasi esset contra Bartholinum, cum id ipsum eo in loco non fateatur saltem sed & ex professo evincat, sed age quibus id verbis evin-cit Reenhelmius. *Videatur, inquit, Bardi saga ubi refertur Ei-narum & Ingjaldum diversis temporibus, male constitutos Bar-di auxilium flagitasse, obtinuisse, atqui id ipsum exemplum iisdem fere verbis adducit Bartholinus, Quidni? cum id ipsum eodem in loco probet, quem tamen refutare se Lectori per-suadet*

suadet Reenhelmius, qui ita porro: *in Gunari Kieldungnups* *fists sauga Gunnarus Fola mulieris maga summa presentiam* *sensisse perhibetur, quoties ut sibi opitularetur expetere necessum* *haberet & paulo post Paria de Vagnofto apud Saxonem, Bone* *Deus! & eadem habet Bartholinus omnia, & ex eo exscripsit* *Reenhelmius, agens hostis sui causam armis ab hoste desumptis,* *persuasitne ille sibi nullum fore, qui suam Historiæ Olai edi-* *tionem usurparet atque simul Bartholini librum inspiceret.* *Id enim si fecisset, non opinor adeo potuisse eum sententiam* *affingere quæ contraria plane menti ejus erat, cum enim sin-* *gula, quæ adducit Reenhelmius, produxisset pro se Bartho-* *linus, addit: Possem & huc adducere Sindren ab Thorstano nun-* *quam inefficaciter invocatum, nisi reformidarem in confirmatio-* *nem dictorum allegare Thorstens Wiikingsons sagam, putidissi-* *mam, quantacunque est, fabulam.* Ex quibus liquet autho-
ritatem libri in dubium quidem vocasse nostrum, neutiquam ve-
ro id quod vult Reenhelmius, at is longe graviolem Bartholino
facit injuriam cum *not. ad Olaffsag. pag. 39. hæc habet: No-* *bis tamen tam antiqua monumenta polliceri non possumus, qua-* *lia tu vos habere memoras, de Haraldo Gormonis filio ante mille* *ducentos scilicet annos exarata, sed in computatione tua for-* *san falleris, aliosque ad tam abstrusa credenda persuadere cona-* *ris, immemor prorsus Haraldæ ævum ad tam longinqua tempo-* *ra non extendi.* An ergo in tantum se abripi errorem patere-
tur Bartholinus vir talis & tantus? Quo non contradicendi
studium Doctos rapit. Ita Bartholini verba, contra quæ hæc
dixerat Reenhelmius, se habent *Antiq. Danic. libr. 2. cap. 1.* *Genealogia Regum quorundam Daniæ antiqua, quam in eo-* *dem membraneo codice, qui Adamum Bremensem complectitur,* *deprehendi, ante annum millesimum & ducentessimum exaratam* *& collectam, Vereor plane ne qui hæc legit Reenhelmius* *aut malevolum valde, aut latine non satis doctum contra ejus* *merita utique credant, cum tamen ex hoc ejus scripto aliis-* *que mansuetus candidus & eruditus valde appareat, Bartho-* *linus enim ait ante annum millesimum ducentessimum i. e. à N. C.* *neutiquam ante annos mille ducentos, ut vult Reenhelmius,* *nec video quæ aliter animi sui sensa exprimeret, sed ita ad hæc* *apud Reenhelmius lecta obstupui, ut plura de tota hac con-* *troverfia*

troverſia addere, cum ſuppetant, ne velim quidem, pag. 41. vitio noſtratibus vertit quod de Avo meo bene ſentiant, & præclare loquantur, quaſi vero non alii id quam Dani facerent, ſufficeret de Anglis me hodie in Anglia degentem id dicere, majora illis quam noſtris extorſit encomia, legat modo quæ olim de eo ſentiebant Ill. Spelmannus, & Junius, quæ hodie Nobiliſſimus Temple & Doct. Nicolſon, cujus de eo encomia, nam Bibliotheca ejus Historica nudius tertius prodiit, poſſem hic operoſius exſcribere, ni vanitatis me apud prudentem lectorem notam incurſurum crederem. Locos autem Reenhelmii de Keſia & Ottone Tot, quem ultimum à Stiernhelmio mutuatus eſt, ſicco pede prætereo, cum ea ſit natura & educatio mea, ut ad id genus quiſquilias nec ſplen mihi nec bilis moveatur. Hæc ſunt quæ in deſenſionem Bartholini dicere volebam, Plura certe & meliora alii loco & tempori aſſervo, id unum modo Reenhelmium rogans & obſecrans, ut, ſi levia hæc ad doctas ejus manus pervenerint, ſique ſtylo forte ſuo ea retundenda autumet, atramento non aceto illum imbuat, uti me nihil hic, quod exiſtimationem ejus tangere poſſet, dixiſſe autumem, cum mallem in non ſcribentium numero deliteſcere, quam aliorum famæ aliquod vel tantillum derogare.

Ad midli Norvegs Iſlandiam frequentiffime petebant tempore Haraldi Harfagre Norvegi, partim quod tum primum inventa eſſet illa inſula, uti nos ante diximus, & docet præter multos alios Snorro Styrlæſonius pag. 49. ed. Dan. tum multæ inſulæ erant inhabitatæ & excultæ Femtelandia, Iſlandia multi enim divites & pereximii fugiebant, durante eo bello, regionem, propter Haraldi tyrannidem, vides hic quid Norvegos ut adeo Iſlandiam frequenter adirent compulerit, advenarum autem hujusmodi nomina fere omnia in Landnama conſervantur, quæ male Illeifo attribuit Petrus Undalenſis deſcript. Norv. p. 167. cum ex Ara noſtro liqueat non unius id hominis opus fuiſſe, eorum vero itinera in Iſlandiam copioſe ibi deſcribuntur, daturque ratio nominum, quæ variis de cauſis inventæ primum terræ impoſuerunt, exemplo ſint iſti, quos mox adducit Aras noſter: Hrollaugur font Raugvaſſa &c. de quo multa Arngr. Ión. Crymog. libr. 2. à quo longa

Q

ſerie

plurimi Islandiæ Magnates descendebant, imo & ab ejus sanguine ortum tam Aram nostrum quam Semundum Frode Arngrimus memorat *Spec. Hist. p. 29.* Occupasse & ipse is dicitur *rina fiord* ab *Ostur borne* seu Orientali Insulæ parte usque ad *Bviaa* de quo plura dicto in loco Arngrimus.

Ketilbiorn Bietelsson &c. Ostium fluminis Islandiæ, ad quod hic pervenit etiamnum à navi ejus *Ellide* nomen sortitum est & *Ellidar øs* dicitur, imo & loco, in quo pernoctavit, nomen *skalabreckur* dedit à *Scala*/ quod domus subito exstructas & ad dormiendum idoneas denotat, à quibus observet lector quam levi de causa nomina locis dederint Nostrates, pergimus tamen, progressus cum sociis Ketilbiorno securim anni cuidam forte fortuna immisit, & mox illam *Oxaras annem securis* appellavit, captos ibi pisces in pediculo montis cujusdam reliquit inde *Reidarmule* dicti. Ex hujus viri sanguine orti Episcopi duo Schalaholtenfes famosissimi *Isleifus* & *Gissorus*, habuit quippe novem filios, quibus vastas opes in tractu præcipue Mosfellenfi reliquit, quam dives enim fuerit vel ex hac, quam subjungemus, historia liquet: filii Ketilbiornonis in Mosfellenfi prædio insigne exstruebant *Lararium*, ad quod exornandum tantam argenti congeriem Pater obtulit, ut solidam exinde trabem possent conficere, quod recusantibus filiis, subiratus Pater tauris imposuit in montem vicinum deferendum, adhibitisque in auxilium servis *Hakone* & *Bota* illud tam profunde defodit, ut vix recuperari posset, præcipue quod *Hakonem* & *Botam* interneçioni, ne factum proderent, illico datos ibi humo mandaverit, unde & nomina montis rupturæ *Baka skard* & *Bota skard* sortita.

Authr dotter Ketils flattness Aidam, Audam, Audunam, ut libet dicas, ex familia Norvegorum nobilissima ortam, ipsa illa vidua, mortuo tandem Patre & filio, Scotorum insidias verita in Islandiam se contulit, una cum affinibus suis fere viginti, ibique isthmum quendam, quod pectinem ibi reliquerat, *Kambsnæs* appellavit, mox vero socios suos per prædium *Huarnmur* distribuit atque singulis locis à sociorum nominibus nomina imposuit, *Berdudal/ Berdubel/ Wisilledall/ Bændadal/ Seculfødal/* ab *Hødero*, *Wifillo*, *Hundone*, *Soculfo* dicta. Propter ingentes divitias nomen *Diupaudga* profunde

funde dives Heroína hæc sortita Oleifo Candido in matrimonio collocata filium genuit Thorstenum Ruffum nuptum filia Eyvindi Ostmanni sorori Helgonis Macilenti, de quo nunc ita Aras.

Belgi en Magri, cave Macilentum eum dictum à macie credas, neutiquam, sed à Laribus Paternis procul educatus fordide adeo ut reducem post biennium vix cognati agnoverint, unde adultior factus ad perpetuam rei memoriam cognomen retinuit, is prædio suo *Christnes* nomen imposuit, cum Christianus videri quam Ethnicus mallet, licet ita de eo Landnama: *Belgu hinn magre var blandina miog i tru/ hann mude a Christ a lande enn hiet a Thor til sioffi a rog hardraa=* da. *Pa helge sa Island / gieck hann til frietta vid Thor hvar hann styllde land taka? Pa visaade friettin honum nor=* dur um land pa spurde Þordur sonur hans/ *huort hann munde halda; dumbshafs eff friettinn wiisade honum Þargad. Helgo macer valde mixtæ religionis erat, is in Christum credidit cum in terra esset, sed in Thorum cum esset in mari, vel durum quid pateretur, cum Helgo videret Islandiam, simulachrum Thoris consuluit ubi terram conscenderet, tum eum ad septentrionalem regionis partem ablegavit simulachrum, tum interrogavit Thorderus filius-ejus essetne ad Dumbshaf (mare hoc est longe ab Islandia distans) appulsurus, si eo eum simulachrum duxisset, quibus verbis Parenti inconstantiam in religione filius exprobravit.*

In Caput Tertium.

T *Pa hafdi mathr austran fyrst log ut hingat ur Norvegi sa er Vlsiorur het.* ista evincunt legem suam Norvegis debuisse Islandos, de quo lector Arngrimum consulat, qui plurima habet hoc caput illustrantia, à quibus exscribendis consulto superfedemus, notamus saltem paulo post tempora Caroli Magni, Dania nondum penitus Christiana, leges in unum corpus fuisse redactas, & scripto mandatas, ita vigeri Spa leges antiquissimas fatetur Rex Birgerus in præfatione LL. Upl. apud Rugmannum Greinir p. 2. *Lagha rykir var vigher spa heben i heþnom tima: hann vor utsendir af Ingield Svea Konung* Legum Author erat Vigerus Spa Ethnicus Ethnico tempore, ille

erat emissus ab Ingialdo Sueciæ Rege, cave credas Vigerum fuisse primum legum authorem, quod neutiquam Birgerus dicit, innuens saltem leges eum in unum corpus coëgisse, ita etiam intelligenda sunt ista in indice legum Westrogothiæ: *Þær hittas namn Þeirra manna ær Vestragothlands lagagiordo oc framfarðo/ fyrster var Lumber/ oc þanum ero Lumbs lag Ballad.* Hic inveniuntur nomina eorum, qui primi Vestrogothiæ leges fecerunt ac protulerunt, primus erat Lambertus, ab illo *Lumberti leges dictæ*, Gölathingenses leges, ad quarum formam suas hic exegisse Ulfiotus dicitur, ab Haquino Adelsteino Sexto, tertio Norvegiæ Monarcha institutæ fuerant, qua de re ita Snorro Sturlæsonius pag. 72. *Haquinus lætabatur admodum, eloquentiæ pariter ac amicitiae deditus, præterea tamen sapiens admodum, dabatque operam posset regnum suum legibus instituere, unde Gölathingenses leges fundavit & posuit consilio Thorleifi Sapientis, & Frostathingenses leges Sigurdi comitis consilio aliorumque Sapientum Nidrosiensium.* Ipse ille est Thorleifus sapiens, quem secutus est Ulfiotus, & è cujus legibus varia suis addidit, earum normam, in permutando addendo & demendo varia, secutus, plura sciendi avido Arngrimus Jonas in Crymogæa suppeditabit.

Althingi vas set at rathi Ulfiotz oc allra lannzmannna þær nu es en athr vas thinga Kialarнесi. Per vocabulum thing comitia designari in notis jam tum diximus, ubi & de varia hujus vocis significatione copiose satis disseruimus, audiri tamen merentur ista Adami Bremensis c. 229. *Ad eo ut concilio populorum communi, quod ab ipso Warph a nobis Thinc vocatur,* idem plane Thinx in foedere Ludovici & Caroli C. Regum cum hoc Thing apud Nithardum libr. 3. significat, uti recte docet Marquardus Freherus, sane ab hoc est Thingare & inthingare voces mediæ Latinitatis scriptoribus usitatissimæ, quæ in libertatem aliquem dare significant, cum id plerumque in comitiis fieri solet, forte & ab eadem radice pullulant Thingus, Thainus Theyn, de quibus copiose in Lexico Carolus Du Fresne. Quicquid id sit, locum comitorum primo Kialarнесi fuisse recte docet Aras noster, in isto enim promontorio eum constituit Thorsteinus Ingulfi filius mox vero Thinguellam transferur, atque ita *Althing* dicitur

tur, recens quippe hæc est denominatio, cum antea *Logberg* *Legis rupes*, uti & in Ara nostro sæpissime diceretur, anniversaria quippe comitia ad rupem quandam celebrare moris erat, erant illa, hac inprimis tempestate, simplicissima, absque omni citatione & provocatione, diffiteri tamen non audeo, simul ut leges scriptæ sunt, mutatam quoque esse eam consuetudinem, ortaue varia comitiorum genera, tale est id quod Adamo Bremenfi, ut nuper audivimus, *Bwarf* dicitur, *Bwarf* vero est *circuitus*, *circumvolutio*, manifesto indicio, certo quodam anni tempore ea fuisse habita, hoc demum abolito, succedere *Thing & femp* nisi forte duo hæc à se differre autumes, cum hoc certis quibusdam causis adstrictum, hoc unicuique destinatum fuisse videatur, demum, prouti postea ex Ara nostro Audiemus, alia iterum facta comitiorum distinctio.

Þorstein Inggolfsson Lannama manns/ father Þorkels Nanna Logsfogo manns oc Þofdingiar Þeir es at Þui þurfo. Ingulfus ille Thorsteini Pater, de quo hic Aras noster, ipse ille est, quem coloniam in Islandiam ante transtulisse diximus, ejus ex Hallwega Lopteri Grandævi filia filius Thorstenus Kialar-nesi, ut nuper diximus, comitia instituit, is iterum filium habuit Thorchillum Mane tertium Islandiæ Nomophylacem, virum sane nobilissimum, tam quod Idolorum cultui nuntium miserat, quam quod officio suo rite fungeretur, Reliqui Primates, quorum mentionem injicit Aras, viri fuere multis nominibus clari, unde ita Lannama: *Inggulfur er frægstur allra land nams Nanna; þræ hann kom hær/ ad Rudu lande, oc bygde fyrst landed/ oc gærda þad adrer landnam menn epter hans exemplum síðan.* Ingulfus est nobilissimus inter omnes, qui terram occuparunt, hic enim venit cum terra esset incolis vacua, & primo terram incoluit, atqui hoc juxta ejus exemplum alii viri fecerunt postea. Illorum vero singuli, qui primo in Islandiam traduxerant, imo & feri eorum nepotes, alto, qui post se venerant, supercilio contemnebant, rati se omnium esse nobilissimos, utpote, duro Haraldî imperio, illi plerique omnes, quorum in præcordiis generosi sanguinis copia saliebat, ad Islandiam se contulerunt, utpote qui primi in Islandia, quam ultimi in Norvegia esse malebant,

Enn madr hafdi sekr ordit of þræls morð eda leysings. Magna olim erat differentia servusne esset, quem occideres, an libertus, erat quoque qualis esset, qui occideret, Domino quippe liberum erat proprium occidere servum, utpote in cuius potestate erat, pro lubitu suo eum tractare, Þune Bondin ella Þustrua ella barn þera tralin nægot giora/ þuath þet ær ella i dræpam ella i serom/ wari alt ogilt i alla lagum Possset Pater vel mater familias vel eorum filius servo aliquid facere quicquid erat, aut necando, aut vulnerando, & in omnibus legibus absoluti erant. Tam misera & abjecta erat servorum conditio, unde rectissime Erling Skialgson in Olasfagu: Þrælar miner eru ecki i laugum eda Landz rett med audrum monnum *servi mei nullo communi jure fruuntur cum aliis hominibus*, imo observandum plane instar jumentorum servos suos olim usurpasse nostros, si scilicet damnum alteri servus fecisset, Dominus id luere tenebatur, si verberibus liberum servus adortus fuisset, vita id luebat, & tenebatur insuper damnum resarcire Paterfamilias. Quod si vero servum occideret alius à Patrefamilias, illi utique Damnum resarcire tenebatur, quod si servam imprægnaret, illaque moreretur gravis, non saltem pretium demortuæ tenebatur solvere, sed & damnum, ob cessantem operam, resarcire. Ex quibus singulis clarius meridiana luce liquet, quam fuerit abjectissima apud nostrates servorum conditio, quod & ex hac, quam hic refero, patescit historia à Snorrone Sturlæsonio relata pag. 72. Hist. Norv. Aistenus Uplandorum Rex bello contra Nidrosienses gesto, alicui ejus tractus parti, quam sibi subjecerat, filium ut Regem præposuit, quem incolæ interfecerunt, unde iterum eos bello aggressus Aistenus prostravit, dualque illis condiciones proposuit è quibus quam vellent eligerent, utrum scilicet servum suum an canem vellent sibi in Regem adsciscere, Quem putas eos elegisse? Canem certe non servum, & licet pro hujus relationis veritate pugnare nollem, evincit tamen Majores nostros canem majori in pretio quam servum habuisse, eorum quoque miserrima conditio è jurejurando patet, quod facere debebant, simul ut in libertatem dabantur, id ex Jonsbockin producit Jonas Rugmannus p. 2. Eg seigi þat gudi at eg mun halda sua laug sem sa madr er
vel

vel heldr/ oc vil nu vera i laugum med adrum mannum/ &c.
coram Deo promitto ut velim legem servare ac liberi viri, &
cum aliis hominibus jure frui. simul ita in libertatem pristinam restitutus fuerat servus, longe distabat ab ea conditione, in qua ante fuerat, id quod satis indicat clausula juramento addita: oc vil nu vera i laugum med adrum mannum/ & jam eodem cum alio homine jure fruatur, uti igitur servus plane instar bestię habebatur, ita libertus humanitatis albo quasi, simul ut libertatem accipiebat, inscriptus erat, & proinde qui eum occidebat, pœnam solvebat ut homicidę, quę quidem pœna qualis fuerit postea dicemus, fuerunt tamen servis viliores, ob quorum cœdem fere nihil dabatur, Lurconem quippe discurrentem si quis internecioni daret, tribus saltem marcis puniebatur, Mimum & Citharœdum, juvencam dare ea conditione tenebatur, ut eam tribus flagelli ictibus impulsam actor novis Chirothecis & calceis oleo probe inunctis indutus retineret.

Of þrals morth eða leysings. ex occasione hujus loci nonnulla de servis & libertis nostrorum commentabimur uti de differentia inter pœnas ob cœdem servi vel Liberti, servos quod attinet varii generis apud nostros erant, & quidem vilissimi omnium, qui rei familiaris inopia redacti se ipsos in voluntariam dabant servitutem, alia vero erat servorum conditio, qui contra voluntatem serviebant, talem *annœdug* vocabant, quasi qui contra voluntatem serviebant, unde & *annaud* servitus dicitur, tales erant, è servis nati, è libero & serva, servo & libera nati, ubi & qui jure belli in servitutem redigebantur, aut qui ob delicta libertatem amittebant, talium servorum emptio non aliter ac pecudum in publico fiebat, & quasi sub hasta, inde lex: *Þræl skal man meðh vin og witne kiope som hæst servum emere oportet sub testimonio ut equum*, oportuit quippe ut venditor faceret eum qui emebat certiore, morbo fontico eum non laborare, nec esse provectioris, quam dixerat, ætatis, idoneum vero tam nova quam plena luna ad quodvis servitii genus esse, hos inter servos primum sibi locum venditasse credo, quos *fœstra* vocabant, eos scilicet liberis enutriendis præponebant, quod & servile olim officium fuisse multa probant, dignissima est, quam hanc in rem è Snor-

rone

rone referamus de Haraldo Haarfagre, Historia, quæ ita se habet: Adelsteinus Rex Angliæ pretiosum valde gladium Regi Haraldo Harfagre miserat per legatum suum, qui Regi capulum obtulit, quo gladium recipiente, legatus bene &, ut voluit Rex meus, id cepisti, inquit, cum enim eo modo gladium sumpseris oportet sis subditus ejus, quo audito iratus Haraldus de vindicta cogitavit, & filium ex concubina Haquinum Adelsteno enutriendum misit per Haukum è Magnatibus suis non infimum, qui eum genibus Adelsteni, quem in Palatio invenit, imposuit, Quid sibi hoc vellet Rege interrogante, Haraldus Rex Norvegiæ, Haukus ait, ut hunc ejus filium enutries rogavit, iratus valde Rex gladio arrepto necem puero minatur, at Haukus: interfice si vis, quem in genua semel recepisti, nec tamen omnes necasti Haraldi filios. Pulchre hæc ostendunt ut Haraldum oblato per capulum gladio, mos enim ille nostratibus olim erat, subditum facere voluit Adelstenus, ita etiam Haraldus oblato ad educandum filio fervile officium Adelsteno dare voluit, quicquid sit, servi hi liberti quidem, si ita Dominis placeret, fieri poterant, nec tamen semper, aut omni tempore si enim uxorem duceret quis & cum illa servos in dotem forte acciperet, non erat in ejus potestate illos vendere unde ita cap. 16. *Gistm: B i østigl*
Viu øhra Per annødugh Zion/ ær til omynndh giord øhro/ øch
æru sua gammal/ at Pen øhru engsins fore/ hafwa Badin
nott/ eller gawin badin frølse/ ta ganger Per fullnader siti/
ær Pet salt/ burt ella løstis/ ella dødt/ ella ær Pet lupit bort/
ta fylle Bonden trece mark før Pet ena husvædet. si mulier
attulit in dote servos adeo ætate decrepitos, ut nihil valeant:
si constante matrimonio uterque aut usi sunt, aut libertatem
donaverint, pro iis supplementum non debet maritus, non debet
hæredibus uxoris. Si vero aut venditi sunt aut redempti, aut
mortui, aut aufugerint, debet pro capite unoquoque tres marcas.
 quæ clarissime evincunt decrepitum quidem servum potuisse manu mitti à Domino, qui in dotem eum acceperat, at juvenem non ita, ex istis tamen, quæ in notis ad hunc locum diximus aliisque patet qua ratione servos manu miserint nostrates, aut enim id propter præstitam fideliter operam libere fecerunt, quod in loco plerumque comitiis dicato solebat fieri,

ri, ut sc. scirent omnes, libertatem tales jam esse consecutos, atque ipsa ea consuetudo ad alios transiit, unde leges Luitprandi tit: 36, Tit. 1. *si quis servum suum fulfreale inthिंगaverit, & aamund à se fecerit, & leges Astulphi tit. 8. si quis Longobardus pertinentes suos thingare voluerit in quarta manu, & chartulas ei fecerit & sibi reservaverit servitium ejus cum advixerit, Leges Luitprandi tit. 109. Vadant liberi & absoluti fulfreales, tanquam si thingati fuissent ubi voluerint, atque in iisdem legibus manumissio per thinx haud raro occurrit, quæ singula id quod volumus clarissime evincunt, in loco comitiorum servos olim fuisse manumissos, quid enim thinx thingare & inthingare sibi velint nuper docuimus, in liberos vero ea ratione manumissos nihil amplius juris erat Dominis nec in eorum bona aut filios, unde ista: æhr sun till ella dotter/ fader ella moder broder ella systter/ ta saar icke þen af arfvi ær at leddi/ æhr ingen þera till/ ta skal þen taka ær at leddi. Si filius aut filia, pater aut mater, frater aut soror existant, non adibit hæreditatem Patronus, si vero superstites non sunt, hæres esto. à quibus non abludunt quæ producit Stiernhøskius l. 2. c. 4. Jur:Su: Vin: taker mader fostra sin/ och bedin frælsa konu med och kallat hana frælsan vara: Vin bidir frælsmadir fostum bonde/ Kallar hana frælsan vara/ hafwin þer fore gifvot wan sine/ och þen warin fræls oc alt þer af þem komber / si Dominus dixerit servam vel libertam liberam esse, & pro libera educaverit, perdit jus in eam, prout existit ejus vel Dominus vel Patronus tales manumissi poterant liberorum uti consortio, quod plane servis non erat licitum, cum eorum commercia liberi data vitarent opera, opprobrio sibi futurum rati si cum eis vel rixarentur tantum, unde & Haquinus Sigurdi filius, cum obviam haberet Haquini Annosi servum, procerum illum & validum, ipsique gravissima quævis minanti cedere maluit licet bene armatus, quam pugnam cum eo inire. De quo ita Olaf Trygvasonssaga c. 2. Hafon skildi at þat mundi vera viturliga radit/ at hatta ey til huar sia madur gerdi/ sier at han mun allan alldir Þessa skom hafa ef han far suivirding af honom oc þin versti þrall vinnur honum neysu/ oc Þetta varit arit brigt. Haquinus percepit id optime judicatum esse, ut sibi caveret ab hoc quod talis vir faceret.*

ceret, cum perpetuo hanc haberet ignominiam si victoriam de ipso acciperet, & si pessimus servus ipsum occideret, esse nimiam injuriam. Quod Haquini factum tantum abest ut vitio ipsi versum fuerit ut potius non exiguam ea propter laudem uti existimationis suæ tenacissimus meritis fuerit, præterea & redimi poterant servi, qua de re suffecerit ista Stiernhøskii addidisse Jur. Svec. Goth. l. 2. c. 6. Erat hic alter modus, quo servi in libertatem venire vel redimi poterant, imò & debebant si agnatos habuissent, de decus enim & ignominia liberæ familiæ aliquem in servitute exspectare videre aut pati, neve emptores æstimatione nimia à Dominis gravarentur, favore libertatis, pretium non arbitrio contradicentium sed lege definitum fuit, & quod ex proprio suo non servi peculi redemptores conferre debuerunt, sed nec inter redemptores esse poterant vel mulier, qua cum rem habuisset servus, vel libertus; aut qui ipse redemptus esset. Redemptio quoque prohibita fuit tempore messis aut sationis, vel certe nulla conditione admissa, nisi ut redimendi loco operarium Domino conducerent.

In Caput Quartum.

That vas oc tha/ ener spocosto &c. tot scatet difficultatibus hoc caput ut de eis recte expediendis desperemus, ex occasione saltem ejus de computo antiquorum differemus, pro memoria literisque apud nostros consignatum invenimus, cum autem de Fastis nostris copiosissime egerit beatæ memoriæ Avus noster, nobis suffecerit hoc quidem in loco ex ejus Fasti Danicis ea hic excerpere, quæ lectori harum antiquitatum avido satisfacere poterunt, annum 12. in menses divisisse nostrates hic non sine ratione dicitur, *solmonath* solis mensis primus erat ita dictus, quod insignissimo solem cultu nostrates adoraverint, atque ideo primum anni mensem dicere illi voluerint, hunc mentem à 25. die Decembris incoabant, eumde proinde diem *Modranect* appellabant, quod & refert Josephus Scaliger & ante eum prodiderat de Anglis Beda. rat. temp. cap. 13. alter *Kendmonat* qui Bedæ à Dea Rheda dicitur avo meo à vocabulo *at* *Keden* quod de præparatione navium usurpari solet, cum circa hoc anni tempus naves emittebant vel teste Vegetio, solerent, reliqua mensium nomina una cum explicatione Bedæ adducit, & cum Danicis congruere optime ostendit

ostendit Avus noster, qui quæ habet si cum Arngrimi Ionæ crymogæa conjunxerit Lector, non poterit non ista Aræ nostri apprime intelligere, septimanas quod attinet, eas recte in quovis mense quatuor noster constituit, in quavis eorum septem dies, primus *maendag* Anglis *monday* *Dies Lunæ*, secundus *tuisdag* Anglis *tuisday* à Dea *Tiis* *Dila*, *Tisa*, cujus mentionem injicit Saxum Orethingense: *IP4H HIAA MAPINRTR PIN PIRH HIAJIE* Quia *leges Thise in pretio habendæ huc querelæ adferuntur*, tertius *onsdag* Anglis *vensday* quartus *thorsdag* *thursday* quintus *fredag* *fyryday*, à Deis nostratium *Odino*, *Thorone* & *Dea Freya*, de quibus singulis ita Saxo noster: *Olim quidam magicæ artis imbuti, Thor videlicet & Odinus aliique complures miranda præstigiarum machinatione callentes obtentu simplicium animis divinitatis sibi fastigium arrogare cæperunt* — Quo evenit ut legitima feriarum series apud nos eorundem nominibus censeantur cum ipsis Latinorum veteres, sive à Deorum suorum vocabulis, sive à septeno planetarum numero nuncupationem singulatim adaptasse noscantur. Quam pulchre nomina dierum apud nostros cum Anglicis conveniant quivis videt, *Odinum* quippe & *Wodanum* appellavit antiquitas, unde *Ethelverdus*: *Wodan Barbari ut Deum honorarunt sacrificiumque obtulerunt, victoriæ causa vel virtutis, eundem tamen diem midwigu nobis ut Germanis mittwochen dictum ostendit Avus meus*, *Sextus Loverdag* à lavando at *love* eo quippe die lavacris præcipue nostrates utebantur.

Bann draindi Pat &c. maximo nostrates in pretio somnia habuisse nemo in eorum scriptis mediocriter versatus negabit, cum plena utique exemplis sint, quæ id abunde evincant, *Olaus Harald* Rex Norvegiæ sæpissime per somnia monitus, si quis *Snorrone Sturlæsonio* fides, imprimis memorandum id ab eo in literas relatum: *Olaus Rex Norvegiæ*, postquam totam fere Norvegiam subjecerat imperio suo *Canutus Rex Daniæ Angliæque*, ad Affinem suum *Jarisleifum* se contulit *Russiæ Regem*, qui *Bulgariam* ipsi obtulit, cum tamen mallet *Hierosolymam* aliumve in locum secedere vitam pie actam sancte clausurus, dum nocte aliqua hac de re secum deliberat, serio cogitantem somnus obrepit, unde

videre se visus est Virum aliquem procerum & insignem ita ipsum allocutum: *Cur ita Tuum excrucias animum, O Rex, consultumne ducis Regium nomen tibi à Deo datum deponere, dubitasne an à Regio ortus sis sanguine, macle animo, sis imperterritus, Regium est victoriam de hoste obtinere, honestum in prælio contra hostes occumbere* Expergefactus Rex persuasit sibi abeuntem se hominem videre, quem Regem Olaum Trygvonium credidit, & licet somnium hoc non nisi ab iis, quæ interdiu cogitaverat, ortum fuerit, eò tamen se ab illo deduci passus est, ut bello Norvegos adortus fuerit, in qua etiam expeditione beatam exhalavit animam. Varia fuisse somniorum genera, variasque eorum interpretationes mox liquet: Primum quidem & quod maxime admiratione dignum id erat, quando Nostri de rebus futuris somniare se credebant, adeo quidem ut ea scire in antecessum potuerint, idque per causas naturales, absque omni incantationum ope, est penes me historia aliqua *Kautholphs Pattrur/* quæ proprie ad Olai Sancti vitam pertinere videtur, ubi insigne hujus rei exemplum suppetit ita se habens. *Kongur Spir Vlf margra Bluta okunnra/ enn Vlfur hafdi til allra Vrlausnet/ var þa sumt er Kongi var adur Kunnugt/ og hann visti hvors hattad var enn sumt ham okunnugt/ so hann visti ey til adur. Enn allt þat er Kongr Vessi þa var allt epter þui sem Vlfur sagdi. Nu sagdi Kongur þui trunad a radurhans Vlfur sagdi oc ecti leyngra enn Kongur spurdi. Olafur Kongr spurdi þa þeirra hluta er ey voru þa/ enn fram kommer / hvorulliginn veida mundi/ Enn Vlfur/ veytti Drskurd um flest. þa spurdi kongur er þu spaman Vlfur. Ey er þer Herra sagdi hann/ þui veytstu sligt eða firer sagdi Kongur / er epter fram komid? Legg ei trunad a slíkt Herra sagdi Vlfur / þo ad eg glypa margt firer er eg nenni ey at þeygia/ vat eg enn ecti vegt og slíkt med sannendum. Kongr svarar ad þessi eg nu hugt nockud/ og finst mier so at du seigir ongván hlut frammar enn þu þifist vita. og seig mier þu iad til berer þu veytst Oordna hluti/ enda fiert du ey spaman, Weyt egad du ert vel fristin/ oc mundu ey firir þui þafa sielt vngi til styks sumt marka eg af Vindu sagdi Vlfur sumt af þu nentunglum solu/ eða tungu eða siornum/ enn sumt af draumum, Rex Ulfum*
interrogat

interrogat res varii generis ignotas, Ulfus vero paratum ad omnia habuit responsum, erant aliqua quæ Regi alioquin erant nota & notum ipsi erat quomodo res cum iis comparata, aliqua erant Regi ignota, ut nihil circa ea sciret. Omnia vero, quæ Rex sciebat, erant sicut Ulfus dixit, inde consiliis ejus Rex fidem habuit, nec alia Ulfus dixit quam quæ Rex interrogabat, Olaus Rex tum de illis interrogavit, quæ nondum facta erant, quomodo fierent, & Ulfus quam plurimis responsum dedit, tum interrogavit Rex vatesne & fatidicus es Ulfe? Neutiquam regessit ille, quomodo ergo talia, quæ nondum facta sunt nosti, ne fidem eis adhibeas Rex inquit, licet multa vobis memorem, cum tacere nolim, talia vero neutiquam novi. Rex regessit aliqua observavi, & deprehendo nihil te dicere nisi quod probe nosti, Et dic quomodo nondum facta prædicere potes? cum fatidicus non sis, scio enim te probum esse Christianum, uterisne ad talia incantationibus? Aliqua ex ventis observo, regessit Ulfus, aliqua ex astris, sole, luna, vel stellis, sed aliqua ex somniis. Ex quibus singulis liquet quantum somniis tribuerint nostrates, & quam immensa illa sit cognitio, quam ab eorum interpretatione ad se redundare posse credebant, licet enim ex astris se non spernendam haurire cognitionem Ulfus dixerit, plurima tamen somniis se debere fatetur ipse, Kongur spurdi hvoria idrott kanstu best Ulfur? sagdi han se eg ad margra hluta muntu vel funnandi? Ulfur sagdi ad hann er eingin Jpretta man/ enn ef skal nogru hlut til taka Þa Þickiunst eg hellst draumu funna ad stilia/ eda ad rada eptur Þui sem ganga mun. Rex interrogavit quamnam artem optime nosti Ulfe? Video enim Te plurima optime nosse dixit, Ulfus regessit nullam ego artem probe scio, si tamen aliquod mihi tribuerem, tum videor mihi somnia potissimum posse discernere, aut ea prædicere, quæ futura erunt. Ex quibus liquet non adeo reliquis scientiis inclaruisse Ulfum ac explicatione somniorum eruendique ex illis rerum eventibus. Præ primis vero quærere Lector poterit: unde ista apud illos scientia, ut res quas optarent sibi maxime cognitæ, per somnum viderent? Illis & respondit Ulfus noster: Þa málthi Kongur. Muntu fienna mier rad nokkud til Þat ad mier birtist draum um Þat er mier er mest forvitni ad vita. Ekti ma eg Þick rad fienna sagdi Ulfur/

fur/ Þui að Þier kunnid oll adur/ og vitid miklu gier einn eg.
 Enn þat giori eg stundum sagdi Ulfur daer eg vil for vitnast i
 draume sannendi storra hluta/ að eg tek ny flædi/ og fer eg i
 nýja sang þa er stendur i nýjan stad/ so að eingin man hafi fir
 sofnad e þeiri stad / edar flæðum / edar sang / edar húsun /
 og styft / sem þa dreymer mig marku eg / og mun mieg ganz
 ga epter þui sem þa fæ eg radid draymenn. Tum dixit Rex
*aliquidne mihi consilii dare poteris ut de iis rebus somniem, qua-
 rum mea notitia quam maxime interest, non ego consilium dare
 potero, inquit Ulfus, nam tu antea nosti omnia longe melius
 quam ego, hoc vero interdum facio dixit Ulfus, cum scire in
 somniis vera cupiam in rebus magnis, ut novas vestes novo
 lecto indam, eumque novo in loco reponam, adeo ut in eo lecto nul-
 lus antea dormierit, nec in lecto nec in stragulis, nec in loco,
 & quæcunque tum per somnia video probe observo, omniaque
 fiunt prout ea explico. de explicatione somniorum nobis ni-
 hil dicendum, nunc annotasse nos veterum circa ea opinio-
 nem suffecerit, quæ adeo erat superstitiosa, ut nihil supra, cum
 tamen naturam somniorum nemo Claudiano elegantius expli-
 cuerit præf. in 4 l. Consulat Honor.*

Omnia, quæ sensu volvuntur vota diurno

Pectore sopito reddit amica quies.

Venator defessa thoro cum membra reponit,

Mens tamen ad sylvas & sua lustra redit.

Judicibus lites, aurigæ somnia currus,

Vanaque nocturnis meta cavetur equis.

Furto gaudet amans, permutat navita merces,

Et vigil elapsas quærit avarus opes.

Blandaue largitur frustra sitientibus ægris

Irriguus gelido, pocula fonte sapor.

In Caput Quintum.

TÞingi þeilld mikil varð Vereor ne prolixiores forte justo
 hætenus fuerimus, unde & brevitate nunc magistra
 utemur, að hoc quidem caput solummodo annotaturi quo-
 modo causam circa homicidia egerint olim nostrates, ex hoc
 autem loco liquet valde illud, cujus hic mentio injicitur, pro-
 brosum fuisse, cum scilicet Thorvaldum Blunketilli filium,
 qui

illatam sibi injuriam avertere non poterat, ignibus absumpsit Thorchillus una cum sociis, nam duplicis hic criminis reus videtur Thorchillus, mors quippe contumeliosa quam maxime illa habebatur, cum angusto aliqui spatio inclusi igne absumebantur, id liquet ex istis Biarconis verbis, qui in Cygneo suo cantu apud Saxonem ita libro 1.

Nemo magis clausis refugit penetralibus uri

Cumque sua rogus esse domo.

Eandem quoque ob rationem Gunnonem, qui contumeliosa per noctem morte Gevarum absumpserat, ignibus injecit cremandum Hotherus referente itidem Saxone libr. 3. & Bodvarus Hrolfusque injectos domui, cui inerant, ignes ab Adilso Sueciæ Rege videntes, eandem ob causam, hæc in verba erumpunt: *Illr daud dagi er that ef var skulum her inni brenna/ oc fiore ef helldr at falla fyrir vopnum a flettum velli/ oc ill verda tha asilof kappa Hrolfs Konungs/ ef svo skall til ganga. Se ef nu eigi annat rad enn ganga a thilinn svo undan gangi/ oc briorumst var svo ut ur husinu/ ef that ma leikast/ enn that var tho eigi barnaspil thui husit var ram byggiliga smidat/ oc hafi svo hver mann fyrir sig er ver for mun ut. mala sunt fata nostra si hoc incendio pereamus nam in conflictu aperto congredi ibique cadere mallet, quod si hoc nos absumpserit incendium infortunata erit mors Hrolfi Regis Heroum, unica supereft salutis via asseres domus, qui tamen firmissima junctura compacti erant, frangendi & eo modo evadendi, tunc quisque nostrum unum hostium prius apud obitum prosternere valet. rationem cur id adeo abjectum nostrates duxerint, digito monstrat Skarphjedinus, indecorum esse asserens vulpecularum more intra lustra latebrasque comburi, nec se res habere aliter videtur, inde enim & nostrates vitæ fortiter actæ memores neutiquam in lecto mori gloriæ sibi ducebant, sed Haddingus Grami filius, post multas victorias indignum ducens mori in lecto quasi pecus, propter laudem mundi & posteritatis memoriam se ipsum suspendit, referente Chronico Danico, Starcatherus vero Athletarum, quos unquam Dania habuit, omnium fortissimus in hæc verba erumpit:*

Ast ego qui totum concussi cladibus orbem.

Leni morte fruor? Placidoque sub astra levandus.

Funere?

Funere; Vi morbi defungar vulneris expers?

Quod si penitius hæc examinemus, patebit utique primariam hujus rei rationem aliam quidem esse nullam, quam, quod inglorium proderent Victas dare vel ipsi morti manus, nec esse in sua potestate resistere, patebit id optime ex hoc, quod adduximus, Starkatheri exemplo, is quippe aurum collo appensum circumferens percussoris emendi gratia Hatherum tandem invenit, cui id persuaderet, illi, porrecto prius ense, collum imperterritus præbuit, ne timide percussoris opus exsequeretur aut ferro muliebriter uteretur exhortatus, additis quidem hisce, ut si, peracta cæde, ante cadaveris lapsum, caput ac truncum medius interfiliret, armis innocuus redderetur, causam cur hæc dixerit ita addit Saxo: *Quod utrum instruendi percussoris gratia an puniendi dixerit incertum est. Fore enim poterat ut saltantem eximii ea cadaveris moles obrueret, atque id ipsum est, quod quin intenderit Starcatherus non dubito, tum enim superesse nullus poterat, qui violentas se illi manus intulisse jactaret, sed se ipsum mortem suam ultum, hoc quippe nescio qua ambitione exoptabant septentrionales, unde Haquinus & Hithinus conjurasse invicem refert Saxo, uter ferro periisset, alterum fore alterius ultorem. Quicquid sit, utut igne absumi inglorium maxime duxisse nostrates ex antedictis liquet, plurimi tamen eo mortis genere absumpti, ita Gudridum Hiorningus & Thorgierus, Ragnaldum Kietelbein Ericus Blodøxe Vulcano tradiderunt. Hoc ergo homicidii genus à nostratibus puniebatur quam severissime, cum reliqua fere capitalia non fuerint, sed saltem multa quadraginta marcarum expianda, nec illa quidem semper & absque omni exceptione persolvebatur nam *fynas ey a handawarf a ther engin both firi drap fræfia* Si vulnus non apparet, multam nullus exposcit, sique homicidium in unum plurimi patrascent, è tota nunquam turba nisi tres puniebantur, raro quidem illi comprehendebantur, cum capitalis poena non esset & præsertim quidem, si intra spatium viginti quatuor horarum comprehendi non possent, tum enim salvus iis conductus semper dabatur, ut tuti & securi, si velent, & possent coram judicio comparere & discedere, Quod si vero comparere nollent, Judices tanquam in confessos & convictos*

convictos agebant, satis quidem dilucida sunt, quæ in hoc capite de loco, ubi causa agebatur, deque procedendi modo habet Aras noster, ut proinde non opus sit prolixius hic eam in rem differere, cum ad reliqua Aræ nostri quam brevissimis agere constituimus.

In Caput Sextum.

L And þat es kallat Grænland fannze oc bygðise af Íslandi. &c. Grønlandiam ab Islandis primum inventam anno 982. constanter fatentur nostrates, ea autem ratio erat itineris Erici Ruffi qui primus eo appulisse dicitur: Nobili is Norvegorum stemmate latus ad occidentalis Islandiæ promontorium appulit, post mortem Parentis sui Thorvalldi nescio quam ob causam frequentes cum Magnatum præstantissimis aluit lites, unde instructo navigio proprii habitaculi pertæsus Terram ab Occidentali Islandiæ latere visam quidem aliquibus, sed à nemine aditam quæsiturus abiit, mox continentem immensæ magnitudinis adspexit, & curlu versus libonotum directo, finum vastum atque ingressui patentem deprehendit, cui nomen Ericsfiord illico imposuit, interjectis aliquot annis, Islandi 25 Navigiis minoribus vecti Erico Grønlandiam revisenti se conjunxerunt, atque ita terra ea indies inhabitari cœpit.

Hann gaf nafn Landino oc kalladi Grænland / oc quæd þat menn myndu fýsa þangat farar af landit þætti nafn got. Ille terræ nomen Grønlandiæ dedit dixitque viros eam terram quamplurimos adituros eo quod nomen bonum haberet, eadem plane referuntur in Erics Raudes sagu: Það sumar for Eyrar þat er bygðia land það er hann hafði fundið / oc kalladi Grænland: Því hann quæd menn þa miog mundi fýsa þangat ef landið hét vel. Hac æstate Ericus ad exercendam terram quam invenerat, proficiscebatur, nominavitque illam Grænland, i. e. terram viridem, dicebat enim homines tanto magis eo properaturos si terræ elegans nomen inditum esset. nec sane Ericum sua fefellit opinio, hac enim ratione haud paucos ab Islandia & Norvegia in Grønlandiam pellexit, ipso etiamnum vivo eo traduxit Thorgisellus è meridionali oriundus Islandia, qui in maximum vitæ discrimen primo quidem ad-

S

ductus

ductus fuerat, abactus scilicet tempestate in Grønlands Obygder i. e. deserta Grønlandiæ, ubi piscatu & venatu se per aliquod temporis spatium sustentare coactus tandem stabilem ista in regione posuit sedem. Postea Thormodus folbrunar skalde dictus, quod Amasiam suam eleganti carmine celebrasset, aulicus Olai Crassi non ignobilis Grønlandiam adiit, ibique Prætorem Thorquinum Trolle, quod amicum antea dedisset internecioni, occidit, perque tres integros annos historiam Grønlandiæ ab incolis addidicit, plures, quorum in Grønlandiam itinera operæ forte foret pretium memorare, hic non vacat recensere, saltem observamus morem nostratum, qui nomina pulchra & elegantia ad rei alicujus elegantiam factura credebant, liquet eos gladiis præcipue suis indidisse nomina, prout eleganter in notis ad Hervarar saga deducit Doctissimus Verelius, quod lectorem sciendi avidum remittimus.

Par hafthi þess Rioner Þioth farith es Winland þesir bygt oc Grænnlenndingar calla screlinga. Quod eo profecti fuerint istius generis homines, qui Vinlandiam inhabitaverunt, & quos Islandi Screlingos appellant, horum Scælingorum & mentionem injicit Þorsfins kallsefnis saga cap. 11. Stundum kallast þier skrelingia bata hüd þeipar/ interdum Scælingorum cymbæ hic hüdþeipar appellantur, erant vero illi Grønlandiæ incolæ, antequam eo appulerant Islandi, Winlandia, quam inhabitasse dicuntur, non adeo est ab Islandia dissita, eaque, ut videtur, ipsa est, cujus mentionem injicit in libro de situ Daniæ Adamus Bremenensis.

In Caput Septimum.

Olaf Rex Trygvason Olafs sonar Haraldsonar ens Barfagra com Christni a Norveg oc a Island Olai hujus Tryggvonii Regum, quos unquam Norvegia habuit, omnium pientissimi vitam & facta copiose descripsit Oddus Monachus Thingrensis, prout ex fine historię liquet, qui ita se habet cap. 73: Þier Þritur nu saugu Olafs Þongs Trygvasonar/ er at rettu ma kallatz Þostuli Þiordmanna/ oc sua riitadi oddur Muncur/ er var att Þingeyrum oc prestur at vigflo/ til dyrdar almattagum gudi/ en Þeim til minnis er sidar ero/ Þo at eig þie gert med malsnild. Hic finit historia

ria Regis Olai Trygvasonii, qui sine dubio Apostolus Norman-
norum appellari meretur, hanc, ut videtis, scripsit Oddus Mo-
nachus qui habitabat Tingeyri, antistes omnipotentis Dei quo
ad officium: hoc scripsi posteris ad informationem, quamvis
dictio mea ornatu aliquo careat, hanc historiam versione Sue-
cica uti & latina donatam notis illustravit ediditque Upsaliæ
1691. Jacobus Istmen Reenhelmus, dignus utique, quem
ob navatam fideliter operam boni omnes ament & venerentur.

Hann sendi hingat til landz prest thann er het thangbrandr
oc her sendi monnom Bristni. Quis ille Thangbrandus fue-
rit longe melius expedit Olaf Tryggvasonssaga cap. 37. Nöc-
ku adur hafdi Olaf Kongr sent til Islandz/ prest than er
hangbrandr het / Sarnescan at kyni / hand fiendi monnum
tru a Islandi/ of skirdi alla tha er vit tru tofo/ Paulo ante
miserat Olaus Rex in Islandiam Sacerdotem Thangbrandum,
Saxonie natum, ille fidem Christianam prædicavit in Islandia,
& baptizavit omnes, qui fidem susceperant, Thangbrandum
hunc crudelem admodum fuisse liquet eoque Regem Olaum
induxisse ut omnes quot suscipere Religionem Christianam
nollent vita mulctaret, id ex istis colligo: Oc er hann hafdi
hier verid ein vetur eda tua/ þa for hann brot oc hafdi þa
veigit tua menn eda þria þa er i moti hafdi mellr. & cum
hic fuisset unum annum aut duos tunc iterum abiit, & occide-
rat tum duos aut tres viros quod ipsi contradixissent, qua
de re mox plura in defensionem Olai Tryggvasonii di-
cemus.

Enn Hallra siidu Thorsteinsson let scira/ se snimhendis oc
Hialltz steggja sonr yr Þiorfardali oc Gizori enn Hviti Teitz
son &c. non dissidet ab hac relatione Oddus Monachus, quem
ego Aræ nostri commentarios habuisse sibi in succum
convertisse & sanguinem non dubito, ita autem verba ejus
jacent. Enn Hallur af siidu Thorsteinsson Baudvar son hins
hvita af Vors / er land nam i Alfrasyrdi hinum sydra hann
let/ skiraz oc snimindis/ oc their Hialt Þordar son i Þiorfar-
daal/ oc Girsjur hin hviti Teitson. Hallus vero Sidenis Thor-
steini filius Baudvari nepos de Vors, qui Alfræ sinum meridio-
nalem primus occupavit, is se illico baptizari fecit, & illi
Hialto Thordari filius Þiorfardalensis, & Gizurnus albus Titi
filius,

filius, ad hunc locum non possum non quin adnotem Domini Reenhelmii errorem nescio an dicam an ignorantiam, qui vocem *snimindis* / vel prout in MSto. legitur *snemmendis* non intelligens, mulierem quandam ratus ejus esse nominis, Snemindam vertit crassiori quam par est errore, nos *illico*, cito, *valde mane*, vertimus eo quippe sensu adhibetur in *Olafsaga* cap. 135. nec dubito quin sit à *Snemma* quod videre licet in *Bervarar saga* c. 13. uti & *Gautreks saga* c. 8. *hun var snema bradgiord* / inde & *snema dag* primo diluculo, quæ quidem singula satis persuadent rem aliter, quam diximus, habere se non posse, cum Snimhendam illam, quam una cum Hallo baptizatam tradit Reenhelmus, vix crediderim unquam in rerum natura fuisse, quod autem Hallum attinet, ipse est is, apud quem enutritus Aras & in cujus commendationem tantum non ubique exspatiatur. Hialto & Gizurus viri inter omnes fere Islandos primarii.

Enn thei voro tho fleiri es i gegn mallto oc neitto. *Plures vero erant qui in contrarium ibant & negabant.* Islandos quamplurimos Christianæ se Religioni strenue opposuisse omnino liquet, rationes addunt Hialto Sceggia filius & Gizurus albus, quorum ista sunt apud Oddum: *Hialtri Sceggia son oc Girsur Hviti kom þar samma sumar oc fóro a Þongs fundi oc tauludu mal Íslendinga oc saugdu at menn mundi vit taka Christni a Íslandi ef ordum veri atfarir/ enn quado Þangbrand vit fa menn vingast þafa a Íslandi.* *Hialto Sceggia filius & Gissurus albus eadem tum æstate ad Regem Olauum se contulerunt, & in rem Islandorum loquebantur dixeruntque suscepturos eos Religionem Christianam si recte cum illis actum fuisset, dixeruntque Þangbrandum in paucos Islandos fuisse beneuolum.* scilicet Imperiosus nimis dicitur Thangbrandus ille fuisse, atque eos neci illico tradidisse, quos ad suscipiendam illico fidem Christianam persuadere non poterat, unde nobiles Islandi imperium recusantes & Religioni se Christianæ opposuerunt, quin & aliam video rationem cur se veræ Religioni opposuerint, cum quippe Idolorum cultui eatenus addicti floruisent multum, & rebus prospere gestis haud levem sibi famam peperissent, supervacuum fore rati sunt, alium Deum, ut putabant, nuncio prioribus misso, colere, id satis est expertus

expertus Rex Norvegiæ Haquinus, qui, cum ad Nidrosien-
 ses se contulisset, ut Christianismum amplecterentur, illis
 persuasurus, responsum habuit aliud quidem nullum, quam
 Patres & Avos suos seque ipsos Thorum Odinum & alios
 id generis Deos coluisse unde neutiquam iis valedicere cogi-
 tabant, sub quibus res eorum floruerant utique, aliosque ite-
 rum sibi ignotos suscipere. Verum uti hominum plerorum-
 que vitium quoddam commune hoc esse solet, ut res suas,
 posthabita haud raro religione, sequantur, ita Christianismo
 quoque multum obfuit idem proh insanum nimis studium,
 erat quippe Islandis in more infantes exponere, erat carnem
 equinam in certis Deorum sacris devorare, quæ adeo apud
 eos consuetudine invaluerant ut eradicari vix ac ne vix qui-
 dem possent, prius vero cum contra Religionem pugnaret,
 & posterius nescio quam abominationem secum ferre videre-
 tur, abolenda erant, adveniente Christianismo, at constantissi-
 me id se facturos negabant Islandi, cum & liberos, si iis
 abundabant, mallent exponere quam enutrire, & carnem
 equinam nulli alioquin futuram usui abjicere nollent, ac-
 cessit & observatio Sabbathi, quæ illis neutiquam placebat,
 audi quæso eam in rem ista Snorronis Sturlæsonii Chronic.
 p. 75. 76. *Rex Haquinus ad comitia frostathingensia se contulit,
 ubi ingens aderat Rusticorum multitudo, constitutisque comitiis
 ita sermonem incepit Rex, ut omnes cujuscunque generis ad susci-
 piendum baptismum & Religionem Christianam adhortatus fue-
 rit, dixeritque credendum esse in Deum unicum ejusque filium
 Jesum Christum, mittendum Idolis & oblationibus nuntium,
 celebrandum unumquemque septimum diem, quo non ipsi saltem
 jejunarent sed & operarii, simul ut ista Rex coram multitudi-
 ne dixerat, immanis in comitiis ortus est tumultus, irasceban-
 tur Rustici nec passuros se aiebant ut cessarent operarii atque ita
 consueto labori non admoventur, cum ea ratione excoli terra
 non posset, servi vero, nisi sufficiens eis alimentum daretur, ne
 manum quidem se operi admoturos significabant, addito insuper
 Regem ejusdem cum Parente suo esse animi, qui, licet auri
 argentique profusus, ciborum tamen justo erat tenacior. Ex
 hilce omnibus luce meridiana clarius liquet nihil Christia-
 nismo magis obstitisse quam id genus præcepta, quæ utilitati
 publicæ*

publicæ ob stare videbantur, sed de iis nos longe convenientius alio agemus in loco.

Enn hann varth vith þat reidr mioc oc ætlathi at lata mei þa etha drepa offalanda fyrir þa es þar voro austr. Istam Regis Olai consuetudinem nescio an laudare possim, cum ad crudelitatem videatur propius accedere, varios autem modos habuisse Regem, quibus Islandos ad religionem Christianam adduceret, liquet, primò quippe eos interdum ad sacra adspicienda introduxit, ut eorum præ Ethnicis præstantiam animadverterent, atque ea ratione haud paucos utique ad veram fidem perduxit, exemplum habes in Olafsa cap. 36. Olafur Kongr let gera Kyrkun i þanum/ oc Jol natt var athasi Kongs og allra Kristna manna mikid sidlegt/ ok lyddu tuidum mikit skinsamliga/ oc sidan geingo menn i herbergi. Olafur Kongr setti menn til at vita/ hvat þeir Islendingarnir ræddu um atferli þetta/ eda hvorsu þeim hugnadi/ oc nu þeir du Kongs menn þeirra tal oc spurdi hver annan/ enn þeir ræddu mis Jafnt um. Þeir spyria Kiartan hvorsu honum þatti/ hann svarar/ eigi ber þat alt saman hvorsu vel mior sinist/ þetta at hafi þest mior opt vel litist a Konginnfyr/ enn alldrey betur enn nu/ oc miklu þotti mior nu mest umvert/ oc þat hygg eck at sa hafi betur er honum þionar/ ok allra þessu þeim er hann þodar. Sidan hatta their thessu tali/ ganga tha Kongs menn ibrott oc saugdu honum. Annan dag Jola bidur Kongr ganga efftir Kiartani/ oc kemur hann a Kongs fund/ oc quedur hann vel/ Kongr tekr thui vel. Taka their tal oc þodar Kongr honum retta tru oc scilse kiartani thar allt vell oc tekur hann skinn. *Templum in civitate ædificari Rex præceperat, Nocte Jolensi, i. e. nocte ea, quæ festum nativitatæ Christi præcedit, Regis & omnium Christianorum, qui ibi aderant, instituta pulcherrima visa, sacra enim egregie procurabantur, quibus peractis quilibet ad sua diversoria diggredebantur. Rex Olafus quosdam, qui inquirerent, quid Islandi de hisce cæremoniis judicarent, utque hæc illis placuissent, ordinavit, judicia illorum Regis asspectu percipiebant, quæ valde differentia videbantur, interrogant Kiartanum, quomodo hæc illi placerent, qui respondet dicere non possum quanti hæc instituta faciam, Rex prius mihi sæpius perplacuit jam vero maximi hæc omnia æstimo,*

estimo, & credo illum felicem, qui illius servitio se tradidit, quique præceptis illius paruerit, finito sermone Regis affectu discesserunt, ipsique hæc omnia retulerunt, altero Iolensi die Rex Kiartanum ad se vocari iussit, is Regem accessit submissequ eum salutavit, qui & Regi acceptissimus venit, fidem jam Christianam Rex illi suavitatem quem & lubenter recepit, & cum omnibus, qui in ipsius navi erant, baptizatus est. Ex quibus singulis liquet Olaum Regem neutiquam ad istam propendisse crudelitatem, ut internecioni, qui fidem Christianam suscipere recusabant, daret, sed eo saltem per Thangbrandum fuisse adductum, cuius insolitam sævitiam cum morum acerbitate conjunctam vivis nuper coloribus depinxit Hallus Sidenfis, Inficias tamen ire non possumus, quin & haud raro eos punierat, quorum notoria erat contumacia, quique omnibus se Orthodoxiæ viribus opposuerunt, ita eos sæpius in Norvegia detinuit, reditumque coercuit in Islandiam, unde haud leve ad illos detrimentum redundavit, aliter vero omne illis commercium cum subditis suis interdixit, unde merces suas divendere non poterant, coacti eas aut retro secum ferre, aut relictas in Norvegia nullo fere pretio postea vendere, vice autem versa & suam ipsis gratiam donaque varia imperitari Rex solebat, qui salutiferam amplecti fidem non recusabant, memorabile id est, quod eam in rem refert Oddus Monachus pag. 133. *Öc vit tru tok Hallfrodur oc er suar sagt at hann giordi Kongi föst/ att siallfr hann skulldi halda bonum undir stirn/ enn ellegar neitadi hann: enn Kongur villdu that miklu heilur. oc af því kalladis hann vandræðe skalld. Et fidem Christianam suscepit Halfrodus, is tamen Regem obligavit ut ipsum ille ipse baptizatum testis susciperet, alioquin nollet baptizari, Rex vero hoc maluit, unde etiam Halfrodus temerarius Poëta dictus est. Ex hisce liquet quid in eorum gratiam Rex Olaus fecerit qui veritati non repugnabant, quod vero ea propter ipse ille temerarius Poëta dictus sit ne mireris, cum tales eos reputaverit antiquitas, qui, nuntio Idolatriæ misso, Christianam Religionem fuerant amplectati, & nota adeo erat Regis in eos benignitas, ut neminem crediderint aliquam à Rege gratiam posse obtinere, quin illico subsumserint eum, ut Regi gratificaretur, baptismum suscepisse,*

pisse, exemplum illustre suppeditat Oddus Monachus, qui
 Kiartano cuidam Islando vestem à Rege Olao dono datam
 esse memorat, qui suis id sociis illico narravit, *Peim liifar
 thetta storilla/ oc thotti hann hafa geingit a vald Konge.
 Vedrattu giordist illa/ sua at skialldann mundu men thuilifa/ oc
 fendu their thui mest um/ er Kiartan hafdi theigit scickima
 af Kongi/ at gudin mundi reidst hafa fyrri that. Pat fanst oc
 at Kongi hafdi vel liifat vid Kiartan/ thui at bonum sindist
 hann merfiligr madr. quibus hoc admodum displicuit, & vi-
 debatur eis eum Regi se in servitutem dedisse, tempestas facta
 est tanta, ut majorem non meminerint, & credebant præcipue
 ea propter ortam esse, quod togam à Rege Kiartanus acceperit,
 quapropter Dei essent irati, apparebat quoque Regi placuisse ad-
 modum Kiartanum, cum ipsi vir memorabilis videretur, Quæ
 quidem singula ad rectum recti judicii perpendiculum revo-
 cata Olaum Regem ab illa suspicione luculenter liberant, quam
 fovere alioquin, qui hæc legit, poterat, quod scilicet Islandiæ
 incolas, qui fidem Christianam recusabant, morte mulctari
 jufferit, non negamus quin istud in conscientias Dominium sibi
 vendicaverint licet nullo jure Norvegiæ quidam Reges, Olaus
 Crassus satis superque id docet, de quo hæc in ejus historia:
*Kiendi hann theim rietta fidu oc lagdi sva mistit rift vid/ ef
 nokrit veri that er eigi vildi aflata heidnini/ at suma rat
 hann braut or landi/ suma let hann hamla at hondam eda
 fotum/ eda stinga augo ut/ suma let hann hengia/ eda hangna/
 enn engan let hann uhengdan than er eigi villdi gudi rhiona/
 jafnt hengdi hann riikan sem urikan/ docebat illos rectos mo-
 res & tantam pœnam addidit, ut quosdam, qui Ethnicismo
 renunciare nollent, in exilium ejecerit, quibusdam manus aut
 pedes amputaverit, quibusdam oculos eruerit, quosdam suspendio
 mulctaverit, & neminem à suspendio immunem voluit, qui
 Deo servire recusaret, æque divites ac pauperes suspendit. Si-
 milia forte non nego quin in medium produci possent, quæ
 persuaderent non procul ab eo crimine abfuisse Olaum Tryg-
 gvasonium, sane cruenta admodum illa est, quam de eo re-
 fert Oddus, historiæ cap. 23. eum sc. Sigurdo comiti Reli-
 gionem Christianam suasse, qui cum neutiquam se ab
 avita Religione discessurum constanter affirmaret, iratus Rex
 filium**

filium ejus natu minimum arripuit, & nudato gladio necem illi minabatur, nisi fidei Christianæ illico Pater subscriberet, verum Olai Regis insignissima utique prudentia non patitur, ut simile quid de eo relatum credamus, cum potius id Oddi Monachi credulitati imputandum, cui miris Olai zelum laudibus efferre erat in animo, at, si quid simile commisisse is dicetur, id & Thangbrandi crudelitati iterum imputaverim, quem apud Regem eo tempore fuisse ipse Oddus innuit, aliter vero sæpe contumaces & veritatis inimicos sustulit, ut præcipue ista evincunt quæ de eo referunt Snorro & Oddus, quando comitia Mørensia adiit & Iarnskeggium cum affeclis haud paucis trucidavit additis his verbis: *Minnuðk nu sueinar at vier aukum blotinn oc blotum eigi theælum ne gammal menni / er einstis eru verdir. tætit nu conor yðrar / eða gofug menni, oc gefit gudumum. Mementote jam socii quod Sacrificia augeamus, & non sacrificemus servos nec senes qui nullius sunt pretii, quin sumamus jam uxores & præcipuos de hoc numero Deis demus.* Quo dictorio stoliditatem miseræ plebis irrisit, quæ sacrificiis Deo se placituram credebat, at, si rem paulo altius examinaverimus, patebit utique Olaum non tanti esse criminis reum, adorti quippe ipsum sunt Ethnici & ad sumendam Religionem Christianam cogere voluerunt, unde eos tanquam rebelles justissime punivit, & ut quod caput est dicam, facinorosa ea erant sacrificia gyaris & carcere digna, *Þeir hafa tha mannblot búið er Kongur kemur til theirra oc atkludu at neida Kongin til samtyckis við sig. parata habuerunt sacrificia humana cum Rex ad eos veniret, cogitabantque Regem ad consentiendum sibi cogere.* Quæ singula non dubito quin Regem sanctissimum excusent, cum rebelles hi puniendi utique fuerint, non saltem quod homicidium commisissent, & abominandum id sacrificium perficere voluissent, sed & quod rebelles Regem suum ad ea facienda cogere se posse crederent. Plura non nego quin adferri possint exempla, sed, quæ ex illis elici possunt, singula.

Pulveris exigui motu concussa quiescent.

Regno quidem expulisse eos Olaum liquet, qui in Ethnicismo perseverabant, idque non injuria, ne putridi vulneris tactu pars sincera traheretur, ita pariter omnibus cum iis commer-

cium interdixit, ne scilicet ex frequenti cum illis commercio quid salutiferæ doctrinæ contrarium imbiberent.

Foro their austan oc prestur sa es Þormothr het oc quomo tha i Vestmanna eyiar/ Rex Olaus, postquam animadvertērat Thangbrandum omnes fere Islandiæ incolas crudelitate sua à se alienasse, consultius duxit Thormodum ejus in locum substituere, ut scilicet eo paratiores ad amplectendam veram fidem forent incolæ, non abludit ab hac Aræ nostri relatione Oddus Monachus, qui cap. 37. ita: Prestur sa for med theim er Thormodr het/ oc quomo their ut i Vestmanna eyium/ er fio vifur voro of sumri. *Sacerdos quidam cum illis abiit, qui Thormodus vocabatur & ad insulas Westmannenses, post decem æstatis hebdomadas, pervenerunt.* Thormodum hunc plures humanitate sua ad veram fidem convertisse quam Thangbrandum violentia liquet, utpote qui ope virorum insignium Kiar-tani Gizuri & Hialtonis adjutus incolarum plurimos baptizari fecit & Religionem Christianam amplecti.

Þa vas that mællt &c. iterum convenit Olafsaga: Annar sumar adr var that laugt efit/ at men stilldu sua foma til things/ enn thar til haufdu menn fomit vifu fyr. their foro thegar in til landz ur eyonom/ sidann til things; enn Hialti var aptir i laugardal med tolf menn/ thui at hann hafdi adur ordit se fur fiorbrotzmadr hit næsta sumar um Gudga: enn that var till thefs/ at hann hafdi quedit quidling thenna at Logbergi:

Vil eck eigi gud geya/

Grei thifir mier Freya

Æ mann annat tviggia

Odin grei edr Friggia.

antecedenti æstate in leges relatum fuerat conveniendum eo tempore, i. e. post decem ab initio æstatis hebdomadas ad comitia esse, cum antea una septimana maturius convenerint, relictis insulis in continentem & judicium se conferebant, Hialto vero laugardali relictus erat, una cum duodecim viris, nam neci condemnatus & exul factus præcedenti æstate fuerat, ob ludibrium in Deos, & hoc eapropter fuit, quod hanc in comitiorum loco cantilenam cantasset:

Volo malum Deis dicere

Canis videtur mihi Freyia

Unum

Unum ex alteris erit

Odinus canis aut Freya

Vides quam pulchre hæc inter se coincidunt, saltem istam Hialtonis cantilenam pleniorē dat Oddus quam Aras, qui calcem detruncavit, ex hoc autem loco liquet tempus comitiis destinatum, ut Aras noster tradit, paululum fuisse mutatum, liquet preterea quam libere in Deos ludibriis afficiendo se gesserint olim Islandi etiamnum gentiles, quod & longe pluribus probare possem exemplis, certe nullum nobilius est, quam id quod de Bodvaro Biarcone refert Hrolf Kraka saga: *Bodvar mælti/ Odin kann eck eigi at fenna her er mer tho mestr grunur a ad hann mune hier sveima a mote ofss herians sonrinn fuli oc ortui/ ock ef nockur fynni mer til hans at segja/ skyllda ek hann freysta sem annan versta oc minsta mysling og thadilla eitruifendi skylldi eck haduglega utleika/ ef eck mætti hann hondum taka.* quæ ita vertit Bartholinus, nam ex illo hunc locum descripsimus, *Bodvarus dixit: Odinum hic conspiciere nequeo, suspicor tamen contra nos incedere genium illum fœtulentum & pestiferum. Et, si quis eum mihi monstrare posset, illum instar pessimi ac minimi muris contererem, & venenatam illam bestiam ignominiose tractarem, si manu apprehendere possem.* Quæ ita expressit Saxo Grammaticus libro secundo.

Et nunc ubi sit, qui vulgo dicitur Othin

Armipotens uno semper contentus ocello?

Si potero horrendum Friggæ spectare maritum,

Quantumcunque albo clypeo sit tectus, & altum

Flectat equum, lethra nequaquam sospes abibit.

Quæ quidem luculenter evincunt non adeo sibi timuisse Danos etiamnum ethnicos, quin Deos illos, quos finxerat superstitione, convitiis proscinderent, verum hujus loci sensum alio nos in loco pandimus, mentemque Hialtonis convenienter exprimimus. Interea vero, licet res ita se habuerit, negare non possumus quin hujusmodi in Deos ludibria acerrime olim punierint Ethnici, unde mulctatum exilio Hialtonem non miramur, invaluerat quippe in plerorumque animis superstitione, fore Deos propter res hujusmodi maxime iratos, atque ita omnis generis infortunia iis adscribenda, qui sui in vindictam

numina provocaverant, de qua re copiose & eleganter *de jure Sveo-goth* differit Doctissimus Stiernhookius.

Grep thifir mier Freya. Freyam nostratibus maximo honore cultam olim fuisse vicesima secunda Eddæ Mythologia indicat: Freya er agiatur af Asynium. hon a thann bæ a himni er folkvange heitir. of hvar sem hon ridr til vigs/ tha a hon halsan val enn halvann Odinn sua er her sagt:

Folkvangr heitir enn

En thar Freya rædr

Sessa kostum i sal

Halsan val hon fyps

Boerian dag

Enn halsan Odinn a

Freya Asiniarum est maxime insignis. Hæc habitaculum in cælo possidet, quod Populorum vastum receptaculum nuncupatur, ubicunque in pugnam equitat, mediam sibi partem casorum vendicat, Odino vero altera cedit. Sicut hic dicitur:

Folkvangr adhuc vocatur

Ubi Freya moderatur

Fus sedilium in palatio

Dimidium casorum ad illam pertinet

Quovis die

Dimidium vero possidet Odinus.

Sed, cum tot jam scriptores de Freyia egerint, aliisque septentrionalium Deis, nos utique cramben sæpius coctam iterum iterumque recoquamus, si prolixiores hanc in rem fuerimus, plura sciendi avido suppeditabunt Avus noster, Bartholinus, Locenius, alii.

Tha bodir enir Christnu men Hall a sydu. historiam hanc copiosius aliquantum dat Oddus Monachus, qui pretium, quo ad dandas leges inductus Thorgeirus, addit & quidem hisce verbis: Sidan badu hinir Kristnu Hall af siddo/ at hann segdi upp log thau er Christni eigo at fylgia enn hann lenstis þuss af/ af hann feipri at Þorgeirri lagfögumanni halsfri mort fylfers/ at hann segdi upp/ oc hann sagdi up oc var hann tha heidin. Postea rogant Christiani Hallum de Sido, ut leges recenseret, quas viri Christiani sequerentur, sed ille ita solutus est, ut ille semimarca argenti à Thorgeiro legislatore emer-

rit,

vit, ut leges diceret, & ille tum erat ethnicus. Vereor tamen ne in mendo cubet hic Oddi locus, cum saltem semimarcam accepisse Thorgeirum memoret, constans quippe Historicorum nostrorum est traditio datas ipsi marcas quinquaginta esse, unde & auri sacra fames illum eo adegit, ut leges lubentissime recensuerit, audi vero quomodo se ad munus hoc adeundum præparaverit: oc tha lagdisæ Thorgeir nidur oc breiddi feld sin a hofud sitt a la haun than dag allan/ oc nott efftir/ sua at hann mætti ecti ord/ & tum se prostravit Thorgeirus & togam suam capiti superimposuit, & ita per totum diem jacuit noctemque insequentem, adeo ut ne unicum quidem verbum dixerit, eadem plane refert Aras noster, unde pater, veteres apud nos aliquid consilii daturos quievisse per tempus aliquod quasi se ipsos recollecturos, ut eo dein forent ad consulendum promptiores.

Enn of barna ut burth scylldo standa en forno log oc af brossa þiorz at/ iterum pulchre consentit Oddus Monachus: Þat vil ectfeno at allir menn se Christner/ oc taki retta tru/ Þeir er eyero adur skirðit; enn um urburd barna/ skulu standa þinn for Violaug/ oc um brossa statur. hoc volo primum, ut omnes homines se Christianos faciant, & rectam fidem accipiant illi qui non ante sunt baptizati, de infantum vero expositione & carnis equinæ esu stant priores leges. carnem equinam non saltem etiam promiscue à Danis olim esse, sed & in certis quibusdam sacris necessario adhibendam fuisse liquet, posterius suo probabit documento Haquinus Rex Norvegiæ, qui sub initio hyemis Nidrosiam abiit ad festum Thoronis eo tempore celebrandum, ubi inter alia, quæ ipsi contra sententiam evenerunt, sequentia narrat Snorro Sturlæfsonius historiæ Norvegiæ pag. 78. vergente ad hyemem proximo die, cum cœnandum esset rusticis, Regem eo adigere conati sunt Rustici, ut carnem equinam comederet, qui facturum se id constanter negavit, unde ut jusculum saltem sorberet rogarunt, sed repulsam ferentes, ut pinguia quæ jusculo saltem superfluunt degustaret petierunt, at nec Rex tum precibus eorum subscribere voluit, vitam prius amissurus, quam id genus abominanda factururus. Insurgunt igitur præsentissimam illi necem minati, cum Sigurdus comes res compositurus ut tumultus compoherent, rogavit,

vit, fore, se interprete, asserens ut inter se convenirent, ea quidem ratione ut Rex vasi, in quo carnem equinam deposuerant, inbiaret, Rex injecto tamen prius linteolo vasi inhiavit, atque ita tumultus populi, eo quidem tempore, compescuit: Plura eam in rem lectori suppeditabit Verelius in notis ad *Bervarar saga*/ equos & cum mortuis tumulare antiqui solebant, uti prolixè deducit Bartholinus libr. 2. cap. 8vo.

Scylldo menn blota laun cum edictum hoc observare tenebantur Ethnici, factum est ut privatum unusquisque suis in ædibus habuerit sacrarium, atque nocte ea peragerent quæ die fieri fas non erat, exemplum suppeditant *Siguatus Scald* jam Christianus ejusque socii, de quibus ita *Olafsaga*: *Foru Þeir um gautland/ oc komu at quellsdi a Þan bæ er hof þeirir Þar var byrgd huld/ oc komu þeir ecki inni/ hvin saugdu at Þar var heilagt/ Þa kom hann at audrum gardi oc stod Þar husfreigia i dyrum oc bad han Þar ecki infoma/ saugdu at Þau at/ Alfa blot.* Iter per *Vestrogothiam* facientes, ingruente nocte ad prædium hofa diverterunt, sed, clausis portis, admissi non sunt, quod sacra ibi peragi dicerent. Ad aliam inde casam divertentem *Siguatum* in limine stans mater familias, ipsum, ne introiret, rogavit, nam sacra *Alfablot* ibi peragi, quæ *Siguatum* ita exasperarunt, ut illico cecinerit.

Red eg til hofs at hafa
 Huld var aptr/ enn eg spurdu
 Insetta eg nef nemnin
 Huldust firi uttan
 Ord gar eck fast en firdum
 Hlaugd bad eck enn þaugdu
 Hnektust heidnir rektar
 Heilagt vid þau deila
 Gack attu inn quad eckia
 Arme drengi enn leingra
 Hradumz eck vid Othins erum
 Heidinn ver reidi
 Rygr quadst inni eiga
 Orbeck su er mer hnekti
 Alfa blot sem Vlsi
 Ottum i bæ sinum

Decenter

*Decenter ad prædium hofa accessi
Adductæ erant fores,
Submisso naso, quod ipsis nomen
Extra fores constitutus rogavi,
Hoc responsi solum tuli
Sacra sunt, compellavi iterum,
Turpem anum. Ethnici tacuerunt.
Puduit nos viros rixam cum illis serere,
Abito, Miselle juvenis inquit fœmina
Adhuc longius iter tibi carpendum
Ethnici sumus, & ideo
Odini metuo iram,
Turpis fœmina & horrenda lupis,
Quæ me foribus repulit
Larium sacra domi suæ
Peragere se dicens.*

Versionem hujus cantilenæ Doctissimo Verelio debemus, qui sacra hæc sine sanguine peracta censet, cum mihi voces blot & blota reclamare videntur, Alfablót enim dici non poterant nisi cruentis sacrificiis fuissent insignia, quantopere autem hæc sacra amaverint veteres Sveno electus Sveciæ Rex docet, cum enim Sveci Ingonem, ob amorem quo Christiana sacra prosequeretur deposuissent, ejus affinem Svenonem iterum elegerunt, Pui han bænd Svium at efla blot firi þeim þa var framleitt hross eitt oc heuggviti sundur oc skipt til atz; enn riðað blóðinu blottré. Kostuðu þa allar Svíar Krístones oc hófust blot. quia promisit illis gentilia sacra se procuraturum adductus mox equus, & in partes dissectus, atque ad edendum distributus: & sanguine ejus oblitum idolum. Projecerunt tunc omnes Sveones Christianismum, & gentilia sacra susceperunt. ratio, cur occulte ista ut sacra celebrarentur voluit prudentissimus legislator Thorgeirus in promptu est, etenim, quodsi publice ista peragerentur, scandalo veris Christianis utique futura erant, quod autem ea tamen Islandis permiserint, ratio in promptu est, etenim ipse id legislator prodit: Enn nu thýckir mer þat rath quath hann at verlatem oc eiga þa ratha er mest vilia gegn gangast oc mithlom sva mal a mithli þeirra at hvers træggi havi naquat sins mals. Et hoc mihi consilium

lium placet, dixit ille, ut non ipsos regnare sinamus, qui maxime in contrarium eunt, & ita inter eos conciliemus, ut uterque aliquid suæ voluntatis habeat. etenim, quod si suas uterque partes obstinate defendisset, perpetuæ inde rixæ ortæ fuissent, nec unquam inter se convenerant, id & observat Oddus Monachus qui, cum hæc Thorgeiri verba retulisset, ita clausit, at hverir tveggi hafi nogot til sins mals enn hofum allir ein Log og ein sið. ut uterque aliquid suæ voluntatis habeat, omnes vero unam legem eosdemque mores habeamus. hæc quidem quam prudentissime facta, si temporum constitutionem consideremus, quis negaverit? Ita Apostoli, sub ipsius Christianismi initio, res peregerunt, observandum vero temporum rationem esse habendam, nec enim quæ sub initio Christianismi conducunt, omni tempore usui esse possunt.

Enn siðar fœm vetrœm var su heithni æfti men fœm onnor. Post vero paucas hyemes, Ethnicus mores hi abrogati sunt uti & alii. Olaus Trygvonius, qui acerrimus Christianismi propagator ubique audit, id sibi negotii datum esse putabat, ut fidem Christianam tam consilio quam auxilio adjuvaret, unde & Normannorum Apostolus, ut postea audiemus, haud immerito dictus est, nec enim crudelitate, sed insigni sua humanitate rem peregit, audi Oddum Monachum: oc a þu sumti vard landit all Christnit/ af tilsetningi Olafs Kongs Tryggvasonar oc hafa menn þær meniar hans a Islandi/ at hanni hefur Christnit Landit. Et ea æstate regio omnis Christiana facta est opera Olai Trygvasonii, & multi sunt in Islandia, qui res pretiosas ab ipso sibi donatas habent, ille enim regionem Christianam fecit. eandem quoque ob causam ipse Olaus Trygvasonius delubra Deorum, quotquot invenire potuit, magno conquisivit studio, & Idola non sine insigni zelo contrivit, inde etiam Halfrodus Vandrada Skald ita de eo canit,

Sua fra ef þitt at þova
 Borg briotur i stad morgum
 Opt fœm hrafni þars heiptum
 Blot val fœstu bloti.

Percepi bestias carnivoras cum rapacibus volucris in eum locum se congregasse, ubi Ethnicismi templorumque & Idolorum Ethnicorum destrutor Rex Olaus, cadaverum cruentos acervos mul-

DE
ARÆ MULTISCII
VITA ET SCRIPTIS
DISSERTATIO.

ALFREDUS REX ANGLORUM:

*Nulla tellus effert viros magis quam Dania præcipuos
armisque strenue edoctos.*

D E
A R Æ M U L T I S C I I

Vita & Scriptis Dissertatio.

I. **P**AUCISSIMA hodie antiquitatis Danicæ monumenta superesse querela est adeo communis, ut omnium fere, qui eam in rem aliquid meditati sunt, scripta tantum non adimpleat, nos hic, cum luculentam de Aræ nostri vita & scriptis commentationem paramus, haud abs re futurum credimus, si in causas, cur pauca adeo literis consignata olim reperiamus, & pauciora longe supersint, quæ genuinam antiquitatem sapiant. Primum quod attinet, adeo rebus, quæ ad bellum pertinent, addicti erant majores nostri, ut nullum fere bonis literis residuum tempus habuerint, cumque gloriæ admodum essent studiosi, veram ad eam viam reperisse se arbitrati, modo in prælio starent fortiter, & vulnera insigni animi constantia exciperent, hinc & adprime eam in rem Saxo hist. Dan. libr. 7. Nihil veteres claritate magis expetiisse scribit, quam non opum fulgor, sed armorum industria peperisset, unde otia eos fastidiisse, paci militiam antetulisse pronunciat, cum ergo continue bello darent operam, ne miretur posteritas, quod istas pacis artes flocci interdum fecerint, ita pro iis loquitur Biarco:

——— *Sua dextera quemque*

Aut famæ dabit, aut probro profundet inert.

II. Verum enim vero res fortiter gestas aliqua tamen ratione posteritati voluerunt consecratas, atque inde varios ipsas propagandi modos invenere, primo quidem Saxa ingentis magnitudinis loco movebant, atque ita sui in memoriam erecta constituebant, ut prætereuntium quivis, simul ut illa adspiceret, in memoriam sibi rerum fortiter ab isto viro gestarum historiam revocaverit, quanta autem & quam prodigiosæ molis ista fuerint saxa, nemo explicabit melius, quam ex istis patet, quæ sunt in *Finnbogi Kamna saga*: ubi Finnbogus

geck þar at sem steinn stor stod iardfastr/ hann ryckir up stei-
 num oc syndust flestum hann olifr til uphafs fyrir vagstar sa-
 fir. Hann tekr tuo steina/ oc latr a hinn mifla/ tekr sidann
 alla up a bringu ser/ giengr med ecki allskamt/ oc stýr nidr
 suo ad steinninn geck ecki minna nidr i iordin enn tveggja ala-
 na. eo iuit, ubi ingens lapis terræ firmiter infixus fuit, ille la-
 pidem eruit, & videbatur plerisque impossibile tantæ magni-
 tudinis lapidem tollere, Ille sumpsit duos lapides, & grandi illi
 imposuit, omnesque pectori impositos per aliquantum spatii portat,
 de hinc terræ tanta vi impingit, ut grandis ille lapis non mi-
 nus duabus ulnis terræ immergeretur. huiusmodi Saxorum
 congeries variis in locis congeſta absque omni literarum du-
 ctuumve vestigio sæpiſſime & quidem antiquiſſimis tempori-
 bus erat conſpicua, unde adhuc ſub iudice litem eſſe exiſti-
 mo, ſitne monumentum id in planitie Sarisburienſi, quod Sto-
 neheng vulgo dicitur, originis Danicæ. Integrum pro ea ſen-
 tentia librum conſcripſit Waltherus Charletonus, quem ego
 oculis uſurpare hætenus non potui, nactus vero ille eſt ad-
 verſarium quendam Johannem Webhium, qui Romanæ Ar-
 chitecturæ leges huic monumento quam exactiſſime conveni-
 re ut evincat ſatagit, verum uti ejus librum volvi iterumque
 revolvi, ita aſſeverare auſim Danicas eum antiquitates ne à
 limine quidem ſalutaſſe, adeo ſæpe hallucinatur ut vix ſimi-
 les alius quis errores pateretur pag. 199. & ubique per totum
 librum fingit ſibi populos Rumianos nuſquam niſi in ejus ce-
 rebro natos, nec deſinit adeo per totum ſcriptum ſuum
 ſomniari, ut vix illum denuo unquam experrecturum credas.
 Ut vero ad maximum ejus vitium accedam propius, nulla
 fide aut accuratone in exprimendo antiqua monumenta uti-
 tur, pagina 195. ubi Kongſtolen ex Olao magno exhibet eam
 habet inſuper inſcriptionem: **PAU UTPI** queriturque nul-
 lam ejus ad Olao additam eſſe interpretationem. ego ad in-
 terpretandum illam me contuli, ipſoque ſtatim in limine hæ-
 ſi, quid ſibi hæc vellent admodum incertus, cum ne verbum
 quidem unicum ex iis elicere poſſem, unde ad Olaum Ma-
 gnum me illico contuli, & quidem ipſam illam editionem,
 qua uſum ſe fatetur Webbius, ibique has literas deprehendi:
PAU UTPI quæ ſtatim quid eſſent prodiderunt, itaque legen-
 dum

dum esse statim animadverti; ut *Mora sten* significaverint, quam in rem audi Olauni Magnum: *Unde non procul est lapis campestris amplius ab incolis perpetuo tempore Morasten appellatus, in circuitu duodecim continens lapides, paulo minora forma humi mandatos. ex quibus liquet quid Dni. Webbii fidei in exprimendo & referendo antiquitates aliquantulum abstrusas tribuere possis. Nec tamen ego tantum mihi tribuo, ut monumentum id Danicum esse dictatorie pronunciem, saltem dico nihil toto in Webbii libro, licet haud exiguae sit molis, occurrere, quod contrarium mihi suadere posset, fateri vero cogar quod:*

Nil dignum tanto ferat hic promissor biatu.

III. Postquam hi vero lapides nonnullorum cura hic fuissent erecti, absque omni inscriptionum onere, sensim sensimque, sc. ut labilis hominum esse solet memoria, oblivione eorum facta imo etiam nomina deleta sunt, quorum in honorem fuerant erecta, unde consultius posteritas duxit inscribere iis nomina Heroum, quorum erant conservatura memoriam, nec nomina saltem sed & facta huiusmodi Heroum, muta hæc loquebantur, ita sane Regnerus Lodbrok apud Saxonem libr. 9. Biarmorum Rege interfecto, Finnorum vero fugato, saxis rerum gestarum apices præ se ferentibus æternum memoriæ suæ monumentum affixit, & Haraldus Hyldebrand in monumentum Patris, ejus res gestas, apud Blekingiam rupi per artifices mandare curavit, referente itidem Saxone libro 7. ut vero & exemplum huiusmodi lapidis afferamus, in memoriam alicujus Herois erecti, ecce Tileensem illum quem habet avus noster Mon. Dan. libr. 4.

ИРІІ: ИПРІ: ИНК: ИТ: РІИ
 ИТІК: РІИ: ИТ: ИИПРІ
 ИР: ИРІК: ИТІК: ИР: ИТІК
 ИРІК: ИТІК: ИНК: ИНК: ИРІІ:
 ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ:
 ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ:
 ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ:
 ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ:
 ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ:
 ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ: ИРІІ:

Quæ quidem ita vertit Bartholinus Antiq. Dan. lib. 1. c. 9.
Eskillus Sulfæ filius lapidem hunc sibi ipsi erigi curavit, Eskil-
lus

lus filio Vitrito orbatus. Semper stabit, scilicet memoria, dum lapis hic jacet. Nec lapidibus solum hæc insculpserunt, sed & scutis cæterisque armorum generibus, quæ deinde nepotibus suis in perpetuam rerum fortiter gestarum memoriam, ut haberent sibi scilicet ante oculos fortia majorum, quæ imitarentur, facinora, reliquerunt, observet quæso Amlethum Lector, qui referente Saxone libro 4. In scuto, quod sibi parari jusserat, omnem operum suorum contextum ab ineuntis ætatis primordiis auspicatus, exquisitis picturæ notis adumbrandum curavit. ita quoque Hildigerus Gunnari filius suamet ipse exponit facinora, à se clypeo insculpta & quidem his verbis:

*Ad caput affixus clypeus mihi Svecicus exstat
Quem specular vernans varii cælaminis ornat,
Et miris laqueata modis tabulata coronant
Illic confectos procures populosque subactos
Bella quoque & nostræ facinus spectabile dextræ
Multicolor pictura notat: medioxima nati
Illita conspicuo species cælamine constat.
Cui manus hæc cursum metæ vitalis ademit.*

Ita quoque parietibus haud raro rerum fortiter gestarum insculpebant historias, uti liquet ex manuscripto *Lardala* dicto, ex quo hæc habet Bartholinus Antiq. pag. 150. *Lattu Olasfr giora elldhus i Hiardarholsti meira oc betra en menn hosdu fyrri sed/ voru þar amarkadar agerligar sogur a Pili viddum/ oc suo a ræfrinu. Olaus in prædio Hiardarholsti cænaculum fieri curavit, majus & elegantius, quam quis antea viderat, in asseribus trabibus & laquearibus egregiæ historiæ sculptæ erant. Plura eam in rem supervacuum ducimus adducere, cum majorum nostrorum consuetudo ex iis, quæ adduximus hæctenus, satis luculenter appareat.*

IV. Verum enim vero Jovis iras edacemque vetustatem hæc monumenta abolere percipiens Antiquitas id sibi datum esse negotii arbitrabatur, ut aliquid inveniret hisce omnibus restitutum, hinc primo Poetas magno habebant in pretio, quorum erat carminibus exprimere, quæ fortiter gesta erant, ipsique hi poetæ magno erant in pretio utpote totius inter-dum exercitus Duces, qui non dubitabant gladios suos in stylos frangere, & res à se ipsis Heroice gestas pulchre describere,

bere, inde & in Haraldi Pulchricomi aula proximum sibi à Rege locum Scialdi vendicabant, prout refertur in Egilssaga: *Æt ollum Þirdmonnum sinum virði Konungr meft Skalld sin; þeir skipudu annað ondvege. Rex omnium aulicorum suorum maximo honore habuit Scialldos, qui in alterius scamni honoratioribus locis sedebant.* Hi vero Poetæ adeo erant veraces, ut nihil dicere voluerint nisi quod cum veritate fuerat consentaneum, unde in hæc erumpit verba Arngrimus Jonas suppl. MS. H. N. Non sunt vocata in dubium quæ Poetæ veteres coram Regibus decantabant, *Longe abfuit adulatio- nis amor à severitate ista antiqua seculi, adeo, ut si tum Poe- tæ, placendi gratia, mentiri, aut fingere voluissent, irridere visi fuissent, nihil igitur illi poeticum nisi solum rythmum ha- buerunt.* Cum igitur veracia adeo fuerint antiquorum carmina, quis miretur si historicam iis fidem habere antiquitas non dedignata fuerit? Quid mirum si Poetas inter Magnatum primarios habuerint Reges Nostrates? Certe Poetæ huiusmodi, quos proceribus suis immixtos Reges habuerunt, id sibi esse negotii datum credebant, ut Regum laudem, à quibus amati fuerant, nunquam non prædicarent, testis eam in rem sit Evindus famosus Poeta *Scallda spillare* ab anti- quis dictus, cum enim demortuus jam esset Haquinus Adel- steinus Norvegiæ Rex, elegantissima de ejus obitu & in au- lam Odini receptione carmina composuit, quæ magno in pre- tio habita Snorro indigitat, neque id saltem præstitit Evin- dus, sed & memoriam Haquini ab omni calumniantium im- petu fartam tectam præstitit, cum enim ab Haraldo Graa- feld ejusque fratribus necatus fuisset Haquinus, surrexit il- lico Gulmerus Poeta, qui Haquini neci carmine insultavit, Haraldum mortem fratrum suorum ultum esse simul indigi- tans, quæ simul ut ad aures Evindi pervenere, carmina his plane contraria pepigit Ericum Regem ob nimiam Tyran- nidem haud injuria à Regno pulsum insinuans, addensque in- super Erici filios vi magica nec armis Haquinum quam in- justissime sustulisse, quæ singula ita Regem Haquinum exa- cerbarunt, ut voluerit Evindum vita privare, nisi cum eo in gratiam rediisset, hisce quidem legibus ut in Haquini laudem varia composuerit, nec tamen eo unquam adduci potuit, ut
 aliquid

lus filio Vitrito orbatus. Semper stabit, scilicet memoria, dum lapis hic jacet. Nec lapidibus solum hæc insculpserunt, sed & scutis cæterisque armorum generibus, quæ deinde nepotibus suis in perpetuam rerum fortiter gestarum memoriam, ut haberent sibi scilicet ante oculos fortia majorum, quæ imitarentur, facinora, reliquerunt, observet quæso Amlethum Lector, qui referente Saxone libro 4. In scuto, quod sibi parari jusserat, omnem operum suorum contextum ab ineuntis ætatis primordiis auspicatus, exquisitis picturæ notis adumbrandum curavit. ita quoque Hildigerus Gunnari filius suamet ipse exponit facinora, à se clypeo insculpta & quidem his verbis:

*Ad caput affixus clypeus mihi Svecicus exstat
Quem specular vernans varii calaminis ornat,
Et miris laqueata modis tabulata coronant
Illic confectos procures populosque subactos
Bella quoque & nostræ facinus spectabile dextræ
Multicolor pictura notat: medioxima nati
Illita conspicuo species calamine constat.
Cui manus hæc cursum metæ vitalis ademit.*

Ita quoque parietibus haud raro rerum fortiter gestarum insculpebant historias, uti liquet ex manuscripto *Lardala* dicto, ex quo hæc habet Bartholinus *Antiq.* pag. 150. *Latte Olaf giora elldhus i Hiardarholli meira oc betra en menn hosdu fyrri sed/ voru þar smarkadar agerligar sogur a þili vidunum/ oc suo a ræfrinu. Olavus in prædio Hiardarholli calvaculum fieri curavit, majus & elegantius, quam quis antea viderat, in asseribus trabibus & laquearibus egregiæ historiae sculptæ erant.* Plura eam in rem supervacuum ducimus adducere, cum majorum nostrorum consuetudo ex iis, quæ adduximus hæctenus, satis luculenter appareat.

IV. Verum enim vero Jovis iras edacemque vetustatem hæc monumenta abolere percipiens Antiquitas id sibi datum esse negotii arbitrabatur, ut aliquid inveniret hisce omnibus restitutum, hinc primo Poetas magno habebant in pretio, quorum erat carminibus exprimere, quæ fortiter gesta erant, ipsique hi poetæ magno erant in pretio utpote totius inter-dum exercitus Duces, qui non dubitabant gladios suos in stylos frangere, & res à se ipsis Heroice gestas pulchre describere,

bere, inde & in Haraldi Pulchricomi aula proximum sibi à Rege locum Scialdi vendicabant, prout refertur in Egilssaga: *Æt ollum Birdmonnum sinum virði Konungr mefi Skalld sin; þeir skipudu annað ondvege. Rex omnium aulicorum suorum maximo honore habuit Scialldos, qui in alterius scamni honoratioribus locis sedebant.* Hi vero Poetæ adeo erant veraces, ut nihil dicere voluerint nisi quod cum veritate fuerat consentaneum, unde in hæc erumpit verba Arngrimus Jonas suppl. MS. H. N. Non sunt vocata in dubium quæ Poetæ veteres coram Regibus decantabant, *Longe abfuit adulatio- nis amor à severitate ista antiqua seculi, adeo, ut si tum Poe- tæ, placendi gratia, mentiri, aut fingere voluissent, irridere vix fuissent, nihil igitur illi poeticum nisi solum rythmum ha- buerunt.* Cum igitur veracia adeo fuerint antiquorum carmina, quis miretur si historicam iis fidem habere antiquitas non dedignata fuerit? Quid mirum si Poetas inter Magnatum primarios habuerint Reges Nostrates? Certe Poetæ huiusmodi, quos proceribus suis immixtos Reges habuerunt, id sibi esse negotii datum credebant, ut Regum laudem, à quibus amati fuerant, nunquam non prædicarent, testis eam in rem sit Evindus famosus Poeta *Skallda spillare* ab anti- quis dictus, cum enim demortuus jam esset Haquinus Adel- steinus Norvegiæ Rex, elegantissima de ejus obitu & in au- lam Odini receptione carmina composuit, quæ magno in pre- tio habita Snorro indigitat, neque id saltem præstitit Evin- dus, sed & memoriam Haquini ab omni calumniantium im- petu fartam tectam præstitit, cum enim ab Haraldo Graa- feld ejusque fratribus necatus fuisset Haquinus, surrexit il- lico Gulmerus Poeta, qui Haquini neci carmine insultavit, Haraldum mortem fratrum suorum ultum esse simul indigi- tans, quæ simul ut ad aures Evindi pervenere, carmina his plane contraria pepigit Ericum Regem ob nimiam Tyran- nidem haud injuria à Regno pulsum insinuans, addensque in- super Erici filios vi magica nec armis Haquinum quam in- justissime sustulisse, quæ singula ita Regem Haquinum exa- cerbarunt, ut voluerit Evindum vita privare, nisi cum eo in gratiam rediisset, hisce quidem legibus ut in Haquini laudem varia composuerit, nec tamen eo unquam adduci potuit, ut

aliquid

aliquid vel tantillum, quod famæ demortui Haquini derogaret, memoriæ literisve consignaret.

V. Horum vero carminum nulla fere literis mandabantur, memoriæ potius concredita, unde non mirum si paucissima sint quæ sinceram hodie redoleant antiquitatem, istis vero ex carminibus historiam suam confecit Sveno Aggonis uti ipse fatetur: *sed ne fabulose videar historiam enarrare, quantum ab annofis & veteribus certa valui inquisitione percontari, compendiose perstringam.* Atque hic Sveno primus est omnium, qui hodie supersunt, Historiæ Danicæ scriptorum, licet enim Doct. Nicolson, qui nuperrime Bibliothecam Historicam edidit, cum Svenonem nominat, Saxonem tamen Grammaticum eo faciat antiquiorem, Lector, tamen qui Danicos unquam à limine salutavit historicos, non poterit non contrarium deprehendere, possem quidem hic multis Svenoni argumentis antiquitatem præ Saxone vindicare, nisi res ea adeo nota esset, ut fere id omnes scirent, & potuisset ipse id Nicolson judicare, modo Svenonem oculis unquam usurpasset suis, unica enim ejus est editio, quam procuravit Stephanus, cujus hæc inscriptio: *Svenonis Aggonis primi Danorum Historici*, ut adeo, si saltem ex Catalogis & Indicibus, ut solent eruditorum nonnulli, sapuisset, vix adeo potuisset à via aberrare, sed vereor ne nimium forte jam tum dixerimus, videbimus mox quam vacillet illa, quam habet de Ara nostro, relatio. Conscriptâ Svenonis Aggonis & Saxonis Grammatici historiâ, non dubito quin plurima documenta per incuriam hominum amissa fuerint, utpote qui satis sibi esse crederent modo Saxonis legerent historiam, spretis insuper fontibus, ex quibus tamen longe dulcius ipsæ bibuntur aquæ.

VI. At alia longe superest ratio, cur paucissima supersint hodie, quæ aliquam historiæ nostræ lucem affundant, eam ministrat Epistola Leonis Decimi ad Christiernum 2. Danicæ Regem, quam nos hic ex Bibliotheca Academiæ Hafniensis capsa Cyprianica dabimus, ejus hæc est inscriptio: *Carissimo in Christo filio Christierno Dacie, Norvegie & Suecie Regi illustri.* ita autem se habet: Leo Pontifex maximus, Carissime in Christo fili salutem & Apostolicam benedictionem, retulit nobis dilectus filius Johannes Heytmers de Zonulben Clericus

cus Leodiensis diœceſeos commiſſarius noſter, quem dudum, ad inquirendum libros vetuſtos, ad inclytas nationes Germaniæ Daciæ, Sueciæ, Norvegiæ & Gothiæ miſeramus: in Regno tuo in Caſtro videlicet Callemburgenſi Ottonienſis diœceſeos alias repertos libros nonnullos vetuſtos Auctorum clariffimorum Romanas præſertim hiftorias continentes, illoſque tuo juſſu diligenter cuſtodiri: Magnum nos deſiderium invaſit, & ab ipſo primo Pontificatus noſtri initio viros quovis virtutum genere inſignitos præſertim literatos, quantum cum Deo poſſumus fovere, extollere ac juvare, ea de cauſa, licet & nobis nonnihil diſpendioſum ſit, curamus indies diligentiffime ut noſtra impenſa antiqui libri, qui temporum malignitate periire, in lucem redeant. Quocirca Majeſtatem tuam, ea, qua demum poſſumus affectione, hortamur, monemus, & obnixius in Domino obteſtamur, ut, in quantum nobis rem gratam facere unquam animo proponit, tam dictos quam alios quovis antiquos libros ſui regni dignos, & qui deſiderentur ad nos tranſmittere curet, illos ſtatim receptura, cum exſcripti hic fuerint, juxta obligationem per cameram noſtram Apoſtolicam factam, ſeu quam dictus Johannes Heytmers ad id mandatum ſufficiens habens, nomine dictæ cameræ denuo duxerit faciendam. Quod ſi Majeſtas Tua fecerit, & ingens nomen apud viros literatos conſequetur, & nobis adeo rem gratam faciet, ut nihil ſupra. Mittimus autem in præſentia Majeſtati tuæ confessionale in forma Principum tam illi quam ſuæ conſorti & duodecim Perſonis per vos nominandis conſeſſum, munus, ſi cœlum reſpicere volueris, maximum, non minora etiam pollicemur, & Majeſtati tuæ offerimus, quæ illi grata eſſe indies cognoviſimus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris die vigefima octava Novembris MDXVII. Pont. noſtri. Anno quinto.

Ia. Sadoletus. Ex hiſce literis luce meridiana clarius patet, quo delata fuerint pleraque, quæ ad antiquitates noſtras è tenebris eruendas faciunt, documenta, quæ autem in Dania inſecuta eſt ſtatuſ tam Politici quam Eccleſiaſtici mutatio non patitur ut credamus vel tantillum ab iis ſuis eſſe locis reſtitutum.

VII. Veremur ne juſto fortaffe longius in hiſce morati fuerimus,

fuerimus, nunc ergo ad Aram nostrum, cujus hic vitam historice, si pote, delineabimus, venia tamen à lectore petita, si forte à vero interdum tramite aberremus, cum in perpetuis fere vagari nos hic oporteat tenebris. Nomen ipse suum sub finem libri indigitat *enn ec heitir Ari/ Ego vero Aras nominor*, Parentes habuit viros in Islandia, tam nobili stemmate, quam multis alioquin meritis conspicuos, Patrem quidem Thorgilsum, Avum vero Gellerum, inter Nomophylaces Islandiæ non infimum, utpote qui Thorchillo successerat, ita de se ipso circa finem libri sui loquitur, ita & Snorro Sturlæsonius: *Ari præstr hinn frodi Þorgilsson/ Gellissnar/ Aras Sacerdos sapiens Thorgilsi filius Gelleri filii*, quin & *Lardala saga: Synir gellis voru Þeir Þorgills oc Þorkell sonir Þorgills var Ari Prestir en frodi/ Gelleri filii erant Thorgilfus & Thorchillus, Thorgilsi filius fuit Aras Sacerdos Multiscius*. quin & maternum Aræ genus nobilissimum erat descendens à sanguine Halli Sidenfis, ut liquet ex Olai Tryggvasonii vita: *Þorsteinn Þallsson var fadir Gudrithar móður Þoreidar modur Ara prests hins froda. Þorsteinus Halli filius pater erat Gudridæ matris Þoreidæ matris Aræ Sacerdotis Multiscii*.

VIII. Quod ad ætatem Aræ attinet, non desunt nobis argumenta, quæ nos de ea certiores faciant, ipse utique in scriptis suis varia prodit, quæ eam in rem utramque, ut videtur, faciunt paginam, libros suos Sæmundo sapienti se obtulisse scribit, unde ejus eum fuisse coætaneum liquet, ita quoque Episcoporum Thorlaki & Ketilli censuræ eos se subjecisse fateatur, unde facillimo conjicias negotio eum seculo undecimo floruisse, quod eorum vita in ea præcipue tempora incidat, ipsum tamen annum forte nobis aperiet Snorro, quo natus Aras noster, ita enim ille: *hann var faddr nafsta verr epri fall Harallz Sigurdar sonar/ ille natus erat proxima hyeme post eadem Haraldis Sigurdi filii*, Haraldus hic est, quem Durum alioquin cognominare solent, decimus Norvegiæ Monarcha, si Haquinum comitem Regum numero inferere volueris, eum in Anglia anno 1066. internecioni datum annales produnt, proximo ergo anno videlicet 1067. Aram nostrum oportet natum esse, atque id quidem cum veritate omnino convenire videtur,

videtur, Annalium nostrorum consensu stabilitum, cum Annales Flateyenses in Bibliotheca S. R. M. Dan. & Norv. itemque antiquissimi Membranei in Bibliotheca Reseniana natiuitatem ejus eidem anno pulchro consensu vendicent, vixerat igitur non ita procul ab eo tempore, quo inhabitata primum Islandia, Aras, id enim anno 874. factum in commentario nostro jam tum indigitauimus, duo quippe secula, quæ intercedunt, non impediunt quo minus eorum notitia pollere posset, quæ antea facta fuerant, cum ista ex relatione aliorum de iis temporibus acceperit.

IX. Simul ut adulescere Aras cœperat, id sibi curæ cordique ejus Parentes esse passi sunt, ut legitima gauderet educatione, hinc septem annos natum ad virum illis temporibus inclytissimum Hallum de Sido mittunt artium liberalium scientia feliciter imbuendum ut Snorro Sturlæsonius indigitat: *Uri prestre Thorgilsson Kom V33. vetra gamall i Haukadall till Hallz Þorarinssonar oc ver Þar Ƨ333. vetr. Aras Sacerdos Thorgilsi filius septem annos natus venit Haukadallum ad Hallum Thorarini filium ibique per XIV. annos substitit, anno igitur 1074. eo devenit Aras ab Hallo erudiendus, cujus quidem facti ipse etiam meminit & quidem in hujus, quem publico damus, libri cap. II. p. 69. *Ec kom oc til Hallz V33. vetra gamall/ vetri epter Það es Gellir Þorkelsson/ forþor fathir minn oc fostri andathisc/ oc vasc Þar Ƨ30 vetr. Ego etiam ad Hallum veni septem annos natus, integro anno postquam Gellerus Thorchilli filius Patris mei Parens meusque nutricius mortuus fuerat. Hallum hunc virum fuisse magnæ omnino sapientiæ liquet, etenim ad ejus domum tanquam ad bonarum artium domicilium se contulerunt quotquot ea tempestate vixerunt, Procerum filii, illi Titus Illeifi filius in tutelam quoque concreditus fuerat, ille teste Snorrone var storvitr oc minnigr/ hann mundi Þat er Þangbrandr skirdi hann Þrevetran Þat var vetri fyr enn Christni var a log tefin her a 3slandi/ apprime sapiens & felicissimæ memoriæ, ille meminit se à Þangbrando triennem baptizatum, anno sc. antequam Christianismus hic publice per leges receptus. ita & de ipso Aras noster c. 9. *End Hallr. sagthi os svo/ es berthi vas minnigr oc olyginn oc mundi salsfr at hann vas***

scirdr/ & Hallus ita nobis dixit, qui tam erat rerum memor
quam verax & ipse meminit quod baptizatus esset, Hallus
ipse Hoikadalum se triginta annos natus contulit, ibique per
64. annos habitavit ita Aras. Enn hann gerthi bu thritogr
ok bio LXXIII vetr i Haukadali oc hafthi XXX vetr/ þa
es hann andathisc/ domum vero erexit triginta annos natus,
& habitavit Haukadali 63. eratque, cum moreretur, 94. an-
nos natus. & Snorro: Halle andathisc XX. vetrum sidarr en
Isleifr Biscop/ þa var Halle at rettra tali nitrdr oc IV. vetr-
tra/ hann hafdi giort bu i Haukadal Þritugr/ oc bið þar LX
oc IV vetra sva ritathi Ari prestfr/ Hallus mortuus est novem
annos post mortem Isleifi Episcopi, tum Hallus erat annorum
nonaginta quatuor, ille domicilium erexerat Haukadali post-
quam 30. vixerat annos, ibique per 64. annos habitavit, ut
scripsit Aras Sacerdos, postquam igitur per quinquaginta an-
nos Haukadali habitaverat Hallus, Aras noster ad eum de-
venisse videtur, prout ex his, quæ diximus hactenus, patet,
vixitque cum eo quamdiu Hallus ipse vixerat, id & nos col-
ligere ex sequentibus posse confidimus: Aram nostrum duo-
decennem sepulturæ Isleifi episcopi adstitisse tradit Appendix
Originum Islandicarum: Ari hin frodi stod yfir grefti hans
(Isleifs byscops) XXX vetra gamall er flest þesir sagt fra
Þessum tidendum. Aras sapiens adstitit sepulturæ ejus (Isleifi
Episcopi) duodecim annos natus qui & de hac ætate pluri-
mum retulit. quin & ipse Aras, cui de se ipso loquenti non
oportet ut fidem denegemus, hanc in rem ita, þar vas er
tha meth Teitr fostra minom XXX. vetra gamall/ tum ego
ibi fui una cum Tito collactaneo meo duodecim hyemes natus.
Quæ cum ita se habeant, liquet Aram, mortuo Isleifo, 5. jam
hyemes apud Hallum fuisse, cumque Hallus nono post Isleifi
obitum anno mortuus esset, ipseque Aras se in Halli contu-
bernio x2. annos vixisse fatetur, luce meridiana clarius patet,
eum ad ultimum usque Halli annum, ejus in ædibus ste-
tisse, atque hæc eo diffusius dicere voluimus, ut sciret lector
quantum illis, quæ in hoc Aræ libello habentur, tribuamus
oporteat, certe non possumus non ambabus ulnis amplecti
quæ ex Halli hujus relatione profert, cum tamdiu apud ipsum
educatus fuerit, & saluberrimis ejus admonitionibus profece-
rit,

rit, talia sunt quæcunque de Isleifo Episcopo habet, ubi & ipse præconium Halli insigne profert, fateturque, licet Laicus esset, fuisse tamen omnium Islandiæ incolarum facile principem, *Hallr vas almellt at milldastir veri oc ageztr at goztho a landi her olærtþra manna. Hallus largissimus & insignissimus bono erat inter omnes hujus regionis laicos.*

X. Oportet vero ut examinemus porro quorum consortio usus præterea fuerit Aras, ut eo plenius liqueat quantum relationibus istis tribuendum, quæ in hoc opusculo aliorum frequentissime autoritatibus nituntur. Post Hallum igitur, cui educationem suam debuit Aras, suo nominandus est merito Isleifus Episcopus, quocum licet duodecennis saltem vixerit, haud dubium, quin plurima ex ejus consortio didicerit, imo ipse etiam id variis in locis fatetur, uti patebit lectori hæc Schedas percurrenti, ipse etiam Isleifus varios apud se educavit & quidem Islandorum præcipuos, audi Aram nostrum: *En es þat so hofthingiar oc gozther menn/ at Isleifr vas myflo nyttri en adrer fenne menn/ Þeir es a Þuifa landi voro/ nathi/ Þa selldo/ honom margir sono sina til læringar oc leto vigia til presta/ cumque viderent, primates & præcipui viri hujus regionis Isleifum multo utiliorem esse aliis doctis viris, qui in hac regione erant, tum multi filios ipsi suos in disciplinam mittebant, quos ordinari in sacerdotes fecerunt.* Huic Isleifo magnum sane attribuit encomium Aras, &, in capite libelli hujus nono, varia ex vita ejus pulchre excerpta delineat. At quorum præterea usus sit Noster familiaritate pulchre ostendet Snorro Sturlæsonius: *Teitr son Isleifs biskops var med Halli i Haukadal at fostri oc bio Þar sidan/ hann lærði Ara prest/ oc sagði honom marga fræði Þa er Ari ritaði sidan/ Ari præstr nam oc marga fræði af Þuridi Þottor Snorra goda hon var spauk at viti. hon mundi Snorra fede sin/ Titus filius Isleifi Episcopi cum Hallo Haukadalensi ad enutriendum erat, ibique postea habitavit, ille eruditavit Aram Sacerdotem, & dixit illi multas historias, quas Aras postea scripsit, Aras Sacerdos & multas historias sumpsit a Þurida Snorronis Toparchæ filia, illa sapiens erat patremque suum Snorronem recordabatur. multa in hujus Titi commendationem hic dicere supervacuum foret, ipse in ejus laudem per totum exspatiatur*

exspatiatur librum Aras noster, cum eo se educatum esse fatetur ipse: *Teitr sæddi Ballr i Haukadali ----ef kom oc till Ballz/ Titum educavit Hallus Haukadalsis ego etiam eo veni,* hinc est quod Titum fosteræ collactaneum suum non semel vocitet, dictu incredibile est quantum ex ejus profecerit Aras contubernio, ipsi debuit quæ de prima Islandiæ habitatione cap. 1mo. habet, unde addit: *at Eslon oc tolo Teitz fosteræ mins/ secundum opiniones & sermones Titi collactanei mei,* ipsi quæ de legum origine cap. 3tio. Ipsi quæ de Religionis Christianæ in Islandia origine capite septimo, Ipsi denique quæ de Episcopis Islandiæ inculcat se debere grata mente agnoscit, hinc & Titum Aras noster ipse deprædicat, nec unquam ejus nisi cum debita in tantum virum reverentia meminit, utque uno hæc latifundia pugillo arctemus, suffecerit produxisse quæ capite 1mo. de eo habet: *Þess mans es ec fenna spacastan/ viri quem ego sapientissimum novi.* Similiter Thurida Snorronis filia, licet foemina fuerit, plurima tamen Aram scitu ad ejus propositum omnino necessaria docuit, hinc & meminit capite 2do. *Thoridar Snorra dottor gotha es badi vas margspok og oliugfrod/ Thoridæ Snorronis Toparchæ filiæ insigni sapientia pollentis.* Illi quantum quæso credas Aram potuisse tribuere, præsertim circa res à multis ante ejus tempora annis factas, cum Snorro dicat eam Parentis sui meminisse, ipseque ejus Parens var nax halsfertogr er *Bristni kom a Island/ enn andathiz einom vettri eptir fall Olafs konungs hin helgi/ annos fere 25. natus erat, cum Christianismus veniret in Islandiam, obiit autem proximo à cæde Olai Regis anno.* Plurimi præterea sunt, quos in hisce Schedis ut testes laudat Aras, unde proinde conjicias ipsum intima eorum familiaritate usum, illos inter eminent præcipue Thorchillus Gelleri filius, à quo varia scitu ad propositum suum valde necessaria didicit, illius ut testis quoque meminit de prima Islandiæ inhabitatione differens capite 2do. variisque præterea in locis, eum fuisse avunculum suum eodem quoque in loco fatetur, uti & ad finem libri sui, ubi hæc habet. *Gellir fathir Þeirra Thorkells faders Brannz oc Thorgils fauthur mins/ Gellerus Pater eorum Thorkilli Patris Brandi & Thorgilsi Patris mei.* Hinc non video cujus consortium

confortium majori sibi jure vendicaret Aras. Varii præterea fuere, cum quibus vixit familiariter, atque inter eos Sæmundus sapiens magnus ille & nunquam sine honore nominandus Islandiæ Sacerdos, cui haberemus sane, quod deberemus, nisi insignia ejus scripta plena sapientiæ & eruditionis temporum nobis eripuisset injuria, ejus viri merita præstat velo obumbrare, cum penicillo adumbrare nequeamus. Nominari & hic merentur Thorlakus Skaleholtenlis & Ketillus Holensis Episcopi, de quibus jam nonnulla nostro in commentario diximus. Alios, qui huc pertinent, consulto omittimus, nam & veremur ne nimium excrescat hæc dissertatiuncula, & præcipuos jam tum nominavimus, unde ab illis ad reliquos judicium facere Lector benevolus facile poterit.

XI. Hæc ita se cum habeant, quis miretur si Aras noster res à longo tempore factas tam fideliter retulerit, juvat istis Snorronis Sturlæsonii verbis id indicare: *Pui var eigi undarligt at Ari presti varri sannfrodr at fornortidendum bathi her oc utanlandz/ at hann var sialfr nam giarn oc vit/ oc minnigr. enn hafdi numit af gomlom monnom frodom/ Non itaque mirandum erat Aram Sacerdotem veteres historias de rebus hic & in exteris gestis probe novisse, quod ipse sciendi avidus esset, sapientiaque & memoria pollens ac ab præcipuis sapientibus hominibus illas didicisset.* Plura de Aræ nostri vita dicere non possumus ob defectum monumentorum, unde illa eruere possemus, saltem liquet illum uxoratum fuisse, & liberos progenuisse, at quam duxerit uxorem divinari non possumus, nec utique nostra multum interest, ita autem *Laxdela saga*: *synir gellis voru theit Thorgila oc Thorkells/ sonr Thorgills var Ari prest en frothi/ son Ara hat Thorgills/ hans son var Ari hin sterfi. Filii Gelleri erant illi Thorgilsus, filius Thorgilsi erat Aras Sacerdos sapiens, filius Aræ Thorgilsus, ejus filius erat Aras robustus.* Tempore Gissuri Episcopi ordinatum in Sacerdotem Nostrum fuisse ista evincunt ex Appendice Originum Islandicarum desumpta, Pa voro oc flestir virdinga menin lardir oc vigdir til presta tha at hosdingiar vari. *sua sem var Hallr Teitzson i Haukadal. of Sæmundr hinn frodi. Magnús Thortharson i Reykiabholtri. Ari hinn frodi. Diebus Gissuri Episcopi plurimi majoris notæ viri in Islandia edocti fuerunt ac*

in Sacerdotes consecrati, etiamsi pro populi summatibus haberentur, uti Hallus Titi filius de Haukadal, Sæmundus sapiens, Magnus Theodori filius de Regbiabollt Aras sapiens.

XII. Obitum Aræ Multiscii ad annum 1148. constanter referunt Annales Flateyenses, Reseniani, aliique, quin & superest in Bibliotheca Reseniana Calendarium membranaceum, quod veterum quorundam dies emortuales sibi adscriptos habet, mortemque Aræ ad nonum novembris diem refert, ex quibus liquet quanto studio veteres insignium virorum memoriam conservaverint, adeo quidem ut & emortuales eorum dies ab interitu vindicare voluerint, at, si calculum recte duxeris, deprehendes Aram, cum mortuus est, nonagesimum primum ætatis egisse annum.

XIII. Oporteret quoque ut encomia, quibus Aram nostrum Antiquiorum haud pauci dignati sunt, in unum colligeremus, Ari þin gamli Aras antiquus vocatur in historia introductæ in Islandiam Religionis, non aliam ob causam quam quod ad insigne devenit senium, inter viros valde peritos numeratur in libro Originum Islandicarum, ita quoque in opusculo, quod circumfertur de arte poetica, dicitur ex insigni sapientia erudita opera literis mandavisse, Oddo Monacho, indubitatæ vir fidei creditur, &, ut solum ejus verba addam, Snorróni Sturlæsonio est, bædi samfögul og minnigr oc sva gamall mathe at hann mundi þa menn / oc bædi sogur af hafi er their voro sva gamlir menn at fyrir allðes satir mattu muna thesse tidendi sva sem hann hefir fialfr sage i sinum bokum / oc nefndi tha menn til er hann bædi frædi af numir. *Tam verax quam memor, & ita antiquus vir, ut eos recordaretur, cumque eis sermones miscuisset, qui senes erant, ut ob multam retro ætatem has res recordari possent, ut ipse dixit in libris suis, eosque homines nominavit, à quibus historias desumpsit.*

XIV. Sed, ut ad primarium dissertationis nostræ scopum tandem deveniamus, dicendum nobis aliquantum copiosius est de scriptis Aræ nostri, quæ ille reliquit insignia sane & quamplurima, dolendum vero tam pauca temporum nobis injuriam reliquisse, Snorro Sturlæus toties nobis in hac dissertatione laudatus commode observat eum inter omnes Islandos

dos primum conscribendæ historiæ operam impendisse: *Þri prestir hinn frodi Þorgillsson Gellissonar ritadi fyrst manna her a landi at norrann mali fradi badi forni oc nyia. Aras sacerdos Multifcius Thorgilsi filius Gelleri nepos scripsit primus in hac regione lingua Norvegica historias tam antiquas quam novas.* Nos scripta ejus, quæ scimus, licet singula fere perditæ, ea tamen, quæ fieri potest, accuratatione recensēbimus: Primum, quod conscripsisse videtur, opus est *landnama*/ id nos colligimus ex istis ejus verbis, quæ in primo hujus libri capite habentur: *Íslendinga boc gortha ec fyrst librum Islandorum confeci ego primum*, ad ea enim verba addit opportune editor Thorlacius: *meinaft Landnama intelligitur Landnama* in quo libro modum, quo primo inventa Islandia, quando ob durum Haraldi imperium eo Norvegorum ibant nobilissimi, describit, additque eorum vitas & res fortiter gestas, qui ibi domicilia fixerant, præter multa alia scitu non indigna, nec tamen Aram solum hunc libellum conscripsisse crederem, forte socios sibi adscivit nonnullos Isleifum puto Episcopum, aliosque præstanti eruditione conspicuos, vix tamen crediderim certi quid eam in rem posse determinari, cum solum se Aras nominet ut ejus libri Authorem, & duodecim saltem annorum fuerit, mortuo Isleifo, uti jam tum diximus, ut ea propter vix eum sibi in scribendo habere potuerit socium. Præterire tamen hic non possum, quin id observem, quod habet Petrus Undalinus descript. Norv. pag. 167. ubi memorat Isleifum Episcopum historiam Haraldi Pulchricomi & successorum usque ad Magnum Olai filium scripsisse, quod si enim ita se res haberet, cur diceret Snorro primum inter scriptores Islandos Aram fuisse, sed ista aliis discutienda relinquimus, quibus otium magis quam nobis in præsens suppetit. Istum autem Aræ nostri librum, de quo nunc agimus non omnibus fuisse numeris absolutum ipse indigitat, plurima se in posterum adjecisse, emendasse nonnulla insinuans.

XV. Post hunc librum, est ut nominemus historiam Regum Norvegorum, quam se compilasse prodit: *fyr utan attartolo oc kunga ævi/ præter genealogias & Regum vitas*, Hunc librum & nominat Snorro Sturlæfsonius: *Þann ritadi/*

sem hann sialfr segir afir Noregs konunga estir saugo Oddz
 Kollssonar Hallssonar af sído enn Oddr nam at Þorgeiri
 Afradskoll þeim manni er vatr var oc sva gamal at hann bio
 þa i Nidarnefi er Hakon Jarl hin ríki var drepinn/ *Scriptum,*
ut ipse dixit, vitas Regum Norvegiæ juxta relationes Oddi
Kelli filii Halli de Sido prout didicerat Oddus ex Thorgeiro
Afradskollo, viro sapiente tantæque senectutis, ut Nidarnefi
habitarat, cum Comes Haquinus potens occideretur. Hunc
utinam nobis liceret esse adeo felicibus ut haberemus, non
dubito quin plurima superessent, quæ æternis modo in tene-
bris sepulta jacent, nos fragmenta ejus sedulo colligemus, ut,
cum messis integra perierit, sicilimenta saltem aliqua habeat
Lector, è quibus de reliquis ferre judicium possit, eo ergo
absque omni dubio pertinet quod habet Oddus Monachus
Thingeirensis: Þat sinnz i fra sogn Ara hins froda/ oc en
þeir fleiri er þat sanna. at Olaf Trygvason þafi 33 vetr
þaft oc 33 þa er hann kominn i land oc tok ríki. In Ara
Multiscii relationibus invenitur, cui & plures suffragantur,
Olaum Trygvonis filium viginti duorum fuisse annorum, cum
in Norvegiam veniret regnumque susciperet, & paulo post:
Enn þessir men samþyctia þotta með þessum þetti. Sa-
mundr hinn frodi oc Ari hinn froði/ oc hvastveggia sogn er
trúlig, at Hakon þafi styrtr ríkinu 33333 vetr síðan er
fell Haralldr Grafelldr. Hi autem viri Samundus sapiens &
Aras sapiens, uterque indubitata vir fidei hoc modo dictis con-
sentire videntur, tradendo Haquinum triginta tribus post ca-
sum Haralldum Grafellum annis regnum Norvegiæ tenuisse.
Ista enim vix aliunde quam ex hac Regum Norvegorum
Historia desumpta esse possunt. Sed plura etiamnum su-
per sunt fragmenta sedulo utique à nobis, ne plane pereant,
conquirenda, ita ergo Vita Sancti Olai Regis. Þat var tveim
vetrum síðar en Hakon Konungr fell. at sogn Ara prestz
hin froda Torgilssonar. Contigit post duos à cæde regis
Haquini annos teste Ara Sacerdote Multiscio Thorgilsi fi-
lio & paulo postea: Rex Olaus viginti quinque erat annorum
cum caderet Olaf Konungr var þa hálferrogr. Ista
quidem persuadere possent Aram integrum de vita Sancti Olai
Regis volumen conscripsisse, at mihi vero longe similis ap-
paret

paret eum, quæcunque de ipso tradidit, commentariis suis quæ Regum Norvegiæ historiam continent inseruisse, ita porro Snorro Sturlæsonius: Þessi grein konungdóms Ólafs Helaða ritadi fyrst Ari prestir Þorgilsson. er báði var sannfögnull og minnigtr/ og svo gamall maðr at hann mundi þá menn at fyrir alldes satir matu muna Þessi titindi. svo sem hann hafir sialfr sagt i sinum bókum og nefnda þá menn til er hann hafdi fræðhi af numit/ quin & ista Snorronis Sturlæsonii videntur esse ex Aræ nostri historia desumpta: Þa var lidit fra falli Hákonar Konungs Adalsteins föstra ED. vetr enn fra falli Sigurðar Jarls E333. vetr. Svo segir Ari prestir hin froði at Hákon Jarl var E333. vetr yfir föður leifð sinni i Þrondhæimi/ atþr Haraldr Grafelldr fell. enn V3 vetr hina sittharto er Haraldr Grafelldr lifði segir Ara at Gunhillðar synar og Hákon bórður/ og stöcku ymsir ur landi. *Tunc à cæde Regis Haquini Adelsteini Alumni quinque effluerant anni, à cæde vero Sigurdi comitis tredecim anni. Tradit Aras Multiscius Haquinum comitem patrimonio suo Trondhemie tredecim annis præfuisse, antequam caderet Haraldus Grafeldus, ultimo vero vitæ Haraldî Grafeldi sexennio Aras Gunbildæ filios ac Haquinum prælia conseruisse, & nunc hunc nunc illos è regno fugisse tradit.* Ista quidem sunt, quæ ex hac Aræ nostri historia absque omni dubio desumpta credimus, atque eum in finem hic colligenda duximus, ne plane incuriosos nobilis scripti antiquos nostrates fuisse lector crederet, alia equidem supersunt Aræ nostri fragmenta, quæ tamen an ad historiam an alia ejus opera pertineant determinare non possumus, libet tamen hic producere quod magni istius operis particulæ haud injuria forte appareant. id sane eo pertinet quod est in vita Olai Regis è codice Flateyensi: segizt broðir Gunnlaugr Þar eina skrifat háfa/ sem hann hefir af san nordum monnum heyrtr og einkánligast háfa saman lesit Þar er hann hefir fundit i bókum Ara prests hinn froða. Frater Gunnloigus se id solum scripsisse ait, quod à veracibus hominibus didicerit, præcipue autem ea collegisse, quæ in Aræ Sacerdotis Multiscii libris invenerit. Istud vero ex eodem codice non adeo certum est utrum huc pertineat: Þetta er sögn Hallbiarnar Hála hins fyrra og steingrims Þorarins sonar/ og frá

saugn Ara ptestz froda/ *hoc est dictum Halbiorni Hala prioris & Steingrimi Thorarini filii, & Aræ sapientis sacerdotis*, eo quippe in loco de pugna Iomsburgensium cædeque Buonis Crassi agitur. Ulterius certi non sumus an ad historicum hoc Aræ opus ista pertineant è *Lardala saga*: *sva segir Ari Þorgills son enn frodi um uflat Þorsteins randa at hann fella a fatanesi/ ita dicit Aras Þorgilsi filius de vita Þorsteni Ruffi eum in catanesia cæsum esse. uti nec ista ex Eyrbyggiorum historia: Þorolfr Mostrarskegg fela i elli sinni fonu er unur þer/ segir sumir at þon vœri dotter Þorsteins Rands enn Ari Þorgellsson þin frodi telr hana með engu mori með hans bornum/ Thorolfus Mostrabarbus in senectute sua uxorem duxit nomine Unnam, quam quidam Þorsteni Ruffi filiam fuisse tradunt, Aras vero Multiscius Þorgilsi filius illam inter Þorsteni liberos nullatenus recenset. &, ut nihil omnino omittamus, ista insuper ex *Lardala saga*: *sithan andathizt Snorri godi/ hann hafdi þa D33. vetr ens siaunda tigar / þat var einom vetri eptir fall Olafs Konungs ens helga/ sva sagdi Ari prestr enn frodi/ Deinde Snorro Toparcha mortuus est annum agens sexagesimum septimum. Accidit illud uno anno post cadem Regis Olai sancti. Ita Aras sacerdos Multiscius retulit, ultimo sunt in historia introductæ in Islandiam Religionis Christianæ, quæ an eo referenda sint dubitamus: Þyrr þa sœk let hann drepi Stefni sa þefir Ari þin gamlisagt/ Eam ob causam Stefnerum occidi curavit, ita Aras antiquus dixit. Historia hic ea refertur quando Sigualldus comes Stefnerum ob cantatum de se carmen illusorium internecioni dedit. Atqui singula hæc vix credimus quod ad historiam Aræ Multilcii pertineant, forte ad alia potius ejus opera spectant, sed cum eorum nomina per temporum iniquitatem nesciamus, consultius duximus eorum mentionem hoc in loco injicere.**

XVI. Atqui nunc ordo postulat ut de hoc, quod modo publicamus, opusculo nonnihil dicendum sit, id enim post historiam Aræ immediate scriptum esse exinde colligimus, quod ipse dicat: *Íslendinga þoc gortha ec fyrst* Islandorum librum confeci ego primum indigitans primum, id inter opera ejus sibi vindicare locum, addatque se & scripsisse at-

tartolo

artolo oc funga ævi genealogias & Regum vitas, plura utique nominaturus si plura scripsisset, genealogias enim illas & Regum vitas unum idemque opus fuisse non est quod dubitemus, cum non aliam forte ob causam eas *artartolo* vocaverit, quam quod in eis absque omni dubio Regum genus & familias explicuerit. Quid ad hoc opusculum conscribendum *Aram* impulerit, ipse quoque statim ab initio operis indigitat & quidem hisce verbis: *Islendinga boc gortha ec fyrst Byscopom vorum Þorlafi oc Ketilli oc syndac bærhi theim oc Sæmundi Presti. Enn meth them at theim licad i sva at hvar etha thar vithe aukæ. tha scrifartha ec Þessa af et sama far.* Islandorum librum confeci ego primum in gratiam Episcoporum nostrorum *Thorlafi & Ketilli & tam iis quam Sæmundo* Sacerdoti videndum obtuli, cum vero hæc illis placuisse viderem & augeri posse non ignorarem tum scripsi hæc ejusdem generis. è quibus ipsius *Aræ* nostri verbis quis non intellexerit libellum hunc nihil esse aliud quam additamentum ad opus id majoris momenti & prolixius, quod de Islandiæ prima inhabitatione congesserat, esse id quod nos publicamus genuinum *Aræ* factum eumque ipsum, quem publico exposuerat, partim *Stylus* ostendit elegantissimus certe, & quem imitari hodie vix possemus, partim varii ex antiquis evincunt, qui ex hoc fonte rivulos haud raro deduxisse deprehenduntur, ejus quippe auctoritatem, ni fallimur, advocat liber de vita Sancti *Ionæ* Episcopi *Holensis* conscriptus, uti & ille qui de originibus Islandicis hodiernum superest, unde non crediderim aliquam porro de ejus genuino charactere dubitandi ansam superfuturam.

XVII. Quænam hujus libelli sit materia, nostrum non erit copiosius hic ut edisseratur, cum ex tabula capitum, quam ipse *Aras* præfixit, primo id utique intuitu pateat, temperare tamen nobis non possumus, quin quæ eam in rem habet editor Bibliothecæ historicæ *Cl. Nicolson*: paululum examinemus liberius, ita ergo ille pag. 140. *He first wrote a regular History of Island from the first planting of the country down to his own time: wherein he gives an account also of the affairs of Norway, Denmark and England, intermixt with those of his own nation.* Hæc quidem si cum grano salis Lector accipit,

accipit, ut ut non omne, aliquod tamen punctum ferrent, præsertim si per id *Islandinga* hoc quem scripsisse se ab initio hujus tractatus profitetur Aras, intelligat, eum enim historiam Islandiæ dedisse non negaverim, licet saltem per conjecturas id potes elicere, periit enim penitus hoc scriptum, ut proinde judicium de eo ferri nequeat, &, licet Thorlacius addat intelligi *Landnama*/ alium tamen illum esse librum ab eo, qui hodie superstes, nemo ita facile negaverit, at addit ad ista verba Nicolson. **This fell happily into the hands of Th. Bartholin, who with the assistance of his friend the Bishop of Scaleholt took care to have it published A. D. 1689.** ex quibus liquet eundem omnino hic intelligi tractatum, quem nos hic in lucem emitimus, utpote à Thorlacio Scalaholti in Islandia publicatum, quod autem de editione per Bartholinum procurata habet, plane vero contrarium Lector deprehendet, modo ipsa Bartholini verba examinaverit, quæ ita se habent: *Eas Aræ Schedas, hoc ipso anno, cura amici nostri Theodori Thorlacii, meritissimi Diæcesis Scalboltinæ in Islandia Episcopi editas gratanter vidimus* quibus in gratiam exterorum *versionem latinam à docta manu adjici optaremus.* Scalaholtina hæc editio absque omni notarum & versionis onere prodiit, solum Aræ textum Islandicum exhibens, nec de hujus editionis consilio vel tantillum noverat Bartholinus, unde & versionem optat, adjecturus utique eam ipse, modo quid simile cogitasset. Quod præterea de objecto hujus libri habet Nicolson tantum abest ut cum veritate congruat, ut Lector ipse facillimo deprehendere negotio contrarium possit, nec enim plenam Islandiæ historiam quis hunc commentarium dixerit, nec quid de Regibus Angliæ aut Daniæ in eo facile conspexeris, ut adeo plane se ipsum exuerit Noster, hæc adeo infelicitè præter morem conjiciens. Ego autem, nisi mea me fallunt omnia, quid errori huic fenestram aperuerit, hic dabo: omnia quæ de Ara nostro, nec pauca quæ de reliquis circa antiquitates Danicas inculcat ex Bartholino fideliter descripsit, apud quem hic Snorronis Sturlæsonii locus adducitur: *Uti — ritadi mest i uphafi sinnar bokar fra Islandz bygd oc laga serning. Sidann fra laugsunga mon-*

num hversu lengi hvern hafði haft/ ok hafði fyrst Aratal til þess er Kristni kom a Ísland enn fíðann allt til sinna daga/ hann tok þar við morg onnor dæmi badi Kononga afi i Nior regi oc Donnork a fva a Englandi eda enn fíor titendi er giorzt hófdo her a Íslandi. hæc Snorronis Sturlæsonii verba non intelligens Cl. Nicolson utpote Islandicæ neutiquam gnarus, contentus fuit versionem eorum latinam à Bartholino additam perlustrare, quæ ita se habet : *in initio sui libri de Islandiæ inhabitatiane legumque constitutione egit, deinde de nomophylacibus quamdiu quisque iudicis officio functus fuerat, tempusque religionis Christianæ in Islandiam invecitæ cum annorum Christi numero primum contulit, quem deinde ad suos usque dies apposuit, multaque alia, vitas nempe Regum Norvegiæ & Daniæ nec non Angliæ, vel etiam majoris momenti res in Islandia gestas simul contulit.* Ita Snorronis, si ipsum textum inspicias, patet non de unico Aræ scripto sed de omnibus intelligenda, hinc enim finnar bókar ait, at cum Bartholinus addat : *Hujus Aræ an supersint plura nescio, breve quoddam sed antiquitatis venerandæ opusculum de Islandiæ prima inhabitatiane, ac sequentibus præcipuis in Islandia ac Norvegia actis, quod mihi Snorro quasi digito monstrasse videtur, conserve,* conclusisse Nicolson videtur Snorronem de unico hoc libello loqui, itaque eum Bartholinum intellexisse, cum tamen neuter ita sit intelligendus, prior quippe, cum de Regibus Angliæ & Norvegiæ eum egisse ait, ejus *funga ævi*, quorum ipse in initio hujus tractatus meminit, indigitat, posterior non hoc solum scriptum sed alia quoque digito demonstrasse Snorronem Sturlæsonium existimat, ut adeo, cum neutrum recte intellexerit, ne mireris si à vero aberraverit Author Doctissimus, quem tamen ipsi errorem eo condonandum facilius existimamus, quo certius est, adeo Paucos exterorum de scriptoribus rebusque nostratium vel probabiliter egisse, ut inter eorum præcipuos non infimum sibi locum Cl. Author vendiceret, Plura quidem de iis, quæ ipse circa antiquitates nostras addit, hic dicere possemus, nisi longe consultius fore crederemus ficto eapede præterire, quod ad propositum nostrum non spectent, que nobisque, ut ea, ex libris optimis, quæ secus dicta excerperemus, genius nunquam noster permisit, nec utique, cum è

lectione

lectione hujus libri nos profecisse haud parum, libenter agnoscamus, ita ingrati erimus, ut vel tantillum, quod existimationi Authoris doctissimi detrahat, dicamus.

XVII. Præcipuum sibi hæc inter Aræ nostri scripta locum vendicasse neutiquam dubitamus, reliquorum vero ne memoriam quidem temporum injuria conservatam voluit, opus enim genealogicum, quod in procæmio ad hunc libellum citat idem omnino cum Regum Norvegiæ Historia ab Ara composita esse videtur, ut adeo supervacaneum sit, si ejus mentionem denuo hic injiceremus, forte tamen crederet aliquis eum Historiam Hrafni & Gunnloigi Ophioglotti composuisse cum ejus inscriptio ita se habeat, *Historia Hrafni & Gunlaugi Ophiglotti, ex prælectione Aræ Sacerdotis Multiscii*. At vix credimus historiam hanc Aræ attribuendam ut Authori, cum longe probabilius sit ejus compilatorem eam saltem ex iis conflasse documentis, quæ in Aræ Multiscii scriptis hinc inde dispersa animadverterat.

XVIII. Nec adeo certum est an grammaticum aliquod opus Aras composuerit, ita Author libri de arte poetica: *Primas literarum formas vobis ostendam exaratas ad similitudinem alphabeti linguæ Danicæ è sedecim literis conflati, prout eas disposuerunt Thoroddus Runarum Magister & Aras Sacerdos Multiscius ad similitudinem Alphabeti latinorum à Magistro Prisciano ordinati*. Utrum vero particularem quandam eam in rem tractatum conscripserit Aras an saltem ex scriptis ejus alphabetum id confecerit citatus author, determinare utique non possumus, posterius tamen persuadere videtur locus insequens: *Ut eo facilius scribi & legi possint, quod & in hac regione nunc in usu est, leges antiquæ genealogiæ, sacri commentarii, aut erudita illa opera, quæ Aras Thorgilsi filius, ex insigni sapientia literis mandavit, notis Islandicis alphabetum etiam exaravi*: sed ea de re plus satis, finem hic nos faciemus monentes saltem Aræ mentionem fecisse Historiam S. Olai Rythmicam editam Stockholmæ 1675. pag. 2. Petrum Undalinum Hist. Norv. p. 167. Avum nostrum literat. Run. 38. Arngrimum Ionam specim. Island. pag. 79. Resenium addendis ad præfationem Eddæ, Bartholinum p. 195. & alios forte, quorum nos fugiunt nomina.

no-
sti-

lo-
ne
uit,
pel-
ab
jus
ali-
oo.
o
cii.
Au-
fal-
cri-

mod
Pri-
ili-
ti,
ras
a
an-
ex
er-
vi-
nt,
alo-
por-
icis
nos
am
Pe-
rat.
se-
95.